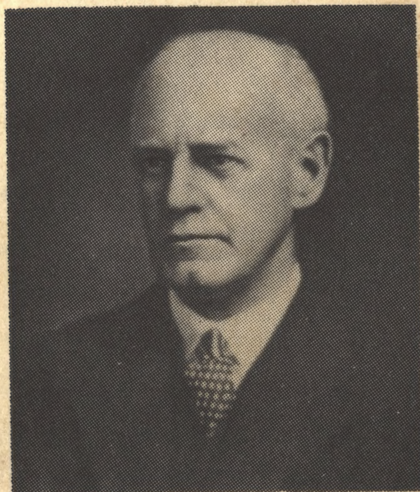
galsworthy

minerva

«În *The Country House (Domeniul)* scriitorul supune unui comentariu sarcastic viaţa nobilimii de ţară... Este ciudat că acest roman (după părerea noastră, deosebit de izbutit) deşi nu atinge chiar punctul culminant al valorilor artistice impuse de proza galsworthyană în ansamblul ei, apare cititorului cu mult mai apropiat de spiritul zilelor noastre decît capodo- ... lăsmuite ulterior, în cuprinsul cărora scrii- ... ea să-şi dea întreaga măsură a marelui său

V. MOGLESCU

776

galsworthy

galsworthy
domeniul

776 *John Galsworthy* – **Domeniul**; roman; traducere de Sofia şi Ben Marian, prefaţă şi tabel cronologic de V. Moglescu; LXIII + 301 pp.; Minerva, 1973.

Ilustrația copertei : *Damian Petrescu*

john galsworthy

domeniul

ROMAN

TRADUCERE DE SOFIA ȘI BEN MARIAN

PREFAȚĂ ȘI TABEL CRONOLOGIC DE V. MOGLESCU

BIBLIOTECA PENTRU TOȚI • 1973

EDITURA MINERVA • BUCUREȘTI

John Galsworthy
THE COUNTRY HOUSE
London, William Heinemann, 1907

PREFAȚĂ

Universul lui Galsworthy sau ciocnirea dintre structura socială ca necesitate și arta ca libertate

Nu mulți scriitori au lăsat în urma lor mărturii atît de bogate și semnificative ca ale lui Galsworthy în legătură cu procesul lor intim de creație. Tocmai datorită acestui fapt am fost înclinați de la început să socotim opera sa ca un adevărat test pentru o ipoteză, ce ne preocupă de mai multă vreme, privitoare la însăși natura valorii estetice în literatură.

După cum se știe, în sistemul de referințe al marxismului, opera literară, ca orice alt produs al conștiinței sociale este o expresie și o reflectare a unor condiții istorice determinate. Dar, totodată, ea reprezintă o *valoare* care, prin însăși natura ei, se anulează pe sine dacă nu ființează și *dincolo* de împrejurările particulare ce i-au dat naștere. O valoare care să fie legată *numai* de un anumit loc sau *numai* de un anumit moment în dezvoltarea omenirii constituie o contradicție în sine. Dintre toate tainele pe care le închide în ea opera literară, cea care ne pune cel mai mult pe gînduri este tocmai aceasta : prin ce miracol o poezie sau un roman, evident făurite sub imperiul unor condiții precise — de ordin personal, social sau istoric — ajung să ofere delectare unor cititori cărora le sînt complectamente străine astfel de împrejurări ? Cum se face că o plăsmuire, purtînd neîndoios pecetea țării, epocii, clasei, climatului cultural

specific în care s-a format autorul ei devine *prețioasă* pentru oameni din toate timpurile, din toate țările, din toate clasele sociale și aparținînd celor mai diverse climate culturale? Este tocmai ceea ce observa și Marx cînd scria: *Dificultatea nu constă însă în a înțelege că arta și epopeea greacă sînt legate de anumite forme de dezvoltare socială. Dificultatea constă în faptul că ele mai produc și astăzi o plăcere artistică și că mai contează în anumite privințe ca norme și modele inegalabile.*" [1]

Problema care ni s-a pus este aceea de a se ști dacă există posibilitatea unei translații de pe planul ontogenetic, social-istoric al operei literare pe cel axiologic. Sau, mai clar exprimat, dacă poate fi făcută vreo legătură între apartenența operei la anumite condiții — cu caracter general social-istoric, cultural, chiar pur literar (condiții pe care le-am numi de ordin *filogenetic*) și ținînd de sfera experienței personale a artistului (condiții pe care le-am numi de ordin *ontogenetic*) — pe de o parte și vocația ei de a constitui o *valoare* (fiind deci susceptibilă de a *transcende* tocmai condițiile ce i-au dat naștere) pe de altă parte?

Noi credem că nu vom putea răspunde la o atare întrebare dacă nu vom porni de la constatarea că fiecare individ în parte, deși se naște și activează în cadrul unor raporturi cu ceilalți oameni, ce i-au fost date dinainte, fiind istoricește constituite, contribuie, prin însăși activitatea sa practică — urmărind scopuri determinate — la transformarea aproape imperceptibilă a unor astfel de împrejurări. Dar activitatea practică a scriitorului — ca de altfel a oricărui artist — nețintind spre un scop determinat — fiind deci ea însăși propriul ei țel — scapă determinărilor impuse de diviziunea socială

[1] K. Marx — F. Engels, *Despre artă și literatură. O culegere din scrierile lor*, Editura pentru literatura politică, București, 1953, p. 28.

a muncii și schimbului de activități pe care aceasta o presupune. (Bineînțeles, dacă o privim în sine, sub aspectul valorii de întrebuințare a produsului ei și nu sub acela al împrejurării că acest produs se transformă și într-o marfă). De aceea, nu poate constitui decît prin ea însăși o contribuție la schimbarea condițiilor de ordin filogenetic pe baza cărora este exercitată. Însă, pe de altă parte, nu se va înregistra nici un fel de contribuție dacă *produsul ei*, opera literară, *se va mărgini doar la reproducerea unor astfel de condiții cu caracter filogenetic*; și în lipsa contribuției respective nici nu va putea fi vorba de o operă literară propriu-zisă.

Ceea ce-l deosebește pe scriitor, ca și pe artist în genere, de ceilalți oameni este mai ales *conștiința* contribuției sale la *modificarea* condițiilor de ordin filogenetic din propria sa sferă de activitate și în aceasta rezidă, în ultima instanță, și *aspirația sa spre originalitate*.

Însă o astfel de conștiință nu-i posibilă dacă în baza propriei sale experiențe practic-spirituale, plăsmuitorul operei literare sau artistice nu a devenit în prealabil conștient — chiar și numai în chip spontan — de caracterul *înstrăinat* al ființei sale individuale condițiilor de ordin filogenetic ce i-au fost hărăzite. Prin activitatea sa practică, legată în modul cel mai strîns de ființa sa individuală, el nu poate schimba cu nimic acest caracter *înstrăinat în realitate*; de aceea el *se va sustrage înstrăinării în imaginație* și într-o atare sustragere se va concretiza conștiința contribuției sale la modificarea condițiilor de ordin filogenetic. Aspirația spre originalitate ia astfel chipul unei năzuințe spre libertate iar calea specifică a scriitorului sau artistului spre materializarea în operă a unei astfel de libertăți nu va putea fi altfel definită decît ca o ontogeneză a creației sale.

Cine parcurge cu atenție proza lui Galsworthy, căutînd să-i pătrundă substraturile cele mai adînci, nu

poate să nu fie izbit de un aspect fundamental, care, de altfel, poate fi socotit comun tuturor marilor opere: este vorba de ceea ce Hans Blumenberg numea, într-o comunicare ținută la cel de al cincilea congres internațional de estetică de la Amsterdam din 1964, *„Die essentielle Vieldeutigkeit des ästhetischen Gegenstandes"* (Ambiguitatea esențială a obiectului estetic). Această ambiguitate provine din aceea că epica galsworthyană constituie, pe de o parte, o reproducere a condițiilor de ordin filogenetic în care a fost plăsmuită — în speță lumea burgheziei britanice din faza ei pre-monopolistă — iar pe de altă parte reprezintă o contestare, o critică vehementă, o respingere a sistemului de raporturi (împreună cu întreaga mentalitate aferentă) ce formează baza acestor condiții. Originea unei astfel de caracteristici poate fi găsită în împrejurarea că prin experiența sa personală (adică, ceea ce am numit condițiile de ordin ontogenetic) scriitorul este pus în situația de a resimți natura opresivă și alienantă a lumii din care face parte, fără ca să abandoneze, în esența lui, modul de gîndire specific acestei lumi.

Examinarea biografiei scriitorului are, în cazul problemei ce ne interesează, o însemnătate hotărîtoare căci este menită să ne dezvăluie *contradicția* dintre condițiile de ordin filogenetic și cele de ordin ontogenetic ce i-a alimentat inspirația creatoare.

În acest sens este interesant de observat că nu poți purcede la punerea față-n față a operei lui Galsworthy cu propria lui biografie, căutînd a stabili, în toată complexitatea lor, relațiile dintre ele precum și specificul procesului creator prin care au fost plăsmuite scrierile sale, fără să fii izbit de modul flagrant în care geneza acestora confirmă adevărul următorului postulat fundamental, formulat de Georg Lukacs în *Estetica* sa: *„Prin faptul că oamenii acționează în general în viața cotidiană și mai ales pe treptele ei primitive într-un mod nemijlocit, reacționînd la situații nemijlocite prin intenții îndreptate asupra unor scopuri nemijlocite, ei produc un utilaj material-spiritual care conține în sine mai mult decît au pus oamenii nemijlocit și conștient în el și care de aceea este mișcat în așa fel de acțiunile lor nemijlocite încît ceea ce este prezent doar implicit în el, devine treptat explicit, ducînd acțiunile dincolo de ceea ce fusese urmărit direct"* [1].

Parcurgînd tabelul cronologic ce însoțește expunerea noastră, cititorul va afla desigur că nu o singură dată în cursul vieții marele scriitor englez a fost considerat „socialist" sau în orice caz un contestatar acerb al ordinii sociale capitaliste, pe care opera sa avea s-o întruchipeze în mai toate articulațiile ei intime, cu o minuție rar întîlnită. Și, ceea ce este și mai simptomatic, astfel de caracterizări luau de obicei forma unor acuzații venite tocmai din partea acelor cercuri pentru care respectiva ordine socială trebuia socotită „sacră și inviolabilă".

Unul dintre biografii săi, Dudley Barker, a cărui carte ne-a slujit pentru alcătuirea tabelului cronologic observa însă pe drept cuvînt că: *„El a fost privit ca un puternic critic al clasei conducătoare din vremea sa, etichetat în timpul vieții drept revoluționar și numit la un moment dat cel mai primejdios om în Anglia, dar în toate privințele, în afară de una singură, a lui, era vorba de o revoluție de palat. El era generos și caritabil cu averea pe care o moștenise dar a rămas un om bogat. A atacat clasa în care s-a născut dar niciodată nu s-a gîndit să abandoneze privilegiile ei. Motivele și inspirația lui nu erau sociale ci personale."* [2]

---

[1] Georg Lukacs, *Estetica*, vol. I, Editura Meridiane, București, 1972, p. 120.

[2] Dudley Barker, *The Man of Principle. A View of John Galsworthy*, Heinemann, London — Melbourne — Toronto, 1963, p. 12.

Fără a avea cîtuşi de puţin intenţia să repetăm aici ceea ce reiese, nădăjduim, destul de limpede din tabelul cronologic, nu putem trece totuşi peste necesitatea, socotim, imperioasă de a sublinia că „şocul moral" prin care s-a cristalizat vocaţia lui Galsworthy — impunîndu-i exprimarea pe calea literaturii ca o nevoie intimă stringentă a spiritului său, — a fost, în ultimă instanţă, dictat de opreliştile puse de prejudecăţile şi convenţiile propriei sale clase sociale în împlinirea marii lui pasiuni amoroase. Dar acest „şoc moral", aşa cum se întîmplă uneori, nu numai că l-a făcut să vadă limpede disponibilităţile care stăruiau nedesluşite în străfundurile fiinţei sale sufleteşti ci, chiar mai mult, a dat întregul contur şi conţinut creaţiei prin care vocaţia sa avea să se materializeze ulterior.

Desigur, o mulţime de amănunte din viaţa intimă a unui scriitor sînt destinate să rămînă necunoscute posterităţii — mai ales cînd este vorba de un om ca Galsworthy, renumit printre contemporani pentru pudoarea şi discreţia sa — şi în absenţa lor se pot face tot felul de speculaţii privitoare la împrejurările, starea sufletească şi motivele care au înlesnit înfiriparea simţămîntului de dragoste pentru viitoarea sa soţie. Un lucru, însă, este cert: întîlnirea cu Ada îl găseşte maturizat, călit de dezamăgirea — cu tot cortegiul ei de amărăciuni — ce-i fusese incontestabil pricinuită de împotrivirea tatălui său faţă de prima pasiune a vieţii lui, nutrită pentru Sibil Carr. Dudley Barker susţine că mila a fost primul impuls care a declanşat pasiunea pentru viitoarea lui tovarăşă de viaţă, ceea ce este perfect plauzibil, fapt care ne-a determinat să şi reţinem această idee a biografului englez în cuprinsul tabelului nostru cronologic. Trebuie totuşi să precizăm că dintre toate sentimentele prin care omul este legat de semenul său, mila presupune, poate, cel mai înalt grad de înţelegere, de imaginaţie, cu alte cuvinte maximum de

capacitate în retrăirea stării sufleteşti a celuilalt. De aceea, nu este deloc greu de bănuit că experienţa dragostei sale pentru Sibil Carr, încheiată într-un mod atît de nefericit din pricina opreliştilor de ordin social şi familial, a constituit pentru Galsworthy un fel de „fond aperceptiv" de natură a-i făuri antenele trebuincioase în a resimţi suferinţa sufletească a Adei, alături de primul ei soţ, ca pe propria sa nefericire. Dar, totodată, dintr-o serie întreagă de mărturii, Dudley Barker se crede îndreptăţit să tragă concluzia că în ceea ce priveşte viaţa pur intimă cu Ada, scriitorul n-a fost prea fericit. În schimb subliniază de nenumărate ori spiritul de dăruire cu care prozatorul se consacra îngrijirii sănătăţii, uneori precare, a soţiei sale. Toate acestea întăresc presupunerea că nu atît satisfacţia erotică era aceea care-l lega de Ada, cît mai ales felul în care era ea în stare să stimuleze vocaţia sa literară. Pentru tînărul Galsworthy care trăia, pare-se, un permanent sentiment de frustrare din pricină că tatăl său dorea să-l facă om de afaceri, aspiraţia de a se dedica literaturii dobîndea sensul unei năzuinţe spre *libertate*. Încă înainte de a se fi îndrăgostit de Ada, scria prietenei sale Monica Sanderson: *„Aş dori să am talent la scris. Cred că într-adevăr aceasta este cea mai frumoasă cale de a face banii să circule."* Fraza ni se pare deosebit de semnificativă; ea indică, fără nici un fel de îndoială, că viitorul romancier nu privea literatura ca o îndeletnicire totalmente dezinteresată; în acord cu întregul sistem de gîndire, propriu clasei sociale din care făcea parte, *nu dispreţuia* cîtuşi de puţin aspectul *lucrativ* al activităţii scriitoriceşti spre care tînjea, ceea ce de altfel este confirmat de stăruinţa şi precizia cu care ţinea, chiar înainte de a se fi afirmat pe deplin în viaţa literară, să-şi formuleze condiţiile, editorilor.

Iată deci sub ce formă se înfățișează la Galsworthy contradicția între condițiile de ordin filogenetic și cele de ordin ontogenetic care au concurat la modelarea personalității sale de romancier și autor dramatic. O asemenea contradicție este scoasă de altfel în evidență de el însuși atunci cînd precizează că în forul său interior nu și-a socotit romanele drept opere de critică socială ci numai *„critica unei jumătăți din mine de către cealaltă, jumătățile fiind gradate potrivit subiectelor"*.

Dar care sînt cele două jumătăți? Este limpede: pe de o parte conștiința apartenenței la structura capitalismului, în speță la clasa burgheză care domină această structură — considerată de scriitor drept ceva de la sine înțeles — iar pe de altă parte sentimentul obscur, provenit din experiența sa practică „nemijlocită", cum o numește Lukacs, că ființa sa este *înstrăinată* sistemului de raporturi ce-i condiționează gîndirea.

Așadar, drumul vieții și creației lui Galsworthy constituie o strălucită confirmare a celor subliniate de noi mai înainte în ceea ce privește procesul de *compensare* a sentimentului înstrăinării prin libertatea dobîndită de artist pe planul imaginației. Dar nu numai atît. Ciocnirea dintre *structura socială ca necesitate și arta ca libertate* formează la scriitorul englez însăși *leit-motivul* creației sale epice. După cum vom vedea ceva mai încolo, proza și dramaturgia galsworthyană dobîndesc substanță, dezvăluind, din ce în ce mai precis, contururile personalității artistice a autorului lor, pe măsură ce o astfel de temă se impune ca precumpănitoare într-una sau alta dintre scrieri.

Dar faptul că o contradicție ca aceea de care am pomenit mai sus este filtrată prin imaginația creatoare a artistului *(sublimîndu-se, decantîndu-se* de trăirea ei *efectivă* în realitate) și devine motiv literar are darul de a o înzestra cu *obiectivitate*. Mai precis, dacă în viață o astfel de ciocnire este resimțită de scriitor ca

un conflict între obiectivitatea relațiilor sociale și conștiința sa subiectivă, în operă ea capătă în întregime un caracter obiectiv, fiind atributul unei lumi în sine, populată de existențe străine a căror evoluție se desfășoară după o logică diferită de cea subiectivă a autorului.

Așa se explică de ce opera lui Galsworthy, ca sublimare a unei experiențe practice nemijlocite a autorului îi constituie un „utilaj spiritual", potrivit formulei lui Lukacs, care *„conține în sine mai mult"* decît s-a pus *„în mod nemijlocit și conștient"* în el făcînd explicit ceea ce era doar implicit în conflictul dintre obiectivitatea raporturilor sociale și subiectivitatea scriitorului. Și tot din aceeași pricină proza galsworthyană ni se înfățișează, într-atît, din punct de vedere obiectiv, drept o critică a capitalismului, încît, după cum am văzut, autorul ei a fost etichetat drept „socialist". Acestei proze i se aplică în cel mai înalt grad următoarele considerații, cuprinse într-o recentă scriere a filozofului american de origine germană, Herbert Marcuse:

„Aceste eforturi trebuie să slujească unui scop îndepărtat: de a înlătura separația dintre cultura materială și cea intelectuală, o separație despre care se spune că exprimă caracterul de clasă al culturii burgheze. Și acest caracter de clasă este socotit a fi constitutiv în cele mai reprezentative și desăvîrșite opere ale perioadei burgheze.

Mai întîi o privire critică asupra acestei noțiuni. Un examen atent al acestor opere, cel puțin începînd cu secolul al 19-lea ar arăta că în ele prevalează un foarte profund accent antiburghez: cultura superioară acuză, respinge cultura materială a burgheziei, sustrăgîndu-i-se. Ea este într-adevăr separată; ea însăși se disociază de lumea mărfurilor, de brutalitatea industriei și comerțului burghez, de distorsiunea relațiilor omenești, de materialismul capitalist (este evident vorba de materialismul vulgar, practic, nu de cel filozofic — n.ns., V.M.)

de rațiunea instrumentalistă. Universul estetic contrazice realitatea — o contradicție «metodică», intențională."[1]

Expunînd apoi mecanismul prin care se ajunge la o astfel de contradicție, Marcuse scrie:

„Caracterul afirmativ al artei s-a întemeiat nu atît pe divorțul acesteia de realitate cît mai ales pe ușurința cu care arta putea fi împăcată cu realitatea dată, folosită ca decorul ei; o artă predată în școli și receptată ca o valoare neangajantă dar aducătoare de beneficii, a cărei posesiune deosebea ordinea «dominantă» a societății, pe cei educați de mase. Dar puterea afirmativă a artei este totodată și puterea care neagă această afirmație. În ciuda folosirii ei (în chip feudal sau burghez) ca simbol al poziției, consumului ostentativ, rafinamentului, arta reține acea alienare de realitatea statornicită care este la originea artei. Ea este o a doua alienare în virtutea căreia artistul se disociază în chip metodic de societatea alienată și creează universul nereal, «iluzoriu» în care arta singură are și comunică adevărul ei. În același timp, alienarea raportează arta la societate: ea păstrează conținutul de clasă și îl face transparent. Ca «ideologie» arta «invalidează» ideologia dominantă. Conținutul de clasă este «idealizat», stilizat și prin aceasta devine receptacolul unui adevăr universal, dincolo de conținutul particular de clasă."[2]

Raportat la întreaga operă a lui Galsworthy, fragmentul de mai sus are darul de a arunca o lumină deosebit de puternică nu numai asupra procesului ei de creație ci, chiar mai mult, asupra semnificației ei intime. Critica *„unei jumătăți"* a conștiinței scriitorului *„de către cealaltă"* este menită să sugereze, potrivit unei formulări aparținînd tot lui Marcuse, *„celebrarea subiectului individual, a «persoanei autonome» care se regăsește*

[1] Herbert Marcuse, *Counterrevolution and Revolt*, Bacon Press, Boston, 1972, p. 86.
[2] *Ibid., op. cit.*, p. 97.

pe sine pentru a deveni un eu în și împotriva unei lumi care distruge eul" [1].

Caracterul ambiguu de care aminteam mai înainte este întărit de faptul că lumea prozei lui Galsworthy, aproape în totalitatea ei, aparține clasei sale. Dudley Barker are perfectă dreptate cînd observa că *„Galsworthy... n-a fost niciodată în stare să pășească dincolo de granițele propriei sale clase și să zugrăvească viața celor săraci dinlăuntrul ei. El n-a înțeles niciodată umorul și vioiciunea lumii cocioabelor, așa cum a făcut-o, ca să dăm un exemplu suprem, Dickens.*" [2]

Dar dacă Galsworthy nu poate depăși limitele clasei sale, el izbutește totuși să se *distanțeze* de ceea ce prejudecățile și convențiile ei au impus ca *fetiș*, în modul de judecare al oamenilor și lucrurilor. Referindu-se la rolul defetișizator al artei Georg Lukacs arată în *Estetica* sa că acesta *„are, primar, un caracter de conținut deoarece produce o selecție printre fenomenele vieții, pe unele îndepărtîndu-le sau demascîndu-le ca deformări ale adevărului, iar pe altele punîndu-le la locul ce li se cuvine*" [3].

Este însă clar că felul cum o anumită operă își asumă în chip concret acest rol aparține particularităților ei artistice de ansamblu, structurii ei, în care forma și conținutul sînt indisolubil împletite. La Galsworthy distanțarea de care aminteam mai înainte se realizează prin introducerea a ceea ce am fi înclinați să numim un „bipolarism" în viziunea asupra eroilor puși în mișcare. În acest „bipolarism" — ce-și face simțită prezența în ciuda marii varietăți de tipuri înfățișate (unele chiar de o mare complexitate caracterologică) și a complicatelor raporturi dintre ele — pot fi intuite ecourile

[1] *Ibid., op. cit.*, p. 88.
[2] *Ibid., op. cit.*, p. 130.
[3] *Ibid., op. cit.*, p. 718.

vagi ale manicheismului din literatura populară. După cum se ştie, natura didactică, moralizatoare a unei asemenea literaturi reclama o distincţie netă între bine şi rău, personajele implicate în acţiune nefiind decît ipostaze ale celor două concepte morale antitetice, din a căror confruntare primul trebuia în mod necesar să triumfe asupra celui de al doilea. Dar schematismul de natură abstractă al personajelor astfel ipostaziate provenea numai din caracterul lor simbolic; în subtextul lor aveau o semnificaţie socială profundă: binele reprezenta principiul relaţiilor inter-umane, al conservării acestor relaţii prin respect mutual şi înţelegere iar răul, individualismul instinctual distrugător al normelor de convieţuire între oameni.

În creaţia galsworthyană însă, raporturile dintre cele două entităţi sînt pînă la un anumit punct inversate: ceea ce scriitorul ar fi înclinat să considere drept „rău" aparţine dimpotrivă structurii sociale care în necesitatea ei imanentă este distrugătoare nu numai a fericirii individuale ci şi a normelor fireşti, nefalsificate, de convieţuire între oameni; ceea ce el ar fi ispitit să socotească drept „bine" este refuzul de a se conforma normelor aşa-zis morale pe care structura le impune. De fapt, bipolarismul lui Galsworthy tinde în ultimă instanţă să exprime contradicţia dintre două faţete ale uneia şi aceleeaşi morale burgheze: cea *practică*, rece, implicînd riguroasa respectare a obligaţiilor contractuale asumate şi cea *idealizată*, prin care individualismul este raportat la un vag conţinut universal de natură să ia în considerare omul nu numai prin prizma intereselor lui de clasă ci şi prin aceea a apartenenţei sale la specia umană în genere. Dar tocmai pentru că morala burgheză este pusă faţă în faţă cu ea însăşi, între latura ei practică şi latura ei idealizată apărînd o contradicţie de

neîmpăcat, raporturile sociale reale pe care această morală le exprimă vor fi înfăţişate în chip nud, dezgolite aşadar de vălul mistificator pe care tot *ea* îl aruncă asupra lor.

Este interesant de observat că de-a lungul evoluţiei lui Galsworthy substanţa artistică a operelor sale se afirmă pe măsură ce bipolarismul dobîndeşte caracterul arătat mai sus, depăşind manicheismul simplist la care scriitorul este ispitit să recurgă la început cînd, insuficient maturizat fiind, se limitează la reproducerea experienţei sale personale, fără a fi ajuns deci să intuiască întreaga amploare a resorturilor ei sociale. Astfel, melodramatismul, uneori penibil pe care-l degajă primul roman, *Jocelyn* îşi are izvorul într-o dramă de conştiinţă provenită din înfruntarea „binelui" şi „răului" ca entităţi abstracte, desprinse de condiţionarea lor concretă, social-istorică. O fată, Jocelyn se dăruieşte într-un moment de pasiune unui bărbat însurat, Giles Legard care este nefericit în căsnicie. De disperare, soţia sa, o femeie infirmă, se sinucide, luînd o mare doză de somnifer. Remuşcarea îl desparte pentru moment pe Giles Legard de iubita sa dar, după un şir întreg de frămîntări, se întoarce la ea şi astfel îşi dobîndeşte, pînă la urmă, fericirea personală.

Modul cum prinde contur personalitatea literară a lui Galsworthy, o dată cu precizarea liniei de demarcaţie dintre lumea celor deplin integraţi structurii sociale a capitalismului şi a celor care aspiră la libertate şi omenie poate fi întrevăzut cel mai bine în distanţa ce desparte, sub raportul valorii artistice, romanul susamintit de cel următor, *Villa Rubein*. De data aceasta, înfruntarea dintre cele două lumi este cît se poate de limpede. În centrul acţiunii se găseşte o poveste de iubire trăită de tînăra englezoaică Christian Devorell

și pictorul austriac Alois Harz în Villa Rubein din localitatea tiroleză Botzen (Bolzano). Fata se află în grija a doi bătrîni, un unchi englez, Nicholas Treffry și tatăl ei vitreg, cehul Herr Paul. Amîndoi caută să pună stavilă pasiunii ce-o nutrește Christian pentru tînărul artist. Herr Paul, descoperind că Alois a evadat cu ani în urmă dintr-o închisoare unde fusese deținut pentru activitate anarhistă, îl denunță poliției. Treffry, fiind informat din timp despre uneltire îl duce pe pictor pe un drum primejdios prin munți, pînă la frontiera italiană și îl salvează ; însă din pricina sforțărilor făcute în cursul fugii, se îmbolnăvește și moare. Ca și în romanul anterior, tragedia întîmplată duce la despărțirea celor doi îndrăgostiți. După cum vedem, nici în cazul de față melodramatismul nu este total absent. Însă apare mult atenuat datorită faptului că drama, în esența ei, are un caracter real, ceea ce provine, într-o măsură însemnată din felul în care este conturat Treffry. Deși bun și generos în fond, s-a format într-un sistem pentru care banul reprezintă suprema valoare și de aceea nu are nici un fel de înțelegere față de tot ceea ce ține de delicatețea sentimentelor. Între el și Harz se ridică o barieră de netrecut, opacitatea sa la sistemul de valori al acestuia, îl face pe pictor să exclame în clipa cînd conflictul atinge punctul culminant : *„Dumneata știi despre artă tot atîta cît știu eu despre bani"*.

Dar nici cu *Villa Rubein* Galsworthy nu atinge stadiul înțelegerii depline a incompatibilității dintre cei doi poli. Căutînd cu tot dinadinsul un *happy-end* — prea puțin justificat din pricina gravei rupturi dintre cei doi îndrăgostiți — ni-i înfățișează, cîțiva ani după cele întîmplate, căsătoriți și cu un copil, într-un apartament confortabil din Londra.

Sentimentul acestei incompatibilități va dobîndi o formă mult mai dură abia cu The *Island Pharisees* (*Insula fariseilor*). Eroul principal este Richard Shelton, un tînăr destul de bine situat care tocmai terminase studiile la Oxford și obținuse dreptul de a practica avocatura. Dar, în timp ce dibuie încă, încercînd să găsească un mijloc de adaptare la modul de viață din jur, întîlnește un boem, belgianul Ferrand. Inteligența și lipsa de prejudecăți ale acestuia îl scot din gîndirea conformistă, rutinieră de pînă atunci, ce-l făcuse să se împace destul de bine cu realitatea clasei și societății cărora le aparținea. Critica acerbă a lui Ferrand are asupra lui efectul unui adevărat șoc moral, silindu-l să-și piardă încrederea în sistemul de valori ce-i fusese inculcat din fragedă copilărie, ajungînd pînă la urmă să-l judece cu asprime :

„Sîntem mici, asta-i cu noi — exclamă cu indignare — *duci și gunoieri, întreaga specie umană, sîntem tot atît de mici ca și omizile. Ne apărăm proprietatea și bunăstarea, ne dăruim cu zgîrcenie simpatia potrivit regulelor așa încît să nu ajungem la o adevărată ciocnire ; asta-i tot ce sîntem la urma urmelor. Există ceva complet respingător în natura omenească și cei mai sănătoși oameni sînt mai respingători decît par a fi."*

Cu o causticitate ce te îndeamnă să vezi în Galsworthy din *Insula fariseilor* un fel de precursor al acelor *„angry young men"* (tineri furioși) din literatura engleză a anilor 50 din veacul nostru, Shelton își îndreaptă necruțătoarea-i filipică împotriva școlii pe care a urmat-o și a prietenilor de club :

„Ce puteau fi învățați acolo despre viață ? Inbecilitatea lor era incredibilă dacă stai să te gîndești. Aveau cu toții aerul că știu totul, dar în realitate nu știau nimic — nimic despre Natură, Artă sau Emoții ; nimic despre legăturile ce-i țin laolaltă pe oameni... Aveau un punct de vedere fix asupra vieții deoarece veneau din anumite școli, colegii sau regimente. Și ei erau cei care

ocupau posturi de răspundere în Stat, Știință, Justiție, Religie și Armată.“

Întrebările literalmente îl asaltează pe Shelton și el nu găsește răspuns. În dragoste cu o fată din propria sa clasă, simte pentru ea atracție fizică dar totodată felul ei de a gîndi îl oripilează. Drama de conștiință pe care o trăiește eroul crește mereu în intensitate astfel încît pînă la urmă se hotărăște să rupă cu iubita sa și să încerce a găsi un răspuns la frămîntările sale, prin abandonarea mediului burghez și apropierea de sărăcimea cartierelor presărate de cocioabe.

Dacă — așa cum arătam mai înainte — creația lui Galsworthy poate fi socotită un adevărat test în stabilirea legăturii dintre condiționarea socială a literaturii și valoarea ei estetică, pricina stă și în aceea că, în traiectoria parcursă de epica și dramaturgia scriitorului, sîntem în stare să deslușim destul de limpede procesul de depășire a experienței strict personale (de natură ontogenetică) ca simptom semnificativ al maturizării artistice. Deși, de la un roman la altul, progresele sînt evidente — și, după cum am văzut, ele își au în măsură însemnată obîrșia în treptata lărgire a ariei de critică socială — cele trei scrieri de început menționate pînă acum, dezvăluie totuși o oarecare doză de fragilitate. Dincolo de stîngăciile de ordin tehnic, compozițional — cu care Galsworthy avea să lupte multă vreme — ceea ce îndeosebi, socotim noi, limitează valoarea lor artistică este faptul că se mărginesc la consemnarea, mai mult sau mai puțin subtilizată a conștiinței frustrate rezultînd din condiția de ființă înstrăinată a scriitorului.

Dar, pentru o dobîndi cu adevărat *libertatea în imaginație*, Galsworthy trebuia să se *distanțeze* complect de experiența sa nemijlocită, ceea ce presupunea o a doua *înstrăinare*, ca să folosim formula lui Marcuse, de astă dată față de o lume relativ independentă de propria-i trăire subiectivă, în speță universul, existînd în sine și pentru sine, pe care avea să-l făurească fantezia sa de aci încolo. Este desigur paradoxal și poate nu prea ușor de înțeles dar absolut evident că pentru a-și obiectiva propria-i înstrăinare, trăită nemijlocit — pentru a se înstrăina deci *a doua oară*, de astă dată în chiar materia plăsmuirilor sale, Galsworthy era obligat să-și îndrepte concomitent atenția spre o realitate care nu era a lui și nu-i cerea, prin urmare, un efort deosebit de distanțare; o realitate care însă, prin specificul ei, conținea suficiente elemente de natură a-i da putința să aplice asupra și în înțelegerea ei experiența sa personală de ființă înstrăinată. Aparținînd prin naștere și mentalitate marii burghezii, el avea o puternică aversiune față de nobilime, ceea ce de altfel reiese deosebit de limpede din atitudinea principalelor personaje ale ciclului său, *Forsyte Saga*. Evident, aristocrația fusese încă de multă vreme integrată structurii capitaliste a țării, astfel încît cu greu se mai putea stabili, din punct de vedere strict social, o distincție între ea și clasa din care provenea marele prozator. Totuși, în conștiința și stilul de viață al acelora care erau în stare să-și etaleze genealogia lor, stabilită riguros pînă în timpurile lui Richard Inimă de Leu, mai stăruiau trăsături distinctive — un fel de aroganță, un cult exagerat al etichetei și simbolurilor exterioare, de natură să marcheze poziția lor socială privilegiată — ce-i dădeau unui *snob* (în înțelesul literal al cuvîntului, semnificînd prescurtarea formulei *sine nobilitate* — fără noblețe) anumite complexe de inferioritate. De aceea, poate chiar și Galsworthy va atrage atenția — ori de cîte ori va avea prilejul — asupra obîrșiei sale nobiliare, după mamă. Dar dacă structura socială a burgheziei se caracterizează printr-o extremă mobilitate intrinsecă — ceea

ce face ca *înstrăinarea* individului înlăuntrul ei să nu apară limpede la prima vedere — cea a aristocrației este rigidă, în cadrul acesteia omul fiind totalmente și deschis aservit mediului său social. În același timp, însemnele exterioare afișate de nobilime nu mai constituie decît un aspect *decorativ*, deținătorii de titluri nemaiexercitînd de multă vreme, doar în virtutea lor, puterea reală în societate.

Astfel stînd lucrurile, se poate spune că aristocrația devine pentru Galsworthy un al doilea teren de încercare a puterii sale de a-și obiectiva experiența sa nemijlocită, rezultată din conflictul cu o ambianță căreia i se simte înstrăinat. Contradicția între aparența voit strălucitoare a unei lumi în care mai subzistă străvechile deprinderi ale feudalismului și realitatea jalnică, prin anacronismul ei, ce-o înfățișează profilul psihologic al posesorilor unor astfel de deprinderi are darul de a incita în cel mai înalt grad spiritul său polemic, persiflator. Căci nu există, desigur, o cale mai lesnicioasă de distanțare decît ironia. În *The Country House (Domeniul)* scriitorul supune unui comentariu sarcastic viața nobilimii de țară — dar și aici este evidentă ambiguitatea. Abordînd o realitate care nu este a lui, el deslușește totodată înlăuntrul ei situații omenești și mișcări sufletești trăite chiar de el însuși și concretizate în lait-motivul celei mai mari părți a creației sale. La urma urmei, cei doi poli pe care îi pune față în față creația galsworthyană în ansamblul ei sînt pe de o parte individualismul ca sistem, iar pe de altă parte individualitatea ca esență umană, ca lucru în sine, nesupus nici unui fel de determinări, cum arăta Immanuel Kant. Dar în conștiința unui scriitor de extracție individualist-burgheză antiteza de mai sus nu putea fi intuită dintr-odată, în toate dimensiunile ei, dialectica transformării individualismului într-o structură care

anihilează însăși individualitatea făcînd parte din chiar procesul maturizării lui artistice.

Pentru a fi în stare să detecteze întreaga aberație și inumanitate a oricărui sistem — inclusiv a celui întemeiat pe individualismul burghez — avea nevoie totodată să dobîndească experiența unui tip de relații între oameni care prin caracterul lui profund anacronic *apare deposedat de orice fel de raționalitate interioară*. Un asemenea tip de relații ne dezvăluie lumea din *The Country House*.

Este ciudat că acest roman (după părerea noastră, deosebit de izbutit) deși nu atinge chiar punctul culminant al valorilor artistice impuse de proza galsworthyană în ansamblul ei, apare cititorului cu mult mai apropiat de spiritul zilelor noastre decît creațiile pe care istoria literară le consideră capodoperele sale. Pricinile unei astfel de impresii sînt multiple. Mai întîi tonalitatea lui sarcastică (fără a fi cinică), știut fiind că viața trepidantă, încordată la maximum pe care o trăiește omul în această a doua jumătate a veacului XX îl face pe cititor prea puțin permeabil la o viziune edulcorată asupra existenței. Apoi o serie de trăsături de ordin pur formal. Din acest punct de vedere scriitorul realizează o adevărată performanță. Adoptînd stilul *direct*, de causerie spirituală și mai ales relatînd evenimentele ca și cum s-ar afla chiar în mijlocul eroilor săi, oferă o construcție alcătuită din capitole scurte, dispuse într-o succesiune aparent discontinuă așa încît firul acțiunii pare a se închega din înșiruirea unor schițe relativ de sine stătătoare. Fiecare capitol se prezintă sub forma unei compoziții pe deplin rotunde, respectînd într-atîta regulele clasice ale genului scurt încît uneori găsim la locul ei indispensabila poantă de încheiere. O asemenea construcție poate fi asemănată destul

de ușor cu tehnica montajului cinematografic care prin rapiditatea de desfășurare a evenimentelor dă putință cititorului modern să regăsească în ritmul specific al narațiunii tempo-ul nervos al vieții sale de toate zilele. Însă, ceea ce ne pare de-a dreptul uluitor — și de aceea am folosit mai înainte cuvîntul „performanță" — este chipul cum o astfel de cadență în istorisirea evenimentelor devine, sub pana prozatorului, principalul mijloc de a sugera nu repeziciunea cu care ele se succed ci, dimpotrivă, extrema încetineală — atmosfera de plictis — ce caracterizează durata interioară a eroilor puși în mișcare. De fapt avem de-a face cu un contrast: evenimentele exterioare sînt într-adevăr multe și se succed cu rapiditate; cele interioare, însă, sînt puține și se întind pe o perioadă lungă de timp. Acest contrast este pus în lumină mai ales prin aceea că evenimentele exterioare au toate aceeași însemnătate — niciunul nu dobîndește un relief deosebit în raport cu altul — și mai ales același ecou în conștiința eroilor.

Roman în primul rînd de atmosferă, *The Country House* trădează o afinitate semnificativă cu proza cehoviană prin aceea că izbutește să suscite interesul cititorilor pentru istorisirea unor fapte — atît interioare cît și exterioare — profund neinteresante ale unor personaje de asemenea totalmente lipsite de interes. Complicatul sistem de oglinzi plane, convexe și concave pe care-l constituie distanțarea prin mijlocirea ironiei are darul de a ne revela ceea ce este plat, egal cu sine însuși, șters și deci fără relief în viața cotidiană ca pe o *diformitate* sufletească substanțială a lumii întruchipate de scriitor.

Dar, dincolo de toate aceste aspecte de ordin pur formal, impresia de modernitate ce ne-o oferă povestirea se datorește mai ales împrejurării că în cuprinsul ei *sistemul apare ca prevalînd asupra individului.* Existînd în sine și pentru sine, deasupra și împotriva indivizilor ce-l compun, sistemul dezvăluie prin el însuși întreaga absurditate a realității obiective. Domnul Pendyce, stăpînul domeniului Worsted Skeynes nu este numai o întrupare a sistemului ci chiar mai mult, un prototip și un simbol al lui (așa cum, vom vedea mai încolo, Soames Forsyte din *Forsyte Saga* este menit să încarneze individualismul burghez transformat în structură socială). Obtuz și cu gîndirea leneșă, trăind mereu o teribilă spaimă de schimbări, Horace Pendyce repetă la nesfîrșit aceleași și aceleași locuri comune, avînd totodată tonul infatuat al celui perfect încredințat că spune cele mai interesante și însemnate lucruri. Exasperanta stereotipie a ceea ce s-ar putea numi doar în chip eufemistic gîndirea sa își are obîrșia în faptul că în capul său îngust și lung intra cu greu orice nouă idee... Bineînțeles că un asemenea profil psihologic nu are decît un singur sens: acela de a sublinia conformismul total și necondiționat, autoanihilarea personalității individului ca o condiție primordială pentru a asigura conservarea sistemului. Așa se explică de ce domnul Pendyce tună și fulgeră, ori de cîte ori are prilejul, împotriva individualismului, ajungînd chiar să se considere pe sine *„un conservator-comunist"* — formulă desigur aberantă dar semnificativă sub raportul logicii interioare a eroului care nu consideră nimic mai susceptibil de dispreț ca personalitatea. Caracterul *decorativ* al modului de viață zugrăvit în *The Country House* arată mai bine decît orice că sistemul poate fi asemănat cu un motor care funcționează în gol, fără a acționa deci nici un fel de curea de transmisie. Și aceasta este vizibil chiar la baza lui. Astfel moșia domnului Pendyce: *„Fusese la început o proprietate frumoasă,*

arendată în parcele unor fermieri care, lăsați de capul lor, se descurcau bine și plăteau o arendă strașnică; astăzi proprietarul pămînturilor le cultivă și le administrează după metode științifice, dar în pierdere... Din fericire, nu moșia era izvorul veniturilor sale.“

Tocmai pentru că *„la Worsted Skeynes cam lipsea imaginația“* viața lor rămîne perpetuu încorsetată într-un ritual, observat cu străşnicie. Iată de pildă cum arată o zi a doamnei Pendyce, bineînțeles aproape identică tuturor celorlalte trei sute șase zeci și cinci din an: *„Obișnuit se trezea la ora șapte, își lua ceaiul și de la șapte la opt își nota diferite lucruri pe un carnețel, în timp ce domnul Pendyce sforăia ușor, culcat pe spate. La ora opt se scula. La nouă își turna cafeaua în ceașcă. De la nouă și jumătate pînă la zece se sfătuia cu menajera și-și îngrijea păsărelele. De la zece la unsprezece discuta cu grădinarul și-și vedea de rochii. De la unsprezece la douăsprezece scria invitații unor persoane care îi erau indiferente, și transmitea mulțumiri altor persoane cărora ea le era indiferentă; pregătea diverse cecuri pe care domnul Pendyce trebuia să le semneze; clasa diferite recipise, pe care le eticheta cu grijă pe verso și le lega cu un elastic. De obicei, primea și vizita doamnei Hussell Barter. De la douăsprezece la unu se plimba cu ea și cu «drăguții de cîini» pînă-n sat, unde se oprea cu aer încurcat la casele sătenilor, intimidați de prezența ei. De la unu și jumătate la două își lua dejunul. De la două la trei se odihnea pe o canapea în camera albă“...* etc.

Desigur, ritualul — implicînd repetarea cu precizie de automat a acelorași gesturi zilnice — este menit să creeze o atmosferă de solemnitate care să confere familiei Pendyce și celor din anturajul ei un anumit prestigiu, indisolubil legat de caracterul decorativ al între-

gii lor existențe. Dar, totodată, el exprimă și spaima lor de schimbări; o spaimă care, la urma urmelor este resimțită în chip inconștient față de ei înșiși, de propria lor goliciune interioară. Iscusința autorului în a face ca evenimentele să apară de o însemnătate egală — ceea ce se realizează îndeosebi prin folosirea frecventă a verbului la timpul prezent — are darul de a sugera tocmai artificialitatea unei asemenea existențe, scursă după un implacabil calendar. Și atunci cînd viața cea adevărată, prea mult ținută sub obroc, își cere drepturile ei legitime, la Worsted Skeynes se produce catastrofa. Dragostea tînărului George Pendyce pentru Helen, tînăra soție a căpitanului Bellew ia proporțiile unei drame. O dramă falsă, își vor spune firește cititorii; dar pentru domnul Pendyce ea are un caracter profund real. Prin atare neconcordanță, între perspectiva cititorului și cea a eroului se exprima distanțarea ironică a autorului de lumea povestirii sale. Este interesant de observat că drama se declanșează în momentul cînd legătura dintre George și Helen — care de multă vreme nu mai era un secret pentru nimeni — dezvăluie simțămintele de dragoste sinceră ce-i uneau pe protagoniști. Spaima de schimbări a domnului Pendyce este, așadar, mai mult decît o teamă de propriu-i neant; este o frică intimă, funciară, viscerală, am putea spune, de autenticitate, de adevăr.

De altfel, fuga de autenticitate ne apare ca o trăsătură comună a eroilor acestui roman; cînd viața îi *silește* să se ciocnească de un fapt esențial al existenței lor, intră în panică străduindu-se să-l îndepărteze cît mai mult și cît mai repede de ei; instinctul de conservare al clasei le dictează că adevărul constituie prin sine însuși un agent disolutoriu, un negator al ritualului — al acelui ritual ce formează cadrul concret al existenței

lor sociale. Domnul Pendyce, de pildă, are o profundă antipatie, chiar aversiune față de căpitanul Bellew; totuși, este indignat la culme cînd află de legătura fiului său cu soția acestuia. Iar ardoarea pasiunii lui George pentru frumoasa sa amantă se potolește brusc de îndată ce-și dă seama că ea își trăiește simțămintele cu autenticitate, fiind chiar dispusă într-un anumit moment să sfideze toate prejudecățile lumii care se coalizase împotriva lor. Conformismul îl transformă pe Pendyce-junior într-un laș și tocmai de aceea Helen are dreptate cînd îi atrage atenția că la bătrînețe va fi leit taică-său. Pînă aici, pare-se distanța dintre cei doi poli tinde să se micșoreze ajungîndu-se la deplina lor suprapunere. Dacă, așa cum am văzut, existența socială se înfățișează ca o lume a minciunii, iar existența omenească generică ia chipul unei trăiri adevărate, ultima sfîrșește prin a capitula în fața celeilalte. De unde se poate conchide că în cadrul *structurii* nu este cu putință nici un fel de nădejde în ceea ce privește *libera expansiune* a personalității umane. Singura speranță poate veni numai *dinafara* ei. Așa se explică de ce autorul are grijă să-l plaseze pe protagonistul ce personifică polul libertății umane, dacă ne putem astfel exprima, în afara tramei principale a romanului. Anacronicei morale feudale i se opune astfel, prin mijlocirea lui Gregory Vigil, morala burgheză. Dar nu o morală burgheză practică, rece, convențională ci una *idealizată*. În felul cum Galsworthy conturează acest erou, ni se relevă legătura dintre procesul obiectivării experienței practice nemijlocite a autorului și maturizarea personalității sale artistice. Din optica acestei experiențe practice, Gregory Vigil ar fi trebuit să se bucure de un statut privilegiat, fiind destinat să ilustreze ipostaza contestatară a spiritului lui Galsworthy,

revolta sa împotriva structurii generatoare de minciună. Dar procesul obiectivării îl duce pe scriitor *dincolo* de limitele pînă la care poate ajunge înțelegerea sa numai în baza experienței sale practice nemijlocite. Astfel eroul — așa cum se profilează de sub pana sa — apare nu mai puțin filistin decît lumea a cărei morală o refuză. Preocupat să salveze femeile de prejudecățile care făceau din ele sclavele bărbaților, nu vede adevăratele dureri ale societății în mijlocul căreia trăia. Caracterul de *clasă* al moralei sale este astfel demascat cu o rară aciditate:

„Dintr-o ulicioară, la cîțiva pași de Dumnezeul stoicilor, două mici cusătorese ieșiseră să ia aer; una era tuberculoasă, căci cu ani în urmă neglijase să cîștige deajuns ca să se poată hrăni bine, iar cealaltă arăta de parcă nu-i lipsea mult ca să devină și ea la fel din aceleași motive. Stăteau pe trotoar și priveau cum sosesc trăsurile. Unii dintre «stoici» le priveau și gîndeau: «Sărmane fete! Tare arată prost!» Trei sau patru dintre ei își spuseră: «N-ar trebui să se permită. Vreau să spun că este foarte penibil de privit — și tot nu pot fi ajutate. Nu sînt cerșetoare, știți, și deci ce poți face?» Dar cei mai mulți dintre «stoici» nici nu le priveau, deoarece simțeau că inimile lor sensibile nu puteau suporta priveliști atît de dureroase, și mai ales se temeau să nu-și strice pofta de mîncare.

Nici Gregory nu le văzu, fiincă tocmai atunci cînd el privea cerul, cele două fete traversară drumul și se pierdură printre trecători; căci ele nu erau cîini și nu ar fi putut simți ce fel de om era.“

Nu este, credem, deloc greșit să se afirme că procesul de obiectivare la care ne refeream mai înainte provine la Galsworthy dintr-o luptă neîndurătoare cu iluziile ce

le alimentează tocmai fațeta idealizată a moralei burgheze. În *Fraternity (Frăție)* ni se sugerează astfel cu pregnanță că așa-numita „generozitate" pe care o postulează „idealismul" moralei burgheze nu poate rezista în fața presiunilor exercitate asupra ei de relațiile reale între oameni, relații în care indivizii își conduc acțiunile potrivit unor norme dictate de aspra tendință a posesiunii. Din pur altruism, scriitorul Hilary Dullisson încearcă să ajute o fată săracă, fost model al soției sale, pictorița Bianca. Aceasta izbutise să-și îndepărteze soțul numai din pricina exasperantului ei orgoliu. Aflînd despre ajutorul dat de soțul ei fostului ei model, Ivy, îi este cu neputință să creadă că între ei n-ar exista și altceva decît un sentiment de adorație a fetei sărmane pentru sprijinitorul ei. Deși nu-l iubește pe Hilary, mîndria ei — conținînd o mare doză de simț al proprietății — este pusă la grea încercare. Pînă la urmă, Bianca ajunge chiar să distrugă viața sufletească a soțului ei.

Firește, într-o asemenea înfruntare de pasiuni, avînd substratul pe care l-am menționat, un personaj bizar ca tatăl Biancăi, Stone, care își dedică viața făuririi de planuri utopice, privitoare la o viitoare lume a frăției universale are profunda semnificație a unui contrapunct ironic.

Forța obiectivării artistice este atît de puternică la Galsworthy încît scriitorul atinge, sub raportul lucidității sociale, stadiul extrem de avansat al reflectării în chip direct și deschis al luptelor de clasă din vremea sa (ca de pildă în romanul *The Freelands — Familia Freeland* și piesa *Strife — Lupta)* deși susamintitele iluzii îl mai fac să creadă în putința unei soluții de compromis a acestor lupte.

Însă apogeul creației galsworthyene îl constituie, desigur, masivele cicluri *Forsyte Saga* și *A Modern Comedy (Comedia modernă)*. Deoarece s-a scris mult la noi despre ele și spațiul nu ne îngăduie o analiză a lor exhaustivă, ne vom mărgini la cîteva observații în legătură cu problema care ne preocupă, în speță cu modul cum substanța lor artistică își trage seva din ciocnirea structurii sociale cu aspirația spre libertate, aspirație concretizată în căutarea fericirii în dragoste și în satisfacerea pasiunii pentru artă.

Ceea ce impresionează în aceste cicluri, cu deosebire în primul dintre ele, este, după părerea noastră, felul în care izbutesc să înzestreze *relația socială* — care prin definiție nu poate fi decît o abstracție — cu materialitate. Cititorul dobîndește sentimentul cît se poate de limpede că *raportul* dintre oameni a dobîndit o anumită *concretitudine* ca aceea a tuturor ființelor și lucrurilor. În *Forsyte Saga* sînt puse în mișcare o serie de personaje, fiecare dintre ele profund individualizat, toate făcînd parte din aceeași familie. Dar dincolo de acțiunile și trăsăturile de caracter ale fiecăruia dintre ele și deasupra lor se impune ca erou central *clasa* din care fac parte. Desigur, s-ar putea afirma că asta nu înseamnă mare lucru, autorul limitînd în genere cadrul acțiunii la o singură familie, iar familiile, indiferent de apartenența lor socială au, fiecare în parte, propria lor individualitate.

La Galsworthy însă, dimpotrivă, personalitatea familiei rezidă tocmai în lipsa ei de individualitate. Întîlnirile regulate dintre forsyți — prilejuind autorului desfășurarea acțiunii într-un anumit ritm, extrem de lent, caracteristic momentului în care se petrec evenimentele — nu au darul de a ne face să simțim o atmosferă *afectivă* specifică. Relațiile dintre ei sînt reci, protocolare, dominate, în cazul fiecărui participant la întîlnire, de rezerve și gînduri ascunse, așa cum stă bine

unor oameni care nu au altă legătură între ei decît o abstracție juridică, dreptul de proprietate.

Abia *Forsyte Saga* arată limpede de ce scriitorul avusese nevoie să-și exercite puterea de obiectivare prin abordarea concomitentă a unor raporturi afectate de rămășițele mentalității feudale, cele înfățișate în *The Country House*. Acolo, aceste raporturi aveau, cum am văzut, un caracter decorativ și de aceea erau afișate cu ostentație. Aici au un caracter real, banul fiind o forță efectivă în societatea capitalistă. De aceea familia Forsyte aproape că nu duce nici un fel de viață mondenă ; se izolează singură de restul societății și asta nu numai pentru a marca distanța de oamenii aparținînd altor clase sociale. Rezerva față de alte familii aparținînd aceleeași clase este tot atît de importantă ca și distanța care o separă de poporul de rînd.

Este interesant de observat modul cum autorul izbutește să sugereze prezența unui erou colectiv, a *clasei*, prin intermediul punerii laolaltă a unei serii de personaje, fiecare în parte, cum am spus, puternic individualizat. Din analiza romanului *The Country House* s-a putut vedea că înrobirea individului de către structură era sugerată prin acordarea unei însemnătăți quasiegale mai tuturor evenimentelor relatate. Aici nu evenimentele au o însemnătate egală, ci personajele. Așa se explică faptul că în conștiința cititorului se întipărește cu precădere raportul dintre eroi și nu profilul fiecăruia în parte, deși acest profil este conturat cu extremă precizie. Există totuși o excepție : Soames Forsyte, a cărui existență este desfășurată pe parcursul ambelor cicluri.

Din anumite puncte de vedere, profilul acestui erou ar putea să ne contrarieze. Înzestrat cu aproape tot

ceea ce constituie o monstruozitate, el pare chiar a descinde direct din manicheismul literaturii populare de care am amintit mai înainte. Însă figura lui Soames Forsyte ar fi de natură să ne apară schematică doar dacă n-am lua în considerație faptul că în compoziția de ansamblu a celor două cicluri ea îndeplinește un anumit rol. La suprafață ni se înfățișează aidoma oricărui erou dintr-un roman realist. Dar în substratul ei mai adînc putem descifra intenția scriitorului de a-i conferi valoare de simbol. Este ca un focar care adună razele emanate de toate celelalte personaje care concură la configurarea sistemului de relații pus în evidență de cele două cicluri.

S-a spus că de-a lungul evoluției sale, Soames Forsyte se umanizează treptat, ceea ce ar corespunde atenuării vehemenței contestatare a autorului, acesta sfîrșind prin a se împăca cu realitățile sociale ce-i stîrniseră mînia și revolta în tinerețe. Observația se referă în special la traiectoria parcursă de erou de-a lungul celor trei volume din ciclul *A Modern Comedy*. Nu trebuie însă să se uite că atît *Forsyte Saga* cît și acest al doilea ciclu oferă o lume într-atît de obiectivată încît tot ceea ce se întîmplă în cuprinsul lor este văzut prin optica lui Soames Forsyte. În primul ciclu eroul simte ambianța din jur ca pe propria sa lume ; ea este însăși mediul în care s-a format. În cel de al doilea ciclu, a cărei acțiune se petrece după primul război mondial, lumea nu mai este a lui. Aparținînd, ca și autorul, burgheziei premonopoliste — ce-și făurise un anumit sistem de norme în stare să-i asigure stabilitatea și reglarea într-un chip cît mai lipsit de zguduiri a conflictelor din rîndurile ei — Soames Forsyte este contrariat de labilitatea morală a epocii postbelice în care capitalismul, devenit excepțional de rapace, calcă în picioare propria sa etică

şi transformă cinismul în principala linie de conduită în afaceri şi viaţa de toate zilele. Ceea ce îl deranjează îndeosebi este abandonarea tradiţionalei respectabilităţi burgheze. Relativitatea criteriilor, atît în ceea ce priveşte valorile sociale cît şi cele artistice îl fac să vadă în noua situaţie o comedie. De aci titlul celui de al doilea ciclu.

Caracterul simbolic al figurii lui Soames Forsyte, faptul că ea este menită să încarneze chiar logica sistemului capitalist rezultă din împrejurarea că eroul nu-şi aparţine nici o clipă sieşi, deşi are pretenţia ca *totul* să-i aparţină. Ceea ce îl caracterizează este o necurmată activitate lipsită de orice scop omenesc, o activitate care se desfăşoară propriu-zis în gol. Cu toate că are mai mult decît îi trebuie, continuă să se preocupe de sporirea avuţiei sale, fără să se întrebe nici o clipă ce sens are toată această agitaţie. Pentru el nu există de fapt bine şi rău ci corect şi incorect, toată morala sa reducîndu-se la respectarea obligaţiilor contractuale. Chiar şi propriile sale soţii nu există pentru el decît în termenii unui contract. Într-atîta este integrat structurii sociale ce-l condiţionează încît toate sentimentele sale, chiar dragostea paternă sau simţul estetic îi sînt alterate, împletite fiind, în modul cel mai strîns, cu patima posesiunii. Oricît de multă satisfacţie i-ar aduce de pildă contemplarea unui tablou, nu uită nici un singur moment să-i calculeze valoarea în bani. Pentru el, valoarea estetică şi cea economică se confundă în asemenea grad încît rezistă oricărei tendinţe de a încuraja un debutant ; în lumea lui arta este o sclavă.

Dar această lume conţine în sine germenele propriei sale disoluţii. Oameni ca tînărul Jolyon, ca prima sa soţie, Irene, ca verişoara sa, June, refuză să se reifice ; vor să rămînă oameni nealteraţi, să-şi păstreze individualitatea. Structurii sociale ca necesitate ei îi opun

arta ca libertate. Ipostaze a celei de a doua jumătăţi a conştiinţei lui Galsworthy, ei dau întreaga măsură a necruţătoarei critici pe care scriitorul o adresează clasei şi ordinii sociale al căror reprezentant se considera.

V. MOGLESCU

(Exprimăm mulţumirile noastre cele mai călduroase tovarăşei profesoare Ana Cartianu pentru amabilitatea de a ne fi pus la dispoziţie unele lucrări de referinţă, necesare acestei prefeţe, pe care nu le-am putut găsi altundeva.)

TABEL CRONOLOGIC

1867 *14 august*. Se naşte la Londra viitorul prozator şi dramaturg John Galsworthy, al doilea fiu al lui John Galsworthy şi Blanche Bartleet.
Căsătoriţi în 1862, părinţii săi locuiesc mai întîi în Mansfield Street, apoi într-o casă în Portland Place, ulterior demolată. Cînd, după doi ani, se naşte primul lor copil, Lilian, sora mai mare a lui John, ei se mută în împrejurimi la Kingston Hill în Surrey, într-un mare conac, numit Parkfield.
Aici vede lumina zilei viitorul romancier.
Tatăl său avea o firmă de avocatură în Old Jewry şi conducea cîteva companii, fiind posesorul unei averi respectabile pentru vremea aceea. Cumpărase un teren de douăzeci şi patru de acri la Coombe Warren, în apropierea vechii reşedinţe şi pusese să se construiască pe el, în decurs de cîţiva ani, trei case mari şi solide, în stilul epocii victoriene. Prima dintre ele, denumită Coombe Warren — o clădire în cărămidă, ornamentată cu tot felul de frontoane — fusese gata pentru a fi lo-

cuită puțin timp după nașterea lui John. În ea au văzut lumina zilei ceilalți doi copii mai mici, Hubert și Mabel. Alte două case au fost construite, ca un fel de adaos la Coombe Warren, pe măsură ce copiii au crescut ; ele au căpătat denumirea de Coombe Leigh și Coombe Croft. Familia locuia cînd într-una, cînd în cealaltă dintre ele. Bătrînul Galsworthy, despre care biografii presupun că ar fi constituit modelul bătrînului Jolyon Forsyte din *Forsyte Saga*, însuflețea cu prezența lui întreaga reședință. Viitorul prozator își va aduce aminte cîtă plăcere îi procura acest loc tatălui său *„cîtă uimitoare chibzuință risipise el pe această casă și pe mica proprietate care se întindea pînă la marginea colinei, cu grădinile ei împrejmuite de zid, pășunea, miriștea și păduricea“*. Biografii afirmă că Galsworthy a folosit Coombe drept model pentru Robin Hill, casa construită de Soames Forsyte din *Forsyte Saga*. Aceasta este însă adevărat numai în ceea ce privește cadrul general, deoarece arhitectura casei din roman este imaginară.

Despre mama sa, romancierul avea să scrie la patru ani după moartea ei : *„Ea era o gospodină uimitor de bună și de grijulie și o mamă minunată. Dar privind în urmă la vremea aceea mi se pare că vedeam puțin din ceea ce era ea cu adevărat și bănuiesc că un soț, o gospodărie cu opt servitori în ocol și șase în casă îi lua prea mult timp și sănătatea ei nu era prea bună în acele zile.“* Galsworthy s-a străduit timp de treizeci de ani să-și

stabilească arborele genealogic, cheltuind în acest scop mulți bani. Astfel a izbutit să afle de existența unor strămoși ai săi, dinspre tată, încă în secolul al XVI-lea ; erau mici fermieri locuind în apropierea mării în Devonul de sud, prin preajma lui Wembury și Plymstock. Există chiar și acum o fermă ce mai poartă denumirea de „Marele Galsworthy“. Dinspre mamă, genealogia a putut fi descoperită pînă în secolul al XVIII-lea, incluzînd nobili de țară și fabricanți de ace din Reddich. Galsworthy ar fi fost înclinat să creadă că printre strămoșii din partea mamei se numărau și Bartleets-ii, familia străveche din care a făcut parte și un medic al lui Henric al VIII-lea, dar nu a putut-o dovedi. La împlinirea anilor de școală, micul John, ca de altfel și fratele său, este dat să frecventeze cursul primar sau, cum se numește în Anglia, *preparatory school* (școala pregătitoare) ; instituția unde este trimis să învețe se numește Saugeen at Bournemouth. În timpul verii, în vacanță, joacă cricket pe pajiștea de la Coombe.

1880 Intră la colegiu, la Harrow. Elev bun, deși nu chiar strălucit, se distinge mai ales ca foarte bun atlet și jucător de fotbal, fiind chiar căpitanul echipei la această disciplină sportivă. Ceea ce nu l-a împiedicat pe unul dintre profesori să-i adreseze elogii la terminarea școlii : *„Pot să spun cinstit că nu m-am așteptat niciodată să fii în stare să învingi dificultățile ; și nu am avut niciodată, printre elevii*

mei buni unul care să fie ca dumneata, atît de silitor în muncă și la care să fi ținut atît de mult din toate punctele de vedere. Întotdeauna mă voi gîndi la dumneata ca la elevul meu ideal, fără nici un fel de exagerare.“ Un alt profesor însă, dr. Welldon este mult mai moderat în aprecieri; își aduce aminte despre Galsworthy ca despre un *„băiat liniștit, modest, rezervat care își făcea datoria în chip strict onorabil, deopotrivă la învățătură ca și în sport, fără să ofere vreo promisiune demnă de luat în seamă, în ceea ce privește posibilitatea de a se distinge în viață“.*

1886 Părinții se întorc la Londra. Se înscrie la New College, Oxford pentru a face studii universitare. Studiază dreptul deoarece tatăl său hotărîse că trebuie să devină avocat pledant. Nu arată nici un fel de pasiune pentru studiu, făcîndu-se și mai puțin remarcat decît în școala secundară.

1889 Termină studiile.

1890 *primul trimestru.* Dobîndește dreptul de a practica avocatura.

1891 *aprilie:* Face cunoștință cu viitoarea sa soție, Ada, cu prilejul unui dejun dat în cinstea recentei ei căsătorii cu un văr al său, Arthur Galsworthy. Cu acel prilej, Ada îl acompaniază la pian pe viitorul romancier care cîntă un cîntec. În timpul studiilor la Oxford și

vreo doi ani după aceea Galsworthy era îndrăgostit de o fată, Sybil Carr pe care a întîlnit-o cu prilejul vizitei la o casă de țară în Wales. Nu se prea știe altceva despre ea decît că era săracă și dădea lecții de canto. Din cauza condiției materiale modeste în care se afla fata, bătrînul Galsworthy se împotrivea ca fiul său s-o ia de soție. Pentru a rupe legătura dintre ei, își trimite băiatul în Canada, cu scopul mărturisit de a inspecta minele de cărbuni de acolo, aparținînd companiei al cărei președinte era. În timpul călătoriei i se alătură fratele său Hubert care, de asemenea, inspecta mine la Vancouver Island.

1892 Mai este încă îndrăgostit de Sybil Carr, dar tatăl său n-a pierdut speranța de a-i despărți. Socotind probabil că timpul petrecut de fiul său în Canada a fost prea scurt ca pasiunea sa amoroasă să se răcească, îi sugerează ca în loc să se pregătească pentru a pleda la curtea de justiție, să învețe dreptul maritim și de navigație pentru a putea pleda la curtea Amiralității. În această ordine de idei îi propune să facă o lungă călătorie pe mare în cursul căreia s-ar putea mai bine familiariza cu problemele dreptului maritim. Frecventează cercul familiei Sanderson unde participă la intense schimburi de idei în diverse probleme de ordin filozofic, artistic și religios, fiind atras îndeosebi de inteligența Monicăi Sanderson. Fratele acesteia, Ted, unul dintre foștii săi colegi la Harrow se învoiește să-l însoțească în călătoria în Australia, Noua

Zeelandă şi prin mările sudului, avînd mai ales intenţia să viziteze Samoa, în speranţa de a-l putea întîlni acolo pe R. L. Stevenson. Speranţa însă nu i s-a împlinit. Cei doi prieteni vizitează Ceylonul, Australia şi Insulele Fiji. Pe drum, Ted Sanderson se îmbolnăveşte de dizinterie şi Galsworthy îl îngrijeşte cu adevărată dragoste frăţească ; fără această îngrijire ar fi murit probabil pe drum. La întoarcerea spre casă, călătoresc de la Adelaide la Cape Town pe vasul „Torrens", al cărui căpitan era Joseph Conrad ; deşi avea deja manuscrisul lui *Almayer's Folly, (Nebunia lui Almayer)*, acesta nu avusese încă îndrăzneala să se adreseze unui editor ; se încumetă totuşi să-l arate unui pasager, un licenţiat la Cambridge, Jacques, care-l sfătuieşte să continue a scrie.

Deşi la vremea aceea Galsworthy nu se gîndea deloc să se apuce de literatură, întîlnirea sa cu Conrad a avut însemnate urmări asupra amîndurora. Ironia destinului a vrut, prin urmare, ca în loc să-l întîlnească pe Stevenson, cei doi să-l cunoască pe Conrad.

1893 Studiul dreptului maritim este din nou amînat pentru o călătorie în Rusia, unde tatăl său îl trimite tot ca să inspecteze nişte mine, cu care prilej face o vizită unui alt Galsworthy, un văr al său, căsătorit cu o rusoaică.

1894 Se pregăteşte pentru cariera de avocat pledant, deopotrivă la curtea de justiţie şi la curtea Amiralităţii. Tatăl său îl trimite de asemenea din cînd în cînd să încaseze chiriile pentru diferitele case de raport al căror proprietar era. Cu acest prilej viitorul romancier va descoperi mizeria în care se zbăteau locuitorii din cartierele sărace ale Londrei. Despre profunda impresie lăsată asupra lui de această mizerie va vorbi cîndva soţiei sale, Ada.

După întoarcerea din Rusia, află prin sora sa că Ada este nefericită alături de soţul ei care, după spusele acesteia, ar fi brutal şi beţiv. A doua soţie a lui Arthur, Wilhelmine, va spune însă, peste ani, că a fost fericită cu soţul ei şi că cele mărturisite de Ada sînt închipuiri şi exagerări ale unei femei nevrozate din pricină că se plictisea alături de bărbatul cu care se căsătorise ; ceea ce este foarte probabil deoarece se măritase din convenienţă. Oricum, lui John Galsworthy i se face milă de ea şi astfel se naşte în el marea pasiune pentru această femeie.

1895 Ada pleacă împreună cu mama sa la Monte Carlo şi John Galsworthy o urmează. Se pare că acolo şi-au mărturisit dragostea. Toată vara îşi fac probleme de conştiinţă dacă să comită sau nu adulterul.

septembrie. La Yarmouth, în Norfolk, devin amanţi.

După cum va mărturisi mai tîrziu, John Galsworthy a fost îndemnat de Ada să se dedice literaturii. Pe cînd se aflau amîndoi în faţa unui stand cu cărţi din Gara de Nord

a Parisului, ea i-a şoptit : „Eşti tocmai omul făcut pentru a scrie, de ce nu o faci ?"

1896 Întîlnirile tainice dintre John Galsworthy şi Ada devin tot mai dese ; de obicei se văd în micile apartamente pe care el le închiriază anume în acest scop. Cei doi îndrăgostiţi îşi petrec împreună o vacanţă la Lucerna, Lugano, Genua şi Monte Carlo. Galsworthy începe să scrie prima sa povestire : *Dick Denver's Idea (Ideea lui Dick Denver)*. Ada o citeşte şi-l încurajează. John Galsworthy continuă să scrie altele cum ar fi : *The Doldrums, (Tobele păpuşii), Ashes* (Cenuşă), *The Running Amok of Synge Sahib (Amokul lui Synge Sahib), The Capitulation of Jean Jacques (Capitularea lui Jean Jacques)* sau *The Demi-Gods (Semii-zeii).*

Îşi dă multă osteneală ca părinţii să-i îngăduie părăsirea funcţiei de director al companiilor prezidate de tatăl său. După cît se pare, aceştia nu aveau încredere în vocaţia de scriitor a fiului lor şi chiar le displăcea o astfel de carieră pentru el. Mama sa spusese, de pildă, pictorului Georg Sauter, soţul surorii sale Lilian, că nu i-ar place dacă John ar ajunge scriitor chiar dacă s-ar bucura de faimă.

1897 I se împlineşte cea mai scumpă dorinţă, aceea de a avea o carte tipărită. Adună într-un volumaş, sub titlul *From the Four Winds (Din cele patru vînturi)*, zece povestiri pe care Fisher Unwin acceptă să le publice cu condiţia ca autorul să suporte cheltuielile de editare. Apărut într-un tiraj de cinci sute

de exemplare, volumul, semnat cu pseudonimul de John Sinjohn se bucură în general de recenzii binevoitoare în presă ; unele dintre ele îndrăznesc să afirme că autorul ar putea avea un viitor în literatură. Înainte însă de apariţia lui, după ce căzuse la învoială cu Unwin, Galsworthy îi scrisese lui Conrad mărturisindu-i intenţia sa de a încredinţa tiparului cele zece povestiri. Conrad, fără să le fi citit, îi scrie lui Unwin recomandîndu-l ca un nou scriitor, *„băiat de prima calitate, inteligent, a văzut lumea"*. Galsworthy, însă, nu şi-a făcut nici un fel de iluzie cu privire la meritele primului său volum. Amintindu-şi de el mai tîrziu avea să-l numească *„acea înspăimîntătoare cărticică"* şi să-l retragă din circulaţie. Scrie o a doua carte, de data asta un roman, *Jocelyn*, inspirat din cele trăite cu prilejul întîlnirii lui cu Ada la Monte Carlo. Şi despre acesta va spune mai tîrziu că *„a fost un roman rău ; nu a fost ceea ce s-ar putea numi «scris»"*. Galsworthy va înţelege în perioada următoare că nu ar putea deveni cu adevărat scriitor decît printr-o muncă îndîrjită, prin revizuiri şi rescrieri repetate, concentrîndu-se îndeosebi asupra tehnicii. Terminat la sfîrşitul anului, are curajul să arate acest roman lui Conrad, cerîndu-i părerea. Acum erau prieteni buni şi Galsworthy îl ajuta băneşte. Conrad îi răspunde că : *„Meritul cărţii (în afară de expresia literară distinsă) constă tocmai în aceasta : ai dat măsura exactă a caracterelor dumitale într-un limbaj*

foarte fericit, ponderat, cu adecvație poetică..." Dar unei rude din Polonia tot Conrad îi scrie: *Romanul nu este remarcabil, dar omul este foarte amabil și bun*".

1898 *sfîrșitul lui ianuarie*. Încurajat de părerea lui Conrad, trimite manuscrisul romanului *Jocelyn* lui Fisher Unwin. Peste două săptămîni primește un răspuns prin care editorul îl înștiințează că nu se poate aventura în publicarea acestei cărți, dar este gata s-o tipărească în aceleași condiții ca prima, adică prin suportarea de către autor a cheltuielilor de editare. Galsworthy refuză această propunere, dar îl roagă pe editor să-i spună părerea sa asupra cărții. În răspunsul său, Fisher Unwin citează o frază a referentului asupra ei (referentul era Edward Garnett) potrivit căreia *„autorul ar fi îndeosebi un om de club*". Galsworthy va protesta mai tîrziu împotriva acestui calificativ. De fapt referentul fusese indus în eroare de hîrtia — purtînd antetul clubului „Junior Carlton", pe care scriitorul își așternuse epistola sa către Unwin.

Pînă la urmă, găsește un editor în persoana lui Gerald Duckworth care publică romanul pe propria lui cheltuială. Dar cartea semnată tot John Sinjohn — nu este primită bine de critică și nici nu constituie un succes de public.

Citește cu pasiune pe Maupassant și Turgheniev, îndeosebi pe cel de-al doilea care fusese chiar atunci tradus de către Constance Garnett. Se pare că scriitorul rus a exercitat asupra lui o puternică influență. *„Dintre toți*, spusese el odată despre Turgheniev —, *este cel care mi-ar fi plăcut cel mai mult să-l cunosc.*"

1899 Începe să lucreze la cel de-al doilea roman al său *Villa Rubein*.

1900 *toamna*. Duckworth publică *Villa Rubein*, prima carte în care talentul lui Galsworthy începe să iasă mai puternic în evidență. Dedicată surorii sale Lilian, pare să fi fost inspirată de povestea de dragoste care a dus la căsătoria acesteia cu pictorul bavarez Georg Sauter. Semnată tot John Sinjohn, a trecut aproape neobservată. S-a bucurat însă de o frumoasă apreciere din partea unor scriitori și oameni de litere, cunoscuți de autor prin mijlocirea lui Conrad și cărora s-a încumetat să le trimită exemplare. H. G. Wells i-a răspuns politicos îngăduindu-și totodată și o ironie ușoară prin care își manifesta îndoiala privitoare la *„existența unui temperament artistic*" pe care autorul ar fi intenționat să-l pună în lumină. Hueffer, după o mare întîrziere, îi arată pe larg cum ar fi tratat el subiectul dacă ar fi scris cartea. Nici de pe urma ei autorul n-a cîștigat un ban la prima ediție. Cu toate acestea Galsworthy era convins că drumul său în viață fusese hotărît.

Maiorul Arthur Galsworthy se află în războiul împotriva burilor. John Galsworthy și Ada își dau pe deplin seama că viețile lor nu mai pot fi despărțite. Totodată și Conrad rea-

lizează acum că prietenul său ar putea să facă pînă la urmă, ceva în literatură. El scrie că *Villa Rubein* este *„un minunat exemplu de ceea ce poate dobîndi hotărîrea și concentrarea asupra unui singur scop cînd există o bază solidă a unui talent remarcabil despre care eu realmente cred că va ajunge foarte departe — practic atît de departe pe cît va căuta să-l împingă“*.

1901 *toamna*. Publică *A Man of Devon (Un om din Devon)*, ultimul volum apărut sub pseudonim. E o culegere de patru schițe lungi pe care începuse să le scrie înainte de apariția *Villei Rubein*. Sosesc știri că maiorul Arthur Galsworthy ar putea să se întoarcă în curînd din războiul împotriva burilor. Ada părăsește casa ei aflată în South Kensington și se mută singură într-un apartament din Campden House Chambers, la Campden Hill, în apropierea iubitului ei, a surorilor și părinților lui. Mama lui Arthur îi scrie fiului ei că soția l-a părăsit pentru John Galsworthy și-l îndeamnă să se întoarcă acasă. Dar, revenit în țară, soțul Adei nu se grăbește să pornească procedura de divorț, continuînd să aștepte în singurătate (*„într-o mizerie leneșă“* — cum spune Dudley Barker, unul din biografii lui John Galsworthy) încă cel puțin trei ani. Se pare că Frederick Galsworthy, tatăl lui Arthur, a interzis fiului său să intenteze divorț pentru a evita un scandal.

1902 Lucrează cu îndîrjire pentru a-și însuși tehnica expresivă, evitînd pentru moment a mai publica ceva. Încearcă să scrie o piesă de teatru *The Civilized (Civilizatul)*; neterminată, ea există sub forma unui manuscris dactilografiat. În cuprinsul ei pot fi recunoscute personajele din *Forsyte Saga*. Este vorba de James Forsyte și de soția sa, de fiul lor George și de nora lor Helen. Aceștia din urmă sînt puși într-o situație asemănătoare cu cea a lui Soames și Irene din romanul care va fi scris ulterior. Galsworthy arată piesa lui Conrad care-l încurajează să continue, dîndu-i totodată cîteva sfaturi de natură a-l face să evite asperitățile și melodramatismul. Scriitorul, însă, o abandonează.

1903 Lucrează la romanul *The Island Pharisees (Insula fariseilor)*. Totodată schițează proiectul unui nou roman care va apare ulterior sub titlul *The Man of Property (Bogătașul)*, primul volum din ciclul *Forsyte Saga*.

1904 La recomandarea lui Conrad, Heinemann publică *The Island Pharisees*, primul volum semnat de Galsworthy cu propriul său nume. În centrul acestui roman se găsește autoportretul autorului însuși în ipostaza unui tînăr care pășește în viața adultă. Manuscrisul trimis de trei ori spre lectură lui Edward Garnett a fost de fiecare dată primit cu obiecții și de fiecare dată rescris. Ultima versiune i-a fost trimisă lui Garnett capitol cu capitol în timp ce autorul o așternea încă pe hîrtie și a fost discutată de

cei doi în amănunțime chiar în procesul plăsmuirii ei. Astfel, munca la această carte a constituit pentru Galsworthy o mare lecție de măiestrie artistică. În momentul apariției ei, cei din rîndurile propriei sale clase sociale — care au citit-o — i-au creat faima de a fi „puțin socialist".
iunie. Face o lungă plimbare cu Garnett în cursul căreia discută proiectul său de a scrie *The Man of Property,* care rămăsese deocamdată în stadiul de piesă de teatru neterminată. De la această discuție pleacă încurajat cu speranța că s-ar putea face ceva din tema manuscrisului *The Civilized.*
miezul verii. Se duce cu Ada în Alpi.
decembrie. Moare tatăl său la vîrsta de optzeci și șapte de ani, ceea ce va aduce o schimbare radicală în viața sa, deoarece, în virtutea averii moștenite ca urmare a acestui deces, dobîndește independența financiară. De asemenea, ceea ce era și mai important, nu mai trebuia, de aci încolo, să ascundă relațiile sale cu Ada, așa cum procedase pînă atunci, din teama de a nu răni susceptibilitatea părintelui și a risca astfel să se vadă lipsit de subsidiile pe care acesta i le acorda. Cei doi îndrăgostiți puteau acum să riște un scandal public pentru a sili familia maiorului Arthur să-i îngăduie divorțul. De aceea pleacă împreună la ferma Wingstone de la capătul lui Dartmoor.
Cîțiva ani mai tîrziu își vor stabili aci reședința lor de vară permanentă.

1905 Maiorul Arthur Galsworthy intentează divorțul, termenul primei înfățișări fiind fixat pentru luna martie.
10 ianuarie. John Galsworthy și Ada părăsesc Londra pentru o călătorie în Italia. Ei se duc întîi la Levanto, unde trag la „Grand Hotel"; scriitorul reia lucrul la romanul său.
1 februarie. Îi scrie lui Garnett că nu mai are de așternut pe hîrtie decît două capitole și jumătate, după care va revizui totul, Ada îl va dactilografia și apoi îl va trimite în Anglia. Îi cere părerea cu privire la titlul ce și l-a propus: *The Man of Property.*
16 mai. Îi trimite lui Garnett un exemplar din manuscris; acesta se însărcinează să-l înmîneze lui Pawling. Garnett reproșează printre altele lui Galsworthy faptul de a-l pune pe tînărul arhitect Bossiney să se sinucidă, ceea ce, după părerea criticului, ar fi fals din punct de vedere psihologic. Scriitorul nu se lasă convins de argumentele criticului și urmează un lung schimb de scrisori. Pînă la urmă scriitorul își dă singur seama că Garnett avusese dreptate și se hotărăște a-l face pe erou să moară într-un accident de circulație, așa cum de altfel se petrec lucrurile în versiunea editată a romanului.
jumătatea lui iulie. Versiunea definitivă a romanului este trimisă în Anglia și Pawling acceptă s-o tipărească în condițiile puse de Galsworthy.
23 septembrie. John Galsworthy și Ada se căsătoresc.

1906 *23 martie.* Apare *The Man of Property.* Însă autorul nu are parte de recunoașterea pe care o merită, romanul nefăcînd mare impresie nici măcar asupra publicului. Din prima ediție nu s-au vîndut decît 5 000 de exemplare. Această apariție i-a adus totuși consacrarea.
Scrie prima sa operă dramatică terminată și reprezentată, *Silver Box (Tabachera de argint)* care va deveni cea mai disputată piesă de teatru a anului.
Se mută cu soția sa Ada în casa achiziționată de curînd din Kensington 14, Adison Road, a cărei grădină dădea spre Holland Park. Cîțiva prieteni, îndeosebi oameni de litere îi frecventează, dar sînt ostracizați de familie care era supărată din pricină că în romanul recent apărut puteau fi recunoscuți, printre eroi, figuri din propriile ei rînduri. În cursul primăverii și verii se retrage la Wingstone pentru a așterne pe hîrtie *The Country House (Domeniul).* Începuse să lucreze la acest roman încă înaintea apariției lui *The Man of Property* dar, nemulțumit de prima versiune, o arsese.

1907 *martie.* Apare *The Country House.* Este primit elogios deși vînzarea nu depășește cu mult pe cea a lui *The Man of Property.*
Publică în periodicul *Nation* schița *A Lost Dog (Un cîine pierdut).* Apoi continuă să scrie și alte schițe.
septembrie. Cu prilejul unei vizite la închisoarea din Dartmoor este puternic impresionat de condițiile de detenție ale condamnaților și se hotărăște să se consacre luptei pentru abolirea regimului celular.

1908 Publică volumul de schițe *A Commentary (Un comentariu)* care stîrnește vii critici din punct de vedere politic. Începe un nou roman, intitulat la început *Shadows (Umbre)*; acest titlu este ulterior înlocuit prin cel de *Fraternity (Fraternitate)* de natură să sublinieze în mai mare măsură o intenție satirică.
februarie. În timp ce se află la Lyme Regis începe să lucreze la piesa *Strife (Lupta).*

1909 Apare *Fraternity. Saturday Review* critică aspru această carte îndată după apariție, considerînd-o revoluționară și primejdioasă sau, după cum se exprimă revista : „*un atac insidios și înveninat asupra sistemului nostru social*".
martie. Charles Frohmann își ia asupra sa riscul de a reprezenta de șase ori la matineu piesa *Strife* pe scena lui „Duke of York's Theatre". Succesul este atît de mare încît reprezentațiile sînt transferate la „Haymarket" unde se joacă cu casa închisă.

1910 *februarie.* Se reprezintă piesa *Justice (Justiție)* la „Duke of York's Theatre".
primăvara și vara. Lucrează asiduu la *The Patrician (Patricianul).*
toamna. Rescrie romanul.
jumătatea lui noiembrie. Termină de revizuit cartea. Pe cînd se afla încă în manu-

scris Garnett îi reproşase că personajele ei din lumea aristocraţiei n-au autenticitate, deoarece autorul n-avea cum s-o cunoască. Galsworthy răspunde că el cunoaşte foarte bine această lume deoarece mama sa aparţinuse micii nobilimi. La învinuirea că ar fi urmărit o critică socială el îi răspunde aceluiaşi Garnett că : *„această carte ca şi* The Man of Property, The Country House *şi* Fraternity, *este numai critica unei jumătăţi din mine de către cealaltă, jumătăţile fiind gradate potrivit subiectelor. Nu este o operă de critică socială — nici una dintre ele nu este. Dacă este ceva, este o frîntură de examen spiritual.“*

1911 Apare *The Patrician (Patricianul)* şi *The Little Dream (Micul vis).* Moartea prepelicarului Chris, pe care-l îndrăgeau mult, provoacă lui John Galsworthy şi Adei o mare tristeţe ; scriitorul va evoca acest cîine în schiţa *Memories.* Cei doi soţi pornesc într-o călătorie, prima din cele multe care vor fi făcute în viitor la insistenţele Adei ce nu-şi găsea locul nicăieri din pricina stărilor ei frecvente de agitaţie nervoasă.

1912 *ianuarie.* Se reprezintă *The Pigeon (Porumbelul)* la „Royalty Theatre“. Apoi scriitorul şi soţia sa pornesc spre Paris iar de acolo spre sudul Franţei. Se întorc curînd la Londra pentru ca după puţină vreme să pornească din nou, de astădată spre Statele Unite. Motivul călătoriei era dorinţa amîndurora de a vedea spectacolul cu *The Pigeon* de la New York. În timpul acestei călătorii, Ada compune muzică pe versurile soţului ei.

mijlocul lui mai. Soţii Galsworthy se întorc în Anglia.

iulie. John Galsworthy şi soţia pleacă din nou, de astădată la Cortina şi se întorc acasă prin Austria, Germania şi Belgia. În tot acest timp, Galsworthy lucrează la *The Dark Flower (Floarea întunecată)* precum şi la revizuirea corecturilor culegerii sale de eseuri şi scurte povestiri intitulată *The Inn of Tranquility (Hanul liniştii).* Se întorc la Wingstone.

octombrie. Se află la Manchester pentru a asista la reprezentarea piesei sale *The Pigeon.*

noiembrie. Galsworthy se află la Londra pentru a asista la reprezentarea, de mult amînată, a piesei sale *The Eldest Son (Fiul cel mai mare).*

decembrie. Pleacă din nou în Franţa pentru a sta în cursul iernii la Arcachon.

1913 *primăvara.* Soţii Galsworthy se întorc în Anglia. Scriitorul începe să lucreze la *The Freelands (Familia Freeland).*

iulie. Predau casa din Kensingston şi se mută într-un apartament la Adelphi Terrace.

septembrie. Se reprezintă piesa sa *The Fugitive (Fugarul)* la „Court Theatre“ ; apoi este

transferată la „Prince of Wales“. Pleacă la Viena unde se reprezintă piesa sa *Justice*.
decembrie. Soţii Galsworthy pleacă în Egipt.

1914 Termină în Sicilia piesa sa *A Bit of Love (O fărîmă de dragoste)*.
martie. Se întoarce împreună cu soţia sa în Anglia unde asistă la premiera piesei sale *The Mob (Gloata)* de la „Gaiety Theatre“. Cei doi se retrag apoi la Wingstone unde Galsworthy reia lucrul la *The Freelands*.
sfîrşitul lui iulie. Scrie în jurnalul său intim : *„Aceşti nori de război sînt monstruoşi. Dacă Europa va fi implicată în conflictul austro-sîrb toată lumea va înceta să mai creadă în ceva... Lucrurile se îndreaptă spre această înspăimîntătoare catastrofă.“*
Izbucnirea primului război mondial îl determină să termine cît mai repede *The Freelands*. Scrie o serie de articole şi schiţe în legătură cu problemele războiului. Începe de asemenea să scrie un nou roman *Beyond (Dincolo)*, după cum mărturiseşte el însuşi, *„ca să cîştige bani pentru ţară“*.

1915 Ada se îmbolnăveşte de gripă ; scriitorul se consacră aproape în întregime îngrijirii ei, fără a refuza însă sprijinul său, soldaţilor de pe front, sau victimelor războiului.
mai. Îi moare mama. Scrie în jurnalul său intim : *„Scump suflet ! Somnul lung să-i fie în pace !... Un suflet brav a coborît la odihnă.“*

1916 *începutul anului*. Termină *Beyond*.
Războiul îşi face simţită prezenţa în propria-i familie : cumnatul său, Georg Sauter, care era de origine germană este internat într-un lagăr de concentrare pentru cetăţenii statelor inamice. Galsworthy face intervenţii pe lîngă guvern pentru eliberarea lui ; după multe dificultăţi izbuteşte în cele din urmă să obţină această eliberare şi Sauter pleacă în Germania.
septembrie. Oferă casa sa de la 8 Cambridge Gate pentru a fi folosită ca spital ; în acest scop face o vizită la cartierul general al Crucii Roşii pentru a discuta condiţiile predării.
noiembrie. Pleacă împreună cu Ada în Franţa unde se angajează ca voluntari într-un spital destinat soldaţilor francezi dezechilibraţi mintal din pricina frontului.

1917 *28 martie*. Soţii Galsworthy se întorc la Londra.
Se reprezintă la Londra piesa sa *Foundations (Temelii)* dar nu are succes.
către sfîrşitul anului. Întrucît nu mai pot pleca în străinătate din pricina războiului, iar Ada, ca deobicei, nu putea sta locului, se hotărăsc pentru o călătorie în ţară ; vizitează Monmouthshire, Oxford, Sussex precum şi Lancashire unde asistă la reprezentarea unei piese. Apoi se întorc la Londra unde încep tratativele pentru cumpărarea unei noi case : Grove Lodge în Hampstead.
31 decembrie. Primeşte o telegramă de la primul ministru Lloyd George : *„Vă rugăm*

telegrafiați imediat dacă acceptați oferta de a vi se acorda titlul de cavaler“. Răspunde de îndată : *„Adînc recunoscător, dar simt că nu pot accepta“.*

1918 *1 ianuarie.* Refuzul său fusese transmis prea tîrziu ; ziarele anunță că i s-a acordat titlul de cavaler. Se adresează din nou primului ministru : *„V-am telegrafiat la primirea telegramei dumneavoastră noaptea trecută că nu pot accepta titlul de cavaler ; văd că astăzi dimineață s-a și anunțat ; îmi pare foarte rău, dar acceptarea ar fi contrarie tuturor sentimentelor și convingerilor mele așa încît persist în refuzul meu și aștept să binevoiți a da cuvenita dezmințire pentru presă“.* După cum notează în jurnalul său intim, la lămuririle cerute telefonic de redacțiile ziarelor, răspunde că *„literatura este propria ei răsplată“.*
25 iulie. Apare *Five Tales (Cinci povestiri).* Una dintre ele este *The Indian Summer of a Forsyte (Vara tîrzie a unui Forsyte)* un epilog la *The Man of Property.*
28 iulie. O însemnare : *„Ideea de a face din* The Man of Property *primul volum al unei trilogii cimentate de* The Indian Summer of a Forsyte *și un alt scurt episod, mi-a venit duminică 28 iulie și am început chiar în acea zi. Această idee dacă va fi vreodată adusă la îndeplinire va da naștere lui* The Forsyte Saga, *o carte de aproape jumătate de milion de cuvinte ; și celei mai susținute și considerabile opere epice a generației noastre, cel puțin... Dar o voi putea oare aduce la îndeplinire ?“*
Cîteva zile înainte de armistițiu se mută din micul apartament de la Adelphi Terrace în impunătoarea casă Grove Lodge din Hampstead.

1919 *februarie.* Pleacă în Statele-Unite pentru a reprezenta literatura engleză la festivitățile prilejuite de centenarul nașterii poetului american James Russel Lowell (1819—1891). Cu această ocazie ține și o serie de conferințe. În timpul călătoriei lucrează la cel de-al doilea volum al trilogiei proiectate, *In Chancery (Încătușați de lege).*
mai. Se întoarce în Anglia avînd scrisă o bună parte din carte. Întrerupe temporar lucrul la ea pentru a scrie în trei săptămîni o piesă de teatru, *The Skin Game (Șarlatania).*
noiembrie. Termină *In Chancery.*
spre sfîrșitul anului. Începe o scurtă povestire de legătură, *Awakening (Deșteptarea)* precum și a treia carte a trilogiei *To Let (De închiriat),* pe cînd se află în Spania. Inițial dăduse acestei cărți titlul *For Ever (pentru întotdeauna).*

1920 *Primăvara.* Se reprezintă *The Skin Game* la „London Theatre“ ; este primul succes comercial al unei piese de Galsworthy.
sfîrșitul lui mai. Pleacă la Wingstone și reia lucrul la *To Let.*
5 septembrie. Termină prima versiune din *To Let.*

noiembrie. Apare *In Chancery.*

1922 *25 mai. Forsyte Saga* e publicată ca o operă unitară.
noiembrie. Începe *The White Monkey (Maimuța albă),* primul volum din *A Modern Comedy* în locuința sa din Hampstead.

1923 Georg Sauter pictează portretul lui Galsworthy.
vara. Continuă lucrul la *The White Monkey* în timp ce se află în Tirolul italian; termină cartea pe cînd se află la Madeira.

1924 Reviste din Anglia și Statele Unite publică în foileton *The White Monkey.* Galsworthy își avertizează prietenii să nu citească romanul în această formă ci să aștepte apariția lui în volum.
toamna. The White Monkey apare în volum.

1925 *ianuarie.* Lucrează în Sicilia la *The Silver Spoon (Lingura de argint),* cel de al doilea volum al trilogiei *A Modern Comedy.* Apoi soții Galsworthy traversează Mediterana și vizitează Tunisia și Algeria, înapoindu-se în Spania prin Tanger.
vara. Se întorc la Londra.
noiembrie. In timp ce se află în America termină *The Silver Spoon.*
Scrie piesa *Escape (Evadare).*

1926 *august și septembrie.* Apare *The Silver Spoon.*
Se reprezintă piesa *Escape.*

iarna. Pleacă în călătorie în Africa de Sud. Lucrează la cel de al treilea volum al trilogiei *A Modern Comedy.*

1927 Continuă să lucreze la cel de al treilea volum din *A Modern Comedy* pe care-l va intitula *Swan Song (Cîntecul lebedei).*
primăvara. Se întoarce în Anglia și se mută într-o casă cumpărată de curînd, Bury House, aflată la jumătatea drumului între Pulborough și Arundel. Este un fel de conac cu douăzeci și două de odăi, clădit în stilul Tudorilor.
Publică două scurte *Forsyte Interludes (Interludii Forsyte)* ce vor constitui inele de legătură între cele trei romane ale noii sale trilogii.

1928 *iulie.* Apare *Swan Song* tocmai pe cînd se întoarce dintr-o călătorie în sudul Franței.

1929 I se acordă tot felul de onoruri: După ce în prealabil i se decernase titlul de doctor la Manchester și acela de doctor *honoris causa* la Princeton i se mai acordă doctorate de către universitățile din Dublin, Cambridge, Sheffield și Oxford.
iunie. Este decorat cu Ordinul Meritului.
Manuscrisul piesei sale *Strife (Lupta)* este adjudecat la o licitație organizată de Royal Literary Fund pentru suma de 3.300 de lire.
iarna. Soții Galsworthy fac o călătorie în Brazilia; călătoria e dezastruoasă, căci nu pot suporta clima și se întorc cît pot de repede la Biarritz.

1930 *iarna.* Soții Galsworthy fac o călătorie în Majorca, apoi una în America unde scriitorul ține o serie de conferințe. Scrie un volum de scurte povestiri intitulat *On Forsyte Change (Variații despre Forsyte).*

1931 Lucrează la ultima trilogie *End of the Chanter (Sfîrșit de capitol); Maid in Waiting* (În așteptare), *Flowering Wilderness* (Sălbăticie înfloritoare) și *Over the River* (Dincolo de rîu), primele două fiind publicate separat în timpul vieții sale. Cea de a treia a fost editată, împreună cu celelalte, prin grija Adei, după moartea sa.

13 august. Termină la Bury House ultima sa trilogie.

10 noiembrie. I se anunță vestea că i s-a decernat Premiul Nobel pentru literatură. Galsworthy hotărăște ca suma de 9 000 de lire ce i se cuvenea să devină fondul de bază al P.E.N. Clubului (Clubul scriitorilor) pe care el însuși, de altfel, îl prezida.

11 noiembrie. Suferă un accident de călărie. Își continuă, în zilele următoare, activitatea obișnuită, răspunzînd mai ales numeroaselor mesaje de felicitare primite cu prilejul decernării premiului Nobel. Ascunde tuturor că ar fi bolnav și refuză să consulte un medic. Dar starea lui se înrăutățește treptat în tot cursul lunilor noiembrie și decembrie. Medicii, chemați prea tîrziu de altfel, nu izbutesc să se pună de acord asupra diagnosticului.

1932 *31 ianuarie, ora 9 și un sfert.* Își dă ultima suflare. Este incinerat.

1933 *martie.* Într-unul din poemele sale scriitorul cerea să-i fie risipită cenușa în aer. Dorința i se îndeplinește, urna fiind golită de pe vîrful lui Bury Hill peste pajiștea unde avea obiceiul să călărească zilnic.

V. M.

PARTEA I

CAPITOLUL I

O reuniune la Worsted Skeynes

Era în anul 1891, într-o luni din octombrie. În întuneric, în fața gării din Worsted Skeynes, se înșiruiau fără să lase vreun loc și altceva, omnibuzul, landoul și șareta pentru bagaje a domnului Horace Pendyce. În același fel toată lumina unicului felinar din gară cădea pe obrazul vizitiului domnului Horace Pendyce, și pe al nimănui altuia. Cu obrajii roșii, favoriții cărunți tunși scurt, bărbia grasă și buzele subțiri, strînse într-o expresie de nepătruns, vizitiul, adevărată emblemă a sistemului feudal, trona de pe înălțimea caprei în bătaia vîntului de răsărit. Primul valet al domnului Horace Pendyce împreună cu al doilea rîndaș, purtînd fiecare cîte o livrea lungă cu nasturi de argint și pălării înalte puse ștrengărește, în care păreau să se simtă cît se poate de bine, așteptau pe peron sosirea trenului de 6 și 15.

Primul valet scoase din buzunar o hîrtie de scrisori cu antet și blazon, tăiată în două și acoperită cu caligrafia măruntă și precisă a domnului Horace Pendyce. Citi cu voce nazală și batjocoritoare :

„Onorabilul Geoff și doamna Winlow, cameră albastră, cameristă, lenjerie modestă : domnul

George, camera albă ; doamna Jaspar Bellew, camera aurită ; căpitanul, cea roșie ; generalul Pendyce, camera roză ; pentru valetul său mansarda din fund. Asta-i tot !"

Rîndașul, un tînăr cu fața roșie, nu-i dădu nici o atenție.

— Dacă se întîmplă ca Ambler, calul domnului George, să cîștige miercuri, spuse el, am și pus vreo cinci lire în buzunar. Cine lucrează pentru domnul George ?

— James, cine altul ?

Rîndașul fluieră :

— Încerc eu mîine să-i duc bagajul. Pariezi, Tom ?

Valetul răspunse :

— Uite, mai e ceva scris pe partea cealaltă : camera verde, aripa dreaptă pentru secătura aia de Foxleigh, un om de nimic. Ia tot ce poate, dar de la el nu scoți un ban — ăsta-i soiul ! Dar ce bun țintaș ! De asta îl invită !

Trenul se apropia ivindu-se de după un paravan de arbori întunecoși.

Primii coborîră pe peron doi negustori de vite cu bastoane lungi în mînă, îmbrăcați în mantale de pînză grosolană, tîrîndu-și greoi pașii și împrăștiind în jur un miros stăruitor de mahorcă și vite. Apoi o pereche, și cîte un călător izolat, care se țineau cît mai departe unul de altul : erau musafirii domnului Horace Pendyce.

Unul cîte unul se îndreptară încet spre trăsuri și se opriră alături de ele, fără să întoarcă privirea, ca și cum le-ar fi fost teamă că se vor recunoaște. Un bărbat înalt, înfășurat într-o blană, a cărui soție, la fel de înaltă, purta o mică poșetă din piele și argint, se adresă vizitiului :

— Ce mai faci, Benson ? Domnul George mi-a comunicat că a fost înștiințat de căpitanul Pendyce că nu poate veni înainte de nouă jumătate. În aceste condiții n-ar fi rău să...

Ca o briză ușoară care destrăma brusc tăcerea densă a unei cețe glaciale, o voce cu un timbru clar se făcu auzită :

— Vă mulțumesc, urc în cupeu.

Urmată de primul valet care-i ducea păturile, înfășurată într-un voal alb prin care onorabilul Geoffrey Winlow putea să contemple pe îndelete lucirea ochilor ei, o doamnă se apropie și, după ce aruncă o privire în urmă, dispăru în trăsură. Dar nu trecu mult și capul ei se arătă din nou într-un nor de tul.

— E loc destul, George.

Și George Pendyce veni repede și se așeză lîngă ea. Se auzi un scîrțîit de roți ; trăsura porni.

Onorabilul Geoffrey Winlow ridică întrebător capul spre vizitiu :

— Cine este, Benson ?

Vizitiul se aplecă, duse mîna sa grăsulie înmănușată în alb la pălăria onorabilului Geoffrey, și cu un aer confidențial explică :

— Doamna Jaspar Bellew, soția căpitanului Bellew de la conacul Firs.

— Dar credeam că nu sînt...

— Nu, domnule, nu sînt, domnule !

— Așa !

Din ușa omnibusului se auzi o voce aspră cu vorba domoală.

— Ei bine, Geoff !

Onorabilul Geoffrey Winlow urcă în omnibus unde erau așezați, în afara soției sale, domnul Foxleigh și generalul Pendyce. Și din nou se auzi vocea doamnei Winlow care exclama :

— Cred că nu vă deranjează camerista mea. Urcă-te, Tookson !

Castelul domnului Horace Pendyce era o construcție din piatră, lungă și joasă, așezată într-un loc foarte potrivit, la mijlocul domeniului. Familia sa îl moștenise de la stră-străbunicul său, printr-o alianță cu ultimul vlăstar al familiei Worsted. Fusese la început o proprietate frumoasă, arendată în parcele unor fermieri care, lăsați de capul lor, se descurcau bine și plăteau o arendă strașnică ; astăzi, proprietarul pămînturilor le cultivă și le administrează după metode științifice, dar în pierdere. Din cînd în cînd, domnul Pendyce importa cu regularitate o nouă rasă de vaci sau de potîrnichi și construia o nouă aripă la școlile din sat. Din fericire, nu moșia era izvorul veniturilor sale. Se înțelegea cum nu se poate mai bine cu pastorul și cu administrația sanitară și se plîngea destul de des că arendașii săi plecau și-și părăseau pămîntul. Soția sa era urmașa familiei Totteridge, iar terenurile sale de vînătoare erau minunate. E de prisos să spunem că el era fiul cel mai mare. Adînc convins că individualismul ruinase Anglia, își dădea silința să combată această tendință la fermierii săi. Căutînd să înlocuiască individualismul lor cu propriile sale planuri și sentimente — mai bine zis cu propriul său individualism — domnul Pendyce izbutea să dovedească cu certitudine adevărul teoriei sale favorite : cu cît individualismul este mai rafinat, spunea el, cu atît mai sterilă devine existența comunității. Dacă i se demonstra că și el este un individualist, se înfuria și protesta împotriva acestei păreri denumindu-se — așa cum îi plăcea să afirme — un „conservator-comunist". Ca agricultor, era firește protecționist ; o taxă asupra importului de grîu — spunea el — ar fi fost de-ajuns ca să asigure prosperitatea Angliei. „Dacă s-ar fixa o taxă de trei-patru șilingi asupra grîului, repeta adesea, aș putea să cîștig de pe urma pămînturilor mele."

Domnul Pendyce mai avea și alte trăsături caracteristice, nu prea originale de altfel. Era împotriva oricărei schimbări în ordinea existentă a lucrurilor, întocmea liste amănunțite pentru tot ce-i aparținea, și nu era niciodată mai fericit decît atunci cînd vorbea despre sine sau despre domeniul său. Avea un prepelicar negru cu botul alungit, cu urechile încă și mai lungi, care răspundea la numele de John și pe care-l dresase singur cu atîta răbdare, încît bietul animal era fericit numai cînd se afla alături de stăpînul său.

Domnul Pendyce arăta mai curînd ca un om de modă veche : drept, sprinten și activ, cu favoriți subțiri, cărora de cîțiva ani le adăugase o mustață căruntă, ce-i cădea peste buze. Purta cravate mari și redingote cu poale pătrate croite după moda veche. Nu fuma.

Stătea în capul mesei din sufrageria încărcată cu flori și argintărie, între onorabila doamnă Winlow și doamna Jaspar Bellew. Nicicînd n-a existat un contrast atît de izbitor ca între cele două femei. Amîndouă erau înalte, bine făcute și grațioase. Natura așezase între ele o prăpastie pe care silueta prea strîmtă a domnului Pendyce încerca zadarnic s-o umple. Trăsăturile doamnei Winlow păstrau acel calm specific tipului cenușiu al aristocrației britanice și lăsa o impresie glacială ca zîmbetul unei zile geroase de iarnă. Chipul ei oarecum lipsit de expresie spunea celor care o priveau că este totuși o femeie cu o educație aleasă. Iar dacă pe acest chip s-ar fi putut citi ceva, e cu neputință de spus la ce-ar fi dus această dez-

văluire. Încă din copilărie ascultase de ceea ce o ruga guvernanta :

— Dumnezeule, domnişoară Truda, să nu te strîmbi niciodată ! Ai putea să rămîi aşa !

Şi de atunci, Gertrude Winlow, onorabilă prin propriul titlu de nobleţe şi prin cel al soţului ei, nu s-a strîmbat, după cum se crede, nici măcar atunci cînd s-a născut fiul ei. La stînga domnului Pendyce şedea uluitoarea doamnă Bellew, cea cu ochii verzi-cenuşii, ochi pe care pînă şi cele mai binevoitoare fiinţe de sex feminin simţeau, fără să ştie de ce, că nu-i pot suferi. O femeie în situaţia ei ar fi trebuit să evite orice exagerare, căci Natura îi dăduse o înfăţişare prea bătătoare la ochi. Se spunea că în urmă cu un an, cînd se despărţise de căpitanul Bellew părăsindu-şi domeniul din Firs, o făcuse deoarece se plictisiseră unul de celălalt. Se mai spunea că nu era o fire rece şi că încuraja atenţiile lui George, fiul mai mare al domnului Pendyce.

Înainte de masă, în salon, *lady* Malden spusese doamnei Winlow :

— Ce-i cu această doamnă Bellew ? Nu mi-a plăcut niciodată. O femeie în situaţia ei ar trebui să fie mai atentă. Nici nu prea înţeleg de ce e invitată aici, cînd soţul ei stă chiar peste drum, la conacul Firs. În afară de asta, nu are nici un fel de avere şi nici nu încearcă măcar să ascundă faptul. Într-un fel, aş spune că e o aventurieră.

Doamna Winlow răspunse :

— Dar este oarecum verişoara doamnei Pendyce. Familia Pendyce are rude cam peste tot. Trebuie să fie uneori destul de neplăcut. Nu se ştie nici o dată...

Lady Malden îi întoarse vorba :

— O cunoşteai cînd locuia aici ? Mie nu-mi plac amazoanele astea care călăresc toată ziua. Şi ea şi soţul ei erau la fel de nebuni. Vorbeau într-una despre ce fel de obstacol săriseră şi cum îl săriseră. Şi apoi, pariază şi merge la curse. Aş vrea să n-am dreptate, dar cred că George Pendyce este îndrăgostit de ea. Prea se văd des la Londra. Este una dintre acele femei după care aleargă toţi bărbaţii !

În capul mesei, unde în faţa fiecărui musafir era aşezată o listă de mîncăruri, scrisă cu îngrijire de mîna fiicei mai mari, Horace Pendyce îşi savura supa.

— Această supă, spuse el adresîndu-se doamnei Bellew, îmi aminteşte de bătrînul şi iubitul dumitale tată : îi plăcea la nebunie. Aveam un profund respect pentru tatăl dumitale — era un om minunat ! Am spus întotdeauna că de la moartea iubitului meu părinte, cunoscut ca unul din cei mai încăpăţînaţi oameni din cele trei regate ale noastre, n-am întîlnit niciodată un bărbat mai hotărît ca el.

Îi plăcea să întrebuinţeze expresia „în cele trei regate" care preceda întotdeauna afirmaţia că bunica sa cobora din neamul lui Richard al treilea, în timp ce bunicul său era urmaşul acelei rase de uriaşi din Cornwall, despre care se spunea, afirma el cu un zîmbet complice, că unul dintre ei azvîrlise odată o vacă peste un zid.

— Dar tatăl dumitale, doamnă Bellew, era de un individualism exagerat. Văd foarte bine ce înseamnă individualismul atunci cînd mă ocup de treburile moşiei şi îmi dau seama că un individualist nu e niciodată mulţumit. Fermierii mei au tot ce-şi doresc, dar e imposibil să-i satisfac. Am unul, pe nume Peacock, care e nemaipomenit de încăpă-

ţinat şi ingust la minte. Fireşte. eu nu mă dau bătut. Dacă l-aş lăsa să-şi facă de cap, s-ar întoarce la obiceiurile de odinioară şi ar lucra pămîntul aşa cum il taie pe el capul. Vrea să-mi cumpere pămîntul. Vechiul sistem al fermierului proprietar, plin de racile. Spune că bunicul său a fost proprietarul acelui pămînt. Astfel de om e. Urăsc individualismul : ruinează Anglia. Nicăieri nu veţi găsi căsuţe mai bune sau ferme mai bine organizate ca pe moşia mea. Eu sînt pentru centralizare. Presupun că ştiţi cum mă denumesc... „un conservator-comunist". În ceea ce mă priveşte, acesta e viitorul. Dimpotrivă, tatăl dumitale obişnuia să spună : „Fiecare pentru sine !" Cînd e vorba de pămînt, nu merge. Proprietarul şi arendaşul trebuie să lucreze în bună înţelegere. Veniţi cu noi la Newmarket miercuri ? George are un cal foarte bun, care aleargă la Rutlandshire — un cal foarte bun ! El nu pariază, sînt încîntat s-o spun. Dacă există un lucru pe care-l urăsc pe lumea asta e jocul de curse !

Doamna Bellew îi aruncă o privire piezişă şi un mic zîmbet ironic se ivi pe buzele ei roşii şi pline, în timp ce domnul Pendyce era cu totul absorbit de farfuria cu supă din faţa sa. Cînd acesta se pregăti să reia firul conversaţiei, vecina lui de masă era în plină discuţie cu fiul său. Atunci moşierul, cu sprîncenele încruntate, se întoarse către onorabila doamnă Winlow. Ea era întotdeauna atentă, ca o maşină, te urmărea fără să se lase absorbită de nimic altceva, şi răspundea monosilabic ; nu părea să-şi dea osteneala să fie înţelegătoare sau simpatică şi mai ales nu era slugarnică. Domnul Pendyce găsea în ea o interlocutoare pricepută în arta conversaţiei.

— Treburile se schimbă în ţară, spuse el, se schimbă în fiecare zi. Moşiile nu mai sînt ce-au fost. Noi proprietarii avem o mare răspundere. Dacă dispărem, totul se duce de rîpă.

Într-adevăr, ce putea să fie mai plăcut decît această viaţă la ţară pe care o ducea domnul Pendyce la moşia sa : activitatea fără efort, amestecul de aer curat şi căldură înmiresmată, un repaus intelectual desăvîrşit, privilegiile sale, de drept şi de fapt, toate îl puneau la adăpost de orice suferinţă ; iar pe deasupra — ca un simbol — supa din faţa sa, sinteză a unor elemente savuroase de natură animală.

Pentru domnul Pendyce aceasta era adevărata viaţă, şi acei care o trăiau erau singurii oameni adevăraţi. Socotea că este o datorie să trăieşti o astfel de viaţă simplă, sănătoasă şi îmbelşugată, înconjurat de fiinţe întreţinute pentru uzul propriu, plutind parcă pe valurile unui ocean... de supă ! Şi gîndul că în oraşe există milioane de oameni care luptă unii împotriva altora în căutare de lucru — îl întrista la culme. Pe de altă parte, îi era nesuferită viaţa din suburbane, cu oamenii care locuiau în şiruri de căsuţe cu acoperişuri de ardezie, ce semănau atît de jalnic una cu alta încît nici un om de gust nu putea să îndure această privelişte. Cu toate acestea, deşi se dăruia din tot sufletul vieţii de moşier, nu era un om bogat, venitul său abia depăşea zece mii de lire pe an.

Prima vînătoare a anotimpului, care urma să aibă loc în desişuri şi în păduricile înconjurătoare, trebuia să înceapă ca de obicei odată cu ultima alergare de la Newmarket, căci Newmarket era la o distanţă cam supărătoare de Worsted Skeynes ; şi cu toate că domnul Pendyce avea oroare de jocul la curse, îi plăcea totuşi să participe şi să

treacă drept un om care se interesează de sport de dragul sportului. Era şi mîndru de faptul că fiul său cumpărase un cal atît de bun cum făgăduia să fie Ambler, pentru o sumă ridicol de mică, şi-l punea să alerge numai de dragul sportului.

Invitaţii fuseseră aleşi cu grijă. La dreapta doamnei Winlow se afla Thomas Brandwhite (de la Brown şi Brandwhite), care avea o situaţie în lumea finanţelor, ce nu trecea neobservată, şi era proprietarul a două case la ţară şi a unui yacht. Obrazul său prelung şi plin de cute, cu mustăţi mari şi groase, îl caracteriza ca pe un om plicticos. Se retrăsese de la conducerea băncii sale şi se mulţumea acum să facă parte din consiliile de administraţie a mai multor societăţi. Lîngă el şedea doamna Hussell Barter. Avea privirea înduioşătoare a multor englezoaice care se dăruiesc datoriei ce o au de împlinit, oricît de grea şi neplăcută ar fi aceasta. Obrazul lor, odinioară trandafiriu, e acoperit acum cu bube roşietice, ofilit şi plin de cute : în ochi li se citeşte necontenit teama. Conversaţia lor simplă, plină de afecţiune, deschisă, are în ea o notă de timiditate şi dezamăgire dar vădeşte totuşi încredere. Aceste femei sînt întotdeauna înconjurate de copii, de bolnavi şi bătrîni, care imploră ajutorul lor. Ele n-au cunoscut niciodată bucuria unei odihne desăvîrşite. O astfel de femeie era doamna Hussell Barter, soţia pastorului Hussell Barter, care urma să facă a doua zi parte din grupul vînătorilor, dar n-avea să asiste la cursele de miercuri. Celălalt vecin era Gilbert Foxleigh, un om înalt şi subţire, cu capul lung şi îngust, dinţii albi şi puternici, şi ochii aprinşi, adînciţi în orbite. Descindea dintr-o familie de nobili de ţară. Foxleigh avea cinci fraţi şi era foarte căutat de către proprietarii de terenuri de vînătoare sau de mînjii pe jumătate dresaţi, căci, ca să vorbim ca un Foxleigh, „niciunul dintre ticăloşii ăştia nu e în stare să tragă cu arma sau să încalece pentru a se amuza". Nu se afla vietate, animal sau pasăre, pe care el să n-o fi putut vîna pe cît de bucuros, pe atît de îndemînatic. Potrivnic pe lumea aceasta nu-i era decît venitul său neîndestulător. Era cavalerul doamnei Brandwhite, dar îi vorbea puţin şi o lăsa în grija generalului Pendyce, celălalt vecin de masă.

Dacă s-ar fi născut cu un an înaintea fratelui său în loc de a se naşte un an după el, Charles Pendyce ar fi fost în mod firesc proprietarul moşiei Worsted Skeynes, şi în schimb Horace ar fi îmbrăţişat cariera armelor. Orice s-ar spune, aproape fără să-şi dea seama devenise general-maior şi îşi ceru pensionarea. Iar al treilea frate, dacă s-ar fi hotărît să vină pe lume, ar fi aparţinut bisericii, unde-l aştepta o parohie ; dar el a hotărît altfel, şi a trebuit ca acest beneficiu familial să treacă la o ramură colaterală.

Cînd îi vedeai din spate pe Horace şi pe Charles, era greu să-i deosebeşti unul de altul. Amîndoi erau firavi şi drepţi, cu umerii uşor aduşi, dar Charles Pendyce îşi despărţea părul printr-o cărare ce cobora pînă la ceafă, şi picioarele, încă solide, păreau uşor încovoiate. Dacă îi priveai din faţă deosebirea era mai evidentă, căci favoriţii generalului se lărgeau pînă cînd atingeau mustăţile. În schimb, figura şi toată atitudinea lui lăsau să se vadă că regreta faptul de-a fi trebuit să se retragă din viaţa activă, ca un om care a făcut întotdeauna parte dintr-un sistem de care, în sfîrşit, s-a eliberat fără să aibă clar în minte ce lasă în urmă, simţind vag că a fost înşelat în aşteptările sale ! Nu se însurase niciodată, căci în

sinea lui își spunea că lucrul acesta era cu desăvîrșire inutil, din pricină că Horace, care era mai mare cu un an decît el i-o luase oricum înainte, și locuia împreună cu un valet aproape de clubul său din Pall Mall.

În *lady* Malden, căreia generalul îi dăduse brațul ca s-o conducă în sufragerie, stăpînul moșiei Worsted Skeynes avea un invitat de seamă; fiică a unui pastor de la țară, *lady* Malden se făcuse larg cunoscută prin ceaiurile ce le oferea muncitorilor la Londra în timpul sezonului. Niciunul dintre muncitorii invitați la o asemenea reuniune nu pleca de-acolo fără să simtă un adînc respect pentru ea. De altfel, nu era o femeie căreia să nu i se dovedească întregul respect ce i se datora. Cînd stătea pe scaun arăta întotdeauna mai bine, căci avea picioare scurte. Obrazul îi era frumos colorat, gura mare și severă, nasul bine format și părul negru. Vorbea cu voce hotărîtă și nu-și drămuia cuvintele. *Sir* James, soțul ei, îi datora principiile reacționare pe care le profesa față de mișcarea feministă.

La celălalt capăt al mesei, onorabilul Geoffrey Winlow povestea amfitrioanei sale despre țările balcanice pe care le vizitase și de unde de-abia se înapoiase. Avea trăsături frumoase și obrazul său de tip normand respira calm, siguranță și energie. Manierele sale erau plăcute și firești, dar uneori se observa că avea unele opinii asupra cărora nu îngăduia să fie contrazis. Nu era departe ziua cînd urma să moștenească în Camera Lorzilor locul tatălui său, lordul Montrossor, al cărui castel se găsea la Coldinghem, la șase mile depărtare.

Lîngă el ședea doamna Pendyce. Un portret al acestei doamne atîrna deasupra bufetului, la capătul încăperii, și cu toate că fusese pictat de un pictor la modă, acesta reușise să redea acel „ceva“ pe care expresia feței ei îl mai păstra și acum, după douăzeci de ani. Nu mai era tînără, părul ei negru încărunțea, totuși nu era nici bătrînă, căci se măritase la nouăsprezece ani și acum avea abia cincizeci și doi. Fața îi era prelungă și cam palidă, sprîncenele le avea arcuite, negre și întotdeauna ușor încruntate. Ochii erau cenușii închis, uneori aproape negri căci, ori de cîte ori o copleșea vreo emoție, pupilele i se dilatau. Își ținea buzele ușor întredeschise, iar expresia acestor buze ca și a ochilor făcea ca obrazul ei să arate blîndețe, gingășie și încredere în viitor. Toate acestea oglindeau convingerea ei înnăscută că nu avea nevoie să dorească ceva din bunurile acestei lumi, fiindcă știa, fără ca nimeni să i-o fi spus vreodată, că le poseda. Acel „ceva“, precum și mîinile ei lungi și transparente arătau că se trage din familia Totteridge. Glasul ei domol, cu o intonație aparte — avea un mic defect de vorbire — nu era neplăcut, ca și obiceiul de a-și ține pleoapele ușor aplecate în jos, ceea ce întărea această impresie. Pe corsajul ei, care ascundea inima unei adevărate doamne, se arăta privirilor o minunată dantelă veche.

La același capăt al mesei, în fața ei, *Sir* James Malden și Bee Pendyce, fiica cea mai mare a casei, vorbeau despre cai și vînătoare. Bee vorbea rareori de altceva. Deși pe fața ei plăcută se citea bunătate, nu era totuși drăguță, și acest mic fapt părea să-i înrîurească purtările și o făcea timidă și veșnic dispusă să-i servească pe cei din jur.

Sir James avea favoriți mici, cărunți, și o față ageră, ce aducea cu un chip sculptat. Se trăgea

dintr-o veche familie din Kent care emigrase în Cambridgeshire. Terenurile sale de vînătoare erau deosebit de bune; avea funcția de judecător de pace, era colonel în garda civilă, era omul bisericii și o persoană mult temută de braconieri. Nutrea vederi reacționare de care am mai pomenit și se temea un pic de *lady* Malden.

De cealaltă parte a mesei, acolo unde era așezată domnișoara Pendyce, ședea reverendul Hussell Barter, care venise pentru vînătoarea de a doua zi, dar nu participa la alergările de miercuri. Preotul din Worsted Skeynes nu era înalt, și probabil că de atîta efort cerebral chelise. Fața sa lată, foarte corectă, din creștetul capului pînă la baza bărbiei, avea o culoare sănătoasă, era bărbierită și semăna cu portretele din vremea regelui George. Obrajii plinuți, buza de jos ieșită în afară și sprîncenele care se ridicau stufoase pe deasupra ochilor de culoare deschisă completau figura sa autoritară, care se întregea și prin felul cum articula cuvintele. Iar pe deasupra, o voce foarte sonoră, dobîndită în urma lungilor slujbe în strană, la fel de răsunătoare și între patru ochi, te făceau să-l auzi și cînd nu-l priveai. Poate că dorea ca spusele sale să dea roade chiar atunci cînd se ocupa de chestiuni confidențiale. Era cu adevărat tipic în felul său. Nu-i plăceau nesiguranța, șovăirea, toleranța — atunci cînd nu era vorba de părerile lui personale. Nu avea încredere în imaginație. Găsea că datoria lui în viață era foarte clară, și a altora și mai clară, și nu-și încuraja enoriașii să gîndească singuri. I se părea că este un obicei primejdios. Era sincer în părerile sale și, cînd avea prilejul să găsească o vină, vorbea despre cel vinovat ca despre un „individ fără caracter, un tip aparte". Vorbea cu atîta convingere încît

ascultătorii săi nu puteau să nu fie pe deplin încredințați de imoralitatea persoanei discutate. Avea felul său de a glumi și era iubit în parohie. Era un bun jucător de cricket, un pescar și mai bun, și un țintaș strașnic, cu toate că, așa cum zicea el, nu putea să-și permită să piardă timpul cu vînătoarea. Deși nu prea se amesteca în chestiuni laice, veghea asupra năzuințelor turmei sale de credincioși cu vederi sănătoase și-i încuraja îndeosebi să sprijine ordinea existentă: imperiul britanic și biserica engleză. Parohia sa era ereditară. Din fericire însă, pastorul avea venituri particulare din care trăia așa cum cerea rangul său, și întreținea o familie destul de numeroasă. Vecina sa de masă era Norah, cea mai tînără dintre cele două fete Pendyce, care avea un obraz rotund, luminos și un fel de a fi mult mai hotărît decît sora ei Bee.

La dreapta era așezat fratele ei, George, fiul cel mai mare al familiei. George era de statură mijlocie, avea fața roșcovană, bine rasă, cu maxilare puternice. Ochii săi erau cenușii, buzele severe, părul de culoare închisă îngrijit periat, puțin rărit în creștet, cu acea strălucire aparte, întîlnită la bărbații care locuiesc în orașe. Hainele perfect croite, dar fără să bată la ochi făceau din el tipul elegant pe care-l întîlnești în Piccadilly la orice oră din zi sau din noapte. Fusese destinat să intre în regimentul de gardă, dar nu izbutise să treacă examenele necesare, nu din vina lui, ci datorită unui defect înnăscut în pronunție. Dacă în locul său s-ar fi prezentat fratele său mai tînăr, Gerald, probabil că acesta ar fi împlinit tradiția familiei Pendyce și ar fi putut îmbrățișa cariera armelor ca ceva cu totul firesc. După cum era cu putință ca Gerald — actualul căpitan Pendyce —

să fi dat şi el greş la primirea în armată, dacă ar fi fost primul născut al familiei.

Cu venitul de şase sute de lire, pus la dispoziţie de tatăl său, George locuia la Londra, la club, unde-şi petrecea cea mai mare parte din timp răsfoind *Ghidul curselor*, de Ruff.

Îşi ridică ochii de la lista de bucate şi privi în jur pe furiş; Helen Bellew vorbea cu tatăl său, în timp ce umărul alb, decoltat, era întors într-o parte. George era mîndru că se putea stăpîni, dar în privire i se citeau sentimentele profunde ce le nutrea pentru vecina sa. Părerea celor de faţă care socoteau că doamna Bellew, în situaţia în care se găsea, era o persoană de care doreai să te simţi aproape, se dovedea pe deplin îndreptăţită. Era înaltă şi zveltă, frumos împlinită acum cînd nu mai participa la vînătoare. Părul, pieptănat în şuviţe care cădeau libere pe fruntea lată, avea un luciu moale, neobişnuit. Buzele erau uşor senzuale, iar ochii minunaţi: cenuşii ca gheaţa, păreau aproape verzi şi, umbriţi de gene negre, aveau întotdeauna o privire luminoasă.

George o privea fix, înduioşător; părea că, împotriva voinţei sale, nu-şi poate lua ochii de la ea. Deşi fuseseră împreună toată vara trecută, George nu ştia încă ce are de gînd în ceea ce-l privea. Uneori părea că-l îndrăgeşte, alteori se purta de parcă nu avea nici un fel de sorţi de izbîndă. Ceea ce la început părea o joacă, se preschimbase acum într-un sentiment profund. Situaţia era tragică în sine. Pierduse acea plăcută nepăsare care face însuşi farmecul vieţii. Nu se putea gîndi la nimic altceva decît la ea. Era oare una din acele femei care se hrănesc cu admiraţia bărbaţilor fără să dea nimic în schimb? Sau aştepta să fie mai sigură de cucerirea ei?

Noaptea, în timp ce veghea, îşi pusese de sute de ori aceste întrebări. Pentru George Pendyce, om de lume, neobişnuit cu lipsurile, hrănit cu acea filozofie simplă care spune: „trăieşte şi te bucură“, această obsesie de care nu putea să scape sau să se ferească, aşa cum nu putea să evite hrana, şi al cărui sfîrşit nu-l întrezărea, era ceva îngrozitor.

O cunoscuse pe doamna Bellew cînd locuia la conacul ei „The Firs“, o întîlnise la diferite partide de vînătoare, dar pasiunea pentru ea se trezise vara trecută. Răsărise brusc dintr-un simplu flirt început la un bal. Un om de lume nu-şi scrutează adîncimile psihice; el acceptă situaţiile cu o simplitate înduioşătoare. Dacă e flămînd, trebuie să mănînce. Dacă e însetat, trebuie să bea. De ce e flămînd sau însetat? Acestea sînt întrebări de prisos. Nu-l supăra aspectul moral al chestiunii; faptul că era femeie măritată, că nu trăia cu soţul ei, nu era pentru el o piedică. Urmările aventurii — şi existau multe puncte negre la orizont — erau o problemă a cărei rezolvare o lăsa în seama viitorului. Adevărata lui nelinişte era mult mai aproape, mai primitivă şi mai simplă; simţea că se lasă dus de un torent atît de puternic încît îşi pierdea echilibrul fără putinţă de scăpare.

Domnul Pendyce spunea:

— Da, urîtă afacere, un caz grav. Îngrozitor lucru pentru familia Sweetenham! Tînărul acela obligat să renunţe la cariera armelor! Nu pot înţelege la ce s-a gîndit bătrînul Sweetenham. Trebuia să fi ştiut că fiul său a avut un şoc. Cred că Bethany era singurul care nu ştia ce se petrece. Fără îndoială, *lady* Rose, ea şi numai ea a făcut această greşeală...

Doamna Bellew zîmbi.

— Toată simpatia mea se îndreaptă către *lady* Rose. Ce părere ai dumneata, George ?

George se încruntă.

— Eu am gîndit întotdeauna că Bethany e un măgar.

— George, spuse domnul Pendyce, este imoral ! Toți tinerii sînt imorali. Îmi dau seama din ce în ce mai mult... Am auzit că ați renunțat la vînătoarea cu gonaci.

Doamna Bellew suspină.

— Nu poți vîna cînd n-ai aproape nimic.

— Ah ! locuiți la Londra. Londra îi strică pe toți. Oamenii nu se mai interesează ca pe vremuri de vînătoare și de agricultură. Uitați-vă la George : nu e chip să-l fac să stea aici. Nu că aș vrea să-l țin legat de fusta mamei. Tinerii trebuie să zburde !

Rezumînd astfel legile naturii, moșierul își văzu de cuțit și furculiță.

Dar nici doamna Bellew și nici George nu-i urmară exemplul ; ea privea în farfurie, și un zîmbet care de-abia se vedea îi juca pe buze ; fără să zîmbească, George își mută privirea arzătoare și plină de reproș de la tatăl său la doamna Bellew și de la doamna Bellew la mama sa. Avea impresia că un curent magnetic străbate printre cele două rînduri de obraji, fructe și flori, ceea ce o făcu pe doamna Pendyce să zîmbească blînd fiului său.

CAPITOLUL II

Vînătoarea

Era ora micului dejun. La un colț de masă, domnul Pendyce mînca tacticos. Păstra tăcere, așa cum se cuvenea cînd ai citit rugăciunile în

familie ; această tăcere și teancul de scrisori pe jumătate deschise la dreapta sa, vorbeau celor din jur despre autocrația stăpînului casei.

— Nu fiți formaliști — faceți ce vreți, îmbrăcați-vă cum vă place, ședeți unde vă place, mîncați ce vă place, beți ceai sau cafea, dar... Fiecare privire a ochilor săi, fiecare frază din conversația sa aproape monosilabică, în parte sinceră, părea să repete acest „dar"...

La celălalt capăt al mesei ședea doamna Pendyce, avînd în față un ceainic de argint care scotea un abur plăcut mirositor. Mîinile ei se agitau fără încetare printre cești și, în timp ce lucrau, buzele se mișcau spasmodic, dar freamătul acesta nu avea legătură cu ea însăși. Mai spre stînga zăcea uitată o bucată de pîine prăjită, pe o farfurie mică, albă. O ridicase de două ori, unsese cu unt cîte o bucățică din ea, și apoi o pusese la loc. La un moment dat se opri, își pironi ochii asupra doamnei Bellew cu o privire care părea să spună : „Cît de fermecătoare arăți, draga mea !" Apoi, ridicînd cleștele pentru zahăr, începu din nou să servească.

Pe bufetul lung acoperit cu o față de masă albă se aliniau preparate din carne care se găsesc numai la acei care cresc animale pentru nevoile proprii. La unul din capetele acestei expoziții de preparate din carne se găsea o plăcintă imensă umplută cu vînat, din aluatul căreia lipsea un triunghi mare ; la celălalt capăt pe două faianțe ovale se aflau patru potîrnichi reci, mai mult sau mai puțin ciopîrțite. Îndărătul lor, un coș de argint împletit conținea trei ciorchini de struguri negri, un ciorchine alb și un foarfece de argint pentru struguri, care nu putea fi folosit deoarece se tocise demult, dar care aparținuse

cîndva familiei Totteridge şi purta încă blazonul acestei familii.

În sufragerie nu se vedeau servitori, dar din cînd în cînd uşa se deschidea şi se aducea cîte ceva, ceea ce dădea de înţeles că în spatele uşii erau servitorii care aşteptau să fie chemaţi. De fapt, părea că domnul Pendyce ar putea spune: „Un majordom şi cel puţin doi valeţi ar fi în stare să rezolve toate nevoile, căci aceasta nu e decît o simplă casă la ţară".

Uneori un musafir se ridica de la masă şi cu şervetelul în mînă se adresa unei doamne: „Pot să vă servesc cu ceva?" Iar cînd era refuzat, se ducea şi-şi umplea propria lui farfurie. Trei cîini — doi foxterieri şi un prepelicar îmbătrînit — dădeau tîrcoale, mirosind şervetelele musafirilor. Din murmurul conversaţiilor se puteau distinge fraze ca: „Locul acela de lîngă pădure e nemaipomenit". „Îţi aminteşti, Jerry, cocoşul sălbatic de anul trecut, care a zburat din faţa dumitale ca o rachetă? Moşierul, drăguţul de el, nu i-a atins nici măcar o pană! Nu-i aşa?" „Dick-Dick! Cîine rău! Vino aici şi arată ce ştii. Aport-aport! Bravo! Nu e drăguţ?"

La picioarele domnului Pendyce sau lîngă scaunul său, într-un loc de unde putea să vadă ce se mînca, şedea prepelicarul John, şi, din cînd în cînd, domnul Pendyce lua între arătător şi degetul gros cîte o porţie mică din ceea ce se servea la masă şi spunea:

— John!... Aveţi obiceiul să mîncaţi bine la micul dejun, *sir* James? Eu spun întotdeauna că cine a mîncat micul dejun numai pe jumătate nu e bun de nimic!

Şi doamna Pendyce, cu sprîncenele ridicate, privea îngrijorată în susul şi în josul mesei întrebînd: „Încă o ceaşcă, dragă? Ia să văd — ai zahăr?"

Cînd terminară cu toţii de mîncat, se lăsă tăcerea şi se pregătiră să plece, de parcă această îndeletnicire ar fi avut în ea ceva nedemn. Atunci domnul Pendyce, care tocmai îşi terminase ultimul strugure, îşi şterse gura şi spuse:

— Mai aveţi un sfert de oră, domnilor; pornim la zece şi cincisprezece.

Doamna Pendyce rămase aşezată, cu un zîmbet vag, ironic, şi cu gura plină de pîine prăjită unsă cu unt. Dădu restul cîinilor, „dragii de ei", şi strigă:

— George! Cred că ai nevoie de o cravată nouă pentru vînătoare, dragă băiatule! Asta verde s-a decolorat cu totul. De multă vreme vreau să cumpăr nişte mătăsuri. Ai mai aflat ceva despre calul tău azi-dimineaţă?

— Da, Blacksmith spune că e în formă.

— Am mari speranţe că va cîştiga cursa. Unchiul tău Hubert a pierdut odată o mie de lire la pariul Rutlandshire. Îmi amintesc foarte bine; tata a trebuit să plătească. Ce bine îmi pare că nu joci, dragul meu băiat!

— Ba joc, dragă mamă!

— Vai, George, sper că nu pe sume mari! Pentru Dumnezeu, nu-i spune tatii; e la fel ca toţi Pendycii, nu poate suporta vreun risc bănesc.

— Dragă mamă, n-am de gînd să-i spun; dar, de fapt, nu e nici un risc. Voi cîştiga o mulţime de bani din nimic.

— Dar, George, e oare corect?

— Desigur!

— Uite, vezi, eu nu înţeleg! Doamna Pendyce lăsă ochii în jos, obrajii ei albi se îmbujorară; ridică ochii şi spuse repede: George, mi-ar place

să pun și eu un mic pariu pe calul tău, un pariu adevărat, să zicem o liră.

Încrederea în calul său nu-i permitea lui George Pendyce să arate că e mișcat. Zîmbi deci și spuse :

— E-n regulă, mamă, pariez eu pentru tine ! Vei cîștiga cam opt la unu.

— Asta înseamnă că în cazul cînd calul cîștigă eu capăt opt lire ?

George încuviință.

Doamna Pendyce se uită absentă la cravata lui.

— Cred că aș putea paria două lire ; o liră e tare puțin, și doresc grozav de mult să-l văd cîștigînd ! Nu-i așa că Helen Bellew e fermecătoare în dimineața asta ? Este o plăcere să vezi o femeie care arată atît de bine dimineață.

George întoarse capul să-și ascundă roșeața din obraz.

— Desigur, arată destul de proaspătă.

Doamna Pendyce îl privi cu o ușoară ironie, ridicînd una din sprîncene.

— Nu trebuie să te rețin, dragul meu ; ai să întîrzii la vînătoare.

Domnul Pendyce era un vînător de școală veche; ținea și acum cîini de vînătoare pe care, dacă dorea să urmeze moda, nu avea prilejul să-i folosească, și nu îngăduia să se folosească două arme.

— Oricine dorește să vîneze la Worsted Skeynes trebuie să se mulțumească cu o singură armă, așa cum a trebuit s-o facă și bătrînul și scumpul meu tată înaintea mea. Aveți o zi întreagă de sport — nu veți trage în păsări grase (își încuraja fazanii să rămînă slabi ca să zboare mai bine), dar să nu vă așteptați la una din acele hăituieli pe care eu le consider un adevărat măcel.

Iubea nespus de mult păsările — erau slăbiciunea sa. Colecționase și pusese sub sticlă un număr imens de specimene care erau în pericol să se stingă. Astfel avea impresia că le face un serviciu, apărînd cauza lor față de o lume care în curînd nu le va mai putea admira în „carne și oase". Dorea ca această colecție să devină parte integrantă a moșiei și după el să aparțină fiului său și fiilor fiului său.

— Priviți această pasăre : o creatură splendidă, care se vede din ce în ce mai rar. Am avut mari greutăți pînă să obțin acest exemplar. Nu m-ați crede dacă v-aș spune cît a trebuit să plătesc pentru ea !

Unele din păsările rare le împușcase chiar el în tinerețe. Făcuse expediții în țări străine numai în acest scop, dar marea majoritate a păsărilor din colecția sa fusese nevoit să le cumpere. În bibliotecă avea șiruri nenumărate de cărți, clasate cu îngrijire, care tratau aceste subiecte pasionante ; iar colecția sa de ouă de păsări rare, astăzi pe cale de dispariție, era una din cele mai remarcabile din „cele trei regate". Arăta cu mîndrie un ou, ultimul din acea specie.

— A fost procurat de dragul și bătrînul meu Angus chiar din cuibul păsării. Nu era acolo decît un singur ou. În zilele noastre, continuă el, ținînd delicat în mîna sa bronzată, acoperită cu păr fin, negru, ovalul care părea de porțelan, această speță s-a stins.

Iubea păsările cu adevărat și condamna persoanele ignorante și vulgare care nu aveau colecții proprii și distrugeau cu bună știință sau numai din prostie pescărușii și păsările rare de orice soi.

— Aș pune să fie biciuiți, spunea, căci era convins că astfel de păsări nu trebuiau stîrpite decît din ordin (sau pentru a se face selecții), în țări

străine sau în locuri îndepărtate de insulele britanice.

Ceea ce explică cu adevărat caracterul domnului Pendyce şi întregul său punct de vedere era faptul că de cîte ori se ivea vreun străin înaripat pe pămînturile sale, discuta sosirea lui ca un mare eveniment şi căuta să-l ţină în viaţă cu mare grijă, în speranţa că ar putea să facă pui şi să fie lăsat moştenire împreună cu moşia. Dar dacă ştia precis că aparţinea domnului Fuller sau lordului Quarrymann, ale căror moşii se învecinau cu Worsted Skeynes, şi că exista pericolul ca pasărea să se înapoieze acolo, o împuşca imediat şi o împăia, ca să fie conservată pentru posteritate. De fiecare dată cînd se întîlnea cu un alt proprietar care avea aceeaşi slăbiciune — şi se aflau mai mulţi prin vecinătate — era indispus pe cîte o săptămînă, devenea cumplit de posac şi numaidecît se străduia de două ori pe-atît să adauge ceva şi mai rar colecţiei sale.

Cînd pregătea o vînătoare, calcula cu multă grijă totul. Punea într-o pălărie fişioare de hîrtie cu numele „armelor" şi le trăgea la sorţi una cîte una. În spatele aripei drepte a casei trecea în revistă hăitaşii care, cu cîte un baston lung în mînă şi fără să clipească defilau prin faţa lui, ieşind din curte. Timp de cinci minute dădea directive paznicului, şi apoi vînătorii plecau, purtîndu-şi singuri armele şi cartuşele necesare pentru prima goană, după vechiul obicei.

Sub razele soarelui, negura groasă se destrăma, într-o ceaţă diafană care plutea deasupra ierbii ; sturzii săreau, fugeau şi se ascundeau, în timp ce ciorile croncăneau paşnic în ulmii bătrîni. Mai încolo, căruţa pentru strînsul vînatului, construită după un model propriu al domnului

Pendyce, şi trasă de un cal păros, mînat de un bătrîn, îşi croia încet drum pînă la limita liniei de demarcaţie. Rămas în urmă, cu mîinile adînc înfundate în buzunar, George sorbea bucuria zilei liniştite, foşnetul şi strigătul păsărilor atît de clar, şi prietenos, acel cor al vieţii sălbatice. Mirosul desişurilor se furişa spre el şi-l făcea să gîndească.

— Ce zi grozavă pentru vînătoare !

Moşierul purta haine de culoare închisă, alese anume ca păsările să nu-l zărească, jambiere de piele şi o şapcă din ştofă lucrată după modelul dat chiar de el (cu găurele pentru aerisire) ; se apropie de fiul său, la fel ca şi prepelicarul John, care simţea de departe păsările rare aproape cu aceeaşi pasiune ca şi stăpînul lui.

— Eşti aproape de extremitatea liniei de demarcaţie. Ai şanse să nimereşti o pasăre frumoasă!

George încercă cu piciorul pămîntul, suflă un fir de praf de pe ţeava puştii. Mirosi unsoarea de armă, şi un fior de plăcere îl străbătu prin tot trupul. Uitase de toate, pînă şi de Helen Bellew. Apoi, în liniştea dimineţii se auziră din depărtare ţipete : un fazan zbura jos, cu penele mătăsoase strălucind în soare ; ieşi din păduricea verde şi aurie, coti spre dreapta şi se pierdu în desiş. Cîţiva porumbei trecură la mare înălţime. Începură să se audă ciocăniturile bastoanelor pe copaci şi aproape în acelaşi timp o bătaie grăbită din aripi. Un fazan zbura în linie dreaptă! George ridică arma şi trase. Pasărea se opri o clipă în zbor, se smuci înainte şi căzu cu un zgomot înăbuşit, cu capul în jos, în iarba udă. Pasărea zăcea în lumina soarelui, şi un zîmbet de satisfacţie juca pe buzele lui George. Simţea bucuria vieţii.

În timpul vînătorii prin pădurici moşierul avea obiceiul să-şi fixeze în gînd impresiile. Nota cu

grijă pe acei ce nu nimereau vînatul, pe acei care împușcau păsările pe la spate, ceea ce scădea prețul lor de vînzare, sau pe acei care răneau un iepure în picior, făcîndu-l să urle ca un copil torturat, ceea ce indispunea vînătorii. Nu-i putea uita pe acei care, foarte ambițioși din fire, pretindeau că-i al lor vînatul pe care nu-l împușcaseră, se lăudau dinainte cu ce aveau să ucidă la a doua goană, sau cu vînaturi imaginare, ca să nu mai amintim că nu o dată au tras în picioarele hăitașilor. Fără să-și dea seama își schimba cursul gîndurilor ; înclina să pună mai mult preț pe fapte mondene, ca de exemplu titlul pe care-l purta tatăl lui Winlow, sau desișurile lui *sir* James Malden, unde trebuia curînd să aibă loc altă vînătoare ; sau poziția lui Thomas Brandwhite în lumea finanțelor ; gradul său de rudenie cu generalul Pendyce și importanța bisericii anglicane. Numai Foxleigh scăpa de orice critică, deoarece era un vînător îndemînatic, și tot ce-i ieșea în cale împușca cu precizie. Și poate că era bine așa, căci Foxleigh nu avea nici titlu de noblețe, nici pădurici pentru vînat, nici poziție socială. Mai era ceva care cîntărea în balanță : plăcerea de a oferi tuturor o zi bună de sport, căci era un om generos.

Soarele coborîse demult spre apus în spatele pădurii cînd vînătorii se pregăteau pentru ultima goană a zilei. Din căsuța paznicului, aflată în luminiș, unde ultimele raze roșietice mai colorau plantele agățătoare, se ridica o ceață de fum risipită de briză. Nu se auzea nici un sunet, numai o forfotă abia simțită și strigătele oamenilor, ale animalelor și păsărilor, venind de foarte departe — strigăte care la țară nu amuțesc niciodată seara. Sus, deasupra pădurii, cîțiva porumbei speriați

se mai roteau încă, alte viețăți nu se vedeau ; o rază de soare se furișă la marginea desișului și-și aruncă văpaia peste frunze pînă ce întreaga pădurice păru că se cutremură, vrăjită.

Din desișul ce fremăta ieși la lumină un iepure rănit, trăgînd să moară. Se culcă pe o parte, pe o movilită cu iarbă, își trase sub el labele din spate și le ridică pe cele din față, ca mîinile unui copil la rugăciune. Nemișcat în fața morții, toată suflarea i se concentrase în ochii blînzi. Fără un geamăt, fără frică, neștiutor, cu ochii blînzi împăienjeniți, se întorcea înapoi în țărînă. Va veni o zi cînd Foxleigh avea și el să moară, și va întreba Natura de ce l-a ucis.

CAPITOLUL III

Ora binecuvîntată

Era între ceai și cină, oră cînd domeniul, conștient de forța sa, se odihnea pe jumătate adormit.

După ce făcu baie și se schimbă, George Pendyce își luă carnetul unde-și înscria pariurile și se îndreptă spre fumoar. Într-un colț încărcat cu cărți, în spatele unui paravan înalt din piele care-l apăra de curent și de nepoftiți, se așeză într-un fotoliu și ațipi.

Stătea picior peste picior, cu bărbia sprijinită în mînă, și cu fața frumoasă și destinsă împrăștiind un miros proaspăt de săpun, ca și cum în această stare de pace desăvîrșită sufletul exala mirosul său natural. Aproape de împărăția viselor plutea însuflețit de aspirații cavalerești, rezultat al perfectei stări fizice pe care o resimțea după o zi întreagă petrecută în aer liber, ca și al simțămîn-

tului de siguranță pe care ți-l dă gîndul că ești la adăpost de orice grijă sau primejdie.

Un zgomot de voci îl trezi.

— De obicei George nu țintește prost !

— La ultima vînătoare s-a dat îngrozitor în spectacol. Era cu doamna Bellew. Treceau păsările pe deasupra lui ca fumul și n-a reușit să doboare nici o pană.

Era vocea lui Winlow. Urmă o tăcere, apoi Thomas Brandwhite spuse :

— Ce greșeală să aduci femeile la vînătoare ! Personal nu le permit să vină. Ce spuneți, *sir* James ?

— Un principiu prost, foarte prost !

Se auzi un hohot de rîs, rîsul unui om care nu era niciodată sigur de sine. Era Thomas Brandwhite.

— Acest Bellew, e cam țicnit. Pe aici este poreclit „exaltatul". Bea ca un pește și încalecă ca un drac. Și ea călărește admirabil. Am observat că în ținuturile unde se vînează se găsesc întotdeauna perechi de astea. L-ai văzut vreodată ? E subțire, cu umeri înalți, obrazul palid, ochi mici negri și o mustață roșie.

— Ea e încă o femeie tînără ?

— Treizeci sau treizeci și doi.

— Cum se face că nu s-au înțeles ?

Se auzi scăpărînd un chibrit.

— Nepotrivire de caracter...

— Se vede numaidecît că-i place să fie admirată. Dorința asta de a fi admirate își bate deseori joc de femei !

Din nou vocea blajină a lui Winlow :

— Cred că au avut un copil care a murit. Și după asta... Știu că a fost o poveste... niciodată nu am reușit să cunosc adevărul. Bellew și-a dat

demisia din armată din cauza asta. Ea are fel de fel de toane, așa se spune, nimic nu o mai poate amuza ; îi place să se joace cu focul și are neapărată nevoie de un bărbat care s-o curteze... Dacă nenorocitul este o fire mai slabă, s-a ars.

— Mi-amintește de bătrînul ei tată, Cheriton. L-am cunoscut la club. Era de școală veche. S-a însurat a doua oară la șaizeci de ani și a înmormîntat-o la optzeci. Era supranumit „bătrînul băutor și cartofor". A avut mai mulți copii din flori decît oricare alt bărbat din Devonshire. L-am văzut jucînd cu mize de jumătate de coroană, cu o săptămînă înaintea morții. E în sîngele familiei... Și George cum stă ? Ha, ha !

— Nu ai de ce rîde, Brandwhite. Avem timp să jucăm o partidă bună, dacă-ți face plăcere, Winlow...

Se auzi zgomot de scaune împinse, pași care se îndepărtau și ușa se închise. George, cu obrajii îmbujorați, era din nou singur.

Dispăruseră aspirațiile, emoțiile și elanurile cavalerești și dus era și sentimentul de odihnă binemeritată. Se ridică, ieși din colțul său și începu să pășească de colo pînă colo pe blana de tigru din fața șemineului. Aprinse o țigară, o aruncă, apoi aprinse alta...

„Carevasăzică se juca cu focul !" Asta nu-l va opri ! Bîrfelile și vorbele strecurate ca din întîmplare nu-l vor opri în nici un caz. Dimpotrivă, îl vor îndîrji !

Aruncă și a doua țigară. Era neobișnuit să se ducă în salon la acea oră din zi, dar se duse. Deschise ușa cu grijă și văzu camera lungă, plăcută, luminată cu lămpi înalte de petrol și pe doamna Bellew așezată la pian cîntînd. Serviciul de ceai se mai afla la un capăt al mesei, dar toată lumea

terminase de băut. Într-un colț mai îndepărtat, lîngă pervazul unei ferestre, generalul Pendyce și Bee jucau șah. Grupate în centrul camerei, lîngă una din lămpi, *lady* Malden, doamna Winlow și doamna Brandwhite priveau, iar pe fața lor se citea o ușoară neplăcere și surpriză, de parcă ar fi spus : „Conversația era interesantă, de ce ați venit s-o întrerupeți ?"

În fața focului Gerald Pendyce își întinsese picioarele sale lungi. Într-un loc mai îndepărtat, cu ochii ei negri ațintiți asupra cîntăreței, era așezată doamna Pendyce ; avea o broderie pe genunchi iar în poalele fustei era culcat Roy, bătrînul șoricar al familiei.

„Oh ! De-aș fi bănuit, cînd tu m-ai sărutat,
Eu buzele-mi atuncea le-aș fi ferecat,
Să nu le poți atinge, cu lacăt de argint.
O. Waly, Waly ! dragostea-i dulceață
La început, cînd fluxul ei ne-nvinge,
Dar se-nvechește repede și-apoi îngheață ;
Ca roua dimineții neașteptat se stinge." [1]

George auzi această ultimă strofă în acordul pianului puțin dezacordat. Privi îndelung cîntăreața și, cu toate că nu era sensibil la muzică, se văzu nevoit să-și ascundă repede emoția ce-l cuprinse.

Se auzi un ușor murmur din mijlocul încăperii, iar de lîngă șemineu Gerald strigă : „Mulțumesc, a fost superb !"

Dinspre fereastră vocea generalului Pendyce izbucni : „șah".

Și doamna Pendyce, reluîndu-și broderia pe care lăsase să cadă o lacrimă, spuse cu blîndețe :

[1] Traducerea versurilor din volum — George Chirilă.

— Îți mulțumesc, draga mea ! A fost încîntător !

Doamna Bellew se ridică de la pian și se așeză lîngă ea. George se îndreptă spre fereastră. Nu cunoștea nimic din jocul de șah și nu putea suferi nici măcar să-i vadă pe alții jucînd ; dar din acest loc putea s-o privească după placul său fără să atragă atenția.

Atmosfera era încărcată. În aer plutea o toropeală dulce și înmiresmată ; tocmai fusese pusă pe foc o buturugă de cedru. Vocea mamei sale și a doamnei Bellew, prinse într-o discuție pe care nu o putea auzi, *lady* Malden, doamna Brandwhite și Gerald — tot atîtea voci ce flecăreau pe seama vecinilor și aceea a doamnei Winlow care, ba era, ba nu era de acord, păreau amestecate toate într-un fel de murmur adormit, întretăiat din cînd în cînd de vocea generalului Pendyce : „șah" și aceea a lui Bee care riposta : „Vai, unchiule !"

George fu cuprins de furie. De ce toți sînt atît de liniștiți și fără griji în timp ce el e mistuit violent de un foc lăuntric ? Și privirea sa neliniștită se fixă asupra aceleia pe care o dorea cu înfocare și care-l făcea să joace după cum îi cînta ea.

Făcu o mișcare stîngace și zgudui masa de șah. Generalul întoarse capul și îi spuse :

— Ia seama, George ! Ce faci ?

George se apropie de mama sa.

— Să văd și eu, mamă !

Doamna Pendyce se îndreptă în scaunul ei și îi dădu lucrul de mînă cu un zîmbet plăcut surprins.

— Dragul meu băiat, n-ai să înțelegi nimic din el. Este o completare pentru partea din față a rochiei mele.

George luă în mînă broderia. Nu înțelegea nimic, dar învîrtind-o și răsucind-o putea să respire

parfumul femeii pe care o iubea. Aplecîndu-se asupra broderiei, atinse umărul doamnei Bellew care fu departe de a se retrage ; o mişcare abia simţită îl făcu să creadă că ea îi răspunde. Vocea mamei sale îl readuse la realitate :

— Vai ! dragul meu, acul ! E foarte drăguţ din partea ta, dar poate...

George îi înapoie broderia pe care o primi cu o privire recunoscătoare. Era pentru prima dată cînd părea că-l interesează lucrul ei.

Doamna Bellew îşi luase un evantai din frunze de palmier ca să-şi apere obrazul de căldura şemineului. Spuse încet :

— Dacă mîine cîştigăm, îţi voi broda ceva, George.

— Şi dacă pierdem ?

Ea ridică ochii spre el şi fără să vrea George se mişcă în aşa fel încît mama sa să nu observe emoţia care-l cuprinse.

— Dacă pierdem, mă scufund sub pămînt. Trebuie să cîştigăm, George.

Rise oarecum stinjenit şi aruncă o privire rapidă spre mama sa. Doamna Pendyce începu să împungă din nou cu acul în broderie, dar pe obrazul ei se vedea că e oarecum surprinsă.

— Ce cîntec plin de vrajă ai cîntat, draga mea !

Doamna Bellew răspunse :

— Cuvintele sînt atît de adevărate — nu-i aşa ?

George îi simţi privirea, încercă să o privească şi el, însă ochii ei, cînd plini de zîmbet, cînd plini de ameninţare, îi lăsau impresia că-l răsuceşte şi-l învîrteşte întocmai cum mîinile lui răsuciseră broderia mamei sale. Aceeaşi expresie uşor uimită trecu iarăşi pe obrazul doamnei Pendyce.

Deodată se auzi vocea generalului Pendyce care spunea foarte tare :

— Învechit ? prostii, Bee, prostii ! Ei, bine, să fiu al naibii, aşa şi e !

Un zumzet de voci din mijlocul camerei acoperi această izbucnire şi, apropiindu-se de şemineu, Gerald mai aruncă o buturugă în foc. Fumul răbufni.

Doamna Pendyce se rezemă în scaun zîmbind şi încruntînd nasul ei fin şi subţire...

— Delicios ! spuse ea, dar ochii îi rămăseseră pironiţi pe obrazul fiului ei şi erau încă vag alarmaţi.

CAPITOLUL IV

Fericitul teren de curse

Dintre toate locurile unde printr-un judicios amestec de pinteni şi cravaşe, de ovăz şi whisky, cei mai buni cai sînt antrenaţi să pună un picior înaintea celuilalt cu o viteză absolut inutilă, pentru ca anumiţi oameni să poată schimba între ei mici monezi de metal, Newmarket era cel mai vesel şi important.

Această şcoală a agitaţiei în continuă schimbare (cauza secretă a curselor de cai nu este un exemplu de perpetuă mişcare ? căci s-a văzut oare vreodată un pasionat al turfului considerînd pierderile sau cîştigurile sale ca definitive ?) este excepţional de apropiată temperamentului britanic.

Dacă luăm fiecare lucru în proporţia cuvenită, vîntul de răsărit, soarele dogoritor, crivăţul îngheţat, ploile torenţiale ca nicăieri în „cele trei regate“, toate acestea fac ca la Newmarket să fie întrunite elementele constitutive ale caracterului britanic.

Mai mult chiar decît la Londra, individualismul găseşte aici teren fertil ca să trăiască şi să progreseze — individualismul, această stare de spirit care este obiectivul orgolios al fiecărui englez şi în particular al oricărui mic moşier. Într-un cuvînt — izvor al acelei tăinuite încrederi în sine care sfidează orice amestec străin şi face parte integrantă din religia acestei ţări — Newmarket Heath este, mai presus de oricare altul, terenul de curse şi de vînătoare unde se întîlnesc moşierii, întreaga clasă posedantă.

Cu jumătate de oră înaintea începerii handicapului Rutlandshire, numeroşi jucători se adunaseră în mici grupuri de cîte doi sau trei, în padoc, incinta unde caii aşteptau să intre în cursă, şi-şi descriau unul altuia, în taină, calităţile cailor împotriva cărora pariaseră, slăbiciunile acelora pe care pariaseră — sau invers. Îşi comunicau pronosticuri contradictorii asupra jocheilor şi antrenorilor. Într-un colţ mai îndepărtat George Pendyce, Blacksmith, antrenorul, şi Swells, jocheul său, vorbeau în şoaptă.

Profanul nu-şi explică aceste colocvii secrete ale oamenilor care se ocupă de cai. De altfel nu e nici o mirare. Calul este un animal generos, aprig, iute, dar cam neatent. Dacă nu este ţinut în mînă de la început, o ia razna. Orice om care antrenează un cal trebuie să aibă un obraz de nepătruns şi cu atît mai impasibil cu cît aşteaptă mai mult de la el. Altfel se poate trezi cu un eşec grav.

Din această cauză obrazul lui George era mai indiferent ca oricînd, iar feţele antrenorului şi ale jocheului, treze, hotărîte şi goale de orice expresie. Blacksmith, mărunt de statură, ţinea în mînă o cravaşă scurtă însemnată cu dungi, cu care, în ciuda aşteptărilor, nu se lovea peste cizme. Pleoapele le ţinea aproape închise peste ochii şireţi, buza superioară întinsă mult peste cea de jos, iar barbă sau mustăţi nu avea. Jocheul Swells, figură afectată, cu sprîncenele groase aduse în streaşină, aproape lipsit de fălci, avea sub şapca de culoarea „albastrul păunului" — culoarea oficială a lui George — o faţă oacheşă ce amintea de mobila veche, de epocă.

Calul Ambler fusese cumpărat din herghelia colonelului Dorking, care se opunea dîrz participării la curse a cailor pînă la doi ani şi chiar pînă la trei ani, dacă pînă la acea vîrstă nu alergaseră încă. Ambler arătase mai mult decît forţă şi eleganţă într-una sau două încercări, acasă, apoi alergase, ca test, în afara concursului, la Fane Stakes, cînd nu dăduse randament şi fusese retras astfel încît publicul nu mai putuse să-l urmărească.

Comisia pariurilor îşi fixase de la început atenţia asupra handicapului de la Rutlandshire. După ce se încheie cursa Goodwood, grajdul Barney, din care făcea parte Ambler, sondă desfăşurarea pariurilor şi constată cu satisfacţie că cei mai mulţi pariaseră pe Ambler, care avea cota de şapte la unu. Barney dovedi chibzuinţă punînd de o parte suma cuvenită pentru întreţinerea grajdului şi George îşi dădu seama că ar putea cîştiga patru mii de lire dacă ar dori să parieze. Cu toate că s-ar fi bucurat să aibă o asemenea sumă, George nu era omul să se coboare la acest mod de a cîştiga bani. Ar fi fost împotriva convingerilor sale. Nu degeaba făcea parte din familia Totteridge — căci şi lui îi plăcea o cursă de galop de dragul cursei. Chiar dacă pierdea, rămînea netulburat, căci ştia să accepte o înfrîngere. Prin aceasta era superior celor care nu erau sportivi ca el.

— Vino să vezi cum punem şaua pe gloabă, îi spuse fratelui său Gerald.

Într-unul din lungile şiruri de boxe, Ambler aştepta să i se facă toaleta. Era un cal de culoare maron închis, înalt aproape de un metru şaizeci, cu umerii la locul potrivit, încheieturi drepte, cap mic şi o coadă denumită „coadă de şobolan". Dar dintre toate trăsăturile sale, ochii erau cei mai demni de luat în seamă. Din adîncimile acestor ochi blînzi izvora o lucire aproape nereală. Uneori îşi întorcea în orbită ochii înconjuraţi de o semilună albă : atunci privirea-i stranie, plină de înţelegere, îndreptată spre cei din jur, spunea că animalul înţelegea ce se petrece în preajma lui. Nu avea decît trei ani şi încă nu ajunsese la vîrsta cînd acţionezi folosindu-te de roadele înţelegerii ; totuşi, nu prea se putea pune la îndoială faptul că pe măsură ce va îmbătrîni, nu-şi va manifesta dezaprobarea faţă de un sistem datorită căruia oamenii făceau bani pe socoteala sa. Cu ochii săi înţelegători îl privea acum pe George, şi George îl privea şi el în tăcere, uşor uimit de privirea lungă, lină şi sălbatică a calului. Prea multe interese depindeau de această inimă care bătea în trupul cald şi satinat al animalului. George făcu stînga-mprejur şi spuse :

— Jocheu, în şa !

Prin faţa mulţimii de bipezi cu priviri îngrijorate sub pălăriile lor, înfofoliţi în blănuri, începură să defileze aceşti nobili patrupezi în goliciunea lor mătăsoasă, roibi, murgi şi maronii, trecînd mîndri de parcă mergeau spre moarte. Abia se închisese poarta după ultimul cal, şi mulţimea se împrăştie.

George rămase singur, lîngă balustrada care cobora spre Tattersal. Se ghemuise într-un colţ de unde cu ajutorul binoclului putea să vadă cercul mişcător de culori vesele, la celălalt capăt al pistei de alergare de peste două mii metri. În acea clipă hotărîtoare pentru el, nu putea suporta societatea nimănui.

— Au pornit !

Încetă să privească, ridică umerii, strînse coatele ca nimeni să nu vadă ce simte. În spatele său cineva spuse :

— Favoritul e bătut. Ce cal e acela, în albastru, lîngă coardă ?

Singur, înaintea celorlalţi de-a lungul pistei, Ambler zbura ca o pasăre care se întoarce la cuib. Venea singur şi inima lui George tresări, aşa cum un peşte sare dintr-o baltă întunecoasă într-o seară de vară.

— Ceilalţi nu-l vor ajunge niciodată din urmă. Cîştigă Ambler ! Poate să alerge liniştit ! Ambler !

Tăcut în tumultul mulţimii, George gîndea : „Calul meu ! Calul meu !" şi în ochi i se iviră lacrimi de emoţie. Rămase o clipă nemişcat ; apoi, mecanic, potrivindu-şi pălăria şi cravata, se îndreptă calm spre padoc. Lăsă pe seama antrenorului să-l ducă pe Ambler la cîntar şi-l ajunse din urmă în sala cîntarelor.

Micul jocheu, taciturn şi distrat, şedea cu şaua în braţe aşteptînd tradiţionalele cuvinte : „A fost perfect !"

Blacksmith spuse cu un ton liniştit :

— Asta-i domnule, am învins. Dar cu patru lungimi ! I-am spus lui Swells că nu va mai încăleca pentru mine. Am pierdut o mină de aur. La ce s-o fi gîndit să vie aşa de unul singur ? Nu vom intra în cursa „City" acum dacă nu avem sub 57 de kg. Îmi vine să plîng !

Şi, privindu-l pe antrenor, George văzu cum îi tremurau buzele.

În boxa sa, lac de sudoare, cu picioarele dinapoi întinse, fremătînd sub îngrijirea grăjdarului, Ambler încetă să mai dea din cap și-și privi stăpînul. Și din nou George îi întîlni privirea lungă, mîndră și blîndă. Puse mîna înmănușată pe gîtul plin de spumă al calului. Dar Ambler ridică capul și se întoarse.

George ieși în plin aer și se îndreptă spre stand. Cuvintele antrenorului îi strecuraseră o picătură de venin în sînge : „O mînă de aur pierdută !"

Se îndreptă spre Swells gata să-i spună : „Ce te-a făcut să alergi în acest fel ?" Dar își înghiți vorbele, căci în sinea sa știa că era nedemn să întrebe jocheul de ce nu cîștigase cursa doar cu o lungime. Dar micul jocheu înțelese pe loc.

— Domnul Blacksmith mi-a făcut reproșuri, domnule. Credeți-mă, calul acesta nu e ca ceilalți. Mi s-a părut preferabil să-l las să alerge în felul său. Fiți atent la ce vă spun : calul își dă seama *despre ce este vorba*. Cînd sînt așa, e mai bine să fie lăsați în pace.

O voce în spatele său spuse :

— Felicitările mele, George... N-aș fi alergat astfel... Ar fi trebuit să-l țină la distanță și să-i depășească pe ceilalți doar pe ultimele lungimi. Calul tău are o viteză remarcabilă. Astăzi nu se mai încalecă ca altă dată !

Moșierul și generalul Pendyce erau și ei acolo. Amîndoi înalți, asemănători și totuși diferiți. Ochii lor păreau să spună : „Nu sînt de acord cu tine ; nu există două păreri despre un astfel de lucru. Nu sînt de acord cu tine !"

În spatele lor o văzu pe doamna Bellew. Ochii ei nu aveau astîmpăr, sub gene, lumina și culoarea lor se schimbau într-una. George se apropie încet. Ea avea o privire dulce, triumfătoare. Obrajii i se îmbujorau din ce în ce mai mult. Nu se priveau.

Sprijinit de grilajul padocului stătea un bărbat în haine de călărie, mic de statură, cu umeri înalți și pătrați de călăreț și cu picioarele subțiri și lungi, puțin arcuite. Obrazul lui îngust, pistruiat, sub părul de culoarea nisipului, tuns scurt, cu mustața roșie retezată și ea, era palid, aproape livid. Ochii săi mici, căprui, în care păreau să joace drăcușori, îi urmăriră îndelung pe George și pe prietena lui. Cineva îl lovi pe braț.

— *Hallo*, Bellew ! Ți-a mers bine la curse ?

— Dracu să te ia, nu ! Hai să bem ceva !

George și doamna Bellew se îndreptară spre ieșire fără a se privi.

— Nu mai vreau să văd nimic. Mi-ar place să plec numaidecît.

— Vom pleca după cursa asta, spuse George. În ultima aleargă numai mîrțoage.

În spatele tribunei mari, în mijlocul mulțimii care se grăbea, se opri.

— Helen ?

Doamna Bellew ridică ochii și-l fixă îndelung.

Drumul de la gara Royston pînă la Worsted Skeynes, lung și accidentat, trecea prin cîmpie. Lui George Pendyce, care conducea docarul, cu Helen Bellew lîngă el, i se păru că drumul a durat doar un minut — acel minut de extaz cînd cerul se deschide și ți se arată o minune celestă. Unor bărbați această viziune li se arată doar o dată, altora de mai multe ori. Ea apare uneori după o iarnă lungă, cînd primăvara renaște, alteori după o vară cu arșiță, cînd frunzele devin aurii.

Şi numai acel care o „vede“ poate spune ce nuanţe are — alb ca gerul, şi roşu ca jarul, vinul şi purpura, ca florile de munte cu mii de nuanţe, sau ca verdele umbros al bălţilor liniştite şi adînci. Un lucru este sigur : celui care o contemplă, viziunea îi răpeşte alte imagini, orice sentiment de ordine, de lege, în prezent şi în trecut. El nu vede decît viitorul plin de parfumuri şi cîntece, aşa cum între două maluri înalte se arată pe neaşteptate o creangă de măr înflorit care se leagănă în vînt fremătînd de zumzetul albinelor.

Peste spinarea iepii de culoare cenuşie, George Pendyce avea privirea aţintită asupra acestei viziuni, în timp ce braţul său îl atingea pe al femeii aşezate lîngă el, înveşmîntată în haină de blană. În spatele lor, dominînd şoseaua care se pierdea în depărtare, argatul, cu braţele încrucişate, contempla cu ochii închişi o altă viziune : cîştigase cele cinci lire ! Şi iapa cenuşie avea şi ea viziunea ei : un grajd luminat şi încălzit unde ovăzul se revărsa printre zăbrelele ieslei... Cu pas uşor alerga de-a lungul potecilor şi felinarele de pe laturile docarului aruncau o lumină ce juca pe frunzele fagilor de la marginea drumului, care scrîşneau aspru în vîntul de nord-est. Iapa necheza de bucurie că zboară spre casă şi nările-i erau pline de spumă uşoară care biciuia obrajii celor aşezaţi în spatele ei. Aceştia şedeau tăcuţi şi nemişcaţi înfiorîndu-se la fiecare atingere a braţelor, cu obrajii încinşi, în întuneric şi vînt, cu ochii strălucitori pironiţi drept în faţă.

Deodată, argatul se trezi din visare. „Dacă aş avea un cal ca al domnului George şi lîngă mine o femeie minunată ca această doamnă Bellew, n-aş rămîne aşezat aşa, fără să scot o vorbă !“

CAPITOLUL V

Serata dansantă a doamnei Pendyce

Doamnei Pendyce îi făcea plăcere să adune în casa ei lume din preajma locului, ca să-şi îmbie musafirii la dans ; o treabă îndrăzneaţă într-o regiune unde, în treacăt fie vorba, sufletele, şi întîmplător şi picioarele locuitorilor se potriveau unor ocupaţii mai serioase. Cele mai mari greutăţi le întîmpina din partea bărbaţilor, căci în ciuda unei inaptitudini naţionale pentru dans era rar să găseşti o fată care „să nu fie nebună după dans“.

— Ah ! dansul ! tare mi-a plăcut ! Vai, sărmanul Cecil Tharp ! Şi cu zîmbet discret şi nostim arăta spre un tînăr vînjos cu obrazul roşu care dansa cu fiica ei. Ai zice că-n orice clipă e gata s-o scape jos pe Bee ; şi vai ce-o mai strînge în braţe, parcă s-ar teme să nu cadă în cap. O, cum s-au ciocnit ! Noroc că are un caracter atît de frumos şi se ţine atît de bine pe picioare. Îmi place băiatul, şi-mi place să-l revăd ! Uite ! George şi Helen Bellew. Bietul George nu este el chiar de talia ei, dar e mai bine decît mulţi cei de faţă. Nu-i aşa că e adorabilă astă-seară ?

Lady Malden îşi ridică ochelarii cu ajutorul mînerului lor din baga, privi în jur şi spuse :

— Da, dar este una din acele femei la care nu te poţi uita fără să vezi că e un... un trup. E prea... prea... înţelegi ce vreau să spun ? S-ar zice... s-ar zice că-i o franţuzoaică !

Doamna Bellew trecuse atît de aproape de ele încît fusta rochiei ei verzi ca marea foşni atingîndu-le picioarele, în timp ce parfumul unui strat de flori plutea în urma ei. Doamna Pendyce strîmbă din nas.

— E mai mult decît drăguță. Și are o siluetă fermecătoare !

Lady Malden rămase pe gînduri.

— E o femeie periculoasă. James este de acord cu mine în privința ei.

Doamna Pendyce ridică sprîncenele ; în gestul ei se vedea un pic de dispreț.

— Este o vară de a mea dintr-o ramură mai îndepărtată. Tatăl ei era un om cu adevărat minunat. E dintr-o familie veche din Devonshire. Familia Cheriton of Bovey este menționată în vechile cronici. Ce să fac, îmi place cînd tineretul petrece !

Un zîmbet lumina duios cutele fine din jurul ochilor ei. Sub corsajul de culoarea lavandei, garnisit cu fîșii de catifea neagră dispuse la distanțe egale, inima ei bătea mai tare ca de obicei. Își amintea de o noapte din tinerețe, cînd vechiul ei camarad de joacă, tînărul Trefane de la conacul Blues, dansase cu ea aproape toată noaptea și cum privise de la fereastră răsăritul soarelui ; și plînse încetișor că este soția lui Horace Pendyce.

— Aici, o femeie care dansează bine este de plîns. Aș fi dorit să invit cîțiva tineri din Londra, dar Horace ține să-i aibe numai pe cei din ținut. Nu e prea vesel pentru tinerele fete. Nu fac aprecieri asupra felului cum dansează, dar în ce privește conversația lor... Tot ce spun se învîrtește în jurul primei vînători, nu discută decît despre tir sau animalele născute în ajun, despre vînătoarea de mîine sau de foxterierii lor (cu toate că și mie îmi sînt dragi bieții cîini) și apoi despre terenul cel nou de golf. Uneori simt că mă cuprinde de-a dreptul disperarea.

Doamna Pendyce privi din nou în jurul camerei cu zîmbetul ei răbdător și două rînduri de cute

îi apărură pe frunte între curba sprîncenelor care erau încă de un castaniu închis.

— Nu prea știu să se inveselească. Am impresia că la urma urmei nici nu-i interesează. Nu fac decît să aștepte dimineața de mîine ca să poată ieși și să ucidă ceva. Chiar și Bee e la fel cu toți ceilalți.

Doamna Pendyce nu exagera. În seara handicapului de la Rutlandshire, musafirii reuniți la Worsted Skeynes, începînd cu onorabila Gertrude Winlow care se mișca ca o statuie ușor colorată, pînă la tînărul Tharp, cu obrazul respirînd de sănătate și cu capul său blond în formă de ghiulea, care dansa de parcă gonea călare peste un șanț prea lat, mai toți aparțineau nobilimii ținutului. Într-o nișă, bătrînul lord Quarryman, stăpînul moșiei Gaddesdon, putea fi văzut stînd de vorbă cu *sir* James Malden și cu pastorul Hussell Barter.

Doamna Pendyce reluă :

— Soțul dumitale și lordul Quarryman discută despre braconieri, sînt sigură... se vede cum gesticulează. Nu mă pot împiedica de a simpatiza cu acești braconieri.

Lady Malden lăsă să-i cadă ochelarii.

— James îi judecă după cum i se pare mai corect. Cu cît delictul este mai perfid, cu atît este mai important să fie reprimat fără cruțare. Pare aspru să pedepsești oameni pentru că au furat pîine sau napi, și cu toate astea trebuie să-i pedepsești ; dar n-am nici un fel de milă pentru braconieri. Cu toate că pentru mulți dintre ei nu e decît un sport.

— Uite, acum dansează căpitanul Meydew cu doamna Bellew, remarcă doamna Pendyce. Cel

puţin el este un bun dansator. Priveşte cum li se potrivesc paşii! Nu-i aşa că au aerul că sînt fericiţi? Îmi place să văd oameni care se distrează. În lume există prea multă tristeţe şi suferinţă fără rost. Cred asta numai din cauză că oamenii sînt lipsiţi de îngăduinţă unii faţă de alţii.

Lady Malden o privi pieziş muşcîndu-şi buzele; dar doamna Pendyce, care era o Totteridge, continuă să zîmbească. Nepăsarea faţă de părerea vecinilor era pentru ea o trăsătură înnăscută. Continuă:

— Helen Bellew era minunată cînd era domnişoară. Bunicul ei era văr cu mama. Ce fel de rudă sînt cu ea? Oricum, vărul meu, Gregory Vigil, îi este văr primar dacă facem abstracţie de familia Vigil din Hampshire. Îl cunoşti?

— Gregory Vigil? Bărbatul acela cu mult păr cărunt? Am lucrat cu el la S.S.F.C.

În gînd însă, doamna Pendyce dansa şi ea.

— Ce e asta, S.S.F.C.?

Lady Malden îi aruncă o privire aspră.

— Societatea pentru salvarea femeilor şi copiilor! Sînt sigură că ai auzit despre ea.

Doamna Pendyce continuă să zîmbească.

— Da, da, asta-i frumos! Ce siluetă superbă are! Te înviorează. Invidiez o femeie care arată astfel; pare că nu va îmbătrîni niciodată. „Societatea pentru salvarea femeilor?" Gregory e foarte priceput la de-al de astea. Dar nu pare să aibă vreodată succes, ai observat? Era acolo o femeie, astă primăvară, de care se interesa. Cred că era beţivă.

— Toate sînt, spuse *lady* Malden, e blestemul zilelor noastre.

Doamna Pendyce se încruntă.

— Majoritatea celor din familia Totteridge erau mari băutori. Şi-au ruinat sănătatea... Îl cunoşti pe Jasper Bellew?

— Nu.

— Ce păcat că bea. A venit aici o dată la dejun şi mă tem că era gata băut. M-a condus la masă şi ochii îi ardeau ca focul. În drum spre casă şi-a răsturnat docarul în şanţ, atît de prost a condus. Ce păcat! E un om destul de interesant. Horace, însă, nu-l poate suferi.

Valsul încetase. *Lady* Malden îşi puse ochelarii. George şi doamna Bellew trecură foarte repede. Se îndepărtaseră; curentul de aer iscat de evantaiul ei atinse părul ondulat de pe fruntea *lady*-ei Malden.

— De ce nu e cu soţul ei? întrebă brusc.

Doamna Pendyce ridică sprîncenele.

De ce pui întrebări pe care o femeie bine crescută le lasă fără răspuns? părea să spună şi se îmbujoră.

Lady Malden ezită, apoi, ca şi cum suflul unei puternice explozii ar fi scos la iveală ceea ce era ascuns în sufletul ei, spuse:

— N-ai decît s-o priveşti ca să-ţi dai seama cît este de periculoasă!

Culoarea din obrazul doamnei Pendyce se stinse, apoi roşi din nou ca o fetiţă.

— De ce te miri că toţi bărbaţii sînt îndrăgostiţi de o creatură atît de seducătoare şi plină de viaţă. Vărul meu Gregory o iubeşte de ani de zile; cu toate că este tutorele sau custodele ei, ori cum i se mai spune azi. E de-a dreptul romantic. Dacă aş fi bărbat sînt sigură că aş fi fost îndrăgostit de ea, ca şi ceilalţi. Obrajii ei îşi recăpătară culoarea obişnuită, o nuanţă de trandafir veşted.

Din nou i se păru că aude vocea tînărului Trefane : „Ah, Margery, cît te iubesc !“ şi ea răspunse şoptind : „Sărman băiat !“ Din nou privea înapoi prin acea pădure a vieţii ei în care rătăcise atîta vreme şi în care fiecare arbore îl reprezenta pe Horace Pendyce.

— Ce păcat că nu putem rămîne veşnic tineri, spuse ea.

Prin uşa serei, larg deschisă spre pajişte, luna plină revărsa asupra cîmpiei o lumină palidă aurie şi în bătaia ei ramurile cedrilor păreau tipărite în negru pe hîrtia albastră-cenuşie a cerului ; un farmec rece, tăcut învăluia totul, şi nu departe se auzi strigătul unei bufniţe.

În acel moment pastorul Hussell Barter era pe cale să intre în seră ca să mai respire aer. Deodată se opri brusc. Observase un cuplu pe jumătate ascuns de o plantă stufoasă ; unul lîngă celălalt, priveau luna. Îi recunoscu pe doamna Bellew şi pe George Pendyce. Înainte de a putea să înainteze sau să se retragă, văzu cum George o cuprinde în braţe. Iar pe ea o văzu aplecîndu-şi capul pe spate, apoi apropiind obrazul de cel al lui George. Razele lunii o luminau toată, accentuînd curba graţioasă, albă şi plină a gîtului. Şi preotul din Worsted Skeynes mai văzu că ea ţinea ochii închişi şi buzele întredeschise.

CAPITOLUL VI

Influenţa pastorului Hussell Barter

De-a lungul pereţilor fumoarului, deasupra garniturii din piele a unui piedestal, se aflau gravuri reprezentînd călăreţi în cămaşă de noapte cu bo-

nete de noapte, sau călăreţi în fracuri roşii cu cilindri pe cap — iar dedesubt inscripţii ca :

„Yeoicks ! spune Thruster ; „Yeoicks !“ spune Dick. „Pe cuvînt ! aceşti blestemaţi Quorniţi vor vedea farsa acum.“

Două perechi de coarne de cerb încununau vatra, amintiri din pădurea de cerbi a domnului Pendyce numită Strathbegally, la care renunţase acum şi unde, cu ajutorul bătrînului său hăitaş Angus McBane, pusese mîna pe capetele acestor monarhi ai văilor sale. Între ele era o gravură care reprezenta un personaj în pantaloni, cu o puşcă sub braţ şi un zîmbet pe buze ; lîngă el, în tablou, doi cîini de vînătoare hărţuiau un cerb pe moarte şi o femeie călare pe un poney venea spre el.

Moşierul şi *sir* James Malden se retrăseseră ; musafirii rămaşi şedeau în jurul focului. Gerald Pendyce stătea la o măsuţă aşezată mai la o parte, pe care se afla o tavă cu carafe, pahare şi apă minerală.

— Cine doreşte o picătură din băutura asta ? Numai o picăturică ? Pastore, o picătură de băutură ? George, un pic ?

George scutură din cap. Pe buze avea un zîmbet, şi acest zîmbet venea de departe, de parcă aparţinea altei planete, şi împotriva voinţei sale se rătăcise pe buzele acestui om de lume. Părea că vrea să-l învingă, dar, la fel ca spiritul unei puteri stranii, zîmbetul ieşea mereu la suprafaţă. Îl stăpînea pe de-a-ntregul, îi stăpînea gîndurile, obiceiurile, crezul ; îl despuia de prejudecăţi, aşa precum într-o amiază fierbinte un om se despoaie pentru a se cufunda într-o apă răcoroasă din care nici nu-i pasă dacă va mai ieşi vreo lată la suprafaţă.

Prin faptul că era atît de straniu, acest zîmbet atrase atenția celor din fumoar, așa cum se întîmplă la o reuniune cînd un obraz străin atrage toate privirile.

Pastorul Hussell Barter îl privea încruntat și gînduri stranii se fugăreau în mintea lui.

— Unchiule Charles, o picătură din băutura asta, măcar un pic... ?

Generalul Pendyce își mîngîia favoriții.

— Numai un pic, un picușor! Aud că prietenul nostru *sir* Percival se prezintă din nou la alegeri.

Pastorul Barter se ridică și se așeză iar cu spatele spre șemineu.

— Nemaipomenit! Ar trebui să i se spună de la început că nu-l vrem.

Onorabilul Geoffrey Winlow răspunse din scaunul său :

— Dacă se prezintă, va fi ales ; nu-și pot permite să piardă locul. Și fumînd agale continuă : Trebuie să vă spun, domnule, că nu văd deloc ce are a face asta cu viața lui publică.

Pastorul Barter își înălță buza de jos.

— Un om care nu se pocăiește...

— Dar o femeie ca asta! Ce scăpare mai are un bărbat cînd pune mîna pe el ?

— Cînd eram în garnizoană la Halifax, începu generalul Pendyce, ea era frumoasa orașului...

Domnul Barter se posomorî din nou.

— Să nu vorbim despre ea — stricata. Apoi, deodată, se adresă lui George : Să ascultăm părerea ta, George. Visezi la victoriile tale, așa-i ? Și tonul vocii sale suna cu totul deosebit.

George se ridică.

— Mi-e mult prea somn. Noapte bună. Dădu politicos din cap și părăsi camera.

În cealaltă încăpere se afla o masă de stejar de culoare închisă, acoperită cu sfeșnice de argint ; nu ardea decît o singură lumînare care tăia o potecuță subțire de aur în întunericul de catifea. George își aprinse lumînarea și o altă cărare de aur săltă în fața lui. Pe ea începu să urce. Ducea lumînarea la înălțimea pieptului și lumina cădea oblic pe plastronul alb al cămășii sale și pe fața simpatică de bulldog de deasupra ei. Lumina mai cădea și pe ochii săi, de culoare cenușie, ușor injectați, de parcă suprafața lor ar fi ascuns pasiuni ce luptau violent să iasă la iveală. Se opri acolo unde palierul cotea. Casa de țară era liniștită : beznă sus și beznă jos ; tot ce fusese viu în timpul zilei, micile sunete, mișcări, veniri, plecări, pînă și respirația, toate păreau să fi adormit. Însăși forțele vieții se strînseră în acea pată de lumină în care George stătea și asculta. Bătăile inimii sale erau unicul zgomot ; în acest mic sunet se aduna întregul puls al acestui mare spațiu adormit. Rămase acolo multă vreme, nemișcat, ascultîndu-și bătăile inimii, ca un om căzut în transă. Apoi, deodată, plutind prin întuneric, se auzi ecoul unui rîset. George tresări. „Blestematul de popă !“ bolborosi el și continuă să urce scările ; dar acum se mișca ca un om care are un scop ; ținea lumînarea sus, astfel ca lumina să cadă pe o suprafață mai mare în întunericul din jur. Trecu de camera lui și se opri din nou. La lumina lumînării i se putea vedea fruntea înroșită de sîngele ce pulsa în tîmple ; și de asemenea buzele și mîinile care-i tremurau. Întinse mîna spre clanța unei uși ; apoi, împietrit, ascultă din nou rîsul care venea de jos. Ridică lumînarea, luminînd fiecare colțișor. Avea un nod în gît ca și cum îi venea greu să înghită...

A doua zi după-amiază, la Barnard Scrolls, prima gară după Worsted Skeynes, un tînăr se urcă în vagonul de clasa întiia a trenului de trei şi zece ce mergea spre Londra. Tînărul purta haine sport, mănuşi albe elegante şi în mînă îşi ţinea monoclul. Obrazul avea un colorit frumos, mustaţa castanie bine periată şi ochii săi albaştri cu expresia lor plină de graţie păreau că spun : „Priviţi-mă, veniţi, priviţi-mă, poate fi cineva mai bine hrănit ca mine ?“ Valiza şi cutia cu pălării din cea mai bună piele purtau inscripţia „E. Maydew, regimentul 8 lăncieri“.

Într-un colţ al compartimentului şedea rezemată o femeie înfăşurată pînă la bărbie într-o haină de blană, şi cînd tînărul, privind-o prin monoclu, îi întîlni privirea rece şi ironică, lăsă să-i cadă monoclul şi-i întinse mîna.

— Ah ! doamna Bellew, ce plăcere să vă revăd. Mergeţi la Londra ? A fost o serată veselă ieri, nu-i aşa ? drăguţi oameni moşierul şi doamna Pendyce, o femeie foarte plăcută.

Doamna Bellew luă mîna întinsă şi apoi se rezemă din nou în colţul ei. Era mai palidă ca de obicei, dar îi venea bine, şi căpitanul Maydew se gîndi că nu văzuse nicicînd o fiinţă atît de fermecătoare.

— Slavă Domnului, am un scurt concediu de o săptămînă. E sezonul cel mai plictisitor din an. Am terminat cu mînjii şi pînă la întîi nu am nici o treabă.

Se întoarse spre fereastra compartimentului. În lumina soarelui, gardurile vii strălucind în nuanţe de castaniu aurit zburau prin norii de fum ai trenului. Tînărul Maydew clătină din cap privind frumuseţea lor.

— La ţară totul este încă plin de viaţă. Mare păcat că aţi renunţat la vînătoare.

Doamna Bellew nu se osteni să-i răspundă, şi tocmai această siguranţă, stăpînirea de sine a acestei femei care cunoştea bine lumea, calmul, ochii ei aproape nepăsători îl fascinau pe tînăr. O privi aproape timid.

„Cred că vei deveni sclavul meu, păreau să spună ochii ei, dar să ştii că nu te pot ajuta“.

— Aţi pariat pe calul lui George ? Eu am cîştigat. Am fost la şcoală cu George. Fermecător tip bătrînul George.

În adîncul ochilor doamnei Bellew păru că se aprinde ceva, dar tocmai atunci tînărul Maydew îşi privea mănuşa. Mînerul uşii lăsase o pată pe ea şi era întristat.

— Presupun că-l cunoaşteţi bine pe bătrînul George ?

— Foarte bine.

— Unii băieţi, cînd pun mîna pe ceva bun, îl ţin sub cheie şi lacăt. Vă plac cursele, doamnă Bellew ?

— Sînt pasionată după ele.

— Şi eu la fel. Ochii lui păreau să completeze. „E grozav că-mi place ce vă place“, căci păreau hipnotizaţi şi nu se puteau desprinde de pe obrazul acela palid, cu buzele pline, cu ochii ce zîmbeau uşor peste gulerul înalt de blană albă.

La sfîrşitul călătoriei îi fură refuzate amabilităţile şi, cam abătut, cu pălăria în mînă, o privi cum se depărtează. Dar curînd, şezînd în trăsură, îşi recăpătă expresia normală şi ochii lui parcă spuneau oglinjoarei din faţă :

„Priviţi-mă, veniţi, priviţi-mă, poate fi cineva mai bine hrănit ?“

CAPITOLUL VII

Sîmbăta la Worsted Skeynes

Doamna Pendyce şedea în camera albă care-i servea drept budoar, cu o scrisoare deschisă în poală. Obişnuia să şadă astfel cîte o oră, duminica dimineaţa, înainte de a se duce în camera de alături, pentru a-şi pune pălăria să meargă la biserică. Era plăcerea ei să nu facă nimic, să şadă la fereastra deschisă dacă vremea era bună şi să privească spre padoc şi spre clopotniţa pătrată şi joasă a bisericii din sat care se vedea într-un grup de ulmi. Nu se ştie la ce se gîndea. La fel şezuse în acelaşi loc nenumărate duminici. cu mîinile în poală, aşteptînd să fie dojenită de moşier care intra exact la ora 10.45 şi îi spunea : „Haide, draga mea, ai să întîrzii !" Şezuse acolo pînă cînd părul ei castaniu închis încărunţise ; va sta tot aşa pînă cînd părul îi va albi ? Va veni o zi cînd nu va mai sta acolo, şi mai mult ca probabil domnul Pendyce, care se va ţine încă bine, va intra şi va spune „Haide, draga mea, ai să întîrzii !" uitînd pe moment că ea nu mai este.

Toate astea erau de aşteptat, deoarece erau în firea lucrurilor ; acelaşi lucru se petrecea în sute de case de la ţară din toate „cele trei regate" unde femeile şedeau şi aşteptau să încărunţească, ele, care nu de mult, la altarul unei biserici elegante, renunţaseră la aspiraţiile lor, la toate posibilităţile de schimbare, la toate visele acestei vieţi pieritoare.

În jurul scaunului „drăgălaşii de cîini" stăteau culcaţi — acesta era obiceiul lor şi, din cînd în cînd, unul dintre ei (care îmbătrînise rău de tot) scotea limba şi îi lingea vîrful pantofului. Căci

doamna Pendyce fusese o femeie frumoasă şi picioarele ei erau tot micuţe şi fine ca pe vremuri.

Lîngă ea, pe o măsuţă cu picioare subţiri, era aşezat un vas chinezesc plin de petale uscate de trandafiri, peste care turnase o esenţă de trandafir sălbatic, amestec pe care îl aflase de la mama ei în vechea casă din Warwickshire, căminul familiei Totteridge, vîndut cu ani în urmă domnului Abraham Brightman. Născută în anul 1840, doamna Pendyce iubea parfumurile şi nu-i era ruşine să le folosească.

Soarele de toamnă caldă era blînd şi strălucitor ; iar ochii doamnei Pendyce, aplecaţi asupra scrisorii din poala ei, erau melancolici, catifelaţi şi strălucitori. O deschise şi începu s-o citească. O cută i se ivi pe frunte. Nu se întîmpla des să-i vină o scrisoare prin care să i se ceară să ia o hotărîre sau să-şi asume o răspundere, fără ca aceasta să treacă prin cenzura binevoitoare a lui Horace. Era stăpînă peste multe lucruri, dar ele nu aveau cum s-ar zice, legătură cu lumea exterioară. Scrisoarea spunea :

„*S.S.F.C. Hanover Square*
1 noiembrie 1891

Dragă Margery,

Vreau să te văd şi să discut ceva urgent cu tine, aşa că vin duminică după-amiază. Găsesc eu un tren. Orice pod va fi bun pentru dormit dacă ţi-e casa plină, aşa cum presupun că este în această perioadă a anului. M-am gîndit totuşi să-ţi spun pentru ce vreau să te văd. Ştii, desigur, că de cînd i-a murit tatăl sînt singurul tutore al Helenei Bellew. Situaţia ei actuală n-o doresc nici unei femei ; sînt convins că ar trebui să găsim o soluţie. Omul acela, căpitanul Bellew, nu merită nici un fel

de consideraţie. Nu pot să scriu despre el fără mînie, aşa că nu scriu deloc. Se împlinesc doi ani de cînd s-au despărţit ; după părerea mea numai şi numai din vina lui. Legea a pus-o pe Helen într-o situaţie crudă şi fără scăpare ; dar acum, slavă Domnului, am convingerea că putem cere divorţul. Mă cunoşti destul de bine ca să-ţi dai seama prin cîte am trecut pînă am ajuns la această hotărîre. Mi-e martor cerul că dacă aş cunoaşte altă soluţie spre a-i asigura viitorul, aş prefera orice în locul acestui divorţ de care mi-e silă ; dar nu există altă soluţie. Eşti singura femeie care ar putea să se intereseze de soarta ei, singura pe care mă pot bizui ; trebuie să-l văd pe Bellew. Te rog să nu-l deranjezi pe grasul şi prea dreptul Benson, cu caii lui, pentru mine. Voi merge pe jos şi-mi voi căra singur peria de dinţi.

Cu multă afecţiune,
Vărul tău,

Gregory Vigil"

Doamna Pendyce zîmbi. Simţea din ultimile rînduri că Gregory glumea şi deci se înveseli şi ea ; reflectă la scrisoarea lui zîmbind şi încreţind fruntea. Gîndurile îi zburau departe. Ultimul scandal — izbucnit atunci cînd *lady* Rose Bethany divorţase — revoltase tot ţinutul şi pînă în ziua de astăzi se mai vorbea cu teamă de proces. Lui Horace nu i-ar face plăcere un alt divorţ şi încă atît de aproape de Worsted Skeynes. Joi, după plecarea Helenei, spusese :

— Nu-mi pare rău că a plecat. Are o situaţie neclară. Ştii cum sînt oamenii, nu le place. Malden-ii erau cu totul...

Şi doamna Pendyce îşi aminti cu căldură cum intervenise în discuţie :

— Ellen Malden este prea burgheză şi tradiţionalistă ca să înţeleagă asemenea lucruri !

Nici privirea supărată a lui Horace Pendyce nu-i răpise plăcerea de a fi afirmat cele exprimate.

Sărmanul Horace ! Copiii semănau cu el, în afară de George care se asemăna cu fratele ei, Hubert. Dragul de el se înapoiase la club vinerea — în ziua în care au plecat Helen şi ceilalţi musafiri. Îi părea rău că plecase. Dorea... Cutele de pe frunte se adînciră. George stătea prea multă vreme la Londra... Prea mult... Imaginaţia-i zbura spre Londra unde se ducea în vacanţă doar trei săptămîni, în iunie sau iulie, de dragul fetelor, tocmai atunci cînd grădina era în floare... Trăia acolo într-un astfel de vîrtej, încît nu ştia dacă e trează sau doarme. Nu mai era Londra de altădată. Acea Londră cu cer de primăvară sau de iarnă sub lumina felinarelor, cînd toţi trecătorii păreau atît de interesanţi ; viaţa lor personală era avîntată, plăcerile lor stranii şi entuziaste ; riscau la tot pasul, erau flămînzi uneori, ba chiar fără adăpost, dar atît de fascinanţi, şi deosebiţi faţă de...

— Haide, draga mea, ai să întîrzii !

În haina de casă pe care se pregătea s-o schimbe cu o haină neagră, domnul Pendyce străbătu camera urmat de prepelicarul John. Făcu cale întoarsă şi prepelicarul îl urmă la rîndul său.

— Sper că Barter n-o să mă ţină mult. Vreau să stau de vorbă cu bătrînul Fox despre treierătoarea cea nouă.

În jurul stăpînei lor cei trei terieri ridicară capetele ; bătrînul prepelicar mîrîi blînd. Doamna Pendyce se aplecă şi-i mîngîie botul.

— Roy, Roy, cum se poate, dragă ? Domnul Pendyce spuse :

— Cîinele ăsta bătrîn își pierde toți dinții ; va trebui să terminăm cu el.

Margery se îmbujoră de supărare.

— Vai nu, Horace — nu !

Moșierul tuși.

— Trebuie să ne gîndim la cîine ! spuse el.

Doamna Pendyce se ridică, mototoli nervos scrisoarea și-l urmă ieșind din cameră.

O cărare îngustă trecea prin curtea grajdurilor spre biserică. De-a lungul ei servitorii se grăbeau să ajungă la timp. Gătite, fetele mergeau cîte două, cîte trei ; majordomul pornise de unul singur. Un valet și un argat îl urmau, lăsînd în urma lor, în aer, o mireasmă de pomadă. Apăru și generalul Pendyce, purtînd o pălărie înaltă și pătrată, un baston malaiez și o carte de rugăciuni ; mergea între Bee și Norah, care duceau și ele cărți de rugăciune, cu foxterierii de fiecare parte. Ultimul, moșierul, cu o pălărie înaltă, mergea cu vreo șase-șapte pași înaintea soției sale, care purta o tocă mică de catifea.

Ciorile nu mai croncăneau și nu se mai roteau ; singur clopotul, care sunase timp de cinci minute cu un dangăt zmucit, fără ton, întrerupea liniștea duminicală. Un cal bătrîn lăsat să pască, stătea nemișcat, odihnindu-și piciorul din spate cu capul întors spre cărare. În curtea bisericii, pastorul, solid și pătrat, purta pe capul său chel o pălărie cu boruri mici și vorbea cu un sătean bătrîn și surd. Își ridică pălăria și salută doamnele ; apoi, întrerupse brusc discuția și dispăru în biserică. La orgă doamna Barter intona primele note ca să-l atragă pe soțul ei în biserică, și ochii-i veseli, dar și îngrijorați totodată, erau pironiți asupra intrării în sacristie.

Moșierul și doamna Pendyce, acum aproape unul de celălalt, coborîră printre rîndurile de bănci și se așezară în primul rînd din stînga, lîngă fiicele lor și lîngă general. Băncile erau înalte și capitonate. Îngenunchiară pe perne mari acoperite cu postav roșu și doamna Pendyce rămase o clipă pierdută pe gînduri. Domnul Pendyce se ridică subit, privi în jos și lovi cu piciorul perna care fusese așezată prea aproape. Apoi, potrivindu-și ochelarii pe nas, consultă o *Biblie* veche, uzată, se ridică, se apropie de un pupitru înalt și începu să caute predicile. Clopotul încetă ; se auzi un zgomot ca un mîrîit, sau ca un huruit. Doamna Barter începu să cînte la orgă ; pastorul, în patrafir alb, intră. Domnul Pendyce, întors cu spatele, continua să caute predicile în *Biblie*. Serviciul religios începu.

Printr-o fereastră simplă de sticlă, sus de tot, în aripa dreaptă a bisericii, soarele își aruncă o rază în banca familiei Pendyce. Apoi găsi loc de răgaz pe fața doamnei Barter, punînd la lumină obrajii ei moi, scofîlciți și înroșiți de efort, cutele de pe frunte ; ochii ei strălucitori, plini de zel și îngrijorare, se plimbau într-una, cînd spre soțul ei, cînd înapoi spre partitură. La cea mai mică încruntare de pe obrazul pastorului, muzica părea că tremură, redînd parcă un fior al sufletului ei. În banca familiei Pendyce cele două fete cîntau tare și cu o oarecare dulceață în voce. Domnul Pendyce cînta și el, și o dată sau de două ori privi surprins spre fratele său, de parcă acesta n-ar face destul zgomot. Doamna Pendyce nu cînta, dar buzele ei se mișcau și ochii urmăreau milioanele de mici atomi de praf care dansau în lunga rază oblică. Calea de aur a

acesteia se îndepărtă încet, apoi, ca prin vrajă, dispăru. Doamna Pendyce lăsă ochii în jos. Ceva îi plecase din suflet odată cu raza de soare ; buzele nu i se mai mişcau.

Moşierul cînta două note cu voce tare, apoi spunea numai cuvintele altor trei şi iar cînta două. Încetă să cînte psalmii. Se ridică de pe locul său şi, rezemîndu-şi mîinile de pupitru, se aplecă înainte şi începu să citească o parabolă din *Biblie*. Citi povestea lui Abraham şi a lui Lot, a cirezilor şi turmelor lor, cum ei n-au putut trăi împreună, şi în timp ce citea, hipnotizat de sunetul propriei sale voci, gîndea :

„Citesc bine aceste pasaje, eu, Horace Pendyce. Sînt Horace Pendyce, Horace Pendyce, Horace Pendyce ! Amin, Horace Pendyce !"

Din prima bancă la stînga doamna Pendyce îşi fixă ochii asupra lui, căci acesta îi era obiceiul, dar se gîndea cum se va duce singură la Londra, cînd va veni din nou primăvara. Va locui la hotelul „Green", unde locuise întotdeauna în copilărie cu tatăl ei. George îi promisese că va avea grijă de ea şi că o va duce la spectacole. Uitînd că la fel gîndise în fiecare toamnă, timp de cel puţin zece ani, zîmbi cu blîndeţe şi dădu din cap. Domnul Pendyce spuse :

— „«Şi voi înmulţi seminţia ta ca praful pămîntului, astfel încît dacă un om va putea număra praful pămîntului, va putea număra şi seminţia ta. Ridică-te, umblă în lung şi în lat în această ţară, căci ţie ţi-o voi dărui.» Atunci Abraham şi-a ridicat cortul şi a venit să locuiască în cîmpia Mamre care se află în Hebron şi acolo ridică un altar Domnului." Aici se termina prima învăţătură.

Soarele care ajunse la a doua fereastră aruncă din nou o cărare de aur prin întunericul bisericii, din nou milioanele de atomi de praf îşi reluară dansul, şi serviciul religios continuă.

Apoi se făcu tăcere. Prepelicarul John pitit în apropiere, afară, îşi vîrî nasul lung sub poarta cimitirului bisericii : foxterierii care şedeau în iarbă ciuliră urechile. O voce monotonă întrerupse tăcerea. Prepelicarul John suspină, foxterierii îşi lăsară în jos urechile lungi, culcîndu-se din nou unul lîngă celălalt. Pastorul începuse să predice despre fecunditate, şi, în banca întîia din dreapta, şase dintre copiii săi începură să se agite. Doamna Barter, care şedea mai la o parte fără să se rezeme de scaun, privea ţintă cu ochii ei strălucitori obrazul preotului, şi fruntea ei brăzdată de cute părea să exprime nedumerire. Din cînd în cînd se mişca, de parcă o durea spinarea. Pastorul sfredelea congregaţia cu privirile, nu cumva să adoarmă vreunul. Vorbea cu voce tunătoare.

Dumnezeu, spunea el, dorea ca oamenii să se înmulţească, intenţionat voia asta, ba chiar le poruncea să se înmulţească. Dumnezeu, continuă el, îi făcuse pe oameni şi făcuse pămîntul. El făcuse pe om să fie prolific, dar acesta nu avea voie să întrebe, nici să răspundă, nici să contrazică ; îl făcuse să stăpînească pămîntul. Precum le spusese în frumoasa învăţătură de azi dimineaţă, Dumnezeu stabilise legi, legile căsătoriei, în cadrul cărora trebuiau să se înmulţească. În aceste zile multe pericole şi capcane stăteau gata pregătite ; în aceste zile oamenii propovăduiau doctrine ruşinoase fără a se mai ascunde. N-aveau decît. Dar datoria lui sfîntă era să înlăture astfel de oameni din parohia pe care Dumnezeu i-o încredinţase. Aşa cum

spunea cel mai mare poet : „Astfel de oameni sînt primejdioşi, primejdioşi pentru creştinătate, primejdioşi pentru ţara lor şi pentru viaţa naţiunii. Oamenii n-au fost aduşi pe lume ca să urmeze înclinaţiile lor păcătoase şi să-şi asculte raţiunea lor de muritori. Dumnezeu cere sacrificii din partea oamenilor. Patriotismul cere sacrificii din partea bărbaţilor, le cere să-şi înfrîngă dorinţele şi înclinaţiile. Li se pretinde ca primă obligaţie, de bărbaţi şi de creştini, să fie prolifici, să se înmulţească pentru a ara acest pămînt fertil, nu în mod egoist, şi nu numai pentru ei înşişi. Li se pretinde să se înmulţească pentru ca ei şi copiii lor să fie pregătiţi să distrugă pe duşmanii reginei lor şi ai ţării, să vină în sprijinul Angliei oriunde s-ar ivi o neînţelegere, împotriva tuturor acelora care ar căuta să-i înjosească steagul."

Moşierul deschise ochii şi se uită la ceas. Încrucişînd braţele, tuşi, căci se gîndea la treierătoarea cea nouă. Lîngă el doamna Pendyce, cu ochii la altar, zîmbea ca în somn. Se gîndea la „Milward's" în Bond Street unde în mod obişnuit cumpăra dantele frumoase... sau la „*Point de Venise*"...

În spatele lor, patru rînduri mai în urmă, şedea o săteancă bătrînă, dreaptă ca o fată, cu o expresie de încîntare pe faţa ei brăzdată de ani, care părea sculptată. Nu se mişca. Ochii-i aţintiţi pe buzele pastorului păreau că-i sorb cuvintele. Este adevărat că ochii ei nu vedeau altceva decît o pată întunecată, sărmanele ei urechi surde nu auzeau nici un cuvînt, dar şedea aşa cum şezuse întotdeauna şi nu se gîndea la nimic. Şi poate că era mai bine aşa, deoarece nu mai avea mult de trăit.

Afară, la intrarea în cimitir, soarele încălzea iarba, foxterierii stăteau culcaţi unul lîngă celălalt, se prefăceau că tremură, îşi aţinteau ochii strălucitori pe uşa bisericii, iar nările negre cauciucate ale prepelicarului John îşi făceau de lucru cu rîvnă pe sub poartă.

CAPITOLUL VIII

Gregory Vigil propune

În acea după-amiază, pe la ora trei, un bărbat înalt se apropia de aleia principală din Worsted Skeynes. Purta pălăria într-o mînă iar în cealaltă ducea o mică valiză maronie. Din cînd în cînd se oprea, respira adînc, lărgind nările nasului său drept. Capul său frumos încărunţise la tîmple. Hainele pe care le purta erau largi, şi avea un mers săltat. Deoarece se oprise în mijlocul drumului şi respira adînc, privind cerul cu ochii săi albaştri şi umezi, atrase atenţia unui prihor, care ieşi de după un rododendron şi începu să fluiere. Gregory Vigil se întoarse şi-şi ţugui buzele sale ironice ; în afara faptului că nu era prea gras, avea o oarecare asemănare cu această pasăre atît de specific britanică.

Cu o voce delicată, uşoară şi foarte plăcută, ceru s-o vadă pe doamna Pendyce şi în următoarele clipe se afla în salonul alb, unde amfitrioana îl salută afectuos ; ca multe femei obişnuite să audă din gura soţului formula : „Aha ! neamurile tale !", avea un puternic sentiment de simpatie pentru propriile ei rude.

— Ştii, Grig, spuse după ce vărul ei luă loc, scrisoarea ta a fost foarte îngrijorătoare. Despărţirea ei de căpitanul Bellew a dat loc la nenumărate discuţii aici. Da, ştiu că acest lucru a devenit foarte obişnuit, dar Horace e atît de... Şi toţi moşierii, preoţii

și oamenii de la țară pe care îi frecventăm sînt cam la fel. Desigur, eu o îndrăgesc, e atît de fermecătoare, cînd o privești... dar, Gregory, să știi că mie nu-mi displace soțul ei. E un fel de disperat, recunosc, dar din acest punct de vedere cred că și ea se aseamănă puțin...

Fruntea lui Gregory Vigil se înroși toată. Duse mîna la cap și spuse :

— Ca el ? La fel ca omul acela ? Poate oare un trandafir să semene cu o anghinare ?

Doamna Pendyce continuă :

— M-am bucurat mult cînd a fost la mine. E prima dată cînd a stat aici după ce și-a părăsit casa. Cît e de atunci ? Doi ani ? Știi doar, Grig, din cauza ei Malden-ii nu s-au simțit deloc în largul lor. Crezi că un divorț e absolut necesar ?

Gregory Vigil răspunse fără înconjur :

— Fără doar și poate ; asta e părerea mea.

Doamna Pendyce întîmpină cu seninătate privirea vărului ei. Ridicase doar puțin mai mult ca de obicei sprîncenele, apoi, ca sub o presimțire secretă, mîinile începură să-i tremure. În fața ochilor îi revăzu pe George și Helen. Teamă, presentiment, inexplicabila intuiție maternă ? Își liniști degetele, lăsă pleoapele în jos și reluă :

— Desigur, dragă Grig, dacă te pot ajuta într-un fel... lui Horace îi e silă să aibe de-a face cu asemenea treburi...

Gregory Vigil respiră adînc.

— Asemenea treburi ! spuse el. Ce nesuferit e soțul tău ! Cînd te gîndești că civilizația noastră permite ca o femeie să fie pur și simplu izgonită ! Înțelege-mă, Margery, mă gîndesc la ea. În chestiunea asta nu sînt în stare să iau altceva în considerație !

Doamna Pendyce murmură :

— Bineînțeles, Grig, înțeleg perfect de bine.

— Situația ei este îngrozitoare ; o femeie nu ar trebui să fie mereu expusă la bîrfelile murdare ale tuturor.

— Dar, dragă Grig, eu cred că ei nici nu-i pasă ; mi s-a părut foarte bine dispusă. Gregory își trecu degetele prin păr.

— Nimeni n-o înțelege, este atît de curajoasă !

Doamna Pendyce îl privi pe furiș și un mic zîmbet ironic îi licări în obraz.

— Nimeni nu o poate privi fără să-i vadă curajul. Dar, Grig, poate că nici tu n-o înțelegi !

Gregory Vigil duse din nou mîna la cap.

— Trebuie să deschid o clipă fereastra.

Degetele doamnei Pendyce începură iar să se frămînte și din nou se liniști.

— Am fost o societate destul de numeroasă săptămîna trecută, acum n-a rămas decît Charles. Chiar și George s-a înapoiat. O să regrete că nu te-a văzut !

Gregory nu se întoarse și nu răspunse.

O expresie tristă se așternu pe fața doamnei Pendyce.

— A fost foarte bine pentru George, dragul de el, că a cîștigat cursa ! Mi-e teamă că pariază cam mult ! Mă simt liniștită că Horace nu a aflat.

Gregory tăcu mai departe.

Privirea îngrijorată de pe obrazul doamnei Pendyce dispăru și se prefăcu într-o admirație plină de amabilitate.

— Dragă Grig, cine îți îngrijește părul ? E atît de frumos, de lung și de ondulat !

Gregory se întoarse spre ea, îmbujorat.

— Am vrut de mult să-l tund. Vrei să spui cu adevărat, Margery, că soțul tău nu-și poate da seama în ce situație se află Helen ?

Doamna Pendyce își fixă ochii în poală.

— Vezi, Grig, înainte de a pleca de la moșia „Firs" venea deseori pe la noi, fiindcă e și rudă cu mine. În asemenea cazuri oribile nu știi niciodată ce se va întîmpla. Sigur că Horace va spune că trebuie să se întoarcă la soțul ei ; ori asta-i imposibil. El va mai spune că ea ar trebui să se gîndească la ce va zice lumea. Cele întîmplate cu *lady* Rose Bethany ne-au zguduit pe toți și Horace e nervos. Nu știu cum se face, lumea nu simpatizează femeile care tind să se emancipeze. Ar fi trebuit să-l auzi pe pastorul Barter, pe *sir* James Malden și pe mulți alții ; și partea comică este că femeile țin cu ei. Desigur că mi se pare straniu, pentru că atît de mulți din familia Totteridge au fugit sau au făcut ceva caraghios. Eu nu mă pot împiedica să fiu de partea ei, dar trebuie să mă gîndesc la... la... Nici nu știi cum se împrăștie zvonul la țară despre anumite fapte care nici nu s-au petrecut ! N-au decît bîrfeala și vînătoarea ca subiect de discuție.

Gregory Vigil se apucă iar cu mîinile de cap.

— Ei bine, dacă cavalerismul a ajuns în halul ăsta, mulțumesc lui Dumnezeu că nu sînt moșier !

Ochii doamnei Pendyce licăriră.

— Vai ! De cîte ori n-am gîndit și eu ca tine !

Gregory întrerupse tăcerea.

— Nu pot împiedica obiceiurile țării. Datoria mea este clară. N-are pe nimeni altul să-i poarte de grijă.

Doamna Pendyce suspină și, ridicîndu-se de pe scaun, spuse :

— Foarte bine, dragă Grig, să mergem să luăm puțin ceai.

La Worsted Skeynes ceaiul se servea duminica în hol. Venea de obicei și preotul cu soția sa. Tînărul Cecil Tharp se afla și el cu cîinele său, care schelălăia încet, afară, la intrare.

Generalul Pendyce ședea picior peste picior, și-și ținea mîinile cu vîrfurile degetelor sale fine unite ; se rezema în scaun și privea fix la perete. Moșierul avea în mînă ultima sa achiziție, un ou de pasăre și-i arăta preotului petele de pe el.

Într-un colț lîngă orgă, la care nimeni nu cînta vreodată, Norah vorbea cu doamna Barter despre clubul de hochei al satului. Doamna Barter ședea cu ochii pironiți asupra soțului ei. De cealaltă parte a focului ședeau Bee și tînărul Tharp — scaunele celor doi păreau foarte apropiate ; vorbeau în șoaptă despre cîinii lor și se priveau timid, pe furiș. Se întuneca, buturugile trosneau în vatră, din cînd în cînd zumzetul plăcut al conversației se oprea, tăceri somnoroase — tăceri plăcute, odihnitoare urmau, exact ca tăcerea prepelicarului John care adormise lîngă cizma stăpînului său.

— Deci, spuse încet Gregory, trebuie să mă duc să-l văd pe omul acela.

— E chiar necesar să-l vezi, Grig ? Vreau să spun — dacă te-ai hotărît...

Gregory își trecu mîna prin păr.

— Cred că așa e cinstit !

Și, traversînd holul, ieși atît de încet, încît nimeni în afara doamnei Pendyce nu observă că plecase.

O oră și jumătate mai tîrziu, lîngă gară, moșierul și fiica sa Bee, care se întorceau din vizita lor duminicală făcută bătrînului lor majordom, Bigson, se aflau în dreptul gării în drumul lor spre Worsted Skeynes. Moșierul spunea :

— Se stinge sărmanul bătrîn ; Bigson se stinge. Nu pot să înțeleg ce spune ; bombăne atît de rău și uită. Închipuie-ți că a uitat că am fost la Oxford. Nu mai găsim în zilele noastre servitori ca el.

Individul pe care-l avem acum e un somnoros. Doarme pe picioare! E un... Dar ce văd pe drum? N-are ce căuta pe aici. Cine e? Nu pot să văd!

Din vale, pe şoseaua întunecoasă, se apropia un docar în plină goană. Bee îl apucă pe tatăl ei de braţ şi-l trase puternic, căci, de uluit ce era, domnul Pendyce stătea nemişcat în mijlocul şoselei. Docarul trecu la un pas de el şi dispăru, cotind spre gară. Domnule Pendyce se întoarse iar în şosea.

— Cine a fost? Ruşinos! Şi încă şi duminica. Individul trebuie să fie beat; era aproape să mă calce. Ai văzut, Bee, aproape că era să mă...

Bee răspunse:

— A fost căpitanul Bellew, tată; i-am văzut faţa.

— Bellew? beţivul ăla? Am să-l dau în judecată. Ai văzut, Bee, era cît pe-aci să mă calce pe...

— Poate că a avut veşti proaste, spuse Bee. Uite, trenul a pornit; sper că l-a prins!

— Veşti proaste! Şi asta e o scuză ca să treacă peste mine? Speri că a prins trenul? Eu sper că a căzut din tren, mîrlanul! Sper că s-a sinucis.

Şi în felul acesta domnul Pendyce continuă să vocifereze pînă ce ajunseră la biserică. În drum spre stranele lor trecură pe lîngă Gregory Vigil care stătea rezemat cu coatele pe o bancă de rugăciune şi-şi acoperea ochii cu mîna...

În acea noapte, la orele unsprezece, un bărbat stătea la uşa apartamentului doamnei Bellew din Chelsea şi suna violent. Obrazul îi era alb ca varul, dar ochii săi mici şi negri sclipeau. Uşa se deschise şi Helen Bellew în rochie de seară apăru, ţinînd o luminare aprinsă în mînă.

— Cine eşti? Ce vrei?

Omul intră în raza de lumină.

— Jaspar! Dumneata? Ce înseamnă asta?...

— Vreau să-ţi vorbesc.

— Să vorbeşti? Ştii cît e ora?

— Ora — nu există aşa ceva. Poţi să-mi dai o sărutare după doi ani... Am băut, dar nu sînt beat!

Doamna Bellew nu-l sărută, nici nu se trase înapoi. În ochii ei cenuşii şi reci nu se vedea nici o urmă de frică. Ea îi spuse:

— Dacă-ţi dau drumul, promiţi să spui ce ai de spus repede, şi apoi să pleci?

În obrazul lui Bellew ochii străluciră de dorinţă. Dădu din cap. Ambii stăteau în faţa şemineului din salon şi pe buzele lor juca şi dispărea un zîmbet neobişnuit.

Este greu să contempli prea serios o persoană cu care ai trăit ani de zile, cu care ai experimentat întregul şir de pasiuni omeneşti, intimitate şi înstrăinare, care cunoaşte toate acele mici lucruri zilnice pe care bărbaţii şi femeile trăind împreună le ştiu unul despre celălalt; femeie cu care, pînă la urmă, fără ură dar din cauza firii tale, ai încetat să trăieşti. Nu mai aveau nimic de descoperit unul la celălalt şi, cu un mic zîmbet, acela al cunoaşterii, Jaspar Bellew şi Helen, soţia lui se priveau unul pe celălalt.

— Ei, spune-mi, de ce-ai venit?

Încet, încet, pe faţa lui Bellew apăru o expresie stranie, gura i se contractă, fruntea i se brăzdase şi între ochi avea o cută adîncă.

— Cum... te simţi? întrebă cu voce groasă, bolborosită.

Vocea clară a doamnei Bellew îi răspunse:

— Haide, Jaspar, ce vrei?

Drăcuşorii din ochii lui Jaspar apărură din nou.

— Eşti foarte frumoasă, astă-seară!

Buzele soției sale se strînseră disprețuitoare.

— Sînt exact la fel cum am fost întotdeauna.

Bellew se mișcă violent. Privi fix în podea, puțin spre stînga ei și apoi, brusc, ridică ochii. Nu mai aveau viață în ei.

— Nu sînt deloc beat, spuse din nou cu vocea îngroșată ; apoi ochii începură să-i strălucească pe neașteptate. Făcu un pas spre ea.

— Ești soția mea !

Doamna Bellew zîmbi.

— Lasă asta, trebuie să pleci — și întinse brațul dezgolit, să-l împingă. El se dădu singur un pas îndărăt și ochii i se pironiră din nou spre stînga, pe podea.

— Ce-i asta ? bolborosi el, ce-i asta, asta neagră... ?

Batjocura, privirea aceea drăcească, admirația și uimirea dispăruseră de pe chipul său. Era alb ca varul, calm și nepus de patetic.

— Nu mă da afară ! Nu mă da afară !

Doamna Bellew îl privi sever ; sfidarea din ochii ei se schimbase într-un fel de milă. Se apropie iute și îi puse mîna pe umăr.

— Lasă, nu-i nimic, bătrîne, e-n regulă ! spuse ea. Nu-i nimic acolo !

CAPITOLUL IX

Domnul Paramor hotărăște

Așa cum dorea soțul ei, doamna Pendyce mai ocupa încă același dormitor cu el. Alese cele zece minute dinaintea plecării lui din patul conjugal, ca să-i aducă la cunoștință hotărîrea lui Gregory. Momentul era favorabil, căci era doar pe jumătate treaz.

— Horace, și fața ei arăta tînără și îngrijorată, Grig spune că Helen Bellew nu ar trebui să continue să rămînă în situația în care se găsește acum. Desigur, i-am spus că nu ți-ar place, dar el e de părere că ea nu poate continua viața în acest fel și că, pur și simplu, trebuie să divorțeze de căpitanul Bellew.

Domnul Pendyce era culcat pe spate.

— Ce spui ?

Doamna Pendyce continuă :

— Am știut că vei fi îngrijorat, dar — ea își aținti ochii spre plafon — presupun că ar trebui cu adevărat să ne gîndim și la ea.

Moșierul se ridică în pat.

— Ce-ai spus despre Bellew ?

Doamna Pendyce continuă cu voce calmă fără să-și schimbe privirea :

— Nu te supăra mai mult decît trebuie, dragă ; e atît de neplăcut. Dacă Grig spune că ea ar trebui să divorțeze de căpitanul Bellew, sînt sigură că asta trebuie să facă.

Horace Pendyce căzu greoi înapoi pe pernă și stătu și el cu ochii ațintiți în tavan.

— Să divorțeze de el ? Cred și eu că trebuie ! Individul ar trebui spînzurat. Ți-am spus că aseară era să mă calce cu docarul. Trăiește cum îi place, dă un exemplu de destrăbălare întregii vecinătăți ! Dacă nu aș fi fost atent, m-ar fi trîntit ca pe un popice și pe Bee la fel !

Doamna Pendyce suspină.

— Ai scăpat ca prin urechile acului.

— Să divorțeze de el, cred și eu ! Trebuia să fi divorțat de mult. Era cît pe ce să mă omoare. Dacă făceam un pas, eram terminat.

Doamna Pendyce încetă să mai fixeze plafonul.

— Mai întîi, am stat şi m-am întrebat dacă... dar sînt bucuroasă că şi tu gîndeşti la fel.

— Dacă gîndesc la fel ? Pot să-ţi spun, Margery, că astfel de fapte te pun pe gînduri. Seara trecută, cînd Barter predica, m-am gîndit tot timpul ce s-ar întîmpla cu moşia asta, dacă... dacă...

Privi în jurul său încruntîndu-se.

— Şi aşa mi-e greu să fac faţă cum trebuie. Cît despre George, în momentul de faţă, el este incapabil să conducă moşia, aşa cum eşti şi tu. Ar pierde mii şi mii... Am impresia că stă mult prea mult la Londra. De aceea mă întrebam... vreau să spun... mă tem că prea se vede mult cu...

Doamna Pendyce se opri : obrajii i se îmbujorară. Se ciupise singură foarte tare sub plapumă.

— George, spuse domnul Pendyce, urmîndu-şi gîndurile, nu are curaj. Nu ar putea niciodată să conducă pe unul ca Peacock... şi tu îl încurajezi ! Ar trebui să se însoare şi să se stabilească odată...

Doamna Pendyce care se calmase, spuse :

— George seamănă mult cu sărmanul Hubert.

Horace Pendyce îşi scoase ceasul de sub pernă.

— Aha ! — se feri însă să spună „neamurile tale !“ căci nu se împlinise încă un an de la moartea lui Hubert Totteridge. Opt fără zece ! Mă ţii de vorbă. E timpul să fiu în baie.

Era îmbrăcat într-o pijama cu dungi late albastre, avea ochii cenuşii, mustaţa căruntă, era zvelt şi drept. Se opri în uşă şi spuse :

— Fetele n-au nici un pic de imaginaţie. Ce crezi că a spus Bee ? „Sper că nu a pierdut trenul !“ Pierdut trenul ! Doamne-Dumnezeule ! Şi eu aş fi putut — aş fi fost... Moşierul nu-şi mai termină fraza ; nimic în afara unor cuvinte grosolane n-ar fi putut descrie părerea sa despre pericolul din care scăpase.

Se stăpîni doar fiindcă educaţia pe care o primise îl învăţase să nu exagereze un risc personal.

La micul dejun se arătă mai prietenos ca de obicei cu Gregory, care pleca cu primul tren. Domnul Pendyce nu prea avea încredere în el, aşa cum se obişnuieşte cu un văr al nevestii, mai ales dacă acesta are un simţ dezvoltat al umorului.

— Bun băiat ! obişnuia să spună despre Grig, dar este un radical sută la sută. Era singura caracterizare pe care o putea găsi cînd vorbea despre Gregory.

Gregory Vigil plecă fără să mai facă vreo aluzie la obiectul vizitei sale. Vizitiul îl conduse cu trăsura la gară ; şedea fără pălărie pe cap la fereastra deschisă a compartimentului, de parcă ar fi dorit ca vîntul să-i limpezească gîndurile. Într-adevăr, în tot timpul călătoriei spre Londra privi pe fereastră şi pe obrazul său se citea cînd haz, cînd uimire. Treceau prin faţa ochilor săi, ca într-o panoramă, case de ţară, biserici, castele, pajişti şi păduri în lumina aurie a toamnei. Şi departe, pe dealurile înalte, un plugar îşi mîna în tihnă plugul, reflectat pe cer.

De la gară plecă direct la notarul său din Lincoln's Inn Fields. Intră într-o încăpere în care, în afara unor dosare şi un buchet de violete într-un pahar cu apă proaspătă, nimic nu arăta că te afli într-un birou în care se lucrează cu legi şi jurisprudenţe.

Edmund Paramor, asociatul mai în vîrstă al firmei Paramor şi Herring, era un om de vreo şaizeci de ani, cu barba rasă, păr cărunt pieptănat cu moţ pe frunte. El îl salută cu un zîmbet.

— A ! Vigil, ce mai faci ? Ai venit de la ţară ?

— De la Worsted Skeynes.

— Horace Pendyce este un client de-al meu. Ei, ce putem face pentru dumneata ? S-a întîmplat ceva ?

Gregory Vigil rămase un minut în scaunul capitonat fără să vorbească ; domnul Paramor şezu şi el nemişcat, după ce aruncă o privire ageră asupra clientului său. În acea clipă exista ceva similar în ochii acestor doi oameni atît de diferiţi : o privire cinstită şi ambiţioasă. În cele din urmă Gregory spuse :

— Este un subiect penibil pentru mine !

Domnul Paramor desena ceva pe sugativă.

— Am venit, continuă Gregory, pentru divorţul pupilei mele.

— Doamna Jaspar Bellew ?

— Da. Situaţia ei este intolerabilă !

Domnul Paramor îi aruncă o privire întrebătoare.

— Ia să văd : cred că ea şi soţul ei sînt despărţiţi de mai multă vreme.

— Da, de doi ani.

— Sper că acţionaţi cu consimţămîntul ei ?

— I-am vorbit.

— Cunoaşteţi legile divorţului, presupun ?

Gregory răspunse cu un zîmbet dureros.

— Nu prea sînt lămurit ; nu mă uit niciodată în ziare la cazurile de divorţ. Chestiile astea îmi sînt nesuferite.

Domnul Paramor zîmbi din nou, apoi deveni serios.

— Vom avea nevoie de dovezi despre anumite lucruri. Aveţi ceva dovezi ?

Gregory îşi trecu mîna prin păr.

— Nu cred că vom avea dificultăţi. Bellew este de acord... ambii sînt de acord !

Domnul Paramor îl privi fix.

— Şi ce importanţă are asta ?

Gregory îl întrerupse.

— Desigur, acolo unde ambele părţi doresc să se despartă şi unde nu există opunere, nu poate să fie greu.

— Doamne-Dumnezeule ! exclamă domnul Paramor.

— Dar i-am vorbit lui Bellew ; l-am văzut ieri. Sînt convins că-l pot face să admită tot ce doreşti !

Domnul Paramor fluieră printre dinţi.

— Ai auzit vreodată, spuse el sec, despre ceea ce se numeşte un conflict violent ?

Gregory se sculă şi începu să umble prin cameră.

— Nu ştiu dacă am auzit vreodată precis despre acest lucru. Urăsc toată afacerea asta. Eu consider căsătoria ca ceva sacru şi atunci cînd, ferească Dumnezeu, acest lucru sacru este profanat, e un supliciu pentru mine să mă gîndesc la aceste formalităţi. Sîntem într-o ţară creştină ; sîntem toţi oameni din carne şi sînge. De ce atîta murdărie, Paramor ?

După această ieşire violentă se cufundă iar în scaun şi-şi rezemă capul în mîini.

În loc să zîmbească, în mod cu totul neaşteptat domnul Paramor îl privi cu ochi atotştiutori.

— Două persoane nefericite nu trebuie să pară că sînt de acord cu o despărţire. Trebuie să se creadă că măcar unul doreşte să-l mai păstreze pe celălalt şi să pozeze drept persoană ofensată. Sînt necesare dovezi de maltratări, cruzime, sau părăsire de domiciliu. Mărturiile trebuie să fie oneste şi imparţiale. Asta-i legea !

Gregory spuse fără să ridice ochii :

— Dar de ce ?

Domnul Paramor scoase violetele din apă şi le duse la nas.

— Adică ce vrei să spui cu această întrebare ?

— Vreau să spun : de ce să umblăm pe astfel de căi întortochiate ?

Expresia domnului Paramor trecu cu o viteză uimitoare de la tristețe la zîmbet.

— Ei bine : ca să păstrăm moralitatea. Ce-ți închipui dumneata ?

— Găsești că e moral să ții înlănțuiți doi oameni forțîndu-i să comită o greșeală, pentru ca apoi să-și recapete libertatea ?

Domnul Paramor șterse cu creionul desenul de pe sugativă.

— Unde ți-e umorul ?

— Nu-mi arde de glumă, Paramor.

Acesta se aplecă spre Gregory...

— Dragul meu prieten, eu nu vreau să afirm, nici măcar timp de un minut, că sistemul nostru nu aduce cu sine multă suferință, absolut inutilă ; nu spun că nu are nevoie să fie schimbat. Majoritatea avocaților și orice om care gîndește ar dori o reformă. Această reformă trebuie tratată mai pe larg și pînă atunci trebuie să rezolvăm cazul conform actualelor legi. Vom încerca să-ți fim de folos, pe cît se poate. Ați pornit-o greșit, asta-i tot. Mai întîi va trebui să scrim doamnei Bellew și s-o rugăm să vină la noi, iar Bellew va trebui ținut sub observație.

— E groaznic. Nu am putea să fim scutiți ?

Domnul Paramor își mușcă degetul arătător și replică :

— N-ar fi prudent. Dar nu-ți face griji, ne vom ocupa noi de toate.

Gregory se ridică, se duse la fereastră și deodată exclamă :

— Detest toate aceste mașinații.

Paramor zîmbi.

— Orice om cinstit gîndește ca dumneata. Dar noi trebuie să procedăm legal.

— Nu poate oare nimeni să obțină un divorț, fără să devină o bestie, sau un spion ? reluă Gregory.

Paramor răspunse cu gravitate :

— E greu, poate chiar imposibil. Legile sînt bazate pe anumite principii.

— Principii ?

Un zîmbet îi schimonosi gura domnului Paramor, dar dispăru pe dată.

— Da, principii ecleziastice. Dacă ne luăm după ele, orice persoană care dorește să divorțeze, *ipso-facto* [1], își pierde rangul în societate. Puțin importă că este obligată, ca urmare, să se comporte ca brută sau spion.

Gregory reveni la birou și din nou își ascunse capul în mîini.

— Te rog, nu glumi, Paramor, e foarte dureros pentru mine.

Ochii domnului Paramor priveau necontenit capul plecat al clientului său.

— Nu glumesc. Citești poezie ? Apoi deschise un sertar și scoase o carte legată în piele roșie. Uite un om pe care-l îndrăgesc :

„Viața-i doar iluzie și chin,
Două lucruri nu se pot-nsă uita :
Bunătatea față de un necaz străin
Și-ndrăzneala în durerea ta."

Mie mi se pare rezumatul întregii filozofii.

— Paramor, Helen mi-e dragă : mai dragă decît oricare femeie pe care o cunosc. Mă zbat într-o dilemă îngrozitoare. Pe de o parte, toate aceste formalități grețoase, cu o publicitate ine-

[1] Prin însuși acest fapt (lat.).

vitabilă, pe de altă parte, situația ei... o femeie frumoasă, veselă, locuind singură la Londra, va deveni prin forța împrejurărilor pradă ușoară instinctelor grosolane ale oricărui bărbat, sau clevetirii tuturor femeilor. Spre disperarea mea, am avut de curînd ecouri despre toate astea. Să mă ierte Dumnezeu, am sfătuit-o chiar să se înapoieze la Bellew, dar nici nu vrea să audă. Nu știu ce să fac.

Paramor se ridică.

— Înțeleg, spuse el, înțeleg. Dragul meu prieten, înțeleg. Apoi rămase nemișcat o clipă, cu spatele la Gregory. Va fi mai bine, reluă Paramor, să scape de el. Mă voi duce chiar eu să-i vorbesc. O voi cruța cît voi putea. Mă voi duce după masă și-ți voi comunica rezultatul.

Dintr-un impuls comun își întinseră mîinile și le strînseră fără să se privească. Apoi, Gregory își luă pălăria și ieși în stradă.

Se duse direct la sediul societății sale din Hanover Square care se afla la ultimul etaj, mai sus decît toate birourile celorlalte societăți din clădire, atît de sus, încît de la ferestrele care începeau la aproape doi metri de la podea nu se vedea decît cerul.

Într-un colț, o fată cu umeri aduși, obraji roșii și ochi negri, lucra la o mașină de scris, în timp ce la celălalt capăt al camerei, la un birou acoperit cu plicuri, adrese, scrisori la care nu se răspunsese, și cu exemplare din publicațiile societății, ședea o doamnă cu păr cărunt, ochi luminoși și fața uzată de ani, care citea încruntată o pagină de manuscris.

— O! domnule Vigil, exclamă ea, sînt atît de bucuroasă că ați venit. Acest paragraf nu trebuie să apară astfel. Nu se poate.

Gregory luă manuscrisul și citi paragraful despre care era vorba.

„Cazul Evei Nevill este atît de oribil, încît întrebăm pe cititoarele noastre care trăiesc în siguranță și poate în luxul și pacea vilelor sau castelelor lor de la țară, ce ar face dacă s-ar găsi pe neașteptate în situația acestei sărmane fete, într-un oraș mare, fără prieteni, fără bani, aproape fără îmbrăcăminte și expusă la îndrăznelile acelor dușmani cu chip de om care pîndesc femeile noastre. Soarta ei le îndeamnă pe fiecare să-și pună întrebarea : «*Oare* eu aș fi rezistat unde ea a căzut ?»"

— Nu putem trimite la tipar așa ceva, spuse din nou doamna cu păr cărunt.

— De ce credeți că nu merge, doamnă Shortman ?

— Prea e personal. Gîndiți-vă la *lady* Malden, sau la majoritatea abonatelor noastre. Nu vă puteți aștepta ca ele să se pună în situația bietei Eve. Sînt sigură că nu le va place !

Gregory se apucă cu amîndouă mîinile de păr.

— E oare posibil să fie contrariate de aceste rînduri ?

— Cred că da, deoarece se dau detalii atît de oribile despre sărmana Eva.

Gregory se ridică și începu să măsoare încăperea în lung și în lat.

Doamna Shortman continuă :

— Domnule Vigil, a trecut prea multă vreme de cînd nu mai locuiți la țară, de aceea nu vă mai amintiți că oamenilor nu le place să fie hărțuiți. Și apoi, gîndiți-vă, cît le este de greu să-și imagineze că s-ar putea găsi într-o astfel de situație. Publicarea acestei pagini n-ar avea alt efect decît să jignească și să ne diminueze tirajul.

Gregory se repezi să ia pagina şi o înmînă fetei de la maşina de scris din colţul mesei.

— Te rog citeşte asta, domnişoară Mallow.

Fata citi fără să ridice ochii.

— Ei bine, este aşa cum spune doamna Shortman ?

Tînăra fată înapoie pagina şi se împurpură.

— Ca articol, e perfect în sine, desigur, dar gîndesc că doamna Shortman are dreptate. Sînt oameni care s-ar putea ofensa.

Gregory se îndreptă repede spre fereastră, o deschise şi privi spre cer. Ambele femei îl observau din spate.

Doamna Shortman spuse pe un ton blînd :

— Eu aş face numai o schimbare începînd de la „... vilelor şi castelelor, la ţară..." în felul următor : „dacă ele nu au milă şi nu iartă acestei sărmane fete dintr-un oraş mare, fără prieteni, fără bani, aproape fără îmbrăcăminte şi expusă la toate relele din partea acelor duşmani cu chip de om care pîndesc femeile noastre" şi m-aş opri aici.

Gregory reveni aproape de masa de lucru.

— Nu, să nu spunem „a ierta", suprimaţi „a ierta" !

Doamna Shortman ridică tocul.

— Nu ştiţi oare, domnule Vigil, de cîte prejudecăţi ne lovim ? Luaţi seama, articolul va ajunge în diferite parohii. Noi am avut întotdeauna ca principiu să fim precauţi. Dumneavoastră aţi fost mai direct ca de obicei cînd aţi descris acest caz. De altfel, să ştiţi că cititoarele dumneavoastră nu se pot pune în nici un fel în situaţia Evei Neville ; e imposibil. Nici o femeie dintr-o sută, mai ales printre acelea care trăiesc la ţară, nu cunosc ce înseamnă viaţa... Şi eu sînt fiică de moşier...

Doamna Shortman îi aruncă o privire plină de reproş.

— Fără glume, domnule Vigil, este o problemă de viaţă sau de moarte pentru publicaţia noastră. Aşa cum stau azi lucrurile nu ne putem permite asta. În ultima vreme am primit multe scrisori care ne reproşau că prezentăm cazurile cu o franchetă inutilă. Iată una din ele :

„Parohia Burnefield
1 noiembrie

Stimată doamnă,

Cu toate că preţuiesc şi am o deosebită simpatie pentru frumoasa dumneavoastră acţiune de binefacere, mă tem că nu mă mai pot abona la această publicaţie atît timp cît va apare ca în prezent, deoarece nu am sentimentul că este întotdeauna indicată pentru a fi citită de fiicele mele. Nu pot crede că este drept sau înţelept ca acestea să capete cunoştinţe despre aspecte atît de îngrozitoare ale vieţii, oricît ar fi ele de adevărate. Rămîn, scumpă doamnă, cu respect a dumneavoastră

Winifred Tuddenham"

„P.S. Nici nu aş putea garanta că femeile mele de serviciu nu vor citi articolele, ceea ce ar avea o influenţă nefastă asupra lor, putînd oricînd urma un prost exemplu."

— Această scrisoare am primit-o chiar azi dimineaţă.

Gregory repetă gestul şi-şi ascunse obrazul în mîini ; stînd astfel dădea impresia unui om în rugăciune, încît nimeni nu scoase o vorbă. Cînd ridică capul, spuse :

— Suprimați cuvîntul „iertați“, doamnă Shortman, nu scriți cuvîntul „iertați“ !

Doamna Shortman tăie cuvîntul cu penița :

— Foarte bine, domnule Vigil, vă asigur că ne luăm un risc.

Zgomotul clapelor mașinii de scris, care încetase o clipă, reîncepu.

— Cazul acela de beție, domnule Vigil... Millicent Porter... Mă tem că avem cam puține speranțe.

Gregory întrebă :

— Ce se mai întîmplă ?

— A reînceput să bea : a cincea oară.

Gregory întoarse privirea spre fereastră și contemplă cerul.

— Trebuie să mă duc s-o văd. Vă rog dați-mi adresa.

Doamna Shortman citi dintr-o carte mare verde :

— „Doamna Porter, 2 Bilcock Buildings, Bloomsbury“, domnule Vigil.

— Bine !

— Domnule Vigil, tare aș dori să nu insistați atît de mult asupra acestor cazuri fără de speranță ; se pare că nu vor duce la nici un rezultat și timpul dumneavoastră e atît de prețios !

— Cum aș putea să le părăsesc, doamna Shortman ? N-am de ales.

— Dar, domnule Vigil, de ce să nu alegeți ? Trebuie să fie și un sfîrșit. Vă rog să mă iertați că-mi permit, dar cred că uneori vă pierdeți timpul.

Gregory se întoarse spre dactilografă.

— Domnișoară Mallow, are dreptate doamna Shortman ? Chiar îmi irosesc timpul ?

Tînăra fată roși și, fără să-l privească, răspunse :

— N-aș spune asta, domnule Vigil, dar sigur că înseamnă pentru dumneavoastră multă osteneală și bătaie de cap.

Un zîmbet perplex și ironic flutură pe buzele lui Gregory.

— Ei bine, acum știu că pot s-o vindec. Deci : „2 Bilcock Buildings“. Și continuă să privească cerul. Cum vă mai simțiți cu nevralgia, doamnă Shortman ?

Doamna Shortman zîmbi.

— Îngrozitor !

Gregory se întoarse repede.

— Atunci, probabil vă deranjează fereastra deschisă, vă rog să mă iertați.

Doamna Shortman clătină din cap.

— Nu, poate o deranjează pe Molly !

Dactilografa strigă :

— O, nu ! vă rog, domnule Vigil, n-o închideți pentru mine.

— E adevărat ?

— Adevărat, răspunseră ambele femei.

Și toți trei, de pe scaunele lor, priviră cerul. Apoi, doamna Shortman spuse :

— Vedeți, nu se poate ajunge la rădăcina răului — altfel spus : soțul ei.

Gregory se întoarse.

— Ah ! exclamă el, omul acela ! De-ar putea să scape de el ! De mult ar fi trebuit s-o facă, înainte de a se fi lăsat și ea împinsă la băutură. De ce nu a făcut asta, doamnă Shortman, de ce ?

Doamna Shortman ridică ochii, în care lucea o flacără interioară, de un fel cu totul deosebit.

— Bănuiesc că îi lipsesc banii, spuse ea. Și, apoi, trebuie să fi fost o femeie atît de drăguță

și de blîndă ! Unei asemenea femei nu-i place să divorțeze...

Gregory o privi.

— Cum, doamnă Shortman, și dumneata te alături fariseilor ?

Doamna Shortman roși.

— Vroia să-l salveze, e sigur că a vrut să-l salveze.

— Atunci dumneata și cu mine...

Dar Gregory nu-și termină fraza și se înapoie la fereastră. Doamna Shortman își mișcă buzele și cu o privire îngrijorată se uită spre cer.

La mașina ei de scris, domnișoara Mallow rămăsese înmărmurită ; degetele-i zoreau ca niciodată.

Primul vorbi Gregory.

— Vă rog să mă iertați, spuse cu blîndețe... Mă preocupă o chestiune personală care mă face să uit de toate...

Doamna Shortman încetă să mai privească cerul.

— O, dacă aș fi știut, domnule Vigil...

Gregory zîmbi.

— Vă rog, vă rog. Am speriat-o pe biata domnișoară Mallow.

Domnișoara Mallow se uită la el, el se uită la ea, și toți trei se mai uitară o dată la cer. Aceasta era principala distracție a acestui mic grup.

Gregory lucră pînă aproape de ora trei și apoi se duse să ia ceva într-o cofetărie. Bău o ceașcă de cafea cu o bucată de chek, ieși, și se urcă pe imperiala unui omnibus care mergea spre vest. Cu pălăria în mînă, cu obrazul și ochii strălucitori se gîndea la Helen Bellew. Devenise pentru el o obișnuință să se gîndească la Helen, ca la cea mai bună

și cea mai frumoasă femeie, obicei de care la vîrsta sa nu se mai putea despărți. Femeile care-l vedeau pe acest bărbat cu capul descoperit, îi adresau un zîmbet și-și spuneau : „Ce bărbat bine !“ Dimpotrivă, George Pendyce care-l zări de la fereastra „Clubului stoicilor“ îi zîmbi și el, dar altfel ; văzîndu-l încerca întotdeauna un sentiment de neplăcere.

Era mult de cînd Natura, care făcuse din Gregory Vigil un bărbat, constatase cu părere de rău că scăpase de sub legile ei, că trăia singur, lipsit de mîngîierea unei femei ; și Natura, care nu suportă ca un om să încerce să se elibereze de sub acest jug, se răzbuna pe nervii săi și-l pedepsise cu o predispoziție la apoplexie.

Natura nu suportă ceea ce iese din comun, dar pe acest bărbat îl făcuse destul de extravagant. Căci se născuse cu un temperament excesiv, „de șapte coți“ (deloc neobișnuit într-un climat cețos) și omul nu-și poate schimba statura și temperamentul. Gregory nu putea suporta faptul ca un om prost dispus să rămînă într-una prost dispus ; avea încredere că, într-o zi, cu sprijin, grijă și atenție, se va înveseli. Nu există muritor care să nu aibă o filozofie diferită de aceea a oricărui alt muritor, așa precum expresia unui om este diferită de expresia altui om. Gregory credea că filozofii care din păcate gîndeau altfel, se vor da după el dacă va avea grijă să le atragă cît mai des atenția că au greșit. Erau și alții în această Mare Britanie care credeau la fel ; Gregory, reformist înnăscut, delicat și cu gusturi rafinate, suferea din pricină că eforturile sale cele mai nobile erau împiedicate să se realizeze.

De aici se trăgeau insuccesele deplînse de doamna Pendyce la serata de la Worsted Skeynes.

Coborî din omnibus aproape de apartamentul în care locuia Helen. Obiceiul de a o vizita o dată la cincisprezece zile devenise pentru el o regulă de la care nu se abătea niciodată ; dar erau multe zile şi mai ales multe nopţi cînd renunţa la drumul său obişnuit ca să treacă pe sub ferestrele ei. Acum, după ce făcuse înconjurul casei, inconştient de ridicolul situaţiei, şedea zîmbind din nou în omnibus cu pălăria pe genunchi, poate chiar mai fericit că nu o văzuse — şi se îndrepta spre partea de est a oraşului trecînd din nou prin faţa ferestrei largi deschise a „Clubului Stoicilor“ unde locuia George Pendyce, care rîdea batjocoritor.

Ajunsese de o jumătate de oră acasă, în Buckingham Street, cînd un comisionar îi aduse scrisoarea promisă de domnul Paramor. O deschise grăbit.

„The Nelson Club,
Trafalgar Square

Dragul meu Vigil,

Vin acum de la pupila dumitale. O complicaţie neplăcută s-a produs noaptea trecută. Se pare că după vizita pe care i-ai făcut-o ieri după-amiază, soţul ei a venit la Londra şi s-a prezentat la ea aproape de ora unsprezece noaptea. Era într-o asemenea stare încît un atac de «delirium tremens» se putea produce oricînd. Doamna Bellew a fost obligată să-l reţină la ea toată noaptea. «N-aş fi putut lăsa afară nici un cîine în această stare», mi-a spus.

Vizita s-a prelungit pînă-n după amiaza de azi şi omul nostru tocmai plecase cînd am sosit. Ne

aflăm în faţa unei situaţii de-a dreptul stupidă, a cărei importanţă doresc să ţi-o explic. Cred că ţi-am spus că legea cu privire la divorţ se bazează pe anumite principii. Unul dintre ele exclude orice fel de iertare a ofenselor aduse de către persoana care cere divorţul. E ceea ce se numeşte, în limbaj juridic, conciliere, şi întrerupe acţiunea de divorţ pentru o vreme...

Tribunalul este foarte sever asupra acestui paragraf de lege, şi manifestă cea mai mare neîncredere faţă de orice acţiune a celui ce a cerut divorţul, putînd fi interpretată ca o «iertare a păcatelor». Mi-e teamă, după ce am ascultat-o pe pupila dumitale, că ar fi imprudent să cerem divorţul, deoarece e aproape sigur că tribunalul va considera că ea a iertat trecutul şi deci s-a ajuns la conciliere. Totodată, un nou ultraj ar face — cum se spune în limbaj tehnic — să renască trecutul ; şi dacă nu putem face nimic pentru prezent, ar putea exista şi mai puţine speranţe pentru viitor. Acum, că am văzut-o pe pupila dumitale şi am discutat cu ea, îţi înţeleg foarte bine teama în ce o priveşte, cu toate că nu sînt deloc sigur că e bine să o împingi să ceară divorţul. Cu toate acestea, dacă stărui, voi continua să mă ocup de acest proces şi-i voi da o atenţie cu totul deosebită. Pentru moment, te sfătuiesc să nu fii îngrijorat. Aceasta nu este o treabă pentru un profan, şi mai ales pentru dumneata, care judeci lucrurile cum ar trebui să fie şi nu cum sînt.

Rămîn, dragă Vigil, al dumitale sincer

Edmund Paramor“

„P. S. Dacă doreşti să mă vezi, voi fi la clubul meu toată seara.

E.P.“

După ce citi scrisoarea, Gregory se îndreptă spre fereastră de unde contemplă luminile care străluceau pe Tamisa. Inima-i bătea puternic şi tîmplele erau congestionate. Coborî, luă o trăsură şi se lăsă condus spre clubul Nelson.

Domnul Paramor, care se pregătea să cineze, îl invită la masă.

Gregory clătină din cap.

— Nu, mulţumesc... Nu sînt dispus. Ce înseamnă toate astea, Paramor, cu siguranţă că e o greşală. Vrei să mă faci să cred că, deoarece s-a comportat creştineşte faţă de acest om, trebuie să fie pedepsită ?

Paramor îşi muşcă degetele.

— Nu încurca lucrurile şi nu-mi pomeni de creştinism. Religia nu are de-a face cu legea.

— Ai vorbit despre principii, spuse Gregory, despre principii ecleziastice...

— Da, da, am vrut să spun principii rămase de la vechea concepţie ecleziastică privind căsătoria, care considera bărbatul şi femeia uniţi pe veci — deci nedivorţabili. Concepţia asta a fost abandonată de lege, dar principiile ne urmăresc încă...

— Nu înţeleg, zise Gregory.

Domnul Paramor spuse încet.

— Nu cred să le înţeleagă cineva. Astea-s încurcăturile noastre obişnuite. Dar ştii una, Vigil — — într-un caz ca al pupilei dumitale trebuie să păşim uşor. Trebuie să „salvăm aparenţele“, cum spun chinezii. Trebuie să pretindem că nu vrem să intentăm acţiune de divorţ, dar că sîntem atît de jigniţi încît ne vedem siliţi s-o facem. Dacă Bellew nu spune nimic, judecătorul trebuie să accepte situaţia aşa cum e formulată. Dar mai este întotdeauna şi procurorul... Nu ştiu dacă ai cunoştinţă de existenţa lui ?

— Nu, spuse Gregory, nu am.

— Ei bine, dacă el poate descoperi ceva împotriva obţinerii divorţului, o va face. Nu obişnuiesc să mă prezint în faţa tribunalului cu un proces în care cineva poate descoperi ceva...

— Vrei să spui...

— Vreau să spun că ea nu trebuie să ceară divorţul numai pentru că este nenorocită sau fiindcă este într-o situaţie în care nici o femeie nu ar trebui să se afle, ci numai dacă a fost lezată într-un anumit fel ; şi dacă prin conciliere, de exemplu, a dat tribunalului un motiv legal să-i refuze divorţul, acest divorţ îi va fi refuzat. Ca să poţi divorţa, Vigil, trebuie să fii dur ca oţelul şi prudent ca o pisică. Mă înţelegi acum ?

Gregory nu răspunse.

Paramor îl privi cu atenţie şi milă.

— Cred că nu serveşte la nimic să angajăm procesul. Tot mai ţii să-l intentezi ? Ţi-am spus în scrisoare că nu cred că ai dreptate.

— Dar cum de mă mai întrebi, Paramor ? După comportarea de ieri seara a acestui om doresc mai mult ca oricînd să intentez divorţul.

— În acest caz, spuse Paramor, trebuie să-l supraveghem de aproape pe Bellew şi să sperăm că totul va fi bine.

Gregory îi întinse mîna...

— Ai vorbit despre moralitate ? Nu pot să-ţi spun şi să-ţi explic cît de odioasă mi se pare toată procedura asta. Noapte bună.

Şi, întorcîndu-se repede, Gregory plecă.

Era agitat şi mii de gînduri confuze îi treceau prin cap. Se gîndea la Helen Bellew, la femeia

pe care o îndrăgea mai mult ca orice pe lume. O vedea înlănțuită de un șarpe mare, slinos, și faptul că mulți alții, bărbați și femei, erau în aceeași situație din vina lor înșiși sau a partenerului lor, sau fără ca cineva să aibă vreo vină, nu-l consola nicidecum. Umblă îndelung pe străzile bătute de vînt înainte de a ajunge acasă.

CAPITOLUL X

La Blafard

La suprafața civilizației noastre moderne apare din cînd în cînd unul dintre acei oameni mari și buni care, ca toți oamenii mari și buni — inconștienți de măreția operei lor — lasă în urmă o amintire durabilă înainte de a dispare în mod lamentabil. Așa a fost cazul fondatorului „Clubului stoicilor".

Era în 187... cînd a ieșit la lumină, neavînd ca bogăție decît hainele ce le purta și o idee. În mai puțin de un an a fondat „Clubul stoicilor", a cîștigat zece mii de lire, a pierdut mai mult și a recăzut în uitare.

Dar clubul a rămas în viață, și dăinuie mai departe prin frumusețea ideii nemuritoare a fondatorului. În 1891 devenise un cerc recunoscut unde poate că nu era chiar atît de greu să pătrunzi cum fusese la început, dar la fel de aristocratic ca oricare alt club din Londra, cu excepția unora în care nu putea pătrunde nimeni. Ideea cu care fondatorul ridicase edificiul era, ca toate ideile mari, simplă, permanentă și perfectă — atît de simplă, de permanentă și de perfectă, încît părea

de necrezut că nimeni nu avusese această idee înaintea lui. Era cuprinsă în articolul unu din regulamentul de admitere a membrilor :

„Nici un membru al acestui club nu trebuie să aibă vreo ocupație, oricare ar fi ea".

Astfel deveni un club renumit în toată Londra pentru calitatea excepțională a vinurilor și a bucătăriei sale.

Era situat în Piccadilly, în fața lui Green Park, și prin nenumăratele ferestre ale fumoarului său de la parter publicul avea privilegiul să vadă, la orice oră din zi, numeroși „stoici" în diferite atitudini, citind cotidienele sau privind prin fereastră.

Se aflau printre ei mai mulți proprietari de yacht-uri, unii care se ocupau cu cultivarea fructelor, alții care scriau cîte o carte sau aveau acțiuni la vreun teatru, însă majoritatea își petreceau tot timpul pe cîmpurile de curse sau la vînătoare de vulpi și păsări. Se mai găseau cîțiva care cîntau la pian, pictau un tablou, se convertiseră la catolicism, se ocupau cu opere de binefacere, aveau grade în gărzile civile, celebrele „Yeomanry"[1] dar cei mai mulți dintre membrii clubului explorau, an de an, în anumite anotimpuri, aceleași locuri „neprihănite" de pe „continent". Se deosebeau prin condiții sociale și temperament, dar aveau o trăsătură comună : posedau un venit independent pe care adesea Providența îl alcătuise atît de bine, încît să fi vrut cu tot dinadinsul și tot nu izbuteau să scape de el.

Dar cu toate că diferențele de clasă contau mai puțin decît „obligația de a nu avea vreo ocupație",

[1] Corp de voluntari, înființat în Anglia în 1761, alcătuit din membrii aristocrației și fermieri înstăriți, considerat un detașament al armatei teritoriale engleze.

„stoicii“ se recrutau, mai toți, din nobilimea rurală. Simțeau din instinct, că în acest mediu spiritul de club are cele mai multe șanse de a se conserva intact. Și cînd primii născuți intrau în club, cum s-ar zice de drept, ei se grăbeau să facă tot posibilul ca frații lor mai mici să fie și ei acceptați, pentru a se menține pe cît posibil puritatea mediului, și să-i conserve acel subtil parfum de vechi conac care nicăieri nu este mai apreciat decît la Londra.

După ce-l văzu trecînd pe Gregory pe imperiala omnibusului, George Pendyce se duse în sala de joc și, negăsind pe nimeni, începu să contemple tablourile agățate pe pereți. Erau portretele acelor membri ai „Clubului stoicilor“, care, dintr-un motiv oarecare, fuseseră luați în seamă de un caricaturist celebru al unei reviste mondene. De cîte ori apărea o asemenea caricatură, „stoicul“ era decupat din revistă, încadrat, pus sub sticlă și atîrnat lîngă ceilalți în această încăpere. George parcurse colecția de caricaturi pînă la ultima, care era a sa. Era reprezentat în haine perfect croite, cu coatele ușor încovoiate și un binoclu de curse atîrnat în bandulieră. Capul său, disproporționat de mare, era acoperit cu o pălărie de curse de culoare neagră, cu boruri foarte plate. Artistul îi studiase minuțios obrazul. Desenul buzelor, obrazului și bărbiei, tindea să dea impresia pur materială a plăcerii de a trăi, trădînd prin formă și colorit un caracter mînios și încăpățînat. Ochilor le dăduse o privire sticloasă, cu o cută încruntată în trei, de parcă ar fi vrut să spună :

„Grea muncă ! Grea de tot ! «*Noblesse oblige*». Trebuie să continui !“

Dedesubt se putea citi : *The Ambler.*

George rămase mult timp să contemple apoteoza celebrității sale. Steaua sa se ridicase la zenit. În imaginație văzu un șir întreg de triumfuri sportive pe cîmpul de curse, o perspectivă infinită de zile și nopți pe care imaginea Helenei Bellew o ilumina. Așa cum stătea acolo, printr-o coincidență curioasă, în ochi îi apăru acea privire sticloasă pe care artistul o fixase în caricatură și cuta i se săpă din nou între orbite.

Un zumzet de voci îl făcu să se întoarcă : se aruncă într-un fotoliu. Ar fi fost umilitor să fie surprins privindu-și propriul portret...

Era ora șapte și douăzeci cînd părăsi clubul îmbrăcat în haine de seară ; se urcă într-o trăsură care-l conduse la Buckingham Gate. Trimise înapoi trăsura și-și ridică gulerul mare de blană al paltonului. Între borurile pălăriei înalte și marginea acestui guler nu i se puteau distinge decît ochii. Cu buzele strînse, aștepta, aruncînd priviri îngrijorate spre fiecare echipaj ce trecea. În sfîrșit, în lumina slabă a unui felinar văzu o trăsură care se apropia repede și o mînă care-i făcea semn vizitiului să oprească. Trăsura se opri ; George ieși din umbră și se urcă. Vehicolul se puse în mișcare și George simți cum brațul doamnei Bellew îl înlănțuie pe al său.

Așa se petreceau lucrurile de fiecare dată cînd se duceau împreună la restaurant.

În al treilea salon dintr-o serie de mici încăperi discret luminate, luară loc, față în față, la o masă așezată într-un colț retras. Sub masă, piciorul ei se furișa discret de-a lungul podelei spre pantoful lui de lac. Deși ar fi putut să fie prudenți, nu puteau ascunde strălucirea ochilor lor. Un obișnuit al restaurantului care-și sorbea vinul la o masă de partea cealaltă a micii încăperi, îi

privea într-o oglindă, și o emoție dureroasă dar totodată plină de simpatie i se întipări pe obraz; un zîmbet de înțelegere îi încreți cutele din jurul ochilor. Dulceața zîmbetului dispăru curînd transformîndu-se într-un zîmbet silit. În spatele boltei din salonul alăturat apărură doi chelneri. Schimbară între ei priviri și mici semne pline de înțeles, exprimînd aceeași simpatie inconștientă, aceeași ironie conștientă. Și bătrînul obișnuit al restaurantului gîndi :

„Cît va dura oare ?..."

— Chelner, o cafea și fă-mi socoteala !

Avusese intenția să se ducă la un spectacol, dar zăbovise să privească umerii albi ai doamnei Bellew și ochii ei strălucitori din oglinda complice. Gîndea :

„Tinerețe... frumoasele zile ale tinereții !..."

— Chelner, o benedictină !

Și, auzind-o rîzînd, simți o durere în inima sa bătrînă „Nimeni, gîndi el, nu va mai rîde vreodată în acest fel pentru mine !..."

— Ascultă, chelner, ce-i asta ?... Mi-ai trecut o înghețată pe notă !...

După ce chelnerul plecă mai privi o dată în oglindă, îi văzu cum ciocnesc paharele pline de vin auriu, cu bășicuțe, și iar gîndi :

„Vă doresc noroc ! Pentru un surîs al acestor buze, draga mea, aș da orice..."

Ochii îi căzură pe florile de hîrtie care-i împodobeau masa, galbene, roșii și verzi ; aspre, fără viață, fără rost. Le văzu deodată așa cum erau, văzu urmele de vin din paharul său, petele de pe fața de masă, cojile de alune pe care le mîncase. Tuși, răsuflă greu și-și spuse : „Acest restaurant, nu mai e ca altă dată, nu mai vin pe-aici !"

Își îmbrăcă cu greu paltonul ; înainte de a pleca, mai privi o dată în oglindă și întîlni ochii lor care-l priveau. Citi în ei mila nepăsătoare a celor tineri pentru bătrîni și ochii săi răspunseră parcă : „Așteptați, așteptați ! Sînteți încă tineri ! Nu vă doresc nici un rău, dragii mei !" Și plecă șchiopătînd, căci avea un picior mai scurt.

George însă, cu partenera sa, rămaseră în salon, și, după fiecare pahar, lumina din ochii lor devenea mai strălucitoare. Căci, cine mai era acolo de care să le pese ? Nici un suflet ! Numai un chelner înalt, brunet și tînăr, puțin sașiu, care era de serviciu și un alt chelner cu fața palidă și cu o figură suferindă. Toată lumea părea de culoarea vinului pe care-l băuseră ; vorbeau despre lucruri banale, dar ochii lor, vrăjiți și strălucitori, vorbeau cu adevărat. Chelnerul cel tînăr și brunet stătea deoparte, nemișcat, și privirea lui sașie fixată pe umerii ei exprima în mod inconștient dorul vreunui sfînt dintr-un tablou sacru... Nevăzut, în spatele unui paravan, micul chelner își turnă un pahar dintr-o sticlă abandonată. Printr-o crăpătură a obloanelor roșii, din frigul de afară, se strecură privirea unui ochi, fixă și curioasă, pînă ce privitorul trecu mai departe.

Cînd s-au ridicat să plece, trecuse de mult de nouă. Chelnerul înalt și brunet îi așeză cu respect mantoul pe umeri. Ea se întoarse și cu o indulgență nesfîrșită în ochi gîndi : „Dumnezeu știe... dacă aș putea, te-aș face și pe dumneata fericit... De ce să suferi ? Viața e frumoasă..."

Privirea tînărului chelner sașiu se plecă în fața ei, se înclină ținînd în mînă banii primiți. Celălalt, care servise vinul, se grăbi spre ușă și fața lui suferindă se ilumină într-un zîmbet—

— Noapte bună, doamnă ; noapte bună, domnule. Vă mulțumim foarte mult !

Rămase şi el aplecat cu mîna întinsă şi zîmbetul îi dispăru.

În trăsură, brațul lui George o cuprinse pe sub haină ; se lăsară duşi în lungul şir de trăsuri grăbite în care se aflau perechi la fel ca ei, fără să le pese de cei din jur, ochi în ochi, departe de orice în afara mîngîierilor lor. Vorbeau încet cu ochii pe jumătate închişi.

PARTEA A II-a

CAPITOLUL I

Gregory reîncepe campania

La capătul grădinii înconjurate de ziduri, pe care domnul Pendyce o aranjase imitînd pe aceea din îndrăgitul şi bătrînul Strathbeggaly, se afla o livadă plantată cu peri şi cireşi. Înfloriseră timpuriu în acest an, astfel că în a treia săptămînă din aprilie ultimul cireş era în floare. În iarba mare creşteau narcise de tot soiul ; an de an îşi expuneau stelele lor galbene în bătaia soarelui care străbătea printre copacii înfloriți.

Doamnei Pendyce îi plăcea să vină în această livadă. Avea mănuşi mari în mîini, iar obrazul îi era uşor colorat din pricina mişcării ; natura în sărbătoare o odihnea. Datorită ei bătrînii copaci scăpau an de an de foarfecele grădinarului şi de alte înfrumusețări, pe care spiritul fertil al moşierului le-ar fi impus. Era o veche tradiție a familiei Totteridge ca pomii fructiferi să fie lăsați să crească în livadă fără intervenția cuiva, în timp ce soțul ei, care avea idei oarecum mai noi, dorea să folosească numai metode moderne. Luptase pentru apărarea acestor copaci. Era de altfel singurul lucru pentru care luptase de cînd se măritase ; Horace Pendyce se simțea stînjenit chiar şi astăzi cînd îşi amintea ziua aceea care acum nu i

se mai părea atît de tragică, cînd soția sa se așezase cu spatele la ușa dormitorului lor și-i spusese : „Dacă tai bieții mei copaci, Horace, nu mai rămîn o zi aici !“ Atunci îi ceruse să-l lase să taie măcar din crengi ; dar deoarece operația fusese amînată cu o zi sau două, copacii rămăseseră neatinși timp de treizeci și trei de ani. Ea se simțea chiar deosebit de mîndră că mai dădeau rod și îl auzeai cum spune adeseori : „O idee bizară a soției mele ! N-au fost tunse niciodată ramurile. Și totuși, e remarcabil că o duc mai bine decît oricare alți pomi fructiferi din livadă !“

În această primăvară, cînd toată vegetația era timpurie, cînd cucii cîntau din plin, iar mireasma tinerilor molifți din plantația cea nouă (sădită la nașterea lui George) plutea în aer ca un parfum de lămîi care parcă părea să coboare din cer, doamna Pendyce venea mai des ca de obicei în livadă. Ca în trecut simțea în ea acele tulburătoare, dureroase aspirații către ceva necunoscut, de mult uitate, care o răscoliseră în primii ani cînd se stabilise la Worsted Skeynes. Așezată pe o bancă vopsită în verde, la umbra cireșului cel mai apropiat, se gîndea mai mult ca oricînd la George, de parcă inima fiului ei, vibrînd acum în prima lui pasiune adevărată, făcea apel la ea ca să afle înțelegere.

Venise la intervale foarte mari la moșie. În iarna trecută de două ori : pentru cîteva zile de vînătoare și o dată la un sfîrșit de săptămînă. Atunci îl găsise slăbit și obosit. Pentru prima dată nu venise acasă de Crăciun. Cu precauțiuni nesfîrșite îl întrebase dacă o văzuse pe Helen Bellew și el îi răspunse :

— Oh, da, o văd din cînd în cînd.

Toată iarna consultase ziarul *Times* ca să vadă dacă pomenește de calul fiului ei și era dezamăgită că nu găsea nimic. Totuși, într-o zi din februarie, îl descoperi în fruntea unor liste de cai. și îi scrisese de îndată ca să-și exprime bucuria. Din cinci liste pe care figura numele lui, Ambler era al doilea numai pe una singură. Răspunsul lui George îi parveni abia după vreo săptămînă.

„Dragă mamă,

Ceea ce ai văzut dumneata a fost greutatea cailor pentru handicapurile de primăvară. M-au scos de peste tot. Îți scriu în grabă mare. Fiul tău care te iubește,

George Pendyce“

Pe măsură ce se apropia primăvara, perspectiva călătoriei pe care trebuia s-o facă singură la Londra și care o ajutase să treacă iarna, devenise acum din ce în ce mai îndepărtată și în cele din urmă dispăru. Încetă chiar să viseze la această vizită, de parcă nici n-ar fi avut vreodată asemenea dorință. Ba chiar se întreba dacă fiul ei își va mai aminti de ea. În schimb se gîndea — de parcă puțin i-ar fi păsat de ele — la vizitele pe care trebuia să le facă, la nenumăratele serate din sezonul de iarnă. Căci Worsted Skeynes, cu tot ce reprezenta, părea un călăreț greoi care o îndemna cu o mînă de fier de-a lungul unei poteci înguste ; visa deseori să scape de el, îndată ce va ieși în cîmp deschis, dar nu reușea niciodată.

Obișnuit se trezea la ora șapte, își lua ceaiul și de la șapte la opt își nota diferite lucruri pe carnețel, în timp ce domnul Pendyce sforăia ușor, culcat pe spate. La ora opt se scula. La nouă își turna cafeaua în ceașcă. De la nouă și jumătate

pînă la zece se sfătuia cu menajera şi-şi îngrijea păsărelele. De la zece la unsprezece discuta cu grădinarul şi-şi vedea de rochii. De la unsprezece la douăsprezece scria invitaţii unor persoane care îi erau indiferente, şi transmitea mulţumiri altor persoane cărora ea le era indiferentă ; pregătea diverse cecuri pe care domnul Pendyce trebuia să le semneze ; clasa diferite recipise, pe care le eticheta cu grijă pe verso şi le lega cu un elastic. De obicei, primea şi vizita doamnei Hussell Barter. De la douăsprezece la unu se plimba cu ea şi cu „drăguţii de cîini" pînă-n sat, unde se oprea cu un aer încurcat la casele sătenilor, intimidaţi de prezenţa ei. De la unu şi jumătate la două îşi lua dejunul. De la două la trei se odihnea pe o canapea în camera albă încercînd să citească în ziar dezbaterile parlamentare, dar în realitate se gîndea la alte lucruri. De la trei la patru jumătate se consacra florilor pe care le îndrăgea, de unde putea fi chemată în orice clipă dacă soseau musafiri. Rareori se urca în trăsură şi pleca spre vreun conac învecinat, unde rămînea o jumătate de oră şi apoi se înapoia. La patru şi jumătate serveau ceaiul. La ora cinci împletea o eşarfă sau şosete pentru George sau Gerald şi, zîmbind blînd, asculta ce se petrecea în jur. De la şase la şapte soţul ei îi împărtăşea în general impresiile personale despre parlament şi alte lucruri. De la şapte la şapte jumătate se schimba şi îmbrăca o rochie neagră lungă, decoltată, aruncînd pe umeri o eşarfă din dantelă veche. La şapte şi jumătate lua cina. La ora nouă fără un sfert o asculta pe Norah care cînta două valsuri de Chopin şi o bucată numită *Serenada primăverii* de Baff şi o asculta apoi pe Bee care cînta *Mikadoul* sau *Fata obrăznicuţă*. De la nouă la zece şi

jumătate juca pichet pe care-l învăţase de la tatăl ei, dacă găsea cu cine să joace ; dar deoarece se întîmpla prea rar, făcea o pasienţă de una singură. La zece şi jumătate se ducea la culcare. La ora unsprezece şi jumătate, cu regularitate, domnul Pendyce o trezea. La ora unu noaptea adormea la loc. În zilele de luni nota cu scrisul ei citeţ, scrisul familiei Totteridge, o listă de cărţi ca să-i fie aduse de la bibliotecă şi comanda tot ce era recomandat în revista *The Ladies' Paper* pe care o primea săptămînal la Worsted Skeynes. Periodic, domnul Pendyce îi aducea o listă proprie, compilată din *Times* şi *Field*, pe care el o completa în liniştea biroului său şi ea o adăuga la propria-i listă.

Astfel familia era aprovizionată cu literatură potrivită cu nevoile ei ; nici o carte indezirabilă nu-şi croia drum în casă, deşi faptul nu ar fi avut vreo importanţă pentru doamna Pendyce, care spunea adeseori cu o voce caldă, plină de regret : „dragul meu, nu am timp să citesc".

În această după-amiază era atît de cald încît albinele ieşite din stup roiau în jurul florilor. Într-un copac de tisă, ale cărui ramuri se aplecau spre grădina scoţiană, doi sturzi se agitau, deoarece unul din micuţii lor căzuse din cuib. Pasărea mamă, pitită în iarba înaltă din livadă, tăcea, încercînd să liniştească, prin exemplul ei, ciripitul puiului, de teamă ca în felul acesta să nu atragă atenţia vreunei creaturi aparţinînd sau nu speţei umane.

La acest zgomot, doamna Pendyce, aşezată la umbră sub cel mai bătrîn cireş, se întoarse şi, dîndu-şi seama de cele întîmplate, ridică puiul de pasăre şi-l aşeză la loc în cuib, spre spaima, exprimată cu zgomot, a părinţilor înaripaţi. Apoi se întoarse la bancă şi se aşeză.

Simţea în suflet ceva din teama sturzului-mamă. Îşi reamintea de vizita pe care Maldenii o făcuseră la conac înaintea plecării la Londra, şi la amintirea cuvintelor spuse de *lady* Malden obrajii i se împurpurară. E adevărat că se consola la gîndul : „cît de burgheză e Ellen Malden !" dar acum această amintire nu-i liniştea sufletul.

Lady Malden venise întovărăşită de una din fiicele ei cu obrazul pămîntiu, care nu o părăsea niciodată, şi de doi cîini apatici care fuseseră obligaţi să alerge tot drumul şi care acum erau culcaţi sub trăsură cu limbile scoase... Şezuse cît îşi propusese ; dar în trei sferturi din acest timp se frămîntase de parcă nu-şi împlinise o datorie, în timp ce doamna Pendyce se frămîntase şi ea în ultimul sfert de oră avînd însă convingerea că-şi făcuse din plin datoria.

— Draga mea prietenă, spusese *lady* Malden după ce-şi trimisese fiica ei cea fără expresie la seră, după cum ştii nu e în firea mea să repet bîrfelile ; dar cred că fac bine să-ţi spun că am auzit anumite lucruri. Ştii că băiatul meu Fred (care are să devină *sir* Frederick Malden) face parte, împreună cu fiul dumitale George, din acelaşi club, bineînţeles ca toţi tinerii, dacă sînt din familie bună. Regret că trebuie să-ţi spun că nu există nici o îndoială : fiul dumitale a luat cina la... poate n-ar trebui să spun numele... La „Blafard", cu doamna Bellew. Presupun că nu ştii ce fel de local este acest „Blafard"... Multe separeuri unde te duci cînd nu vrei să fii văzut. Desigur că eu n-am fost niciodată acolo ; dar îmi pot închipui perfect. Şi n-a fost numai o dată, se duce deseori acolo. M-am gîndit să-ţi spun, deoarece socot că este scandalos din partea ei — în situaţia în care se află...

O azalee într-un vas alb şi bleu separa cele două femei ; doamna Pendyce îşi ascunse privirea în ea ; dar cînd îşi ridică obrazul, sprîncenele îi erau încruntate şi buzele-i tremurau de furie.

— Oh, spuse ea, nu-mi spui nimic nou. Asta nu înseamnă nimic ; ştiu de multă vreme !

O clipă *lady* Malden ezită, apoi se împurpură şi ea în albul ochilor ; pudoarea îi era ofensată.

— Dacă ştii de multă vreme, spuse ea cu oarecare demnitate, cred că e timpul să mă înapoiez la Londra. Şi se ridică să plece.

Privindu-i conformaţia nefericită, doamna Pendyce gîndi :

„De ce m-am temut ? E numai... Şi apoi gîndi iar : Sărmana femeie ! Ce-ar putea face să nu aibe picioare atît de scurte ! ?"

Dar după ce plecase împreună cu fiica ei cea fără expresie şi cu cîinii apatici alergînd după trăsură, Margery Pendyce îşi duse mîna la inimă.

În mijlocul zumzetului albinelor, al florilor îmbobocite, printre cîntecele mierlelor, care încercau din minut în minut alte note, îi fu cu neputinţă să-şi oprească bătăile inimii ce palpita ca de teama unei primejdii de neînlăturat. Îl revăzu în gînd pe George cînd era copil, îmbrăcat în haine de pînză, pătate, cu pălăria de paie dată pe spate, îmbujorat şi voinic, avînd un aer hotărît pe care-l avea întotdeauna cînd se înapoia după o aventură.

Deodată, din adîncul inimii şi din adîncul zilei de primăvară se ridică în ea sentimentul că o putere nemiloasă caută s-o despartă de fiul ei ; îşi scoase batista brodată şi plînse. În jurul ei albinele zumzuiau nepăsătoare, petalele florilor cădeau din copaci, razele soarelui o îmbrăcau într-o ţesătură de aur la fel de fină ca şi dantela batistei pe care o purta cu ea. De departe, de la fermă,

se auzea mugetul vacilor care erau pe cale să fie mulse şi încă un sunet, oarecum străin în casa ei atît de bine rînduită, modulaţiile unui fluier de copil...

— Mamă, mamă, ma... a... mă !

Doamna Pendyce îşi trecu repede batista peste ochi şi, ascultînd de legile bunei creşteri îşi şterse pe dată orice urmă de emoţie de pe obraz. Aşteptă, mototolindu-şi mica batistă în mîna înmănuşată.

— Mamă ? ah, uite... eşti aici ! A venit Gregory Vigil !

Pe cărare venea spre ea Norah, cu cîte un foxterier de fiecare parte, şi în urma ei, fără pălărie, se vedea obrazul purpuriu al lui Gregory şi părul lui încărunţit.

— Cred că aveţi de vorbit. Mă duc la parohie. Pa ! Pa !

Şi, precedată de cîinii ei, Norah plecă.

Doamna Pendyce întinse mîna.

— Ei bine, Grig, spuse ea, asta-i chiar o surpriză.

Gregory se aşeză pe bancă lîngă ea.

— Uite ce ţi-am adus, vreau s-o citeşti înainte de a răspunde, spuse Gregory arătîndu-i o scrisoare.

Doamna Pendyce îşi dădu seama că aştepta din partea ei să vadă lucrurile cu ochii lui ; cu inima strînsă îi luă scrisoarea din mînă :

„Personal
Lincoln's Inn Field
21 aprilie 1892

Dragul meu Vigil,

Am obţinut acum dovezile suficiente care îmi vor permite să introduc cererea de divorţ. Am scris pupilei dumitale s-o înştiinţez şi aştept instrucţiunile ei. Din nefericire nu sîntem în posesia unui act care să dovedească cruzime împotriva reclamantei şi am fost nevoit să-i atrag atenţia că în cazul în care soţul ei contestă cererea, va fi foarte greu ca tribunalul să accepte divorţul sub învinuirea de părăsire de domiciliu ; va fi greu chiar şi în cazul cînd el nu va contesta cererea de divorţ.

În asemenea împrejurări trebuie să ne amintim că lucrurile ce nu trebuiesc menţionate în cerere sînt uneori mai importante decît acelea care trebuiesc amintite, şi, din această cauză, ar fi util să ştim dacă vom întîmpina vreo opoziţie. Nu te sfătuiesc să intri în discuţie cu soţul reclamantei ; dar dacă ai unele informaţii utile împotriva lui, te rog să mi le comunici. Urăsc lucrurile neserioase şi cele făcute pe ascuns ; divorţul este întotdeauna o afacere murdară şi atît timp cît legea este formulată cum este şi rufele murdare trebuiesc spălate în public, va fi imposibil pentru oricine, vinovat sau nevinovat, şi chiar şi pentru noi avocaţii, să evităm să ne murdărim mîinile într-un fel sau altul. Îmi pare tot atît de rău cît şi dumitale.

A apărut un nou poet care scrie în revista *Tertiary*. Unele din versurile sale sînt de mîna întîi. Să te uiţi în ultimul număr.

Grădina mea e acum superb înflorită.

Te rog să crezi în sentimentele mele cele mai alese.

Al dumitale sincer,

Edmund Paramor“

Doamna Pendyce lăsă scrisoarea să-i cadă în poală şi se uită la vărul ei.

— A studiat la Harrow, cu Horace. Îmi place acest om. Este unul dintre cei mai simpatici oameni pe care i-am cunoscut.

Era evident că încerca să cîştige timp.

Gregory începu să se plimbe în sus şi în jos.

— Paramor este un om pentru care am cel mai înalt respect. Am încredere în el, mai mult decît în oricare altul.

Era limpede că şi el încerca să cîştige timp.

— Vai, ia seama la narcisele mele, te rog!

Gregory îngenunchie să îndrepte floarea pe care călcase. O oferi apoi doamnei Pendyce. Purtarea lui era atît de neobişnuită încît aproape îi părea ridicolă.

— Scumpul meu Grig, ai să capeţi reumatism şi vei strica acest frumos costum; iarba pătează atît de oribil!

Gregory se ridică, se uită ruşinat la genunchii săi şi apoi spuse:

— Genunchii mei nu mai sînt ca altădată.

Doamna Pendyce zîmbi.

— Păstrează-ţi genunchii pentru Helen Bellew, Grig. Eu am fost întotdeauna cu cinci ani mai mare ca tine.

Gregory îşi ciufuli părul.

— Ştiu că nu mai e la modă să îngenunchiezi. Dar credeam că la ţară mai este permis.

— Tu nu prea observi cum stau lucrurile, dragă Grig. La ţară e şi mai demodat să stai în genunchi. Pe treizeci de mile în jur n-ai putea găsi o femeie căreia i-ar place ca un bărbat să îngenunche în faţa el. Am pierdut obiceiul. Ar crede că-ţi baţi joc de ea... Uităm repede să fim vanitoase!

— La Londra, reluă Gregory, am auzit că toate femeile vor să devină bărbaţi; dar am crezut că la ţară...

— La ţară, Grig, ar vrea şi ele toate să fie bărbaţi, dar nu îndrăznesc să încerce. Rămîn cu mult în urmă.

Doamna Pendyce roşi, de parcă mărturisise gînduri adînc ascunse.

Deodată Gregory izbucni.

— Nu pot să sufăr femei de astea!

Doamna Pendyce zîmbi din nou.

— Grig dragă, dar tu nu eşti însurat!

— Detest ideea că însurătoarea schimbă părerile, Margery! Detest această idee!

— Ia seama la narcisele mele, murmură doamna Pendyce.

În tot acest timp se gîndea: „Scrisoarea aceea îngrozitoare. Ce trebuie să fac?“

Ca şi cum i-ar fi ghicit gîndurile, Gregory spuse:

— Presupun că Bellew nu va contesta divorţul. Dacă e om de onoare va fi mai mult decît bucuros să redea Helenei libertatea. Nu voi crede niciodată că un bărbat poate fi atît de josnic, de lipsit de suflet, încît s-o împiedice să rupă lanţurile. Nu am pretenţii că înţeleg legile, dar mi se pare că există o singură cale pentru un bărbat... şi pe de altă parte, Bellew este un *gentleman*. Vei vedea că se va comporta ca atare!

Doamna Pendyce îşi ascunse privirea în narcisa din poală.

— L-am văzut doar de două-trei ori, dar mi s-a părut, dragă Grig, că e un bărbat care azi se poartă într-un fel şi mîine într-altul. Tare diferit de toţi bărbaţii de aici.

— Cînd apar probleme de viață, diferențele se atenuează, spuse Gregory, un bărbat seamănă cu celălalt. Cunoști oare vreun bărbat atît de lipsit de cavalerism ca să se poarte astfel ?

Doamna Pendyce îl privi ; pe față i se citea mirare, admirație, ironie și chiar teamă ; în ochii ei se dădea o luptă.

— Cunosc chiar mulți de acest fel.

Gregory își strînse fruntea în mîini.

— Margery, urăsc cinismul tău. Nu știu de unde îți vine.

— Îmi pare rău ; n-am intenționat să fiu cinică — zău că nu. Vorbeam numai de ce am văzut.

— Văzut ? spuse Gregory. Dacă m-aș lua după ceea ce văd zilnic și la orice oră, la Londra, în timpul lucrului meu, m-aș sinucide după o singură săptămînă.

— Dar după ce criterii te poți lua ?

Fără să mai răspundă, Gregory se îndreptă spre marginea livezii. Stătea și privea grădina scoțiană, cu obrazul ridicat spre cer. Doamna Pendyce își dădea seama că el regreta lipsa ei de înțelegere și-i părea rău că nu vede și ea ceea ce vede el acolo sus. Gregory se întoarse și spuse :

— Nu mai discutăm.

Ii ascultă cuvintele cu oarecare spaimă, dar fiindcă nu putea să-și arate îngrijorarea și îndoiala care-i tortura sufletul, se mulțumi să-l poftească la ceaiul care era pregătit.

Gregory nu vroia să plece din soare ca s-o urmeze în casă.

În salon Bee începuse să servească ceaiul tînărului Tharp și pastorului Husell Barter.

Sunetul acestor voci binecunoscute îi redă doamnei Pendyce puțin din liniștea ei. Pastorul se apropie, ținînd o ceașcă de ceai în mînă.

— Soția mea are o durere de cap foarte puternică. Dorea să vină cu mine, dar am rugat-o să se culce. E cel mai bun remediu pentru dureri de cap. Il așteptăm în iunie, știți... Dați-mi voie să vă aduc ceaiul.

Doamna Pendyce, care era la curent cu evenimentul din iunie pe care-l așteptau, se așeză și-l privi pe Barter ușor surprinsă. Era cu adevărat un om foarte cumsecade ; era frumos din partea lui că își lăsase soția să se odihnească ! Se gîndea la obrazul lui lat și roșcovan, cu buza groasă, nu lipsită de umor. Era într-adevăr foarte prietenos. La picioarele ei, Roy, terierul, adulmeca gleznele pastorului dînd ușor din coadă.

— Mă place, spuse pastorul. Ei știu cine îi iubește — minunate creaturi, cîinii ăștia ! Uneori sînt ispitit să cred că au suflet !

Doamna Pendyce răspunse :

— Horace spune că îmbătrînește.

Cîinele se uită la obrazul ei și buzele-i tremurară.

Pastorul rîse :

— Nu vă îngrijorați, are destulă viață în el. Și apoi pe neașteptate adăugă : N-aș putea ucide un cîine, e prietenul omului. Nu, nu ! Natura să aibe grijă de asta.

Aplecați deasupra pianului, Bee și tînărul Tharp întorceau paginile operetei *Fata obrăznicuță ;* încăperea era plină de parfumul azaleelor, iar pastorul Barter, călare pe un scaun aurit, părea aproape simpatic așa cum sta și privea cu tandrețe la bătrînul cîine.

Doamna Pendyce simţi deodată nevoia de a se lămuri, dorea să afle părerea unui bărbat.

— Vai, domnule Barter, spuse ea, vărul meu Gregory Vigil mi-a adus chiar acum veşti importante. Să ştiţi că sînt confidenţiale. Helen Bellew are de gînd să introducă divorţul. Am vrut să vă întreb dacă puteţi să-mi spuneţi... Dar, ridicînd ochii spre obrazul pastorului, se opri.

— Un divorţ ! H'm ! Într-adevăr !

Doamna Pendyce simţi fiori reci de spaimă.

— Desigur că nu veţi spune nimănui, nici chiar lui Horace. Nu e treaba noastră.

Barter se înclină ; faţa lui avea aceeaşi expresie ca şi în dimineţile de duminică.

— H'm ! spuse din nou.

Deodată îi trecu prin cap, ca o licărire, că acest om cu maxilarul gros şi cu ochi ameninţători ştia ceva. Avea impresia că-i spune :

„Asta nu-i treabă pentru femei ; te rog fii bună şi lasă asta pe seama mea".

Doamna Pendyce nu avea nici un fel de dovezi în afară de cele cîteva cuvinte rostite de *lady* Malden şi amintirea ei care i-l arăta pe George în clipa cînd spusese : „Oh ! da, o văd din cînd în cînd". Nu ştia nimic, nu se putea bizui pe nimic ; dar ştia din instinct că fiul ei era amantul doamnei Bellew.

Cu un sentiment de spaimă şi speranţă îl văzu intrînd pe Gregory.

„Poate, gîndea ea, îl va convinge pe Grig să oprească divorţul."

Îi turnă ceai lui Gregory, apoi îi urmă pe Bee şi pe Cecil Tharp în seră, lăsîndu-i singuri pe cei doi bărbaţi.

CAPITOLUL II

Tot influenţa pastorului Hussell Barter

Ca să înţelegem şi să simpatizăm cu sentimentele şi atitudinea pastorului de la Worsted Skeynes, trebuie să luăm în consideraţie originea sa, educaţia pe care o primise, şi întîmplările din viaţa sa.

Hussell Barter, al doilea fiu al unei familii din Suffolk se conformase tradiţiei, făcîndu-şi studiile la Oxford. La douăzeci şi patru de ani, după mai multe examene, obţinuse calificarea care-l făcu apt să indice persoanelor de ambele sexe regulile de viaţă şi de comportare. Graţie acestei fericite împrejurări, caracterul său, care nu era lipsit de hotărîre, se cristaliză, şi, astfel, a fost pus la adăpost de căutările şi zbuciumul sufletesc de care aveau parte cei din jurul său. Deoarece nu era cu nimic mai presus sau mai prejos decît cei mai mulţi oameni, nici prin minte nu-i trecea să se opună unui sistem care exista de atîta vreme şi care-i era atît de util. Ca toţi oamenii de rînd, credea în autoritate, mai ales că o mare parte din această autoritate îi fusese încredinţată. Ar fi fost într-adevăr de neînchipuit ca un om cu obîrşia şi educaţia sa să aibe cea mai mică rezervă sau îndoială asupra perfecţiunii maşinii din care el însuşi era o rotiţă.

La vîrsta de douăzeci şi şase de ani, după moartea unchiului său, intră în posesia parohiei de la Worsted Skeynes, parohie care aparţinea ereditar familiei sale. Şi de atunci nu se mişcase de aici. Era într-una necăjit că, la moartea sa, parohia nu va rămîne nici fiului său mai mare, nici celui de al doilea, ci va reveni celui de-al doilea fiu al fratelui său mai mare, care era moşier... La

vîrsta de douăzeci și șapte de ani se căsătorise cu domnișoara Rose Twining, a cincea fiică a unui preot din Huntingdonshire, și, în mai puțin de optsprezece ani, concepuse zece copii care cu toții erau sănătoși și inimoși ca și el însuși, și-acum îl aștepta pe al unsprezecelea.

Deasupra șemineului din biroul său atîrna un tablou reprezentînd un grup de familie. Era încadrat și purta următorul verset din *Biblie* : „Nu judeca ca să nu fii judecat". Îl alesese ca „motto" în primul său an de preoție și nu găsise de cuviință să-l schimbe nici acum. În acest grup familial, domnul Barter ședea la mijloc, cu cîinele său la picioare, soția stătea în spate, și, desfășurîndu-se de ambele părți ale fotografiei ca aripile unui fluture, sau lamele unui evantai, erau înșiruiți copiii.

Taxele lor școlare începeau să apese greu bugetul familiei și pastorul se plîngea într-una, dar de fapt se obișnuise, iar soția sa nu se plîngea niciodată de nimic.

Biroul său era mobilat cu o simplitate potrivită studiului ; pentru binele lor, mulți copii fuseseră bătuți acolo cu varga, deși nu fără milă, iar într-un colț se afla un covor vechi turcesc despre care Barter nu mai știa dacă se uzase din cauza genunchilor sau din pricina lacrimilor celor pedepsiți. Într-un dulap așezat de o parte a șemineului își ținea toate cărțile de rugăciune, multe dintre ele roase de timp ; de cealaltă parte, într-un alt dulap, își ținea instrumentele de golf pe care le lustruia și le îngrijea necontenit ; într-un colț erau așezate modest o undiță și un toc de pușcă. Sub birou, între cele două rînduri de sertare, era așternută o rogojină pentru buldogul său, un animal premiat, obișnuit să stea culcat acolo, de pază,

la picioarele stăpînului său, cînd acesta își scria predicile. Calitățile pastorului ca și cele ale cîinelui său erau vechile virtuți englezești : încăpățînare, curaj, intoleranță și umor. Defectele sale ? Datorită condițiilor în care își dusese viața, ele nu fuseseră niciodată scoase la iveală, astfel că nu-și dădea seama de ele.

Văzîndu-se singur cu Gregory Vigil, pastorul se apropie de el ca un cîine care vede un alt cîine, și atacă direct delicatul subiect.

— A trecut ceva vreme de cînd am avut plăcerea să vă întîlnesc, domnule Vigil, spuse el. Doamna Pendyce mi-a încredințat în secret veștile pe care le-ai adus și trebuie să vă spun fără înconjur cît sînt de surprins.

Gregory păru că vrea să se retragă, de parcă suferise un șoc.

— Într-adevăr ! spuse el, glacial.

Pastorul, care prinse pe loc nuanța de ostilitate, repetă apăsînd pe cuvinte :

— Sînt mai mult decît surprins ; de fapt, cred că trebuie să fie o neînțelegere.

— Ce fel de neînțelegere ? întrebă Gregory. Expresia de pe obrazul pastorului se schimbă. Fața lui gravă deveni amenințătoare.

— Am datoria să vă spun că, într-un fel sau altul, nu trebuie împinse prea departe lucrurile cu acest divorț...

Gregory avu o tresărire.

— După cîte știu, mi se pare că pupila mea nu face parte din parohia dumitale, domnule Barter ; și chiar de-ar face...

Pastorul se apropie de el cu capul înainte și cu buza de jos într-afară, descoperindu-și dinții.

— Ar face parte dacă și-ar face datoria. Ar face parte... Eu nu mă gîndesc la ea, mă gîndeso

la soțul ei care face parte din parohia mea, și spun că acest divorț trebuie împiedicat.

Gregory renunță la poziția defensivă.

— Cari vă sînt motivele ? repetă el, tremurînd de furie.

— Nu doresc să intru în detalii, dar dacă mă forțați, nu voi ezita.

— Regret, dar trebuie să vă forțez, răspunse Gregory.

— Ei bine, fără să numesc pe cineva, sînt obligat să vă spun că ea nu este persoana potrivită să introducă o acțiune de divorț !

— Dumneata pretinzi asta ? spuse Gregory, dumneata...

Nu putu să continue.

— Pe mine nu mă vei intimida, domnule Vigil, spuse pastorul cu un zîmbet feroce. Eu îmi fac datoria.

Gregory se strădui din răsputeri să se stăpînească.

— Ați făcut afirmații nepermise, care nu pot rămîne fără urmări, chiar dacă sînt făcute de un preot, spuse el distant. Aveți bunătatea să vă explicați și să-mi explicați.

— Explicația mea, răspunse pastorul, este ceea ce am văzut cu proprii mei ochi !

Și aceiași ochi se pironiră asupra lui Gregory. Pupilele îi erau contractate ca niște ace de gămălie, irisul cenușiu-deschis avea în jur o strălucire ștearsă și albul ochilor era injectat de sînge.

— Deoarece doriți să știți și mă siliți să vă spun, ei bine, am văzut-o cu proprii mei ochi sărutînd un bărbat chiar aici, în seră.

Gregory ridică mîna.

— Cum de îndrăznești ! șopti el.

Barter făcu din nou mișcarea de dispreț cu buza de jos.

— Îndrăzneala mea, domnule Vigil, nu va rămîne la ce v-am spus, după cum veți constata singur. Vă repet din nou : opriți divorțul, altfel îl voi opri eu.

Gregory se întoarse spre fereastră.

— V-ați făcut vinovat de lipsă de delicatețã, spuse el. Continuați să vă înșelați. Gîndiți ce vreți, faceți ce vreți. Acțiunea intentată merge mai departe. Bună-seara, domnule.

Și, întorcîndu-i spatele, părăsi camera.

Barter făcu un pas înainte. Cuvintele „v-ați făcut vinovat de lipsă de delicatețã" i se roteau în creier pînă ce fiecare vînă de pe obraz și de pe gît i se umflă, gata să plesnească ; și cu un strigăt răgușit de animal rănit se prăvăli spre ușa pe unde pleca Gregory. Dar în momentul în care ajunse la ușă, aceasta i se deschise în nas. Și deoarece de cînd fusese hirotonisit renunțase la înjurături, era gata să facă un atac de apoplexie. Deodată își dădu seama că doamna Pendyce îl privește din ușa serei. Obrazul îi era foarte palid, avea sprîncenele ridicate ; în fața acestei priviri Barter își recăpătă în oarecare măsură stăpînirea de sine.

— S-a întîmplat ceva, domnule Barter ?

Pastorul zîmbi trist.

— Nimic, nimic, spuse el. Trebuie să vă rog să mă scuzați, asta-i tot. Treburile parohiei mă așteaptă.

Cînd în sfîrșit se văzu afară pe drum, amețeala și senzația că se înăbușă dispărură însă fără ca spiritul să i se fi ușurat. De fapt, primise una din acele lovituri psihice care dezvăluie adevărata fire a omului. Obișnuit să spună despre el pe

un ton de bună dispoziție : „Da, știu, sînt cam iute din fire, dar îmi trece repede !“ nu i se întîmplase niciodată să i se pună la încercare tăria lui înnăscută, din cauza rangului său în societate. De mulți ani era atît de obișnuit să nu se lase copleșit de proasta dispoziție, încît nu-și putuse da seama cît de adînc era înrădăcinat în el vechiul spirit combativ britanic și nu descoperise încă pînă unde era în stare să-l ducă. Cu cît chibzuia mai mult, cu atît i se părea intolerabil ca o femeie, ca această doamnă Bellew, să aibă nerușinarea să invoce legea în favoarea ei, o femeie care nu valora mai mult decît o femeiușcă vulgară, o femeie pe care a văzut-o cu ochii săi îmbrățișîndu-l pe George Pendyce. Ar fi fost foarte surprins dacă i s-ar fi arătat cît de vrednică de milă era furia și mirarea sa și ce jalnică era priveliștea pe care-o oferea micimea lui sufletească atunci cînd pronunța măruntele sale judecăți cu o siguranță oarbă. Dimpotrivă, cu fiecare pas ce-l făcea, furia-i creștea, se înăsprea, și hotărîrea de a nu permite acest afront împotriva moralei și a lipsei de considerație față de el, Hussell Barter, devenea mai fermă.

„Te-ai făcut vinovat de lipsă de delicatețe !“ Această acuzație îl durea profund și faptul că n-ar fi putut în nici un caz să admită că gestul lui fusese nedelicat, nu-l consola. De altfel, nici nu încerca să-și dea seama dacă se dedase sau nu la un asemenea gest. În schimb, vedea clar toată monstruozitatea unei asemenea acuzații împotriva sa, el, pastor și *gentleman !* Nu era supărat pe George ; femeia stîrnea dreapta sa mînie. De atîta vreme luase hotărîri în privința femeilor, încît i se părea că are putere de viață și de moarte asupra lor. Comportarea acestei femei era de-a dreptul

imorală ! Niciodată nu fusese de acord ca ea să-și părăsească bărbatul ; nu fusese în nici un fel de acord cu ea ! Și își îndreptă pașii spre conacul „Firs“.

Peste gardul viu vacile își treceau nepăsătoare capul și lăsau să cadă privirea lor grea ; în sicomorii înmuguriți prematur se auzea zumzetul albinelor. Sub zîmbetul zilei de primăvară, viața cîmpului cu nenumăratele ei chipuri continua indiferentă în jurul acelei siluete negre care înainta de-a lungul unei poteci, ținîndu-și capul plecat, sub pălăria cu boruri largi.

O trăsură trasă de un bătrîn cal cenușiu, singurul vehicul de închiriat care servea gara din Worsted Skeynes, trecu pe lîngă el pe potecă. George Pendyce se feri să fie recunoscut. Nu uitase tonul cu care pastorul îi vorbise în fumoar, atunci în noaptea petrecerii. George făcea parte din acei oameni care nu uită... Înfundat în colțul trăsurii care se hurduca și mirosea a grajd și a tutun învechit, își fixă privirea pe spinarea vizitiului și pe urechile bătrînului cal — și nu mișcă pînă nu ajunse la ușa conacului, unde coborî.

Urcă imediat în camera sa trimițînd vorbă că venise să petreacă noaptea acasă. Mama sa află vestea cu teamă, dar și cu bucurie, și se îmbrăcă repede pentru cină, ca să-l poată vedea cît mai curînd. În momentul în care se pregătea să coboare, apăru moșierul. Fusese reținut toată ziua în diferite consilii și era într-una din acele dispoziții proaste cînd se temea de viitor, ceea ce i se întîmpla destul de rar.

— De ce nu l-ai reținut pe Vigil la masă ? spuse el. Aș fi putut să-i dau de gîndit ! Doream să-l consult pentru o asigurare pe viață : se pricepe la așa ceva. Cînd voi muri, vor fi de plătit

drepturi de succesiune considerabile. Și dacă radicalii cîștigă în alegeri, nu m-aș mira dacă vor mări taxele cu cincizeci la sută !

— Am vrut să-l rețin, spuse doamna Pendyce, dar a plecat fără să-și ia rămas bun !

— Curios tip mai e !

Moșierul se gîndi cîteva clipe la această lipsă de maniere. El însuși avea un cod minuțios pentru fiecare capitol al relațiilor sociale.

— Iar am necazuri cu acel Peacock. Este cel mai încăpățînat... Ce te grăbești așa, Margery ?

— A venit George !

— George ? Cred că poate să aștepte pînă la cină. Am o mulțime de lucruri să-ți spun. Am avut azi de judecat un incendiator. Bătrînul Quarryman era plecat și eu prezidam consiliul. E vorba de acel Woodford pe care l-am condamnat pentru braconaj — un caz foarte complicat. Și uite ce face după ce-a ieșit din închisoare ! Avocatul lui a încercat să arate că nu e responsabil pentru ceea ce face. Este cel mai nerușinat caz de răzbunare pe care l-am avut de judecat vreodată. Desigur că l-am condamnat. Va căpăta o pedeapsă exemplară. Dintre toate crimele îngrozitoare, incendiul provocat intenționat este cel mai rău...

Moșierul nu putu găsi cuvîntul potrivit pentru a califica demn această crimă și, după ce răsuflă zgomotos, trecu în încăperea de alături. Doamna Pendyce se grăbi să iasă și se duse în camera fiului ei. Îl găsi pe George în cămașă, tocmai cînd își punea butonii la manșete.

— Dă-mi voie să-i pun eu, dragul meu băiat ! Ce îngrozitor de scrobite sînt manșetele tale ! Îmi place grozav să fac ceva pentru tine !

George îi răspunse :

— Ei, mamă, cum te mai simți ?

Obrazul doamnei Pendyce răsfrînse privirea ei veselă și tristă totodată, adînc înduioșată. „Gata, a și început ? Vai, nu mă izgoni de lîngă tine !" părea să spună această privire.

— Foarte bine, îți mulțumesc, dragă, și tu ?

George se feri să-i întîlnească privirea.

— Așa și așa, spuse el. Am primit o lovitură uricioasă în „City" săptămîna trecută.

— La curse ? întrebă doamna Pendyce.

O tainică presimțire o făcea să-și dea seama că se grăbea să-i împărtășească aceste vești rele ca să-i abată atenția de la alt subiect, căci George nu fusese niciodată un „plîngăreț".

Se așeză pe marginea canapelei și cu toate că știa că va suna ora cinci, îl făcu să nu se grăbească și să mai stea de vorbă.

— Nu ai și alte noutăți, dragul meu ? Mi se pare o veșnicie de cînd nu te-am văzut ! De pe-aici cred că ți-am povestit în scrisori tot ce e nou. Știi că va mai avea loc un eveniment la parohie ?

— Încă unul ? În drum am trecut pe lîngă Barter, mi s-a părut cam trist.

O umbră de îngrijorare trecu repede prin ochii doamnei Pendyce.

— Ah ! mi-e teamă că nu din cauza asta, dragul meu. Se opri, ca să-și liniștească temerile, și se grăbi să adauge : De-aș fi știut că vii, l-aș fi reținut pe Cecil Tharp. Vic a născut niște cățeluși teribil de drăgălași. Ți-ar place să ai unul ? Toți au pata aceea neagră și frumoasă în jurul ochiului.

Ea îl studia cum numai o mamă poate studia, pe furiș, amănunțit, cu patimă, urmărind cel mai mic gest, cea mai mică schimbare a trăsăturilor sale ; și mai ales, acel „ceva" greu de prins, care destăinuie starea de spirit a unui suflet.

„Este ceva care-l face nefericit, gîndea ea. S-a schimbat ceva în el de cînd l-am văzut ultima oară şi nu pot descoperi anume ce. Am impresia că sînt tare departe de el ! tare departe !"

Şi, totuşi, simţea că George venise în această seară, deoarece era singur şi nefericit, şi că, din instinct, se refugia la ea. În acelaşi timp ştia că, încercînd să se apropie de el, nu va izbuti decît să-l îndepărteze ; şi fiindcă nu putea suporta această idee, nu-i puse nici o întrebare şi se strădui cum putu mai bine să-i ascundă amărăciunea pe care o simţea.

Îşi trecu braţul sub cel al fiului pentru a coborî şi se sprijini puternic de el ; încerca o dată mai mult să păstreze acea legătură de la suflet la suflet şi, în acelaşi timp, să înlăture acel simţămînt apăsător pe care-l resimţise toată iarna şi care-i spunea că a fost îndepărtată din sufletul lui.

Domnul Pendyce şi cele două fete erau în salon.

— Ei, George, spuse moşierul cu un ton sec, îmi pare bine că ai venit. Cum de poţi suporta Londra în acest anotimp ? Acum că ai venit, ai face bine să rămîi cîteva zile. Aş dori să vizitez împreună cu tine domeniul, tu nu ştii mai nimic despre moşie. Pot muri în orice clipă, mai ştii... Hotărăşte-te să rămîi.

George îl privi mohorît.

— Îmi pare rău, dar am o întîlnire la Londra.

Moşierul se ridică şi se aşeză cu spatele spre şemineu.

— Asta-i, vezi ? Îţi cer să faci un lucru atît de simplu, spre binele tău..., şi tu ai o întîlnire. Întotdeauna e aşa... şi mama ta te susţine întotdeauna... Hai, Bee, cîntă-mi ceva !

Îl enerva cînd i se cînta la pian, dar de astă dată era singurul ordin pe care-l putea da cu convingerea că va fi ascultat.

Lipsa musafirilor nu schimba prea mult acest ceremonial al mesei de seară, considerat la Worsted Skeynes ca încununarea fericită a unei zile. Cina se limitase la şapte feluri şi nu se servi şampanie. Moşierul avea obiceiul să bea la masă un pahar sau două cu vin, căci, după cum spunea el, „bunul şi bătrînul meu tată şi-a băut toată viaţa, în fiecare seară, sticla cu vin de Porto, şi niciodată n-a avut vreo neplăcere. Dacă aş bea la fel, aş muri cu siguranţă într-un singur an !"

Fiicele moşierului beau apă. Doamna Pendyce, care avea o preferinţă secretă pentru şampanie, bea puţin vin de Burgundia, procurat de soţul ei pentru ea la un preţ rezonabil. Între mese, vinul era astupat cu un dop special. Îi oferi şi lui George un pahar.

— Ia puţin vin de Burgundia, dragul meu ; e atît de bun.

Dar George refuză, ceru whisky cu sifon şi privi pe majordom care-i aducea o sticlă de whisky de culoare foarte galbenă.

Sub influenţa cinei, moşierul îşi regăsi voia bună, cu toate că se mai gîndea încă şi acum, cu o anumită tristeţe, la viitor.

— Voi tinerii, spuse el cu o privire prietenească spre George, sînteţi nişte individualişti sălbateci. Singura voastră treabă este să vă distraţi. Cu jocul de picket, cursele, cu biliardul vostru şi mai ştiu eu ce, o să fiţi bătrîni la vîrsta de cincizeci de ani. Nici nu-i daţi voie imaginaţiei să lucreze. Idealul vostru ar trebui să fie o bătrîneţe frumoasă, verde

ca brazii, în loc să doriți doar o tinerețe verde. Ha!

Domnul Pendyce își privi fiicele pînă ce ele spuseră :

— Vai, tăticule, cum poți vorbi așa ?

Norah, care avea mai multă personalitate dintre ele două, adăugă :

— Mămico, nu-i așa că tata e îngrozitor ?

Dar doamna Pendyce era total absorbită de fiul ei. De atîtea seri dorise să-l vadă șezînd acolo.

— Facem o partidă de picket astă-seară, George ?

George ridică ochii și cu un surîs resemnat încuviință printr-un semn.

Majordomul și al doilea valet se mișcau încet în jurul mesei pe covorul moale și gros. Lumînările de ceară scăldau într-o lumină strălucitoare și blîndă argintăria și florile, decolteul alb al fetelor, obrazul frumos colorat al lui George și plastronul lucios al cămășii sale. Ea licărea pe bijuteriile de pe degetele lungi și albe ale mamei sale și scotea în evidență statura dreaptă și elegantă a moșierului ; în aer plutea dulce mireasma azaleelor și a narciselor înflorite. Bee, cu ochii languroși, se gîndea la tînărul Tharp care-i spusese azi că o iubește și se întreba dacă tatăl ei va consimți la căsătorie. Mama ei se gîndea la George și pe furiș arunca priviri drăgăstoase spre fața melancolică a fiului ei. Nu se auzea alt zgomot decît clinchetul furculițelor și vocea moșierului și a lui Norah care vorbeau despre lucruri neinteresante. Afară, prin ferestrele larg deschise, se vedea imensitatea calmă a cîmpiei. Luna plină de culoarea caisei, în formă de disc, se arăta peste cedri. Și, la lumina ei, șoaptele lanurilor tăcute, vrăjite parcă, gata să se cufunde în somn, se pierdeau în întuneric... un întuneric profund care ascundea ochilor lor necurmata agitație a lumii.

CAPITOLUL III

O noapte sinistră

În ziua cursei speciale de la Kempton-Park în care Ambler era favorit dar rămăsese în urmă la potou, George Pendyce deschidea ușa apartamentului pe care-l închiriase, ca să fie cît mai aproape de doamna Bellew, cînd un bărbat ieși brusc din coridor și i se adresă :

— Domnul George Pendyce, cred ?

George se întoarse.

— Da, ce doriți ?

Îi puse în mînă un plic mare.

— Din partea domnilor Frost și Tuckett.

George deschise plicul și citi :

„Departamentul oficial,
Validități, Divorțuri

Subsemnatul Jaspar Bellew, are onoarea de a solicita..."

George ridică ochii de pe hîrtie, privirea sa impasibilă, fermă și fără urmă de supărare îl făcu pe mesager să lase ochii în jos, căci simțea că lovise într-un om care chiar și-așa era la pămînt.

— Mulțumesc. Noapte bună !

Închise ușa și citi documentul în întregime. Conținea cîteva detalii precise și se termina cu o cerere de despăgubire. Pe față i se ivi un zîmbet de indiferență.

Dacă ar fi primit acest document cu trei luni în urmă, nu ar fi luat totul atît de ușor. Cu trei luni în urmă ar fi turbat de mînie că se lăsase prins. Gîndurile sale ar fi fost : „Am adus-o într-o grea încurcătură ; și pe mine la fel. Nu m-am gîndit

niciodată că s-ar putea ca lucrurile să ia o asemenea întorsătură. S-a complicat al dracului treaba! Trebuie să consult pe cineva — trebuie să pun capăt acestei situații. Trebuie să existe o ieșire." Și cum imaginația nu era una din calitățile sale principale, gîndurile lui și-ar fi zdrobit aripile de colivie dacă ar fi încercat să acționeze într-un fel sau altul. Dar acum, după trei luni, lucrurile se schimbaseră... Își aprinse o țigară și se așeză pe canapea.

Simțea mai presus de orice o speranță stranie, un fel de mulțumire tristă. Va trebui să se ducă de îndată la ea, chiar în noaptea asta ; va fi o scuză... ca să nu aștepte eventuala ei sosire.

Se ridică, bău puțin whisky apoi se așeză din nou pe canapea.

„Dacă nu va fi aici la ora opt, gîndi el, mă voi duce la ea."

În față se afla o oglindă mare, dar se întoarse cu spatele să nu o vadă. Pe față și în ochi avea întipărită o privire tristă și hotărîtă, de parcă ar fi gîndit : „Le voi arăta că nu sînt încă înfrînt".

Auzi cheia în broască, se ridică repede de pe canapea și-și luă din nou un aer nepăsător. Helen Bellew intră. Ca de obicei, lăsă să-i cadă mantia și se opri în fața lui cu umerii goi. Privind-o, se întreba dacă a aflat ceva.

— M-am gîndit că e mai bine să viu la tine, spuse ea. Presupun că și tu ai căpătat același splendid cadou ?

George clătină din cap. Urmă un minut de tăcere.

— Într-adevăr, e destul de caraghios ! Îmi pare rău de tine, George.

George rîse și el, dar rîsul său suna altfel :

— Voi face tot ce-mi stă în putință.

Doamna Bellew se apropie de el.

— Am citit ce s-a petrecut la cursele de la Kempton. Ce ghinion ! Presupun că ai pierdut mult. Sărmanul meu băiat ! O nenorocire nu vine niciodată singură !

George plecă ochii.

— Nu-i nimic, nimic nu are importanță dacă te am pe tine.

Simți cum brațele ei i se înnoadă după gît. Erau însă reci ca marmura. O privi în ochi și nu văzu decît o batjocoritoare compasiune.

Luară o trăsură care se alătură pe artera principală șirului de trăsuri ce goneau nebunește spre est ; pe lîngă parc copacii împodobiți cu frunze proaspete păreau balerine ce-și fluturau costumele în vînt. Depășiră „Clubul stoicilor" și celelalte cluburi, zburară cu pocnet și clinchet, în plină viteză, pe lîngă alte echipaje, căutînd s-o ia înainte și lăsară în urmă omnibuzul cu aspect atît de confortabil pe înserat, cu felinarele sale și cu figuri rînduite și încremenite una în fața celeilalte.

La restauranul „Blafard" chelnerul înalt și oacheș, scoase cu mîini pline de respect mantoul doamnei Bellew ; micul chelner surîse cu figura suferindă. Aceleași lumini cernute printr-un ecran roșu îi cădeau pe brațe și pe umeri, aceleași flori verzi și galbene erau așezate în aceleași vase de culoare bleu. Pe „menu" erau înscrise aceleași mîncăruri ; aceiași ochi priveau cu uimire apatică prin crăpătura din colțul perdelelor roșii.

De mai multe ori în timpul mesei George își privi pe furiș prietena și rămase descumpănit din pricina nepăsării ce se citea pe chipul ei. Cu toate că de cîtva timp Helen se arătase posacă și distantă, în această seară era de o veselie exuberantă.

Rîsul ei era atît de molipsitor, încît atrăgea atenția celor așezați la alte mese, și George începu să se

simţă oarecum stînjenit. Din ce era oare făcută aceasă femeie că putea rîde, atunci cînd el avea sufletul atît de plin de amărăciune ? Dar nu spuse nimic ; nici nu îndrăznea să o privească în faţă, de teamă ca ochii să nu-l trădeze.

„Ar trebui să încheiem socotelile, gîndi el, să examinăm situaţia aşa cum e. Trebuie să acţionăm ; şi ea rîde şi atrage atenţia tuturor." Dar ce se poate face cînd totul se aseamănă nisipurilor mişcătoare... Una după alta mesuţele se goliră de vizitatori.

— George, spuse ea, am chef să dansez. Du-mă într-un loc unde se dansează.

El o privi uluit.

— Draga mea, dar cum aş putea ? Nu există un asemenea local !

— Du-mă la ţiganii tăi !

— Dar tu nu poţi merge într-un asemenea loc.

— De ce ? Cui îi pasă unde mergem, sau ce facem ?

— Mie-mi pasă !

— Ah, dragul meu George, tu şi cei ce-ţi seamănă sînteţi adevărate zdrenţe.

Prost dispus George îi răspunse :

— Drept cine mă iei ? Drept un nemernic ?

Sufletul însă îi era cuprins de teamă şi nu de mînie.

— Te rog, să facem chef şi să nu ne pese de convenienţe. Condu-mă în East End !

Urcară într-o trăsură şi se lăsară conduşi spre East End. Era prima dată cînd puneau piciorul în acest cartier necunoscut.

— Încheie-ţi haina, draga mea ; toaleta ta ar părea aici cel puţin deplasată.

Helen izbucni într-un hohot de rîs.

— La şaizeci de ani vei fi exact ca tatăl tău, George.

Şi-şi deschise şi mai larg mantoul. La un colţ de stradă în jurul unei caterinci dansau mai multe fetiţe îmbrăcate în culori vii.

Ea strigă vizitiului să oprească.

— Să ne uităm la copiii aceia !

— Ai să ne dai şi pe noi în spectacol !

Doamna Bellew puse mîinile pe uşa trăsurii.

— Tare am poftă să mă dau jos, să dansez cu ei !

— Eşti nebună astă-seară, spuse George. Şezi liniştită !

Întinse braţul şi o opri să deschidă portiera. Trecătorii se opriră şi priveau curioşi la mica scenă. Începură să se adune în jurul lor.

— Mergi înainte, strigă George vizitiului.

Mulţimea aclama ironic ! Vizitiul biciui calul şi porniră mai departe spre est.

Bătea miezul nopţii cînd trăsura se opri în cele din urmă lîngă vechea biserică de pe cheiul din cartierul Chelsea ; nu-şi vorbiseră de o oră.

În tot acest timp George se frămîntase :

„Şi asta-i femeia pentru care am sacrificat totul ! Asta-i femeia de care voi fi legat pentru totdeauna ! De care nu pot să mă despart ! De-aş putea, n-aş mai revedea-o niciodată. Dar nu pot trăi fără ea. Şi va trebui să continui să sufăr cînd e departe de mine. Numai Dumnezeu ştie cum se vor termina toate astea !"

În întuneric luă mîna Helenei ; era rece şi insensibilă ca o piatră. Încercă să-i vadă obrazul, dar nu putu citi nimic în ochii ei verzi care priveau drept înainte, ca ochii unei pisici în beznă.

După plecarea trăsurii rămaseră pironiţi unul în faţa celuilalt, în lumina unui felinar. În strada li-

niștită și pustie vîntul vîjîia și scrîșnea pe la colțurile caselor înalte, flacăra felinarului tremura ; ea rămase acolo nemișcată, distantă și enigmatică ca un sfinx. Doar ochii ei ațintiți asupra lui George erau vii.

— Bună seara, mormăi el.

Ea mișcă ușor din cap.

— Dragul meu George, ia de la mine tot ce poți.

CAPITOLUL IV

Capul domnului Pendyce

Văzut din spate, la biroul din biblioteca sa, unde de cele mai multe ori își petrecea diminețile între nouă jumate și unsprezece, sau chiar douăsprezece, capul domnului Pendyce ar fi permis unui observator atent să tragă o seamă de concluzii cu privire la caracterul și tipul său. Acest cap avea un contur aproape „național". Era protuberant la spate și se lega printr-un unghi ascuțit de un gît subțire și nervos. Îngust între urechi și de-a curmezișul frunții, cu maxilarul proeminent, acest cap ar fi părut enorm dacă s-ar fi tras o linie care să unească extremitatea superioară a craniului cu acel promontoriu care reprezenta bărbia. Observatorul ar fi dobîndit convingerea că se găsește în prezența unui craniu care prin lungimea lui neobișnuită dezvăluia multă tărie de caracter și înclinație spre acțiune, în timp ce îngustimea ar fi dovedit o tenacitate și un spirit mărginit care ar fi putut să ajungă pînă la cea mai absurdă încăpățînare. Această impresie era întărită de gîtul subțire și uscat pe care coborau firișoare de păr dezordonate, ca și de linia inteligentă a urechilor. Și cînd îi

vedea obrazul bine ras, de un roz uscat, pe care vîntul de răsărit îl colorase în nuanțe de galben și bronz cenușiu precum și ochii veșnic nemulțumiți, observatorul nu mai avea de ce să se îndoiască : se afla în prezența unui englez, ba chiar mai mult : o unui proprietar funciar, și — în ciuda convingerii intime pe care o nutrea despre sine însuși domnul Pendyce care se considera exact contrariul — a unui individualist.

Într-adevăr, capul său semăna nemaipomenit de bine cu cheiul amiralității de la Dover — lung și îngust, cu o cută la un capăt — ceea ce mai întîi îi tulbura pe străinii care veneau pe aceste meleaguri, și apoi le trezea mirare și neîncredere.

Ședea nemișcat la masa de scris, puțin aplecat peste hîrtiile sale, ca un om căruia munca nu-i e întotdeauna ușoară ; din cînd în cînd se oprea să privească calendarul din stînga sa, sau o hîrtie aflată în vreunul din numeroasele compartimente ale mesei sale de scris. Un exemplar mai vechi din revista umoristică *Punch* stătea deschis, dar nu chiar la îndemîna sa ; ca proprietar de pămînt cunoștea această revistă periodică aproape la fel de bine ca un profesionist. În clipele de răgaz, una din distracțiile sale principale era să răsfoiască cu drag fotografiile învechite, și de cîte ori dădea de caricatura lui John Bull nu se putea împiedica să gîndească : „Ce idee să-l reprezinți pe englez atît de gras ca individul ăsta !"

I se părea că artistul îl jignise personal fiindcă nu-l considerase drept prototip pe el și conferise această distincție unui tip de om care se demoda. De cîte ori pastorul îl auzea pe domnul Pendyce vorbind astfel, îl contrazicea violent, căci el era destul de gras și de pătrat și se îngrășa într-una.

Cu toate că aspirau să reprezinte pe englezul tipic, domnii Pendyce și Barter se credeau departe de tipul epocii regelui George, sau de începutul erei victoriene, hrănit numai cu carne de vită, bere și vin de Porto. Ei erau oameni de lume, în pas cu timpul, și grație școlilor de stat și studiilor universitare dobîndiseră un fel de a fi, o cunoaștere a oamenilor și a afacerilor, un nivel de gîndire care nu mai aveau nevoie să fie îmbunătățite. Ambii, dar mai ales domnul Pendyce, se țineau la curent cu tot ce se petrecea în lume și vizitau Londra de șase sau șapte, sau chiar de opt ori pe an. În asemenea împrejurări arareori își luau cu ei soțiile, deoarece erau întotdeauna foarte ocupați cu afaceri importante, dineuri cu foști camarazi de colegiu, dineuri în cadrul bisericii sau a partidului conservator, meciuri de cricket, congrese bisericești, teatre de revistă, iar pe pastor îl aștepta sala de conferințe „Lyceum". Ambii aparțineau unor cluburi : pastorul unui club plăcut cu tradiții de modă veche, unde putea să facă o partidă de cărți fără să fie considerat cartofor, iar domnul Pendyce, membru al clubului „The Temple", cum ședea bine unui om care după ce se gîndise și se răzgîndise în toate felurile la toate problemele sociale ale timpului, ajunsese la concluzia că adevărata mîntuire se află numai și numai în tradiție.

Cînd plecau la Londra mîrîiau ca măsură de precauție, care dădea întotdeauna rezultate pe lîngă soțiile lor ; iar cînd se întorceau mîrîiau din cauza durerilor de ficat pe care o odihnă bună la țară le potolea în vederea unei alte vizite la oraș. Astfel își mențineau sănătatea și libertatea și aveau impresia că nu sînt provinciali.

În liniștea din biroul stăpînului său prepelicarul John își culca capul îngust și lung pe labe, de parcă liniștea l-ar fi apăsat, și, cînd stăpînul său își dregea glasul, el dădea din coadă și ridica o pleoapă, lăsînd să i se vadă albul ochiului fără să miște botul.

Tic-tacul orologiului se auzea pînă la capătul camerei lungi și înguste ; prin ferestrele înalte și strîmte soarele își arunca razele asupra unui lung șir de cărți legate care înțesa biblioteca cu geamuri și acoperea în întregime un perete ; și această încăpere, cu un ușor iz de piele, părea să fie locul potrivit pentru conceperea unor idei meschine care aveau să ducă la rezultate meschine.

„Să fiu lăsat să-mi îndeplinesc datoria și să administrez domeniul, așa cum a făcut bătrînul și iubitul meu tată, pentru a-l lăsa după mine, mărit dacă se poate, fiului meu — nu cer nimic altceva."

Asemenea cuvinte le spunea bucuros moșierul ; era un gînd pe care-l frămînta mereu în minte, o rugăciune ce o adresa cerului. Viitorul se anunța neplăcut, plin de pericole. Putea să se aștepte la preluarea puterii de către radicali și astfel țara avea să se ducă de rîpă. Nimic mai firesc și mai omenesc deci decît să se roage Domnului pentru menținerea orînduirii actuale pe care o moștenise, iar el, Horace Pendyce, o personifica.

Nu-i era în obicei să adopte cu plăcere idei noi. Firea lui se asemăna cu un ținut insular în care toți locuitorii iau armele la apropierea invadatorului, oprindu-l să pună piciorul pe țărm ; dacă totuși debarca, îl luau prizonier. Dintr-un sentiment de umanitate și din dragoste pentru o viață liniștită, acest nefericit prizonier ale cărui strigăte și gemete se auzeau prin zidurile închisorii va fi eliberat; și cu toate că i se vor acorda unele privilegii, va rămîne pentru ei „tot un biet drac

de străin". Într-o zi, într-o clipă de neatenție, băștinașii îl vor lăsa să se însoare, sau vor descoperi că, în mod rușinos, e tatăl unor copii nelegitimi ; și respectul lor pentru faptul împlinit, care aparține deja trecutului, îi va împiedica să anuleze căsătoria sau să se lepede de seminția de intruși pe care, treptat-treptat îi vor tolera. Astfel zburau gîndurile domnului Pendyce. Tot așa era și prepelicarul John, animal cu instincte conservatoare, care în momentul cînd un lucru străin apărea, ieșea la drumul mare mîrîind și arătîndu-și colții ; suferea uneori cu adevărat fiindcă, într-o zi, Horace Pendyce nu va mai fi. Dar nu se preocupa prea des de asemenea lucruri, din lipsă de imaginație...

Toată dimineața moșierul cercetase un subiect vechi și supărător : drepturile comunale asupra imașului de la Worsted Scotton, pe care tatăl său, prevăzător, îl împrejmuise cu un gard, și-l cuprinsese în propriile sale pămînturi ; de la el moștenise părerea că imașul făcea parte integrantă o dată pentru totdeauna din Worsted Skeynes.

Sătenii nu se împotriviseră, căci erau destul de neputincioși, pe vremea cînd se iscase cearta, din cauza scumpirii pîinii. Asistaseră apatici pînă la ultimul termen fixat de lege ce dădea moșierului drepturi asupra pămînturilor neocupate, cînd, deodată, ca din senin, tatăl lui Peacock făcuse o spărtură în gard, își mînase vitele sale pe pășune și luase astfel de la capăt întregul conflict. Faptul se petrecuse în 1865 și, de-atunci, existau mereu fricțiuni care ajungeau pînă în fața tribunalului. Domnul Pendyce nu uita nici o clipă că Peacock era cauza tuturor relelor, căci așa avea obiceiul : să discrediteze principiile legale, raportînd totul la un individ sau altul și la faptul împlinit. Bine înțeles, în afară de cazul cînd era vorba de el însuși și

atunci spunea cu mîndrie „că se bazează numai pe principii".

Nu gîndea și nu vorbea niciodată despre ceva abstract ; în parte pentru că și tatăl său se ferise s-o facă înaintea lui, apoi, fiindcă încă din școală nu fusese încurajat să gîndească altfel, și în cele din urmă, pentru că era o fire care nu se interesa de lucruri nepractice.

De aceea îl uimea la nesfîrșit faptul că se dovedeau nerecunoscători arendașii săi. Își făcea datoria față de ei, la fel ca preotul care le păzea sufletul ; registrele moșiei dovedeau că an de an avea, în medie, un beneficiu general de vreo mie șase sute de lire și, scăzînd materialele necesare întreținerii moșiei Worsted Skeynes, totul se solda cu o pierdere netă de trei sute.

În chestiuni mai puțin pămîntești ca nefrecventarea bisericii înclinația spre braconaj sau predispoziția spre încălcarea moralei, moșierul putea spune cu conștiința împăcată că se bucura de sprijinul pastorului. În ultima lună dăduse un exemplu izbitor cînd descoperi că unul din paznicii săi, un om de altfel destoinic în muncă, se lăsase surprins cu nevasta poștașului. Îl concediase pe loc și-i reziliase contractul de închiriere a casei în care locuia.

Se ridică și se îndreptă spre peretele de care era prins planul moșiei, îl desfășură, trăgînd de un cordon de mătase verde și începu să-l examineze atent, plimbîndu-și degetul din loc în loc. Prepelicarul se ridică și el fără zgomot și veni să se așeze la picioarele stăpînului său. Domnul Pendyce făcu o mișcare și-l călcă pe labă. Prepelicarul John lătră de durere.

„Fir-ar să fie de cîine ! John, săracu de tine !" spuse moșierul. Se înapoie la fotoliu, dar se ri-

dică din nou, deoarece identificase greşit un loc de pe plan. Prepelicarul John, bănuind că fusese pedepsit pentru vreo vină, se apropie în semicerc dînd din coadă ; nici nu ajunsese bine la piciorul moşierului cînd uşa se deschise şi primul valet intră aducînd o scrisoare pe o tavă de argint. Domnul Pendyce o luă, o citi, se întoarse la biroul său şi spuse : „Nici un răspuns".

Şedea în camera liniştită privind fix documentul şi pe obraz i se citeau furie, panică, neîncredere, zăpăceală. Nu avea puterea să-şi lămurească gîndurile altfel decît vorbind tare şi începu să bombăne pentru el însuşi. Prepelicarul John, care tot mai era convins că păcătuise, veni şi se culcă lîngă piciorul său.

Domnul Pendyce, care nu se gîndise niciodată serios la morala actuală, o accepta senin. Nu avea prilejul să înfrîngă legile şi astfel o privea de pe o poziţie superioară. Era un om cu o morală sănătoasă, mai mult din obişnuinţă şi din tradiţie, decît din convingere. Şi în timp ce şedea, citind şi recitind scrisoarea simţi un fel de greaţă. Era concepută astfel :

„The Firs
20 mai

Stimate domn,

Nu ştiu dacă aţi aflat că-l urmăresc pe fiul dumneavoastră, domnul George Pendyce, drept complice în procesul de divorţ pe care l-am intentat soţiei mele. Nu pentru dumneavoastră personal şi nici pentru fiul dumneavoastră, ci numai pentru stima pe care o port doamnei Pendyce, singura demnă de tot respectul, voi consimţi să-mi retrag

plîngerea dacă domnul George Pendyce îşi va da cuvîntul că nu o va mai revedea niciodată pe soţia mea.

Aştept un răspuns prompt.

Am onoarea să vă salut

Jaspar Bellew"

Cînd accepţi fără şovăire tradiţia (ceea ce se potrivea cu firea domnului Pendyce) e posibil să ai de suferit cînd te ciocneşti cu aceeaşi tradiţie în tihna vieţii tale particulare. Clasa socială din care făcea parte moşierul accepta ideea că micile păcate ale tinerilor trebuiesc privite cu oarecare îngăduinţă. Aşa sînt tinerii, se spunea. Trebuie, gîndea el, să-şi facă un pic de cap. Asta era teoria lui. Singura dificultate era că se vedea obligat s-o aplice în propriul său caz. Şi alţii întîmpinaseră această dificultate în trecut, iar mulţi alţii vor trebui să-i facă faţă în viitor. Dar deoarece nu era filozof, nu-şi dădea seama de contradicţia ce exista între teoria sa şi teama ce îl cuprinse. Îşi vedea întregul univers prăbuşit din pricina acestei scrisori şi cum nu era omul care să sufere cu resemnare, înţelegea să sufere şi alţii o dată cu el. I se părea monstruos ca un individ ca acest Bellew — un iresponsabil, un beţiv, un om care aproape îl călcase cu trăsura — să tulbure seninătatea de la Worsted Skeynes. Se vedea că e un neruşinat, deoarece putuse să aducă o astfel de acuzaţie fiului său. Nici nu era de mirare că era obraznic ! Şi îndreptîndu-se brusc spre sonerie, îl călcă din nou pe prepelicar pe ureche. „Fir-ai tu să fii... Vai, sărmanul meu John !" Dar prepelicarul, convins, în fine, că păcătuise, se ascunse într-un colţ îndepărtat de unde nu mai vedea nimic, şi-şi apăsă botul pe podea.

Un servitor intră.

— Spune stăpînei tale că o rog să vină aici.

În picioare lîngă şemineu, aşteptîndu-şi soţia, moşierul îşi expunea sub un unghi favorabil capul îngust şi lung; gîtul său era vădit mai roşu ca de obicei, iar ochii iritaţi păreau să împungă tot ce priveau, precum privirea unei lebede supărate.

Se întîmpla destul de des ca doamna Pendyce să fie chemată în biroul soţului ei şi să-l audă spunînd: „Vreau să cer sfatul tău. Cutare sau cutare a făcut aşa şi aşa... Am luat o hotărîre." Veni deci după cîteva minute. Şi fiindcă soţul ei îi spuse: „Ia uite-te la asta, Margery", o citi şi-l privi deznădăjduită; el îi întoarse o privire furioasă. Se aflau în faţa unei adevărate tragedii.

Nu e dat oricui să privească lucrurile dintr-un punct de vedere larg; nu oricine poate să contemple de pe înălţimi îndepărtatele fluvii palide, mărăcinişul purpuriu şi întinderile nesfîrşite de cîmpie în bătaia lunii, bălţile cu trestiile ce se desenează sub razele apusului, cînd de departe se aude strigătul unei corle; nu e dat tuturor să contemple de pe stînci abrupte marea tenebroasă de culoarea vinului negru, să-şi cufunde privirea de pe crestele munţilor în infinitul înconjurat de ceţuri sau strălucind auriu în soare.

Destinul majorităţii oamenilor este să aibe la nesfîrşit înaintea ochilor un şir de case, o curte dosnică, sau cum era cazul soţilor Pendyce, lanurile verzi, boschetele îngrijite în grădina scoţiană din Worsted Skeynes. În faţa unui asemenea orizont citaţia trimisă fiului său mai mare, de a se prezenta în faţa instanţelor judecătoreşti pentru o afacere de divorţ, plutea ca un nor negru încărcat cu trăsnete.

Atît cît puteau să-şi dea seama — la Worsted Skeynes cam lipsea imaginaţia — gravitatea faptului aducea cu sine ruina unui edificiu armonios clădit din idealuri, prejudecăţi şi aspiraţii. Nu ar fi fost de folos să se spună: „Ce importanţă are? Lasă oamenii să gîndească ce vor şi să vorbească cum le place." Pentru cei de la Worsted Skeynes (şi Worsted Skeynes reprezenta fiecare casă de la ţară) nu exista decît o singură categorie de oameni, o singură biserică, o singură haită de cîini, cîte un singur lucru din fiecare. Era prea important să-ţi păstrezi blazonul nepătat. Şi aceşti doi oameni care trăiseră împreună treizeci şi patru de ani, se priveau acum cu o nouă expresie în ochi; de astădată gîndeau amîndoi la fel. Dar fiindcă e ştiut că bărbatul are în mod deosebit simţul onoarei, gîndurile lor nu erau chiar asemănătoare, căci domnul Pendyce îşi spunea: „Nu pot să cred aşa ceva, să ne facă pe toţi de ruşine!" iar doamna Pendyce gîndea: „băiatul meu!"

Ea rupse tăcerea:

— Vai, Horace!

Sunetul vocii ei dădu din nou energie moşierului.

— Uită-te la tine, Margery! Vrei să spui că dai crezare celor spuse de imbecilul ăsta? Ar trebui biciuit. Cunoaşte părerea care o am despre el. Asta e doar o neobrăzare de a lui! Ieri era cît pe-aci să mă calce, şi acum...

Doamna Pendyce îl întrerupse:

— Dar, Horace, mă tem că e adevărat! Ellen Malden...

— Cine, Ellen Malden? spuse moşierul, ce se amestecă ea?...

Şi tăcu privind trist planul moşiei Worsted Skeynes desfăşurat pe perete, ca o mărturie a tot ce era acum în joc. Dacă e adevărat că George a... exclamă el, e un prost mai mare decît credeam. Un prost? Un nemernic!

Apoi tăcu iar.

Doamna Pendyce roşi la auzul acestor cuvinte şi-şi muşcă buzele.

— George n-ar putea niciodată să fie un nemernic !

Moşierul spuse cu greu :

— Îşi dezonorează numele !

Doamna Pendyce îşi muşcă şi mai tare buzele.

— Orice ar face, spuse ea, sînt sigură că s-a comportat ca un *gentleman !*

Un zîmbet de mînie contractă gura moşierului.

— Gîndeşti exact ca o femeie !

Dar zîmbetul pieri de pe feţele lor şi amîndoi se priviră neputincioşi. Aşa cum se întîmplă cu oamenii care au trăit împreună fără ca între ei să existe o adevărate simpatie — cu toate că de multă vreme încetaseră să-şi dea seama de acest lucru — acum, cînd se petrecea un eveniment în care aveau interese comune, se simţeau cuprinşi de o oarecare mirare. Nu avea rost să nu fie de aceeaşi părere. Neînţelegerea dintre ei, chiar tacită, nu ar fi fost de ajutor fiului lor.

— Îi voi scrie lui George, spuse în cele din urmă moşierul. Nu voi crede nimic pînă nu voi afla chiar din gura lui. Presupun că ne va spune adevărul.

Vocea îi tremura.

Doamna Pendyce spuse repede :

— Vai, Horace, ai grijă ce-i scrii ! Sînt sigură că suferă !

Sufletul ei blînd, predispus la bucurie, suferea şi el : lacrimile îi umplură ochii. Domnul Pendyce era prea presbit să le vadă : de cînd se căsătorise această infirmitate se accentua.

— Voi scrie ceea ce socot eu că e drept, spuse el. Îmi voi lua timp să mă gîndesc la ceea ce voi scrie ; nu voi lăsa să-mi pună cuţitu-n gît acest bandit.

Doamna Pendyce îşi şterse buzele cu batista garnisită cu dantelă.

— Sper că-mi vei arăta scrisoarea.

Moşierul o privi şi-şi dădu seama că tremură şi că e foarte palidă ; deşi era furios, îi răspunse aproape blînd :

— Aşa ceva nu e de tine, draga mea.

Doamna Pendyce făcu un pas spre el ; pe faţa ei blîndă se putea citi o hotărîre neobişnuită.

— George e fiul meu, Horace, atît cît şi al tău.

Jenat, moşierul se întoarse.

— Margery, n-are rost să te enervezi. Voi face cum e mai bine. Voi, femeile vă pierdeţi repede capul. Mizerabilul acela minte ! Şi dacă nu...

La aceste cuvinte prepelicarul John se ridică din colţul său şi înaintă pînă în mijlocul încăperii. Stătea acolo încovoiat şi-şi privea stăpînul cu ochi întunecaţi.

— Al naibii să fie, spuse domnul Pendyce. Este... este de neiertat !

Şi, de parcă ar fi fost vinovat de tot ce se întîmpla la Worsted Skeynes, prepelicarul John mişca greoi din rămăşiţa lui de coadă. Doamna Pendyce se apropie şi mai mult de soţul ei.

— Dacă George refuză să promită, ce vei face, Horace ?

Moşierul o privi fix.

— Să promită ? Ce să promită ?

Doamna Pendyce îi arătă scrisoarea.

— Că n-o s-o mai vadă.

Moşierul o împinse la o parte.

— Mie nu-mi va dicta acest individ, acest Bellew, spuse el. Apoi, gîndindu-se mai bine, adăugă : — N-are rost să-i furnizez pretexte... În orice caz, George trebuie să-mi promită asta mie !

Doamna Pendyce strînse buzele.

— Dar crezi că o va face ?

— Cred... despre cine să cred. Ce să cred ? Nu poţi să te exprimi clar, Margery ? Dacă George s-a băgat cu adevărat în încurcătura asta, trebuie să ne scoată din ea.

Doamna Pendyce se îmbujoră.

— Niciodată nu o va lăsa pe Helen Bellew în încurcătură !

Moşierul îi răspunse mînios :

— Încurcătură ? Cine vorbeşte de încurcătură ? Desigur că are răspunderi faţă de ea. Nu cred că are dreptul la vreo consideraţie dacă a fost... Sper că nu va fi atît de prost să refuze...

Doamna Pendyce ridică braţele în aer şi făcu un gest care pentru ea însemna un gest pasionat.

— Vai, Horace ! spuse ea, nu înţelegi ? O iubeşte !

Buza de jos a moşierului începu să tremure, ceea ce la el era semn de mare emoţie sau enervare. Toate instinctele de conservare, imensa forţă a inerţiei cu care credea în lucrurile bine stabilite, toată ura încăpăţînată, spaima faţă de schimbări, ca şi această nemărginită lipsă de imaginaţie, căreia familia Horace Pendyce îi datora, din timpuri străvechi, stăpînirea ţării lor — toate acestea se născură brusc în sufletul său atît de greu încercat.

— O iubeşte, şi ce dracu are asta de-a face cu divorţul, strigă el furios. Voi, femeile, nu aveţi simţul proporţiilor ! Nu înţelegeţi nimic ! La voi

totul este romantic, stupid şi imoral !... Pentru Dumnezeu, nu-i mai băga în cap asemenea idei.

În timpul acestei izbucniri, obrazul doamnei Pendyce încremeni ; singură clipirea pleoapelor trăda încordarea nervilor. Deodată îşi duse mîinile la urechi :

— Horace ! strigă ea, te rog... Vai, sărmanul John !

Moşierul făcu din nou o mişcare bruscă şi călcă iar greoi pe laba cîinelui său. Creatura scoase un urlet jalnic. Domnul Pendyce îngenunchie şi-i ridică laba suferindă.

— Fir-ar el de cîine ! murmură el. Oh !, sărmanul meu John !

Cele două capete lungi şi înguste se alăturară o clipă.

CAPITOLUL V

Pastorul şi moşierul

Stabilitatea, scopul spre care tind din timpuri străvechi eforturile oricărei societăţi, atinsese punctul culminant la Worsted Skeynes. Acest domeniu rămas la adăpost de încercările celor interesaţi — deoarece de multă vreme nu-şi acoperea cheltuielile de întreţinere — şi deci la adăpost de orice pofte acaparatoare, unea armonios sentimentul şi tradiţia : Worsted Skeynes era o veritabilă bijuterie care nu avea nevoie de nici un fel de garanţie. Era un leagăn al acelor instituţii ereditare de care ţara era mîndră, şi, uneori, domnul Pendyce întrezărea momentul în care, pe temeiul serviciilor aduse partidului din care făcea parte, va putea să se denumească lord Worsted,

iar după moartea sa, fiul său mai mare ar continua să-i ocupe locul în Camera Lorzilor. Dar mai exista în sufletul moșierului un alt sentiment : acela pentru pămîntul strămoșilor care devenise al său ; aerul, cîmpiile și pădurile sădiseră în el o dragoste profundă pentru acest domeniu.

De aceea scrisoarea lui Jaspar Bellew trezi o neliniște îngrozitoare în întreaga casă. Nu i se făcuse nimănui vreo confidență, și totuși toată lumea știa că se petrece ceva ; și toți, fiecare în felul său, chiar și cîinii, făceau tot ce le era cu putință să-și arate simpatia față de stăpînul și stăpîna casei...

Zi de zi fetele rătăceau pe terenul de golf lovind mingile fără rost. Chiar și Cecil Tharp care primise din partea lui Bee asentimentul pe care-l aștepta, se molipsise și el. În timp ce se aflau în grajd unde trata după o metodă proprie, descoperită recent de el, piciorul iepii cenușii aparținînd viitoarei sale logodnice, îi șopti lui Bee că bătrînul moșier nu se află „în formă“, așa că nu era cazul să-l necăjească în asemenea momente cu treburile sale personale. Bee, care mîngîia gîtul iepii, îl privi lung și timid.

— George e vinovat de tot ce se întîmplă, spuse ea. Știu că lui George i se datorează toată atmosfera asta. Tare aș fi vrut să fiu băiat !...

Fără să vrea, tînărul Tharp gîndea la fel.

— Da, cred și eu, în asemenea momente e groaznic să fii fată.

Obrajii lui Bee se îmbujorară ușor. O durea că și el era de aceeași părere ; iubitul ei își domolea mînia masînd îndelung piciorul iepii.

— Tata e cam greu de suportat, spuse ea. Aș vrea ca George să se însoare.

Cecil Tharp ridică capul său rotund ca o ghiulea ; fața lui cinstită, fără expresie, se înroșise, căci stătuse aplecat.

— Piciorul e drept ca un fluier, spuse el. Iapa n-are nimic. Cred că George prea își face de cap.

Bee întoarse capul și murmură :

— Mi-ar fi nesuferit să trăiesc la Londra. Se aplecă și ea să pipăie piciorul iepei.

Pentru doamna Pendyce timpul se scurgea în acele zile cu o încetineală de necrezut. Vreme de aproape treizeci de ani stătuse în așteptare : totul sau nimic ; avea, ca să spunem așa, tot ce-și dorea și totuși nimic. Astfel că însăși așteptarea fusese lipsită de suferință. Dar o asemenea așteptare era îngrozitoare, să stai cu sufletul la gură pentru ceva nedefinit. Nu exista clipă în care să nu se gîndească la George. Îl știa singur și sfîșiat de temeri și conflicte. Căci pentru ea, care stătuse atîta vreme ca și paralizată la Worsted Skeynes fără să cunoască faptele, amploarea zbuciumului din sufletul fiului ei părea uriașă ; instinctul ei de mamă nu se înșela în ce privește forța pasiunii sale. Aștepta rezultatul cu simțăminte bizare și contradictorii. Se gîndea : este o nebunie. trebuie neapărat să promită... e prea îngrozitor ! Apoi iar își spunea : „Dar cum va putea dacă o iubește atît de mult ? Este imposibil. Vai, ce îngrozitor ! La fel și pentru ea...“

Poate, cum spunea moșierul, e o romantică ; poate că se gîndea numai la suferințele băiatului ei. Prea era grea încercarea. Și, ca în zilele de odinioară cînd îl lua cu ea la Cornmarket, ca dentistul să-i extragă un dinte bolnav, și-l ținea cu mîinile într-ale ei, suferind de parcă era gura

ei, tot așa dorea acum să împartă cu el această nouă durere atît de teribilă și de grea.

Față de doamna Bellew nutrea un vag sentiment de gelozie chinuitoare. Dar din nou se gîndea că poate într-adevăr era doar o romantică.

În clipele acestea putu să-și dea seama cît de mult prețuia o viață bine orînduită. Zilele îi erau atît de pline și ocupate încît neliniștea nu-și găsea cîmp liber. În schimb nopțile erau mult mai grele, căci atunci, ca o bună soție, avea de suportat în afara propriilor temeri și pe acelea ale soțului. Era singurul moment cînd bietul moșier găsea alinare și putea spune ce avea pe inimă, și de aceea se ducea la culcare mult mai devreme ca de obicei. După nenumărate discuții, după ce dădea glas de mai multe ori temerilor sale, avea parte în cele din urmă de puțină odihnă. De ce nu-i răspunsese George? Ce avea de gînd? Și așa într-una, pînă cînd, prin repetarea acelorași întrebări, îl cuprindea somnul. Dar chinurile soției sale durau pînă cînd păsărelele, trezite din somn, își începeau ciripitul de dimineață. Abia atunci sărmana de ea adormea, întorcîndu-se încet, de teamă să nu-și trezească soțul.

Căci George tot nu le răspunsese la scrisoare. Acum, cînd își făcea obișnuitele vizite de dimineață în sat, pentru prima dată de cînd își impusese această obligație, propria ei durere o făcea pe doamna Pendyce să treacă peste acea barieră de neîncredere care o despărțise întotdeauna de inimile vecinilor ei mai săraci. Se mira de propria-i lipsă de delicatețe cînd punea întrebări și se amesteca în supărările lor, împinsă de o nevoie interioară de a uita. Se mira cît de amabili erau cu toții, cum le plăcea chiar să-i răspundă la toate

întrebările, chiar indiscrete, de parcă știau că-i pot fi de ajutor.

Într-una din căsuțe, unde observase de mai multă vreme o fată cu ochi negri și obraz palid care părea să se ascundă de privirile celor din jur, primi o rugăminte. Tînăra i-o adresă în mare taină, trăgînd-o spre ușa din spatele casei, spre a fi ferită de prezența doamnei Barter.

— Vai, doamnă! Scoateți-mă de aici! Sînt disperată, voi avea un copil și nu știu ce să mă fac!

Doamna Pendyce se cutremură și pe drumul de înapoiere spre casă se gîndi: sărman suflet, săraca fată! Se frămînta întrebîndu-se cui să încredințeze secretul, cui să ceară sprijin, o soluție; ceva din secretul și din teama fetei cu ochi negri și cu fața palidă o cuprinse, căci nu găsea pe nimeni — nici măcar pe doamna Barter a cărei inimă, cu toate că se induioșa, aparținea numai pastorului. Apoi, printr-o inspirație subită, se gîndi la Gregory.

„Cum aș putea să mă adresez lui Grig, cînd fiul meu..."

Dar îi scrise, căci în adîncul sufletului instinctul familiei Totteridge îi spunea că alții trebuie să facă lucrurile pentru ea; și-apoi dorea nespus de mult să strecoare o ușoară aluzie la ceea ce o preocupa. Și, pe hîrtia cu vulturul familiei Pendyce, cu motto-ul: *Strenuus aureâque penna*[1] scrise:

„*Dragă Grig,*

Poți face ceva pentru o fetiță din sat de la noi care are «o supărare» — înțelegi ce vreau să spun. Fapta ei este o crimă înfiorătoare în această parte a țării și sărmana de ea este atît de neno-

[1] Viteaz și cu pană aurită (lat.).

rocită și speriată! Are douăzeci de ani. Vrea să-și ascundă undeva nenorocirea și să găsească un loc unde să poată trăi după aceea. Spune că nimeni nu va voi să aibă de-a face cu ea dacă se află; și drept să-ți spun, am observat mai de mult cît de rău arată, cu ochii ei mari și negri grozav de speriați. N-aș vrea să mă adresez pastorului nostru căci, cu toate că în multe privințe e un om bun, are păreri nemaipomenit de severe în asemenea cazuri; iar Horace, firește că nu m-ar putea ajuta. Aș vrea să fac ceva pentru ea, și aș putea să-i dau și niște bani, dar nu-i pot găsi un loc unde să se ducă. Asta e dificultatea în care mă aflu. Pare să fie urmărită de ideea că oriunde s-ar duce se va găsi în aceeași situație. Nu e îngrozitor? Te rog, dacă poți, fă ceva. Sînt foarte îngrijorată și de George. Sper că e bine, dragul de el. Dacă cumva treci pe la clubul lui, intră și întreabă de el. Uneori e teribil de neglijent la scris... Aș dori să vii pe la noi, dragă Grig. E atît de frumos la țară acum, mai ales stejarii... și merii mai sînt înfloriți, dar presupun că ești prea ocupat. Ce mai face Helen Bellew? E la Londra?

Verișoara ta afectuoasă,

Margery Pendyce"

În aceeași după-amiază, la ora patru, al doilea grăjdar alergă pe nerăsuflate să-l înștiințeze pe majordom că la ferma lui Peacock izbucnise un incendiu. Majordomul se îndreptă imediat spre bibliotecă. Domnul Pendyce, care călărise toată dimineața, era încă îmbrăcat în hainele de călărie și stătea în fața planului moșiei Worsted Skeynes, obosit și deprimat.

— Ce dorești, Bester?

— A izbucnit un incendiu la ferma lui Peacock, domnule.

Domnul Pendyce îl privi fix.

— Ce? spuse el, un incendiu în plină zi! Prostii!

— Flăcările se văd din fața casei, domnule.

Obrazul moșierului nu-l mai arăta obosit și pus pe ceartă.

— Sună clopotul din fața grajdului! Spune tuturor să dea fuga cu căldări și cu scări. Trimite-l pe Higgson la Cornmarcket. Du-te și spune-i domnului Barter să ridice satul în picioare. Nu sta așa... Doamne-Dumnezeule! Sună clopotul de la grajd!

Și, ridicîndu-și cravașa și pălăria, trecu în goană pe lîngă majordom, urmat îndeaproape de prepelicarul John.

Trecu în mare grabă dincolo de barieră și o luă pe poteca ce tăia în diagonală un cîmp de orz, în timp ce prepelicarul, care nu înțelesese încă despre ce era vorba, zburda oarecum surprins în fața stăpînului său. Curînd moșierul începu să respire greu — trecuseră mai bine de douăzeci de ani de cînd nu mai alergase un sfert de milă... Totuși, nu-și încetini goana. Înaintea sa, la distanță, alerga al doilea grăjdar; în spate, veneau un plugar și un valet. Clopotul din grajdurile de la Worsted Skeynes începu să sune. Domnul Pendyce mai trecu o barieră și păși pe o potecă unde se ciocni de pastor, care alerga și el, cu obrazul roșu ca pătlăgica. Alergau unul lîngă celălalt.

— Treci înainte! vorbi gîfîind moșierul, spune-le că vin.

Pastorul șovăia — gîfîia și el rău de tot — dar porni totuși din nou cu răsuflarea întretăiată. Mo-

șierul se ținea cu mîna în dreptul inimii și grăbea mai departe : trebui să se oprească, căci prea alergase repede. Printr-un luminiș dintre copaci văzu deodată limbile roșii-palide ale flăcărilor, în lumina soarelui.

— Dumnezeu să mă aibe în paza lui ! gîfîi el, și de spaimă începu din nou să gonească.

Limbi de foc sinistre învolburau aerul dintr-un hambar mare și încingeau cu văpăi clăile de fîn, acoperișurile grajdurilor și clădirilor din jur. Vreo șase oameni turnau găleți de apă peste flăcări. Moșierul nici nu-și dădu seama că truda lor e zadarnică. Tremurînd, cu o durere amenințătoare în plămîni, își dezbrăcă haina și o aruncă cît colo. Smulse o găleată din mîinile unui muncitor uriaș, care i-o dădu cu respect, și se alătură șirului de oameni. Peacock, fermierul, trecu în goană pe lîngă el ; obrazul și barba lui roșie rotundă aveau culoarea flăcărilor pe care încerca să le stingă ; lacrămile îi curgeau șiroi pe obrazul fioros. Nevastă-sa, o femeie mică, negricioasă, cu gura strîmbă, lucra ca un demon la pompa de apă. Domnul Pendyce îi strigă :

— E îngrozitor, doamnă Peacock ! Îngrozitor !

Hainele negre și cămașa albă a pastorului te făceau să-l vezi de departe ; lovea cu toporul într-un staul de vaci, a cărui ușă luase foc. Vocea lui puternică răsuna ca tunetul, biruind zgomotul, dînd instrucțiuni pe care nimeni nu le asculta.

— Ce e în staul ? strigă moșierul.

Doamna Peacock răspunse cu o voce care răgușise de durere și supărare :

— Calul cel bătrîn și două vaci !

— Doamne-ajută ! strigă moșierul, năpustindu-se cu căldarea în mînă.

Cîțiva săteni veneau alergînd și el strigă către ei, dar ce striga, nici ei, nici el nu știau. Mugetul vacilor și nechezatul calului, pîrîitul neîncetat al flăcărilor înecau toate celelalte sunete. Dintre strigătele oamenilor numai vocea pastorului se auzea printre loviturile sale de topor care sfărîmau lemnăria staulului.

Domnul Pendyce se împiedică, căldarea îi căzu din mîini ; stătea întins pe locul unde căzuse, prea istovit ca să se mai poată mișca. Auzea loviturile de topor ale pastorului și strigătele acestuia. Cineva îl ajută să se ridice și, tremurînd, căci de-abia se mai ținea pe picioare, smulse un topor din mîna unui tînăr care tocmai sosise, se așeză lîngă pastor și, așa neputincios cum era, începu și el să lovească scîndurile.

Flăcările și fumul umpleau acum întreg staulul și răzbeau prin spărtura pe care ei o făceau. Moșierul și pastorul nu se lăsau și lucrau înainte. Cu o lovitură puternică domnul Barter făcu un loc de ieșire. Un strigăt de bucurie se auzi în spatele lor, dar nici un animal nu ieși. Toate trei muriseră în fumul și flăcările dinăuntrul grajdului.

După ce aruncă o privire, moșierul zvîrli toporul și-și acoperi ochii cu mîinile. Pastorul scoase un strigăt, ca o înjurătură puternică, și zvîrli și el toporul la pămînt.

Două ore mai tîrziu, moșierul stătea tot lîngă ruinele hambarului cu hainele rupte și înnegrite. Focul fusese stins, dar cenușa mai era fierbinte. Îngrijorat și gîfîind, prepelicarul John lingea cizmele stăpînului său, de parcă i-ar fi cerut iertare de spaima ce-l cuprinsese și fiindcă stătuse departe de foc. Ceva în ochii săi părea a spune :

— Trebuia neapărat să ai asemenea incendii, stăpîne ?

O mînă neagră apucă brațul moșierului și o voce răgușită spuse :

— N-am să uit niciodată, domnule !

— Doamne-ajută, Peacock ! răspunse domnul Pendyce. Nu-i nimic ! Sper că ești asigurat ?

— Da, sînt. Dar mă gîndesc la animale !

— Desigur ! spuse moșierul cu un gest care arăta groază.

Trăsura îi ducea acasă, pe el și pe preot.

La picioarele lor ședeau pitiți cîinii care mîrîiau unul la celălalt. La plecare, din mulțime se auziră strigăte de „ura". Porniră în tăcere, morți de oboseală. Deodată domnul Pendyce spuse :

— Nu-mi mai ies din minte bietele vite, Barter !

Pastorul duse mîna la ochi.

— Sper să-mi ajute Dumnezeu să nu mai văd vreodată o asemenea priveliște ! Sărmanele, sărmanele vite.

Și, căutînd pe ascuns botul cîinelui său, își puse mîna pe el. Era cald, moale și aspru, și-l lăsă să-i lingă mîna. Domnul Pendyce, tot pe ascuns, făcea exact același lucru. Trăsura se opri mai întîi la casa parohului, unde doamna Barter și copiii așteptau în prag. Pastorul se aplecă spre interiorul trăsurii și spuse :

— Noapte bună, Pendyce. Mîine o să fii țeapăn. O s-o pun pe nevastă-mea să mă frictioneze cu o alifie specială pe care o am.

Domnul Pendyce dădu din cap, ridică pălăria și trăsura își văzu de drum. Rezemîndu-se, închise ochii, se simțea mai bine acum. Era adevărat că va fi țeapăn a doua zi, dar își făcuse datoria. Le arătase tuturor că nu trăda neamul din care cobora.

Ceea ce făcuse îi sporea și mai mult faima. Și pe Peacock părea să-l privească cu alți ochi. Nimic nu te putea apropia mai mult de celelalte clase sociale decît o primejdie, oricît de mică ; atunci acestea simt nevoia să fie călăuzite — să fie conduse !

Prepelicarul John se ridică între genunchii stăpînului, privindu-l cu ochii săi înconjurați cu un cerc roșu.

Părea că spune : „Stăpîne, mă simt bătrîn. Știu că sînt lucruri care mă depășesc în viața asta, dar dumneata, care cunoști totul, vei aranja desigur să fim împreună chiar cînd vom muri."

Trăsura se opri la intrarea în alee și gîndurile moșierului se schimbară. Cu douăzeci de ani în urmă l-ar fi învins pe Barter, dacă ar fi alergat pe potecă. Barter avea numai patruzeci și cinci de ani. Să fii mai bătrîn cu patrusprezece ani și să vrei să învingi, era prea de tot. Se simțea iritat din cauza lui Barter — individul se comportase foarte bine ! Nu se dăduse în lături de la nimic. Unguentul recomandat de el era prea puternic ! S-ar putea însă ca altul să-i fie de folos. Va trebui să-l fricționeze Margery ! Și, deodată, ca o urmare firească a gîndurilor lui, numele soției îl făcu să se gîndească la George și răgazul de care se bucurase se sfîrși pe loc. Dar prepelicarul John, care simțea apropierea casei, începu să mîrîie încet ca trăsura să se oprească ; și lovea puternic cu coada în cizma stăpînului său.

Moșierul coborî din trăsură cam țeapăn, cu fruntea încruntată și cu buza de jos tremurînd, și începu să urce greoi scara care ducea spre camera soției sale.

CAPITOLUL VI

Parcul

În fiecare an, într-o anumită zi de mai, Hyde-park, marea grădină publică, pare a fi vrăjită. Un vînt răcoros leagănă frunzele, soarele cald străluceşte în undele rîului Long Water, pe fiecare creangă, pe fiece firicel de iarbă. Păsările cîntă din adîncul inimii lor micuțe, orchestra atacă melodiile cele mai vesele și norii albi par să se ia la întrecere în înălțimile cerului albastru. De ce această zi este diferită de cea de ieri și de cele care o vor urma? Cine ştie? E ca şi cum parcul însuşi spune: astăzi trăiesc, trecutul este trecut, puţin îmi pasă de viitor!

La fel şi acei care în această zi se află din întîmplare în parc nu pot scăpa de această vrajă. Paşii lor se iuțesc, rochiile lungi se leagănă, bastoanele se învîrtesc hotărît în aer, pînă și ochii lor, care tot privind străzile capătă un aspect mohorît, se luminează. Acel ce iubeşte se gîndeşte la dragostea sa şi, ici-colo, prin mulţimea care se plimbă, întîlneşti nenumărate perechi ce se îmbrăţişează. Parcul, lucrurile şi oamenii le adresează mici semne de înțelegere și le zîmbesc.

Acasă la *lady* Malden, la Prince's Gate, în cadrul unei reuniuni fusese discutată situaţia femeilor din clasa muncitoare. Avuseseră loc discuții aprinse, căci cineva se sculase să afirme că femeia din clasa muncitoare nu are nici un fel de drept civic.

De la această reuniune Gregory Vigil şi doamna Shortman plecaseră împreună şi, după ce trecură de Serpentine, o luaseră de-a curmezişul peluzei.

— Doamnă Shortman, spuse Gregory, nu crezi că sîntem cam nebuni?

Îşi ţinea pălăria în mînă şi părul său frumos, cărunt, care în timpul reuniunii se zbîrlise de tulburare, nu se îndreptase încă.

— Da, domnule Vigil, nu prea înțeleg exact...

— Toți sîntem puțin cam nebuni! Ce a vrut să spună femeia aceea, *lady* Malden, prin felul cum a vorbit? O detest!

— Vai, domnule Vigil, are cele mai bune intenţii!

— Intenţii? spuse Gregory, o detest! Pentru ce ne-am adunat în salonul ei îmbîcsit? Ia te uită la cerul ăsta!

Doamna Shortman privi cerul.

— Dar, domnule Vigil, spuse ea cu seriozitate, treburile nu s-ar mai rezolva niciodată... Uneori mă gîndesc că dumneavoastră prea priviți lucrurile sub prizma idealului!

— Uite Calea laptelui, spuse Gregory.

Doamna Shortman îşi ţugui buzele: nu se putea obişnui cu glumele lui Gregory.

Restul drumului nu mai vorbiră pînă ce ajunseră la S.S.F.C., unde o găsiră pe domnişoara Mallow. Şedea la maşina ei de scris și citea un roman.

— Am mai multe scrisori pentru dumneavoastră, domnule Vigil.

— Doamna Shortman spune că nu am simţ practic, răspunse Gregory. Să fie adevărat, domnişoară Mallow?

Obrajii domnişoarei Mallow se îmbujorară şi roşeaţa se întinse pînă la umerii ei căzuţi.

— Vai, nu. Aveți foarte mult simț practic, numai că, nu ştiu, poate că încercați să faceţi lucruri imposibil de realizat, domnule Vigil.

— Clădirile Bilcock !

Urmă o clipă de tăcere. Apoi, de la biroul ei, doamna Shortman începu să dicteze și mașina de scris să țăcăne.

Gregory, care deschisese o scrisoare, ședea cu capul în mîini. Vocea care dicta încetă, mașina se opri, dar Gregory nu se mișcă. Ambele femei se întoarseră în scaunele lor, îl priviră și, cînd îi întîlniră ochii, plecară amîndouă capul. După cîteva secunde îl priviră din nou ; Gregory stătea mai departe nemișcat. O chemare îngrijorată părea că se îndreaptă spre el.

— Domnule Vigil, reîncepu în cele din urmă doamna Shortman, domnule Vigil, credeți că...

Gregory ridică obrazul îmbujorat pînă la rădăcina părului.

— Citește asta, doamnă Shortman.

Îi înmînă o scrisoare cenușie marcată cu un vultur și cu următorul motto : „*Strenuus aureâque pennâ*". Apoi se ridică și începu să pășească prin cameră. Și, în timp ce măsura camera în lung și-n lat cu pasul său mare și ușor, la biroul ei doamna Shortman citea încet cele scrise, iar tînăra de la mașina de scris ședea nemișcată roșind de gelozie.

Doamna Shortman împături scrisoarea, o așeză sus pe birou și spuse fără să ridice ochii :

— Desigur, este foarte trist pentru sărmana fetiță : dar, firește, domnule Vigil, asta trebuia să se întîmple : să împiedicăm, să controlăm...

Gregory se opri din mers și o privi cu ochi strălucitori, care o făcură să se simtă încurcată ; i se păreau ochii unui om cu totul lipsit de simț practic. Apoi, cu vocea mai ascuțită, continuă :

— Dacă nu ar exista această dezonoare, nu ar exista nici posibilitatea de a-i opri... Cunosc oamenii de la țară mai bine ca dumneavoastră, domnule Vigil !

Gregory își duse mîinile la urechi.

— Trebuie de îndată să-i găsim un adăpost.

Fereastra era larg deschisă, astfel că nu putu s-o deschidă mai mult, și rămase acolo căutînd parcă în ceruri adăpostul pentru fată. Iar cerul pe care-l privea era de un albastru intens și nori mari, albi ca niște păsări îl străbăteau.

Vigil se întoarse de la fereastră și deschise o altă scrisoare.

„*Lincoln's Inn Fields*
24 mai 1892

Dragul meu Vigil,

Am avut ieri o întrevedere cu pupila dumitale, în cursul căreia am aflat că nu ai fost informat despre ceva, care cred că te va mîhni nespus. Am întrebat-o, pe neașteptate, dacă dorea să te lase în necunoștință de cauză asupra faptelor și mi-a răspuns : «E mai bine să știe, cu toate că regret imens pentru el...»

Iată pe scurt despre ce e vorba : sau Bellew a simțit că-l supraveghem, sau că cineva i-a dat de știre ; în orice caz a anticipat și a depus o plîngere «în adulter» împotriva pupilei dumitale și împotriva lui George Pendyce, în calitate de complice. George mi-a adus citația în cauză. Este gata să jure că acuzația nu este fundamentată. Atitudinea sa este aceea a unui «om de onoare».

M-am dus de îndată să stau de vorbă cu pupila dumitale și am întrebat-o dacă dorește să se apere în proces și să facă o cerere reconvențională împotriva soțului ei. Răspunsul a fost : «Mi-e total indiferent». Nu am putut scoate nimic altceva de la ea, și, cu toate că aceasta ar părea straniu, cred

că totul e adevărat. Mi-a părut nepăsătoare și totodată curajoasă, fără să manifeste vreo urmă de ură împotriva soțului ei.

Doresc să te văd, după ce vei reflecta cu atenție la toate acestea. Este de datoria mea să-ți atrag atenția asupra mai multor puncte. Procesul, dacă se va ajunge aici, va fi o afacere deosebit de dezagreabilă pentru George, dar mai dezagreabilă, chiar dezastruoasă, pentru familia lui. În acest caz nevinovații sînt aceia care pătimesc cel mai mult. Dacă se va produce cererea reconvențională, aceasta va deveni, din cauza situației sociale a părților în proces, o cauză celebră care va ocupa tribunalul și, cel puțin pentru o săptămînă, poate chiar mai mult, paginile presei care va relata cazul — iar dumneata știi ce înseamnă așa ceva. De aceea, după părerea mea, trebuie încercat totul pentru a se evita ca procesul să aibe loc.

Sînt mai în vîrstă cu cincisprezece ani ca dumneata. Îți port o sinceră stimă, dragul meu Vigil, și doresc să te cruț de mari amărăciuni. În timpul întrevederilor pe care le-am avut cu pupila dumitale, am observat-o de aproape și, cu riscul de a-ți displace, vreau să-ți spun ce gîndesc eu : doamna Bellew nu seamănă deloc cu părerea ce ți-ai format-o, dacă mă gîndesc la cele ce mi-ai spus în mai multe rînduri. Este o persoană de excepție, una din acele femei pline de viață, asupra căreia judecățile noastre, criticile și chiar simpatiile noastre nu au nici un fel de influență. O astfel de femeie, dacă se trage dintr-o familie de la țară și din întîmplare se află printre oamenii din înalta societate, va ieși întotdeauna în evidență. Gîndiți-vă bine și veți evita, cred eu, multe supărări. Într-un cuvînt, te conjur să nu faci o dramă din cele ce

s-ar putea întîmpla. Există mulți bărbați și femei ca ea și soțul ei, asupra cărora sînt îndreptați ochii tuturor. În orice caz, ea nu se va îneca ; ființa ei posedă acea știință de a rămîne mereu la suprafață. Aș dori să privești lucrurile așa cum sînt.

Te rog, din nou, dragul meu Vigil, să mă ierți că-ți scriu în acest fel, rugîndu-te să crezi că singura mea dorință este să încerc să-ți evit o suferință inutilă.

Vino să mă vezi de îndată ce ai reflectat asupra celor expuse.

Rămîn al dumitale sincer prieten,

Edmund Paramor"

După citirea acestei scrisori, Gregory făcu o mișcare, bîjbîind ca un orb. Cele două femei se precipitară în întîmpinarea lui.

— Ce vi s-a întîmplat, domnule Vigil ? Aveți nevoie de ceva ?

— Mulțumesc, nu e nimic, nimic. Am primit niște vești cam proaste — asta-i tot. Un pic de aer și o să-mi revin. Nu mă mai înapoiez azi.

Își găsi pălăria și ieși.

Se îndreptă spre parc, atras fără să-și dea seama de spațiile deschise, de aerul curat ; mergea cu capul plecat și cu mîinile încrucișate la spate. Și, peste toate, deoarece Natura iubește ironia, se nimeri ca în acea zi parcul să fie nespus de vesel. Se înfundă spre mijlocul grădinii și se întinse pe iarbă. Rămase multă vreme acolo, nemișcat, cu ochii ascunși sub mîini ; cu toate sfaturile domnului Paramor, suferea cumplit.

Suferea mai ales deoarece se simțea nespus de singur, căci de felul său era singuratic, și, acum, mai pierduse și ceea ce credea că-i aparține. Este

greu să măsori suferința altuia. Și e mai greu de spus cît suferea Gregory, care o iubise pe Helen, se gîndise în taină că și ea îl iubește puțin, și acum suferea profund din cauza imaginii ce și-o făcuse despre ea ; portretul pe care el, și numai el singur îl pictase în gînd, era acum sfîrtecat.

Stătea culcat cu fața în iarbă, apoi se întoarse pe spate, acoperindu-și ochii cu mîna. În jur se aflau alți oameni culcați pe iarbă ; unii dintre ei păreau și ei singuratici, alții erau flămînzi, alții dormeau ; unii stăteau întinși pe iarbă din plăcerea de a nu face nimic și de dragul razelor calde ale soarelui care le ardeau obrazul. Alții nu erau singuri, și pe aceștia Gregory nu putea suporta să-i privească, căci simțurile cît și sufletul îi erau flămînde. Foarte aproape, în desișurile din jur, hulubii nu se opreau o clipă din gîngurit ; iar mierlele nu conteneau cu cîntecele lor de dragoste ; soarele era fierbinte, dulce și dogoritor ; norii păreau că se fugăresc, ca îndrăgostiții, pe albastrul cerului. Era o zi fără trecut, fără viitor, cînd nu e bine ca omul să fie singur. Nici unul din cei ce se plimbau nu-l privea, nimeni nu se sinchisea de ce făcea el ; doar din cînd în cînd o femeie arunca în tăcere o privire omului îmbrăcat în haine de tweed, care ținea mîna la ochi ; și poate că se minuna și se întreba ce se ascunde îndărătul acestei mîini. Dacă ar fi știut, ar fi zîmbit, cu acel zîmbet feminin care nu înțelege cum se poate înșela cineva atît de mult în privința unei persoane de sexul ei.

Gregory stătea liniștit privind cerul. Deoarece era un om loial nu o condamna pe Helen. Apoi, încetul cu încetul, mintea-i încordată ca un arc se liniști, și, deoarece nu suporta să vadă lucrurile

așa cum erau, începu din nou să se gîndească la ele, așa cum nu erau. „A fost forțată să ajungă aici ! gîndi el. Singurul vinovat e George Pendyce. Pentru mine este și trebuie să rămînă aceeași !"

Se culcă din nou cu fața în iarbă. Un cățeluș care-și pierduse stăpînul îi mirosi ghetele și se așeză puțin mai departe, așteptînd sprijin din partea lui Gregory. Simțea din instinct ce fel de om e.

CAPITOLUL VII

Incertitudine la Worsted Skeynes

Cînd, în sfîrșit, veni răspunsul lui George, stînjeneii erau în plină floare în jurul grădinii scoțiene de la Worsted Skeynes. Erau imens de mulți și de toate nuanțele, de la purpuriul cel mai închis pînă la cenușiul cel mai palid și mireasma lor deosebit de pătrunzătoare și delicată plutea în adierea vîntului.

Pe cînd aștepta acest răspuns, domnul Pendyce luase obiceiul să se plimbe printre răzoare cu mîna la spate, căci se simțea cam țeapăn : la șapte pași în urma sa venea prepelicarul John, negru ca tăciunele, care adulmeca cu nările sale pămîntul. În acest fel, cei doi își pierdeau timpul între douăsprezece și unu. Nici unul dintre ei nu ar fi putut spune de ce se plimbau astfel, deoarece domnului Pendyce îi era groază de lenevie, iar prepelicarul nu putea să sufere mirosul stînjeneilor ; de fapt, amîndoi ascultau de un fel de simțămînt lăuntric, superior rațiunii. Tot la această oră doamna Pendyce, cu toate că ducea dorul să se plimbe printre

florile ei, asculta și ea acea voce superioară a rațiunii care îi spunea că era mai bine să stea în casă.

Dar în cele din urmă venise și răspunsul lui George.

„Clubul stoicilor

Dragă tată,

Da, Bellew a intentat acțiunea. Sînt pe cale să iau măsuri în consecință. Cît despre promisiunea pe care mi-o ceri, îmi este imposibil să ți-o fac. Îi poți răspunde lui Bellew să se ducă dracului!

Fiul dumitale afectuos,

George Pendyce"

Domnul Pendyce primise scrisoarea la ora micului dejun și, în timp ce o citea, se așternuse o tăcere cumplită, căci toți cei de față văzuseră scrisul de pe plic.

Domnul Pendyce parcurse de două ori în întregime scrisoarea, o dată cu ochelarii pe nas și a doua oară fără ei, și după ce termină a doua lectură o strecură în buzunarul de la piept. Nu scosese nici un cuvînt. Ochii, care i se mai înfundaseră în orbite în ultimile zile, priveau cu supărare obrazul palid al soției sale. Bee și Norah plecară ochii, iar cei patru cîini stăteau nemișcați, de parcă ar fi înțeles. Domnul Pendyce împinse farfuria dinaintea sa, se ridică și părăsi camera.

Norah ridică capul.

— Ce s-a întîmplat, mamă ?

Doamna Pendyce era gata să leșine. Dar își veni repede în fire.

— Nimic, dragă. E foarte cald azi-dimineață, nu-i așa ? Mă duc să iau niște săruri din camera mea.

Ieși urmată de bătrînul Roy ; prepelicarul John, care rămăsese la ușă din cauza plecării neașteptate a stăpînului său, i-o luă înainte. Norah și Bee renunțară și ele să mai mănînce.

— Nu pot mînca, Norah ! spuse Bee. E groaznic să nu știu ce se întîmplă.

Norah răspunse :

— Este absolut brutal să-ți dai seama că nu ești bărbat. Poți fi tot atît de bine cîine sau fată, nimeni nu-ți spune nimic.

Nu către camera ei, ci spre bibliotecă se îndreptă doamna Pendyce. Soțul ei ședea la masa de scris cu scrisoarea lui George în față. Avea un toc în mînă, dar nu scria.

— Horace, spuse ea încet, iată-l pe bietul John !

Fără să răspundă, moșierul lăsă să-i atîrne mîna care nu mai ținea tocul și pe care prepelicarul John se grăbi să o lingă.

— Lasă-mă să văd scrisoarea, îmi dai voie ?

Domnul Pendyce i-o înmînă fără un cuvînt.

Ea îi atinse umărul cu recunoștință, deoarece tăcerea lui neobișnuită o emoționa. Domnul Pendyce nu-și dădu seama și, cu ochii ațintiți vag asupra peniței, părea surprins că penița nu scria răspunsul din proprie inițiativă, în locul său. Deodată aruncă tocul pe birou și privi în jur de parcă ar fi spus : „Tu l-ai adus pe lume și acum iată rezultatul !"

Zile și zile în șir se străduise să descopere punctele slabe din caracterul fiului său. În toată această săptămînă se convinsese din ce în ce mai mult că, de n-ar fi fost soția sa, fără îndoială George i-ar fi semănat perfect. Cuvintele îi veneau pe buze, dar se opreau acolo. Tăcu, mai întîi pentru că simțea că ea simpatiza cu fiu-su și apoi, deoarece cuvin-

tele : „Poți răspunde lui Bellew să se ducă dracului“ găseau ecou în propria sa fire și în fine, fiindcă gîndul : „Numele nostru, domeniul“, nu-l părăsea. De aceea tăcea. Și, întorcînd capul, luă din nou tocul în mînă.

Doamna Pendyce citise a treia oară scrisoarea și din instinct o ascunse în corsaj. Nu era a ei, dar Horace trebuia s-o știe pe de rost și-apoi în mînia lui era în stare s-o rupă. Scrisoarea asta pe care o așteptau de atîta vreme nu-i spunea nimic nou : știuse tot ce ar fi putut spune. Lăsă să-i cadă mîna de pe umărul soțului ei și nu o puse înapoi. Își frămînta în schimb degetele în timp ce lumina soarelui, trecînd prin ferestrele înguste, o mîngiia din creștet pînă la genunchi. Ici-colea, acea rază de soare forma mici pete în ochii ei, dîndu-le o strălucire îngrijorată. Pe piept purta un medalion curios în formă de inimă, din oțel gravat, care fusese purtat pe vremuri de mama și de bunica ei ; dar acum medalionul nu mai conținea bucle din părul fiilor lor, ci o buclă din părul lui George. Razele soarelui se oglindeau deasemenea în inelele cu diamante și în brățara de ametist cu perle cu care se împodobea de dragul lucrurilor frumoase. Iar în lumina caldă a soarelui o învăluia o boare de levănțică, parfumul pe care-l folosea. De-afară se auzeau cîinii care zgîriau ușa, căci știau, dragii de ei, că ea nu se afla în dormitor... Domnul Pendyce simți mirosul de lavandă care îi spori nemulțumirea. Tăcerea soției sale îl îndurera și nici o clipă nu i-ar fi trecut prin minte că mutismul lui ar fi putut s-o întristeze. Lăsă jos tocul.

— Nu pot să scriu dacă stai aici, Margery !

Doamna Pendyce făcu cîțiva pași și ieși din lumina soarelui.

— George scrie că va lua măsuri. Ce vrea să spună, Horace ?

Această întrebare care rezuma, pentru a spune așa, toate îndoielile, îl scoase din tăcerea lui.

— Nu înțeleg să mă las tratat în acest fel. Mă duc la Londra să stau de vorbă cu el !

Plecă cu trenul de 10 și 20 spunînd că se va înapoia cu cel de 5 și 55.

În aceeași seară, aproape de 7, un docar condus de un tînăr argat și tras de o iapă castanie iute de picior, cu fruntea înstelată, se opri în gara de la Worsted Skeynes în fața ghișeului de bilete. Trăsura domnului Pendyce trasă de un cal maroniu, care veni puțin mai tîrziu, se văzu nevoită să oprească în spatele docarului. Cu un minut înainte de sosirea trenului, o șaretă trasă de doi cai suri aparținînd lordului Quarriman sosi și ea, trecu pe lîngă celelalte două și se așeză în fața lor. În afara acestui mic șir de vehicule, trăsura gării și două trăsuri mai mici ale unor fermieri stăteau cu spatele la clădirea gării. Această orînduire era potrivită și oarecum armonioasă, de parcă însăși Providența le-ar fi așezat acolo, fiecare la locul său. Dar Providența făcuse o singură greșeală — aceea de a așeza docarul căpitanului Bellew exact în fața ghișeului de bilete, în loc să așeze în acel loc șareta lordului Quarriman și trăsura domnului Pendyce.

Domnul Pendyce ieși primul ; privi furios spre docar și se îndreptă spre propria-i trăsură. Lordul Quarriman ieși al doilea. Capul său masiv, ars de soare, care începuse să-și lepede părul și se lega de un gît în linie dreaptă, era acoperit de o pălărie înaltă de culoare gri. Poalele redingotei erau pătrate ca și vîrfurile pantofilor pe care-i purta.

— *Hallo*, Pendyce ! strigă el cordial, nu te-am văzut pe peron. Ce mai face soția dumitale ?

Cînd domnul Pendyce se întoarse să-i răspundă, fu întîmpinat de ochii mici și arzători ai căpitanului Bellew care ieșea la rîndul său. Nu se salutară și Bellew, sărind în docarul său smuci iapa, ocoli trăsurile fermierilor și, aplecîndu-se peste hățuri, plecă în trap mare. Argatul trebui să alerge din toate puterile ca să se cațăre pe scara din spate a docarului. Șareta lordului Quarriman ocupă locul rămas liber. Astfel, greșala Providenței fusese îndreptată...

— Zăpăcit individ acest Bellew. Îl vezi vreodată ?

Domnul Pendyce răspunse :

— Nu, și doresc să-l văd din ce în ce mai puțin. M-aș bucura să nu-l văd deloc !

Lordul Quarriman zîmbi.

— Un ținut cu mult vînat pare să aducă pe lume asemenea indivizi ; există cîte unul pentru fiecare haită de cîini. Ce se întîmplă cu soția lui ? Frumoasă femeie, dar cam iute...

Domnul Pendyce avu impresia că ochii lordului Quarriman îi căutau pe ai săi, că-l priveau cu înțeles ; bombăni „Dumnezeu știe !“ și se grăbi să dispară în trăsura sa.

Lordul Quarriman își privi caii cu plăcere. Nu era omul să se îngrijoreze pentru un „ce“, un „de ce“ — sau pentru alte probleme ale acestei vieți. Bunul Dumnezeu îl făcuse pe el, lordul Quarriman, și pe fiul său mai mare, lord Quantock ; bunul Dumnezeu făcuse și copoii de la Gaddesdon — și pentru el asta era destul !

Cînd moșierul ajunse acasă, se îndreptă direct spre cabinetul său de toaletă. Într-un colț, aproape de baie, prepelicarul John stătea culcat, înconjurat de un întreg sortiment de papuci ai stăpînului său, căci numai astfel își putea alina în parte amărăciunea despărțirii. Ochii săi de un căprui-închis, înconjurați de cercuri albe, erau pironiți asupra ușii. Veni spre moșier dînd din coadă, cu un papuc în gură și ochii săi spuneau clar : „Vai, stăpîne, unde ai fost ? De ce ai lipsit atît de mult ? Te aștept într-una de la zece și jumătate dimineața !“

Inima domnului Pendyce se înmuie, dar numai o clipă ; „John !“ rosti el și începu să se îmbrace pentru cină.

Doamna Pendyce îl găsi în momentul în care își înnoda cravata albă. Culesese primul boboc de trandafir care se ivise în grădină, îl culesese pentru că îi părea rău de amărăciunea soțului ei și pentru că astfel avea o scuză să intre de îndată în camera lui.

— Ți-am adus o floare pentru butonieră, Horace... L-ai văzut ?

— Nu.

Dintre toate răspunsurile posibile acesta o înspăimîntă cel mai mult. Nu-și închipuise nici un moment că întîlnirea dintre tată și fiu ar fi putut avea vreun rezultat ; toată ziua tremurase la gîndul întîlnirii lor, dar acum, cînd nu se întîlniseră, își dădu seama, după bătăile inimii, că orice ar fi fost mai bine decît această nesiguranță. Se stăpîni atît cît îi fu cu putință și apoi izbucni :

— Spune-mi ceva, Horace !

Moșierul îi aruncă o privire furioasă.

— Ce să-ți spun, dacă nu am nimic de spus ? M-am dus la el la club, dar nu mai locuiește acolo. A închiriat un apartament, dar nimeni nu știe unde. Am așteptat toată după-amiaza. În cele din urmă i-am lăsat un mesaj, să vină mîine aici. Tot mîine l-am convocat și pe Paramor la noi.

Trebuie să se termine odată cu toată povestea, fiindcă nu o mai pot suporta.

Doamna Pendyce privi pe fereastră, dar nu era nimic de văzut în afară de gardul viu, desişurile, clopotniţa satului, acoperişurile căsuţelor ţărăneşti care formau de atîta vreme micul ei univers.

— George nu va veni, spuse ea.

— George va face ce-i spun.

Din nou doamna Pendyce clătină din cap; fără să ştie de ce, simţea că soţul ei avea dreptate.

Moşierul, care tocmai îşi punea vesta, se opri.

— George ar face bine să ia seama că depinde în întregime de mine, spuse el.

Şi, ca şi cum ar fi rezumat cu aceste cîteva cuvinte situaţia şi filozofia unui sistem de care depindea viaţa fiului său, chipul i se lumină. Asupra doamnei Pendyce aceste cuvinte avură un efect straniu. O răscolea spaima. Parcă-l vedea pe fiul ei cu spinarea dezgolită în faţa unui bici, sau stînd în faţa unei uşi închise într-o noapte geroasă. Un alt sentiment mai violent o răscolea acum în afară de spaimă. I se părea că cineva o ameninţă cu biciul chiar pe ea, sfidînd parcă acel ceva care-i era mai scump ca însăşi viaţa, acel „ceva" pe care-l avea în sînge, înrădăcinat de secole adînc şi tainic în fibrele cele mai intime ale fiinţei şi pe care pînă în prezent nimeni nu-l sfidase. Şi prin minte îi străfulgerară cuvinte ridicol de concrete: „Am renta mea de trei sute de lire pe an!" Apoi, acest gînd dispăru, aşa precum în vis eşti chinuit de o senzaţie puternică care apoi dispare, lăsînd în urmă o durere surdă de a cărei cauză nu-ţi mai aminteşti.

— Iată, a sunat gongul, Horace, spuse ea. Cecil Tharp e invitat la noi împreună cu familia Barter, dar biata Rose nu s-a simţit în stare să vină. De-

sigur că aşteaptă foarte curînd să nască. Ei spun că pe la 15 iunie.

Domnul Pendyce luă haina din mîna soţiei şi-şi trecu braţele în mînecile căptuşite cu saten.

— Dacă aş putea să-i fac pe cei din sat să aibe asemenea familii, n-aş mai avea dificultăţi cu munca cîmpului. Sînt al dracului de încăpăţînaţi... Nu fac nimic din ce li se spune. Dă-mi puţină apă de colonie, Margery.

Doamna Pendyce aplică pe batista soţului ei flaconul îmbrăcat în pai împletit.

— Ai ochii obosiţi. Te doare capul, dragul meu?

CAPITOLUL VIII

Consiliu la Worsted Skeyne

În seara următoare — seară în care îşi aştepta fiul şi pe domnul Paramor — moşierul, care îl invitase la cină şi pe pastor, se aplecă asupra mesei din sufragerie şi întrebă:

— Ce spui dumneata, Barter? Mă adresez omului de lume cu experienţă de viaţă...

Pastorul, pe jumătate aplecat asupra paharului său de Porto, îşi umezi buzele.

— Femeia asta nu are nici o scuză, răspunse el. Am considerat-o întotdeauna ca pe o creatură periculoasă.

Domnul Pendyce reluă:

— În familia mea n-am avut niciodată vreun scandal. Mi-e penibil să suport aşa ceva, Barter — îmi vine foarte greu...

Pastorul scoase un sunet neclar. De multă vreme avea afecţiune pentru moşier, datorită îndelungatelor legături de prietenie.

Domnul Pendyce își urmă gîndurile.

— Timp de trei sute de ani, din tată în fiu, așa s-au petrecut lucrurile. Pentru mine e o lovitură, Barter.

Pastorul scoase din nou un sunet neclar.

— Ce va gîndi satul ? spuse domnul Pendyce, și fermierii ? Mă preocupă faptul mai mult ca orice. Cei mai mulți dintre ei l-au cunoscut pe bătrînul și iubitul meu tată — cu toate că nu-l prea aveau la inimă. Sînt tare mîhnit !

Pastorul replică :

— Lasă, lasă, Pendyce, poate că lucrurile nici nu vor ajunge atît de departe.

Parcă se rușinase și ochii săi luminoși păreau să fie plini de pocăință.

— Cum reacționează doamna Pendyce ?

Moșierul îl privi pentru prima dată.

— Ah ! spuse el, cu femeile nu știi niciodată... Nu contez pe spiritul de dreptate al unei femei, la fel cum nu m-aș angaja să... golesc tot vinul din sticla asta ; mi-ar reveni guta cît ai zice pîs !

Pastorul își goli paharul.

— Îl aștept pe George și pe avocatul meu, continuă moșierul ; trebuie să sosească neîntîrziat.

Pastorul își împinse scaunul înapoi, și, ridicînd glezna dreaptă pe piciorul stîng își împreună mîinile deasupra genunchiului ; apoi se aplecă înainte și, pe sub sprîncenele groase, își aținti privirea asupra moșierului. Aceasta îi era cea mai potrivită atitudine pentru reflexie. Domnul Pendyce continuă :

— De cînd a trecut în mîinile mele, am gospodărit domeniul cu toată grija ; am continuat tradiția pe cît am putut ; poate că n-am fost un om atît de bun cum aș fi dorit, dar întotdeauna am

încercat să-mi amintesc cuvintele bătrînului meu tată : „Cu mine s-a terminat, Horry ; acum moșia este în mîinile tale !“ Emoția îl cuprinse.

Timp de un minut întreg nu se auzi alt sunet în afară de tic-tacul ceasului. Prepelicarul John ieși încet de sub bufet și se lăsă greoi să cadă lîngă piciorul stăpînului său, sforăind satisfăcut. Domnul Pendyce privi spre el.

— Prietenul ăsta al meu, bombăni el, se cam îngrașă.

După cum suna glasul era clar că omul dorea să uite momentul de emoție. În adîncul sufletului, domnul Barter simțea că trebuie să respecte această dorință.

— Acest Porto e de prima calitate, spuse el.

Domnul Pendyce îi umplu paharul.

— Nu-mi amintesc dacă-l cunoști pe Paramor. N-a făcut parte din seria dumitale. La Harrow a fost cu mine.

Pastorul sorbi prelung din vin.

— Deranjez poate și e mai bine să plec, spuse el.

Moșierul întinse mîna afectuos.

— Nu, nu, Barter, nu pleca. Am încredere în dumneata. Am intenția să acționez. Nu pot suporta nesiguranța. Vărul soției mele, Vigil, vine și el — e tutorele ei. I-am trimis o telegramă. Îl cunoști pe Vigil ? A fost la universitate cam pe vremea dumitale.

Pastorul se făcu stacojiu și strînse puternic buza de jos. Acum, cînd simțea că dușmanul se apropie, nimic nu l-ar mai fi putut convinge să se retragă ; și chiar dacă cele destăinuite de moșier îi zdruncinaseră o clipă încrederea, și-o regăsi ca prin farmec.

— Da, îl cunosc.

— Vom avea o explicație aici, mormăi domnul Pendyce, sorbindu-și vinul. Uite, se aude trăsura. Scoală-te, John !

Prepelicarul se ridică greoi, privi sardonic spre pastor și se lăsă din nou să cadă pe piciorul stăpînului său.

— Scoală-te, John ! spuse din nou domnul Pendyce. Prepelicarul John sforăia.

„Dacă mă mișc, te vei mișca și dumneata și iar va începe o perioadă de nesiguranță pentru mine", părea să spună cîinele.

Domnul Pendyce își eliberă piciorul, se ridică și se duse la ușă. Înainte de a ajunge, se răzgîndi și se înapoie la masă.

— Barter, spuse el, nu la mine mă gîndesc... nu la mine... la generațiile care s-au succedat aici. E în joc principiul ! O parte a feței i se schimonosise și părea să răspundă unei noțiuni stranii, asemănătoare filozofiei sale. În privire i se citea neliniște și tristețe.

Și pastorul, care privea ușa pe unde urma să intre dușmanul său gîndea și el :

„Nu la mine mă gîndesc... Sînt satisfăcut că am făcut ce a trebuit să fac... sînt preotul acestei parohii... ci la principii."

Prepelicarul John lătră scurt de trei ori, o dată pentru fiecare dintre persoanele care intrau în încăpere. Aceștia erau doamna Pendyce, domnul Paramor și Gregory Vigil.

— Unde e George ? întrebă moșierul, dar nimeni nu-i răspunse.

Pastorul, care se așezase din nou în scaunul său, privea fix o cruciuliță de aur pe care o scosese din buzunarul vestei. Domnul Paramor ridică un mic vas pe care-l apropie de obraz pentru a respira

mirosul trandafirului, iar Gregory se îndreptă spre fereastră.

Cînd domnul Pendyce înțelese că fiul său nu venise, se îndreptă spre ușă și o deschise.

— Fii amabilă, Margery, du-l afară pe John ! John !

Prepelicarul John, văzînd ce-l așteaptă, se rostogoli pe spate.

Doamna Pendyce își pironii ochii asupra soțului. Ei exprimau tot ce nu putea sau ce nu-și putea permite să spună o doamnă.

„Am dreptul să fiu aici. Lasă-mă să stau ; e dreptul meu. Nu mă trimite de aici." Iată ce spuneau ochii ei ; și ochii prepelicarului John, culcat pe spate, spuneau același lucru ; știa că era greu să fie scos afară atît timp cît se găsea în această poziție.

Cu o mișcare a piciorului, domnul Pendyce îl întoarse.

— Scoală, John ! Fii amabilă și du-l afară pe John, Margery.

Doamna Pendyce se îmbujoră, dar nu se mișcă.

— John ! spuse domnul Pendyce, du-te cu stăpîna ta. Cu coada între picioare cîinele se mișcă încet. Domnul Pendyce își apăsă piciorul pe el. Acesta nu e un subiect pentru o doamnă.

Doamna Pendyce se aplecă.

— Vino, John, spuse ea.

În ciuda ochilor ei care se rugau și eforturilor de a opune rezistență, John fu tras de zgardă și dus afară din cameră. Domnul Pendyce închise ușa în urma lor.

— Un pahar de Porto, Vigil ; e cel din '47. Tatăl meu l-a îmbuteliat în '56, anul dinaintea morții sale. N-am voie să beau. Am pus singur în pivniță două butoaie mari în ajunul jubileului.

Paramor, umple-ţi paharul. Vigil, ia loc pe scaunul de lîngă Paramor. Îl cunoşti pe Barter ?

Ambii, pastorul şi Gregory, roşiră.

— Toţi cei de-aici am fost colegi la Harrow, continuă domnul Pendyce. Şi, pe neaşteptate, întorcîndu-se spre Paramor, spuse : Ei bine ?

Aşa precum statul, biserica, legea şi filantropia stau roată în jurul principiului ereditar, la fel moşierul, pastorul, domnul Paramor şi Gregory Vigil stăteau în jurul mesei din sufrageria de la Worsted Skeynes şi fiecare dintre ei evita să ia primul cuvîntul. În cele din urmă, scoţînd din buzunar biletul scris de Bellew şi răspunsul lui George, prinse laolaltă cu un ac ca într-o stranie alianţă, Paramor le înmînă moşierului.

— Situaţia este următoarea : George refuză să renunţe la doamna Bellew ; în acelaşi timp este hotărît să se apere în instanţă şi să nege totul. Acestea sînt instrucţiunile ce mi le-a dat.

Ridicînd din nou vasul, trase adînc în piept mirosul trandafirului.

Domnul Pendyce întrerupse tăcerea.

— Ca om de lume, spuse el cu vocea ascuţită de amărăciune, presupun că este obligat...

Surîzînd dureros, Gregory adăugă :

— ...să spună minciuni.

Domnul Pendyce se întoarse brusc spre el.

— Despre asta n-am nimic de spus, Vigil. George s-a comportat în chip dezgustător. Nu-l susţin ; dar dacă femeia vrea să se apere în instanţă, el nu poate să se comporte ca un nemernic... Acesta este crezul în care am fost educat.

Gregory îşi rezemă fruntea pe mînă.

— Tot sistemul este odios... începu el.

Domnul Paramor îl întrerupse.

— Să rămînem la fapte. Sînt suficiente fără să ne mai ocupăm de sistem.

Pastorul vorbi pentru întîia oară.

— Nu ştiu ce vreţi să spuneţi amîndoi despre sistem. Atît bărbatul cît şi această femeie sînt la fel de vinovaţi.

Cu o voce care tremura de furie Gregory spuse :

— Fiţi amabil şi nu mai folosiţi expresia „această femeie".

Pastorul îl privi furios.

— Atunci, ce expresie...

Domnul Pendyce adăugă cu o voce căreia tulburarea îi dădea o notă de demnitate.

— Domnilor, în această chestiune este în joc onoarea casei mele.

O tăcere şi mai prelungă urmă după aceste cuvinte ; ochii pătrunzători ai domnului Paramor scrutau, pe rînd, feţele interlocutorilor ; apropie trandafirul de obraz şi, la adăpostul florii, un zîmbet i se ivi pe buze.

— Presupun că m-ai adus aici să-mi ceri părerea, Pendyce, spuse el în cele din urmă. Ei bine, să nu ajungem la judecată. Dacă există vreun mijloc ca s-o împiedicăm, foloseşte-l. Dacă mîndria îţi stă în cale, ascunde-o. Dacă adevărul te zguduie, uită-l. Nu există nici cel mai neînsemnat raport între delicateţea personală a sentimentelor, adevărul absolut şi legea noastră asupra divorţului. Repet : nu lăsa să ajungă lucrurile înaintea tribunalului. De nu, veţi suferi toţi, vinovaţi sau nevinovaţi — nevinovaţii mai mult decît cei vinovaţi — fără vreun folos pentru cineva. La această concluzie am ajuns după o matură gîndire. Sînt cazuri cînd aş fi dat un aviz contrariu. Dar de astă dată, repet, nu aveţi nimic de cîştigat. Încă o dată, repet, nu lăsaţi ca acest proces să ajungă în faţa

tribunalului. Nu dați bîrfelii prilejul să se manifeste. Credeți-mă, apelați din nou la George să vă facă acea promisiune. Dacă refuză, va trebui să ne îndreptăm spre Bellew și să încercăm să-l determinăm să renunțe la plîngere.

Domnul Pendyce ascultase fără să scoată un cuvînt, așa cum se obișnuise să-l asculte dintotdeauna pe Paramor. Cînd acesta termină, ridică capul și spuse :

— Totul este din vina acestei canalii roșcovane care-mi poartă pică. Nu știu la ce te-ai gîndit cînd ai început să răscolești lucrurile, Vigil. Probabil că tu l-ai ațîțat.

Îl privi mohorît pe Gregory.

Domnul Barter îl înfruntă și el din privire pe Gregory, dar în ochii lui se citea totodată rușine. Acesta nu încetase să-și ațintească privirea asupra paharului cu vin pe care nu-l atinsese ; întoarse capul și, aprins la față, începu să vorbească cu un tremur de emoție și mînie în glas. Evită să-l privească pe pastor și se adresă domnului Paramor.

— George nu o poate abandona pe femeia care i s-a încredințat ; ar fi într-adevăr o lașitate. Lăsați-i să plece undeva să trăiască împreună cinstit, pînă se vor putea căsători. De ce vorbiți cu toții în așa fel de parcă numai bărbatul ar avea importanță ? Pe femeie ar trebui s-o protejăm !

Primul care-și regăsi glasul fu pastorul.

— Dumneata predici pentru pură imoralitate, spuse el cu un ton aproape jovial.

Domnul Pendyce se ridică.

— Să se însoare cu ea ! strigă el. La ce te gîndești ! Ar fi mai rău ca orice. Tocmai asta vrem să împiedicăm ! Noi sîntem aici de generații, din tată în fiu !

— Cu atît mai rușinos, izbucni Gregory, că după atîtea generații nu sînteți în stare să apărați o femeie !

Domnul Paramor schiță un gest de reproș.

— Trebuie să existe o linie de mijloc în toate, spuse el. Sînteți atît de sigur că doamna Bellew are nevoie să fie protejată ? Dacă aveți dreptate, sînt de acord cu dumneavoastră. Dar aveți oare dreptate ?

— Răspund eu de asta, spuse Gregory.

Domnul Paramor rămase o clipă tăcut, rezemîndu-și capul cu mîna.

— Îmi pare rău, spuse el în cele din urmă, dar trebuie să ascult numai de ce cred eu, numai de judecata mea.

Moșierul îl privi.

— Dacă lucrurile se complică, sau se înrăutățesc, pot să-l dezmoștenesc, Paramor ?

— Nu fără consimțămîntul lui George.

— Ce spui ? dar e absurd... asta-i...

— Nu se poate chiar cum vrei dumneata, spuse Paramor.

Moșierul îl privi șovăitor, apoi spuse bolborosind :

— Dacă hotărăsc să nu-i las nimic altceva decît moșia, în curînd va descoperi că e ruinat. Vă cer iertare, domnilor, umpleți-vă paharele ! Uit de toate !

Pastorul își umplu paharul.

— Pînă acum n-am spus nimic, începu el, căci nu cred că e treaba mea. Dar, după convingerea mea, există prea multe divorțuri în zilele noastre. Această femeie să se înapoieze la soțul ei, iar el îi va spune de ce se face vinovată — ochii și vocea i se înăspriră —, să se ierte unul pe celălalt ca niște adevărați creștini. Dumneata vorbești de

apărarea femeii, spuse el adresîndu-se lui Gregory. Mi se revoltă întreaga ființă în fața unui asemenea limbaj. În zilele noastre asemenea păreri încurajează imoralitatea. Ridic paharul împotriva acestui gen de sentimentalism. L-am ridicat întotdeauna și-l voi ridica mereu !

Gregory sări în picioare.

— V-am mai spus o dată că sînteți total lipsit de delicatețǎ ; o repet din nou.

Roșu ca focul, incapabil să scoată o vorbă, domnul Barter se ridică la rîndul său și-l privi furios pe Gregory.

— Ori dumneata, ori eu, trebuie să părăsim această încăpere, spuse el în cele din urmă, bîlbîindu-se de enervare.

Gregory făcu un efort să vorbească : apoi, întorcîndu-se brusc, ieși pe terasă și cei din cameră nu-l mai văzură.

Pastorul spuse :

— Noapte bună, Pendyce, plec și eu !

Moșierul, uluit și trist, îi strînse mîna. După plecarea domnului Barter se așternu din nou tăcerea. În sfîrșit moșierul spuse suspinînd :

— Aș dori să fim din nou la Oxenham, Paramor ! Sînt pedepsit fiindcă am trădat vechiul nostru institut ! Cine dracu m-a pus să-l trimit pe George la Eton ?

Domnul Paramor își înfundă din nou nasul în trandafir. În aceste cîteva cuvine ale bătrînului său camarad de școală era exprimat tot crezul său.

— Cred în tatăl meu, și în al lui, și în tatăl tatălui său care au făurit și au transmis acest domeniu, care acum e al meu ; și cred în mine și în fiul meu și în fiul fiului meu. Și mai cred că noi

am făcut țara așa cum e și că o vom transmite în același fel. De asemeni cred în virtuțile școlilor superioare, și mai ales în aceea la care am învățat. Cred în semenii mei din aceeași clasă socială, în moșiile de la țară, în lucrurile care sînt așa cum sînt, pentru vecie, pentru totdeauna. Amin !

Domnul Pendyce continuă :

— Nu sînt un puritan, Paramor ; pot spune chiar că George are circumstanțe atenuante. Nu am nimic nici împotriva Helenei Bellew. Poate că soțul e nedemn de ea ; e probabil prea bună pentru un astfel de individ ! Dar să se căsătorească cu George, asta ar fi un dezastru. Gîndește-te la *lady* Rose. Oricine în afară de căscatul ăsta de Vigil ar fi văzut și ar fi înțeles aceste lucruri. Este tabu ! Absolut tabu ! Și gîndește-te... Gîndește-te... la nepoțelul meu ! Nu, nu, Paramor ; pe Dumnezeul meu, nu !

Moșierul își acoperi ochii cu mîna.

Domnul Paramor, care nu avea un fiu, răspunse cu emoție :

— Lasă, lasă, bătrînul meu prieten : nu se va ajunge la asta !

— Dumnezeu știe la ce se va ajunge, Paramor ! Am nervii zdruncinați ! Știi și dumneata că dacă se pronunță divorțul se va simți obligat să se căsătorească cu ea !

Domnul Paramor nu răspunse nimic la aceste cuvinte, strînse doar buzele.

— Cîinele dumitale geme săracu în spatele ușii, spuse el.

Și fără să mai aștepte să-i dea voie, deschise ușa. Doamna Pendyce și prepelicarul intrară. Moșierul ridică ochii și se încruntă. Prepelicarul John, gîfîind de fericire, se frecă de el. „M-am

chinuit rău, stăpîne, părea că spune. O a doua despărțire nu mai e posibilă acum."

Doamna Pendyce se așeză și așteptă în tăcere. Domnul Paramor i se adresă.

— Dumneata poți face mai mult ca oricare dintre noi pentru George, pentru acel Bellew... doamnă Pendyce, și, dacă nu greșesc, chiar pentru soția lui.

Moșierul îl întrerupse :

— Să nu-ți închipui că am să suport să mă umilesc în fața acestui Bellew !

Privirea pe care i-o aruncă Paramor la auzul acestor cuvinte semăna cu aceea a unui medic care pune diagnosticul unei boli. Și totuși, nimic din expresia moșierului — obrazul prelung cu mustăți și favoriți cărunți, cu ticul său spre stînga, cu ochii bulbucați ca de lebădă, cu bărbia hotărîtă și fruntea joasă — nu-l deosebea de vreun alt nobil de țară aflat într-o situație asemănătoare.

Doamna Pendyce spuse cu nerăbdare :

— Vai, domnule Paramor, de-aș putea măcar să-l văd pe George !

Îi era atît de dor să-și vadă fiul încît nu se putea gîndi la altceva.

— Să-l vezi ! strigă moșierul, vei continua să-l alinți pînă ce ne va dezonora pe toți !

Doamna Pendyce își luă privirea de la soțul ei și o îndreptă spre avocat. Enervarea dăduse obrajilor ei o culoare neobișnuită ; buzele îi zvîcneau de parcă doreau să vorbească.

Domnul Paramor răspunse pentru ea.

— Nu, Pendyce, dacă George este alintat, de condamnat este numai sistemul.

— Sistemul ! spuse moșierul. Pentru el n-am avut niciodată vreun sistem. Nu sînt eu omul să

cred în sisteme ! Nu știu despre ce vorbești. Slavă Domnului că mai am un fiu !

Doamna Pendyce făcu un pas spre el.

— Horace, spuse ea, nu vei face niciodată...

Domnul Pendyce își întoarse fața de la soția sa și spuse cu asprime :

— Paramor, ești sigur că nu pot să-l dezmoștenesc ?

— Tot atît de sigur cum stau aici în fața dumitale ! spuse Paramor.

CAPITOLUL IX

Definiția „Pendycitei"

Gregory se plimbă multă vreme în grădina scoțiană, cu ochii la stele. Deasupra molifților o stea mai mare ca celelalte clipea spre el cu ironie. Era steaua dragostei. Și în timp ce-și purta pașii printre coniferii veșnic verzi, care existau la Worsted Skeynes dinainte ca familia Pendyce să se fi statornicit aici și care aveau să dăinuiască și după dispariția lor — Gregory privea steaua cea mare cu lumina ei argintie și zbuciumul din suflet i se potoli. Ca să nu-i biciuiască simțurile, stînjeneii se fereau să-și răspîndească parfumul ; numai tinerii coniferi și lanurile îndepărtate îi trimiteau prin întuneric dulceața lor trecătoare. Pe neașteptate, aceeași bufniță brună care țipase cînd Helen Bellew îl îmbrățișase pe George Pendyce în seră, țipă batjocoritor acum cînd Gregory se plimba de colo pînă colo, frămîntîndu-se pentru urmările acestui sărut.

Se gîndea la domnul Barter, și, cu acea părtinire a unui om care nu poate judeca faptele la rece,

dezinteresat, îl descria pe pastor în culori mai negre decît însăşi sutana ce o purta.

„Ce nedelicat, ce indiscret, gîndea el ; cum îndrăzneşte să vorbească astfel despre ea ?"

Vocea domnului Paramor îi întrerupse meditaţia.

— Eşti pe cale să te linişteşti ? De ce naiba ne-ai făcut o asemenea scenă ?

— Urăsc ipocrizia, spuse Gregory. Căsătoria pupilei mele nu este decît o ipocrizie. Mai bine ar trăi cinstit cu omul pe care-l iubeşte cu adevărat !

— Asta ai şi spus adineaori, replică domnul Paramor. Ai dori să aplici tuturor această teorie ?

— Bineînţeles.

— Bine, spuse Paramor rîzînd. Nimic nu e mai amuzant decît un idealist care încurcă treburile ! Dacă-mi amintesc bine, parcă mi-ai spus odată că pentru dumneata căsătoria e un lucru sfînt !

— Sînt simţămintele mele sincere, Paramor. Dar aici răul s-a comis. Este o ipocrizie, un fals odios care ar trebui să ia sfîrşit !

— Toate astea sînt foarte frumoase, replică domnul Paramor, dar Dumnezeu ştie care ar fi consecinţele dacă le-ai pune în practică cu toptanul. Înseamnă o reformare a legii căsătoriei pe baze cu totul diferite de cele actuale. Ar fi o căsătorie bazată pe dragoste şi nu pe avere. Eşti pregătit să admiţi asta ?

— Sînt.

— Eşti tot atît de extremist în felul dumitale ca şi Barter în al lui. Voi extremiştii aduceţi toate relele. Da, prietene, există o cale de mijloc. Sînt de acord că trebuie schimbat ceva. Dar ceea ce nu vezi e faptul că legile trebuie să se adapteze naturii celor pentru care sînt făcute. Prea umbli

cu capul în stele, Vigil. Medicina trebuie adaptată pacientului. Haide, omule, nu ai de fel simţul umorului ? Închipuie-ţi ce-ar fi dacă concepţia dumitale despre căsătorie i s-ar aplica lui Pendyce şi fiilor săi, pastorului, fermierului sau muncitorilor de pe moşie.

— Nu, nu, spuse Gregory, refuz să cred...

— Asupra acestui punct, reluă liniştit Paramor, nobilimea din provincie este foarte înapoiată. Are instincte puternice şi profunde, şi unde-i mai pui pe membrii comitatelor, episcopi, lorzi, toată această putere ereditară a ţării care continuă să facă legea. Şi există aici o anumită boală — ca să fac o glumă destul de proastă s-o numim „Pendycita" — care infectează majoritatea oamenilor. Sînt „grosolani". Tot ce fac, le fac în contra-sens ! Cînd se hotărăsc să facă un lucru, îl realizează cu maximum de eforturi inutile, suferind mai mult decît este necesar. Aceasta face parte din principiul ereditar. Nu degeaba am avut de-a face cu ei mai bine de treizeci şi cinci de ani !

Gregory întoarse capul.

— Da, jocul tău de cuvinte e destul de mediocru, spuse el. Nu cred că oamenii sînt cum spui ! Nu vreau să admit asta. Dacă există o astfel de boală, e rostul nostru să-i găsim leacul.

— Nimic în afara unei operaţii radicale nu i-ar putea vindeca, spuse Paramor. Şi înainte de a opera, există un întreg proces preliminar prin care trebuie să treacă. A fost descoperit de Lister [1].

Gregory răspunse :

— Paramor, detest pesimismul dumitale !

Domnul Paramor îşi pironi ochii pe spatele lui Gregory.

[1] *Joseph Lister* (1827—1912), chirurg englez, promotorul metodei antiseptice în chirurgie.

— Dar nu sînt pesimist, spuse el, departe de mine...

Cînd margaretele colorate și violetele albastre
Și alte floricele argintii
Și floarea cucului de nuanță galbenă
Colorează cîmpia și o umplu de încîntare :
Atunci, pe fiecare copac cucul...

Gregory se întoarse spre el.

— Cum poți recita versuri și să ai vederile pe care le ai ? Ar trebui să construim...

— Vrei să construiești înainte de a face fundația, spuse Paramor. Dai voie sentimentelor să se dezlănțuie, Vigil. Legile imperfecte asupra căsătoriei nu sînt decît un simptom. Din cauza acestei maladii despre care ți-am vorbit, din cauza îngustimii de spirit și suflet a umanității, aceste legi devin necesare. La oameni imperfecți, legi imperfecte... la ce altceva te poți aștepta ?

— Niciodată nu voi crede că ne putem mulțumi să trăim mai departe într-o mocirlă de... de...

— Provincialisme ! spuse Paramor. Ar trebui să te apuci de grădinărit ; vei învăța ceea ce voi idealiștii pare că ignorați : că oamenii, dragul meu prieten, sînt ca plantele, supuse influenței mediului înconjurător și eredității ; creșterea este lentă. Nu poți recolta struguri din spini, Vigil, sau smochine din mărăcini — cel puțin nu în timpul unei singure generații — oricît de harnici și oricît de flămînzi ați fi !

— Teoria dumitale ne degradează pe toți și ne coboară în rînd cu mărăcinii.

— Forța legilor sociale depinde și de pedeapsa pe care o poate impune ; și forța acestei pedepse depinde de idealurile omului pe care cade năpasta. Dacă te dispensezi de legămîntul căsătoriei, sau dacă renunți la avere și te sihăstrești, vei duce o viață spinoasă, dar nu-ți va păsa dacă ești sau nu o nulitate. Și așa mai departe. Este straniu totuși să constați cît de repede își dau în petec mărăcinii care credeau că sînt smochine... Urăsc multe lucruri, Vigil. Unul dintre ele este extravaganța, celălalt mistificatorii.

Dar Gregory continua să privească cerul fără să răspundă.

— Se pare că ne-am depărtat de subiect, spuse Paramor, mai bine să intrăm în casă. E aproape unsprezece.

Casa joasă și albă nu era luminată pe toată lungimea ei decît de trei ferestre, trei ochi îndreptați spre lună ; șalupa vrăjită naviga în spațiile întunecate. Cedrii se înălțau negri ca smoala. Bufnița cea brună nu mai țipa ascuțit. Domnul Paramor îl luă de braț pe Gregory.

— O privighetoare ! Ai auzit-o, acolo în boschet ? Ce loc delicios ! Nu mă mir că Pendyce îl îndrăgește atît de mult. Se pare că nu ești pescar, nu-i așa ? Ai stat vreodată să privești un banc de pești care alunecă de-a lungul unui mal ? Cum se înșiruie pe dibuite și cum își urmează conducătorul ? În elementul nostru, noi oamenii știm tot atît de puțin cît știu peștii într-al lor. Noi sîntem niște orbi, Vigil ! Privim lucrurile din punct de vedere meschin ; sîntem oribil de „provinciali".

Gregory își apăsă mîinile de frunte.

— Încerc să gîndesc care vor fi consecințele divorțului pentru pupila mea, spuse el.

— Ascultă, prietene, lasă-mă să-ți vorbesc pe șleau. Pupila dumitale, soțul ei și George Pendyce sînt tocmai acei oameni pentru care s-a întocmit legea noastră a divorțului. Toți trei au curaj, sînt nepăsători și încăpățînați și — iartă-mă că ți-o

spun — au obrazul gros. Procesul lor, dacă va avea loc, va fi o suită de mărturii făcute sub jurămînt, o săptămînă întreagă în care banii mulțimii și timpul ei vor fi risipiți. Va da un prilej admirabil avocaților să-și desfășoare pledoariile, iar marele public va gusta lecturi savuroase din ziare ; în sfîrșit, va fi o distracție de mîna întîia. Îți repet pentru acești oameni s-au făcut legile noastre de divorț. Publicitatea dezbaterilor va avea un mare rol și va acorda o primă considerabilă insensibilității, cauzînd multă suferință unor oameni nevinovați. Ți-am mai spus cîndva că, pentru a obține un divorț, chiar dacă dreptul e de partea ta, nu trebuie să fii o persoană sensibilă. Acești trei vor trece minunat de bine prin toate, dar dumitale ți se va jupui fiecare fișioară de piele, la fel și bicților dumitale prieteni de aici, iar rezultatul va fi în cele din urmă o bătălie pierdută ! Vreau să spun că, dacă ajungem aici, și dacă bătălia va trebui dată, și nu văd cum am putea s-o împiedicăm, ne vom apăra, căci altfel ar fi contrar înclinației mele profunde. Dacă nu apărăm cazul, ține minte cuvintele mele, pupila dumitale și George Pendyce se vor dezgusta unul de celălalt înainte ca legea să le dea voie să se căsătorească, și George, după cum spune tatăl său, de dragul „sfintei morale“ va trebui să se căsătorească cu o femeie care s-a plictisit de el, sau de care el este sătul. Acum, după ce ți-am explicat fără rezerve opinia mea, mă duc să mă culc. Afară cade o rouă grea. Închide ușa asta cînd pleci.

Paramor se îndreptă spre seră. Dar se opri și se întoarse.

— Pendyce, spuse el, înțelege perfect tot ce ți-am spus dumitale. Și-ar da ochii din cap ca procesul să nu aibă loc, dar vei vedea că toate le

va face de-a-ndoaselea și va fi o minune dacă vom reuși. Asta-i „Pendycita“ despre care ți-am vorbit. Cu toții sîntem, mai mult sau mai puțin, atinși de boala asta. Noapte bună !

Gregory rămase afară singur cu steaua cea mare. Deoarece se întîmpla rar ca gîndurile sale să ia un curs impersonal, se gîndea nu la „Pendycita“ ci la Helen Bellew. Și cu cît reflecta mai mult, cu atît și-o înfățișa așa cum o dorea — căci aceasta îi era firea ; iar deasupra desișului de spini unde cînta privighetoarea, steaua cea mare sclipea din ce în ce mai ironică...

CAPITOLUL X

George riscă totul

În joia curselor de galop de la Epsom, George Pendyce ședea în colțul unui compartiment de clasa întîia frămîntîndu-și mintea cum să rezolve ecuația ca doi ori doi să facă cinci. Pe foaia de hîrtie cu antet-ul Clubului stoicilor erau notate pînă la ultima centimă datoriile de la curse, care se ridicau la o mie patruzeci și cinci de lire, la care se adăugau șapte sute cincizeci pierdute la ultima alegere. Mai jos, cifra rotundă de o mie de lire îngloba datoriile personale. De altfel, era doar o cifră binevoitoare deoarece nu conținea decît facturile ce-i fuseseră transmise acasă ; dar Providența, care le știe pe toate, ar fi ridicat această cifră la o mie cinci sute. Pe scurt, datora un total de trei mii două sute nouăzeci și cinci de lire. Și cum pe terenurile de curse, ca și la bursă, unde oamenii se agită la nesfîrșit, se cere o punctuali-

tate aproape absurdă pentru plata unor asemenea datorii, trebuia să găsească cu orice preț, pînă luna următoare, o mie șapte sute nouăzeci și cinci de lire. Într-adevăr, numai din cauza simpatiei de care se bucura George, care dovedea aceeași bună dispoziție cînd pierdea sau cîștiga — și puțin de teamă să nu piardă un client bun — agenția pariurilor, căreia îi datora cele o mie patruzeci și cinci lire acceptase să amîne plata pînă după reuniunea de la Epsom.

Pentru a face față acestor cifre (care nu conțineau factura cheltuielilor curente ale antrenorului, nici totalul sumelor necesare pentru procesul de divorț pe care încă nu era în măsură să le calculeze) George nu putea să elibereze un cec, deoarece contul său în bancă era doar de douăzeci de lire; în al doilea rînd, singura sa avere era calul Ambler și două gloabe fără preț; și în al treilea rînd, un punct de o importanță considerabilă, necunoscuta care reprezenta ce putea, sau mai curînd ce trebuia să cîștige în acea după-amiază Ambler la cursa în care participa.

Orice s-ar fi putut spune despre el, lui George Pendyce nu-i lipsea, totuși, cutezanța. Această calitate o avea în sînge și, atunci cînd se afla în fața unei situații pe care alți oameni, mai ales cei care nu fuseseră crescuți în respectul principiilor eredității ar fi socotit-o fără nădejde, nu vădea semne de îngrijorare sau deznădejde. Examinînd dificultățile, George încerca să se călăuzească după cîteva principii: *I.* Era hotărît să nu fie afișat pe terenurile de curse pentru datorii. Prefera să se adreseze unor cămătari. Singurul gaj pe care-l putea oferi pentru împrumut era perspectiva moștenirii; și cămătarii îl vor forța să plătească cu vîrf și îndesat. *II.* Nu intenționa să se arate laș sau furios — astfel că pariind pe Ambler era dispus să riște totul. *III.* Nu intenționa să se gîndească la viitor; se gîndea că prezentul și așa era destul de negru.

Trenul sălta și se legăna de parcă gonea în ritmul unei melodii, dar George ședea liniștit în colțul său.

Printre călători se afla și onorabilul Geoffrey Winlow, care, cu toate că nu era amator de curse, asista la principalele alergări deoarece se interesa cu plăcere de rasele de cai englezești pe care spera să le amelioreze.

— Calul dumitale va alerga, George?

George încuviință.

— Pariez și eu cinci lire pe el, așa, de noroc. Nu pot să-mi permit rămășaguri. Am văzut-o pe mama dumitale săptămîna trecută la petrecerea de la Foxholme. I-ai văzut de curînd?

George clătină capul și simți cum i se strînge inima.

— Știi, au avut un incendiu la ferma bătrînului Peacock; am auzit că moșierul și Barter au făcut minuni. Se ține bine de tot tatăl dumitale!

Din nou George încuviință și simți cum i se strînge inima.

— Nu vin în acest sezon la Londra?

— Nu știu, răspunse George. Doriți un trabuc?

Winlow luă țigara de foi și, în timp ce îi tăia vîrful cu un mic briceag, scruta pe îndelete obrazul pătrat al lui George. Era nevoie de un fizionomist ca să pătrundă dincolo de această mască impasibilă. Winlow gîndi:

„N-aș fi suprins dacă ceea ce se spune despre bătrînul nostru George e adevărat..."

— Ai avut rezultate bune la cursele de pînă acum ?

— Așa și așa.

Se despărțiră pe cîmpul de curse. George se duse de îndată să-și întîlnească antrenorul și de acolo se îndreptă spre terenul circular. Luă cu el în gînd acea ecuație cu X și se apropie de doi domni îmbrăcați discret, dintre care unul lua notițe într-un carnețel, cu un creion de aur. Îl salutară respectuos, căci le datora acea importantă sumă de o mie șapte sute nouăzeci și cinci de lire.

— La ce cotă e calul meu ?

— Egalitate pînă la cinci sute de lire, domnule Pendyce, răspunse domnul cu creionul de aur.

George acceptă și înscrise pariul. Nu obișnuia să facă asemenea afaceri, dar, de astă dată, totul părea diferit și o forță superioară îl împingea să riște.

„Risc totul, gîndi el, dacă nu cîștigă sînt oricum pierdut !“

Apoi se îndreptă spre un alt domn îmbrăcat discret, care purta un ac de cravată cu diamant și avea un obraz semit. Și tot ducîndu-se de la unul la altul, se părea că un mesager invizibil îl preceda șoptind aceste cuvinte : „Domnul Pendyce riscă totul“. Așa că, la fiecare nouă oprire, i se părea că încrederea în calul său creștea. Curînd promisese două mii de lire în cazul în care Ambler pierdea cursa, și primi asigurări din partea acestor eminente personaje de o eleganță discretă că ei îi vor plăti o mie cinci sute de lire dacă Ambler cîștigă. Cota era acum doi la unu și îi fusese imposibil să joace pe Ambler „plasat“, după cum îi era obiceiul.

„M-am prostit, gîndi el. N-ar fi trebuit să intru în incinta pariurilor ; trebuia să-l fi lăsat pe Barney să-și facă tihnit treaba. În sfîrșit, nu mai are importanță !“

Trebuia să mai cîștige trei sute de lire ca să facă față scadenței de luni, așa că parie pentru ultima oară șapte sute de lire contra trei sute cincizeci. Astfel că fără să depună vreun ban, doar prin simple promisiuni, rezolvase ecuația cu necunoscuta X.

Părăsind incinta pariurilor intră în bar și înghiți un pahar cu whisky. Apoi se duse în padoc unde nu era aproape nimeni. Plecarea în a doua cursă sunase. Într-un colț îndepărtat, Ambler era plimbat de colo pînă colo de un grăjdar. George își roti privirea ca să fie sigur că nu se află în preajmă cunoscuți de-ai săi și începu să se plimbe alături de calul său. Ambler întoarse spre el ochiul său negru, sălbatic, înconjurat de alb, apoi ridică brusc capul și privi în depărtare.

„De-aș putea să-l fac să înțeleagă !“ își spunea George.

Cînd calul părăsi incinta îndreptîndu-se spre start, George se întoarse în tribună. Se opri la bar, bău un al doilea pahar de whisky și ascultă pe cineva care spunea :

— A trebuit să pariez șase la patru. Trebuie să-l găsesc pe Pendyce ; se spune că a susținut din greu pariurile.

George puse jos paharul și nu se duse acolo unde stătea de obicei, ci se urcă încet pînă în cel mai înalt loc din vîrful tribunei.

„Nu doresc să-i văd roind în jurul meu“, își spuse.

În înaltul tribunei, monument național vizibil la douăzeci de mile în jur, știa că va fi la adăpost. Acolo nu venea decît gloata ; urcă pînă la ultima

bancă, unde, pierdut în mulțime, cu binoclul sprijinit de balustradă putea să urmărească cursa. În afara culorilor sale, albastrul păunului, distingea clar pe pistă celelalte cămăși ale jocheilor : una galbenă, o alta albastră cu dungi albe, o alta roșie presărată cu stele albe.

Se spune că un om care se îneacă vede defilînd, ca într-o străfulgerare, toate momentele vieții sale. Cu George nu se petrecea asemenea lucru. Fibrele sufletului se țineau agățate de petecuțul acela albastru de culoarea păunului. Sub binoclu, buzele îi erau albe de atîta strînsoare și le umezea întruna. În cele din urmă, patru mici pete colorate ajunseră în linie dreaptă, și drapelul starterului fu coborît.

„Au pornit !"

Acest strigăt monstruos răsună în jur. George își rezemă puternic binoclul de balustradă. În frunte alerga albastrul cu dungi albe : Ambler era ultimul. Astfel trecură curba. Iar Providența, care voia pare-se ca cineva să profite de pe urma acestor clipe cînd George era atît de absorbit, făcu ca o mînă să se strecoare discret sub brațul său, să-i subtilizeze acul de cravată și să se topească. În curba de la Tattenham, George văzu că Ambler conducea cursa și, urmărit de aproape de cămașa galbenă intră în linie dreaptă. Jocheul lui Ambler aruncă o privire înapoi și ridică cravașa ; în această clipă, ca prin farmec, galbenul reuși să ajungă la același nivel ; cravașa izbi pîntecul lui Ambler și din nou, ca prin minune, cămașa galbenă o luă înainte. George auzea iarăși cuvintele bătrînului său jocheu : „Țineți minte, domnule, calul ăsta înțelege, și cînd sînt așa, e mai bine să-i lași de capul lor".

„Stai liniștit, prostule !" bombăni el.

Cravașa lovi din nou și cămașa galbenă cîștigă două lungimi.

Cineva din spatele lui George spuse :

„Favoritul este învins ! Nu, pe Dumnezeul meu, nu e !"

Într-adevăr, de parcă reproșul lui George ar fi ajuns la urechile jocheului, acesta lăsă jos cravașa. De îndată Ambler sări înainte. George îl văzu cum cîștigă teren. Cu tot sufletul era alături de calul său. În fiecare din aceste cincisprezece secunde de luptă i se păru că moare și reînvie de tot atîtea ori. La fiecare pas al calului, tot ce era leal și curajos în firea lui se înflăcăra, iar tot ce era josnic dispărea, căci părea că el însuși aleargă alături de calul său ; perle de sudoare îi izvorau pe frunte și de pe buze îi ieșeau frînturi de sunete la care nimeni nu dădea atenție, căci toți cei din jur bolboroseau și ei.

Unul lîngă altul, Ambler și cămașa glabenă, trecură dincolo de potou. Urmă o mare tăcere, deoarece nimeni nu știa precis care din cei doi cîștigase. Apoi fură afișate numerele : „șapte-doi-cinci".

— Favoritul este al doilea ! Bătut cu o lungime de nas, spuse o voce.

George lăsă capul în jos ; înflăcărarea-i se topise brusc. Strînse binoclul în toc și se îndreptă spre scară în mijlocul mulțimii.

— Ar fi cîștigat dacă mai avea de făcut un pas !

Altul răspunse :

— Nu pot să sufăr soiul ăsta de cai. S-a speriat de cravașă.

George scrîșni din dinți.

— Blestemat să fii ! bombăni el. Ce știi despre cai, tu, o haimana ?

Interlocutorul se pierdu în mulțimea care mișuna.

Coborîrea din tribună cerea timp și George avu răgazul să-și recapete cumpătul. Cînd apăru în padoc pe obraz nu i se citea nici o urmă de emoție. Antrenorul său Blacksmith stătea lîngă boxa lui Ambler :

— Idiotul ăsta de Tipping a pierdut cursa, începu el să spună cu buzele tremurînde. Dacă l-ar fi lăsat în pace calul ar fi cîștigat ușor. Ce naiba l-a făcut să folosească cravașa ? Ar trebui să i se anuleze licența de jocheu... El...

Toată ura și amărăciunea înfrîngerii urcă în acel moment în creierul lui George.

— Vorbăria dumitale, Blacksmith, n-are nici un rost, spuse el, dumneata i-ai încredințat calul. De ce dracu te-ai certat cu Swells ?

Surprins, mărunțelul rămase cu gura căscată.

George îi întoarse spatele și se îndreptă spre jocheu, dar cînd văzu mîhnirea din obrazul bietului tînăr, cuvintele de supărare i se opriră pe limbă.

— E-n regulă, Tipping ; n-am de gînd să te jupoi. Și cu umbra unui zîmbet pe buze intră în boxa lui Ambler.

Rîndașul terminase de îngrijit calul care era pregătit să fie scos de pe terenul unde suferise înfrîngerea. Rîndașul ieși și George se apropie de capul lui Ambler. Nu există un loc, vreun colț pe cîmpul de curse, unde un om poate să-și manifeste adevăratele simțăminte. George se mulțumi să-și sprijine fruntea pe botul catifelat al calului său și timp de o clipă rămase astfel. Ambler așteptă sfîrșitul acestei mîngîieri fugare, apoi, nechezînd scurt, își aruncă capul în sus iar ochii săi sălbatici și catifelați păreau a spune : „Proști ce sînteți, ce știți voi despre mine ?

George se îndepărtă cu un pas.

— Luați-l de aici, spuse el. Și din ochi urmări silueta lui Ambler ce dispărea în depărtare.

Un parior pe care-l cunoștea, dar pe care nu-l simpatiza, se apropie de el pe cînd părăsea padocul.

— Presupun că vrei să vinzi calul, Pendyce ? spuse el. Dau cinci mii pe el. N-ar fi trebuit niciodată să piardă. Jucătorii de handicap nu vor ține seama de înfrîngerea de azi.

„Pasăre de nenoroc", gîndi George.

— Mulțumesc, nu e de vînzare, răspunse el.

Se întoarse în tribună ; dar la fiecare pas pe care-l făcea, în fiecare obraz pe care-l întîlnea, părea să vadă izvorînd acea ecuație X pe care acum nu o putea rezolva decît cu X 2. Intră de trei ori în bar. Și ultima dată își spuse : „Trebuie să dau calul. Nu voi mai avea niciodată un cal ca el."

Pe întinderea aceea verde călcată de o sută de mii de picioare, pe care o sută de mii de mîini aruncaseră bucățele de hîrtie, mucuri de țigări și resturi de mîncare, pe cărările care duceau spre fostul cîmp de bătălie, neînsemnații suporteri vindeau fleacuri și-și cîștigau astfel existența. Pe această întindere, verde, în mijlocul mulțimii de infirmi, printre șchiopi și acrobați, femei cu copii la sîn, prestidigitatori, printre slugile grajdurilor care spionau antrenamentul cailor pășea acum George Pendyce cu buzele strînse și capul plecat. Auzea în urma lui :

— Noroc, căpitane, noroc, pe mîine; noroc, noroc... ! Pentru numele lui Dumnezeu, măria-ta!... Mergi, rostogolește-te, sau cazi !

Soarele, după ce stătuse multă vreme ascuns, ardea acum pîrjolindu-i ceafa ; vîntul plin de mirosuri fetide îi aduse din nou în urechi ultimul strigăt al monstrului : „Au pornit !"

O voce îl strigă.

George se întoarse și-l văzu pe Winlow ; înjură, zîmbi și-i răspunse :

— *Hallo !*

Onorabilul Geoffrey i se alătură și începu să-l examineze în tihnă.

— Mi-e teamă că ai avut o zi proastă, bătrîne ! Am auzit spunîndu-se că l-ai vîndut pe Ambler individului acela, Guilderstein.

Ceva se rupse în inima lui George.

— Gata ! se gîndi el. Bruta aia s-a lăudat. Păcătosul. Vrea calul meu... calul meu...

Dar răspunse calm.

— Am nevoie de bani.

Winlow, care nu era lipsit de dicreție, schimbă subiectul.

În seara aceea, tîrziu, George ședea la fereastra „Clubului stoicilor" care dădea spre Piccadilly. În fața ochilor pe care și-i ascundea pe jumătate cu mîna defilau trăsurile, îndreptîndu-se unele spre cartierele din est, altele spre vest, fiecare cu un disc de lumină palidă reflectată pe un obraz, sau două discuri gemene — două figuri apropiate: vuietul blînd al orașului venea spre el împreună cu aerul răcoros și proaspăt al nopții. În lumina felinarelor copacii din Green Park se profilau desprinși din întunericul cufundat în nemișcare ; și sus, deasupra tuturor, cerul purpuriu și stelele păreau acoperite cu un văl de aur. Figuri nenumărate defilau prin fața sa. Unii aruncau o privire spre ferestrele luminate și la omul cu plastron alb care ședea acolo. Mulți gîndeau „Tare aș dori să fiu în locul acestui tip elegant și să n-am nimic altceva de făcut decît să aștept moștenirea părintească" ; în timp ce mulți alții nu gîndeau nimic. Dar din cînd în cînd cîte un trecător murmura : „Pare stingher așa cum stă acolo".

Sub privirea acestor oameni George rămînea impasibil ; din cînd în cînd un rictus îi apărea pe față și se preschimba într-un zîmbet amar ; simțea încă pe frunte locul unde calul îl atinsese cu botul și în ochii săi pe care nimeni nu putea să-i vadă se citea o cumplită tristețe.

CAPITOLUL XI

Domnul Barter face o plimbare

Evenimentul așteptat la parohie putea să se petreacă în orice moment. Pastorul, care nu știa el însuși ce înseamnă suferința, nu suporta să se gîndească sau să vadă că altul suferă. E adevărat că, pînă în acea zi, această repulsie nu avusese prilejul să se manifeste deoarece, de fiecare dată cînd era întrebată, soția sa îi răspundea zîmbind : „Nu, dragă, nu ; mi-e bine, crede-mă, n-am nimic". Și întotdeauna răspunsese zîmbind, chiar cînd avea buzele albe de durere. Dar în dimineața asta, încercînd să-l liniștească, nu izbutea să zîmbească. Ochii ei pierduseră strălucirea lor plină de speranță și spuse cu asprime printre dinții strînși : „Trimite după doctorul Wilson, Hussell".

Pastorul o sărută închizînd ochii, căci obrazul alb ca varul, cu buzele strînse îi făcea teamă. Cinci minute mai tîrziu argatul gonea spre Cornmarket, pe calul murg, și pastorul rămase în biroul său privind pe rînd diferitele bunuri de familie, chemîndu-le parcă în ajutor. În cele din urmă scoase din cui o crosă și începu s-o lustruiască.

Cu șasesprezece ani în urmă, cînd se născuse fiul său Hussell, fusese copleșit de gemetele pe care pînă astăzi nu le uitase ; ele îi rămăseseră întipărite în minte, și pentru nimic în lume n-ar fi vrut să le mai audă din nou. De altfel, nu le mai auzise, căci la fel cu majoritatea femeilor căsătorite soția sa era o eroină. Fără voia lui, cu toate că se obișnuise cu acest eveniment, pastorul era veșnic cuprins de panică. Era ca și cum Providența, care-l scutise de orice fel de îngrijorare în timpul cît femeia își purta sarcina, îl făcea acum să simtă dintr-o dată, în ultimul moment, întreaga suferință.

Puse la loc crosa în cutia ei, astupă sticla cu ulei și rămase din nou în contemplarea obiectelor familiare. Nu-l ajutau de fel. Gîndea cum gîndise de nouă ori la rînd : „N-ar fi trebuit să plec de acasă ; ar fi trebuit să-l aștept pe Wilson. Dacă se întîmplă ceva ! Știu bine că sora este cu ea și că eu nu pot să-i fiu de folos cu nimic. Sărmana Rose... draga de ea ! Este de datoria mea să... Dar ce ? E mai bine să nu stau în drum."

Încetișor, fără să-și dea seama de încetineala cu care se mișca, deschise ușa ; la fel se îndreptă spre cuier. Își luă pălăria neagră de paie, și tot fără să știe de ce se ferește, ieși hotărît și grăbi pasul pe alee în jos.

După trei minute reapăru, apropiindu-se de casă mai iute decît plecase. Intră în grabă pe

ușa vestibulului, alergă sus pe scări și păși în camera soției sale.

— Rose dragă, Rose, pot să-ți fiu cu ceva de folos ?

Doamna Barter scoase mîna din pat și prin ochi îi străfulgeră o sclipire ironică. Printre buzele strînse se auzi un murmur vag și apoi spuse :

— Nu, dragă, nimic, mai bine du-te și fă-ți obișnuita plimbare.

Domnul Barter apăsă buzele pe mîna tremurîndă a soției sale și ieși de-a-ndăratelea din cameră. În ușă, lovi aerul cu pumnul și alergînd în jos pe scări se pierdu în depărtare. Grăbi pasul și încetul cu încetul lăsă în urmă satul ; în mijlocul naturii, sunetele și mirosul cîmpului îl liniștiră. Acum putea din nou să se gîndească și la alte lucruri : la certificatul de școală al lui Cecil... departe de a fi satisfăcător ; la bătrînul Hermon, din sat, pe care-l suspecta că-și înrăutățea bronșita cu cîte o gură de Porto ; la meciul de cricket, revanșă cu Coldingham, și la convingerea că trebuia să lovească tare ca să-l scoată din joc pe stîngaciul servant ; la noua ediție a cărților de imnuri religioase și la indiferența oamenilor din partea de sus a satului — față de biserică — mai ales la cinci gospodării mai puțin cinstite, mai puțin ascultătoare decît celelalte ; arătau a străini, aveau păr negru și nu păreau englezi. Gîndindu-se la aceste lucruri, uită ce dorea să uite dar, auzind sunetul unor roți, intră într-un lan, de parcă ar fi vrut să cerceteze grînele, pînă ce trecu vehiculul. Nu era doctorul Wilson, dar ar fi putut să fie, și la cotitura următoare, fără să vrea, cîrmi spre drumul de la Cornmarket.

Se făcuse amiază cînd ajunse la Coldingham, la șase mile de Worsted Skeynes. S-ar fi bucurat

de un pahar cu bere, dar cum nu putea intra în cîrciumă, se duse în schimb la cimitir. Se aşeză pe o bancă sub un sicomor din faţa mormintelor familiei Winlow, căci Coldingham era reşedinţa lordului Montrossor şi aici erau îngropaţi toţi Winlow-ii. Albinele harnice roiau prin ramuri şi domnul Barter gîndi :

„Frumoasă aşezare. Nu avem ceva asemănător la Worsted Skeynes..."

Dar, deodată, îşi dădu seama că nu putea rămîne aici să gîndească. Dacă-i murea nevasta ! Se întîmplă uneori. Soţia lui John Tharp din Bletchingham murise la naşterea celui de-al zecilea copil ! Fruntea i se acoperi de sudoare. Se şterse. Şi, aruncînd o privire iritată asupra mormintelor familiei Winlow se ridică.

Luă o altă cărare şi ieşi apoi în cîmp. Un meci de cricket era în toi şi, fără să vrea, se opri. Echipa din Coldingham ataca. Barter se opri să privească. Aşa cum gîndise, servantul stîngaci arunca îndemînatic bila, ţintea bine, dar lungimea loviturii sale era mediocră, foarte mediocră ! Un jucător hotărît l-ar scoate cu uşurinţă din joc. Se aşeză pe linia porţilor pentru a vedea la ce distanţă se apropie omul său de ţintă, şi era atît de absorbit, încît la început nici nu-l observă pe onorabilul Geoffrey Winlow într-un costum multicolor de sport, care stătea pe un scaun pliant şi fuma o ţigară.

— Aha, Winlow, echipa dumitale joacă împotriva celei a satului. Mă tem că nu pot să stau să văd cum loveşti. Tocmai treceam... o treabă urgentă... trebuie să mă înapoiez !

Faţa sa într-adevăr gravă trezi curiozitatea lui Winlow.

— Nu poţi rămîne să iei dejunul cu noi ?

— Nu, nu, soţia mea... Trebuie să mă înapoiez.

Winlow murmură :

— Ah, da, desigur. Ochii lui albaştri, veşnic tihniţi, stăpîni pe situaţie, se opriră pe faţa înfierbîntată a pastorului. „Apropo, spuse el, mă tem că George Pendyce e la pămînt. A fost obligat să-şi vîndă calul. L-am văzut la Epsom acum o săptămînă."

Faţa pastorului se lumină.

— Am fost sigur că o să aibă supărări din cauza pariurilor, spuse el. Într-adevăr, îmi pare foarte rău, foarte rău...

— Se spune, continuă Winlow, că a pierdut vreo patru mii la cursa de joi ! Şi mai ştiu că şi-aşa avea destule datorii. Sărmanul George ! Un băiat atît de bun !

— Ah ! repetă domnul Barter. Îmi pare foarte rău... cu adevărat foarte rău.

O rază de interes lumină tihna din ochii onorabilului Geoffrey.

— Vrei să spui din cauza doamnei... hm, da ! apoi adăugă : Lumea vorbeşte, n-ai ce să-i faci. Îmi pare rău de bietul moşier şi de doamna Pendyce. Sper că se va putea face ceva.

Pastorul se încruntă.

— Eu am făcut ce-am putut, spuse el... Bine lovit, domnule ! Am spus dintotdeauna că oricine are un pic de îndrăzneală poate să-l scoată din joc pe tipul acesta stingaci despre care dumneata ai o părere atît de bună. Ţinteşte bine, dar aruncă bila mult prea scurt. Vai, uite cum pierd timpul. Trebuie să mă-ntorc acasă !

Obrazul pastorului arăta din nou grav.

— Presupun că joi vei juca în echipa Coldingham împotriva noastră ? La revedere !

Şi, răspunzînd cu o înclinare a capului la salutul lui Winlow, pastorul plecă.

Ocoli cimitirul şi luă o potecă care ducea peste cîmp. Îi era sete şi foame. Într-una din predicile sale se afla acest pasaj : „Ar trebui să ne obişnuim să ţinem în frîu poftele. Dacă ne obişnuim în mod constant cu abstinenţa — cu acele mici abstinenţe în viaţa de toate zilele — vom putea atinge adevărata spiritualitate fără de care nu putem spera să-l cunoaştem pe Dumnezeu." Şi era bine cunoscut în propria-i gospodărie, cît şi în sat, că pastorul atingea un grad de spiritualitate aproape periculoasă, cînd, dintr-o pricină sau alta era împiedicat să-şi ia masa la orele obişnuite. Căci Natura îi dăduse o constituţie robustă şi sănătoasă şi funcţiile digestive cît şi celelalte se manifestau cu o energie şi o exactitate, ca să spunem aşa, cronometrică, cu condiţia însă ca apetitul său să fie satisfăcut cu regularitate.

De fiecare dată cînd ţinea această predică cu caracter atît de personal, deseori timp de o săptămînă sau chiar mai mult se lipsea de un al doilea pahar cu bere la dejun, sau de ţigara de foi de după-masă, înlocuind-o cu pipa. Era deplin convins şi credea că astfel va atinge un înalt grad de spiritualitate, că se va înălţa deasupra celor lumeşti. Dar chiar dacă nu izbutea, nimeni nu-l observa, căci majoritatea turmei sale considera spiritualitatea sa ceva absolut normal, iar minoritatea ei îl scuza deoarece era pastorul lor în virtutea necesităţii, în virtutea unui sistem care-i dăduse acest rol, aproape în mod mecanic, cu sau fără voia lui. Îl respectau cu atît mai mult pe pastor, fiindcă ştiau că nu putea fi înlocuit şi erau bucuroşi că nu era un vicar obişnuit, la fel cu cel din Coldingham, care depindea

de capriciile altora. Căci, cu excepţia a doi oameni răi şi a unui ateu, conservatori şi liberali, întregul sat (acum existau şi liberali, deoarece credeau că votul este cu adevărat secret) era convins că sistemul ereditar este pe deplin îndreptăţit.

Pe nesimţite pastorul îşi îndreptă paşii spre Bletchingham unde era un local de temperanţă. Îi era silă de limonada şi berea din ienupăr mai ales la mijlocul zilei ; ambele îl indispuneau şi-l făceau să-i fie frig, dar simţea că nu se putea duce în altă parte. Începu să se mai învioreze cînd văzu clopotniţa din Bletchingham.

„Pîine cu brînză, gîndi el, ce poate fi mai bun decît pîine cu brînză ? Şi voi cere să-mi prepare o ceaşcă de cafea."

Această ceaşcă de cafea era mai mult simbolică şi se potrivea cu starea sufletului său. Cafeaua era tulbure şi groasă şi avea acel gust caracteristic cafelei de la ţară. Sorbi puţin din ea şi-şi continuă drumul. La prima cotitură trecu pe lîngă şcoala satului, de unde răzbătea o rumoare ritmică şi discordantă, care te făcea să te gîndeşti la o maşină de mult uzată. Pastorul se opri să asculte. Rezemat de zidul micuţei curţi de joacă, încerca să priceapă cuvintele care păreau să aparţină unui cîntec religios intonat de copii. Suna de parcă spuneau : „De două ori doi, patru, de două ori patru, şase, de două ori şase, opt" şi trecu înainte gîndindu-se : „Ce lucru bun e cartea, dar dacă nu luăm seama, vom merge prea departe ; îi vom ridica şi vor fi nepotriviţi pentru situaţia pe care o au" ; şi pastorul se încruntă. Trecu o barieră şi merse mai departe pe cărare. De pretutindeni se auzea cîntec de ciocîrlii, freamătul albinelor care înclinau trifoiul sub greutatea lor. La capătul cîmpului se afla un iaz mic înconjurat de sălcii.

Cam la treizeci de metri, pe o porțiune de pășune, unde nu creștea nimic decît iarbă, un cal bătrîn stătea legat în plin soare de un țăruș. Dezvelindu-și dinții galbeni își întindea capul osos și costeliv, privind spre apa la care nu putea ajunge. Pastorul se opri. Nu știa cui aparține calul, căci era la trei lanuri distanță de parohia sa, dar își dădea seama că bietul animal era însetat. Încercă zadarnic să deznoade frînghia, apoi se aplecă pentru a smulge țărușul. În timp ce se străduia din răsputeri, roșu la față de atîta efort, bătrînul cal stătea nemișcat privindu-l cu ochii săi tulburi. În cele din urmă Barter se ridică brusc, și după o ultimă smucitură rămase cu țărușul în mînă ; calul se dădu înapoi, speriat.

— Ho, ho, „băiete !" spuse pastorul și apoi zîmbi mîhnit : „E o rușine să legi un biet animal în soare. Mi-ar place să-i spun cîteva cuvinte proprietarului !"

Conduse animalul spre apă. Calul îl urmă destul de pașnic, dar și fără nici un fel de recunoștință pentru eliberatorul său, deoarece simțea că nu se făcuse vinovat cu nimic. Bău pe săturate și se apucă să pască. Pastorul se simți cam dezamăgit și fixă din nou țărușul în pămînt, sub sălcii. Apoi, ridicîndu-se, privi atent la bătrînul cal.

Animalul continua să pască. Pastorul scoase batista, își șterse sudoarea de pe frunte și se încruntă. Ingratitudinea, la animale ca și la oameni, îi era nesuferită.

Brusc, își dădu seama că era foarte obosit.

— Trebuie să se fi terminat, își spuse el și, trecînd peste cîmp, în zăpușala soarelui de amiază, se grăbi spre casă.

Ușa prezbiteriului era deschisă. Intră în birou și se așeză o clipă să-și adune gîndurile. La etaj se

auzeau pași ; apoi auzi un geamăt lung, plin de jale, care-i umplu inima de spaimă.

Se ridică și se repezi la sonerie ; dar în momentul cînd se pregătea să sune, se răzgîndi, și urcă scările în goană. La ușa camerei soției sale o găsi pe bătrîna dădacă a copiilor. Stătea pe rogojină cu mîinile la urechi și lacrimile îi curgeau pe obraz.

— Vai, domnule ! spuse ea... Vai, domnule !

Pastorul avu o căutătură cruntă.

— Femeie ! strigă el... femeie !

Își acoperi urechile și se năpusti din nou jos, unde în hol se afla o doamnă, doamna Pendyce. Fugi spre ea, la fel ca un copil care cînd se rănește se refugiază în brațele mamei sale.

— Soția mea, spuse el... sărmana mea soție ! Dumnezeu știe ce-i fac acolo sus, doamnă Pendyce ! și-și ascunse obrazul în mîini.

Interlocutoarea sa, o adevărată Totteridge, stătea nemișcată ; apoi, punînd mîna înmănușată pe brațul lui puternic cu mușchii crispați din cauza mîinilor încleștate, îi spuse cu blîndețe :

— Dragă domnule Barter, doctorul Wilson e foarte îndemînatic ! Vino în salon !

Împleticindu-se ca un orb, pastorul se lăsă condus de ea. Se așeză pe canapea și doamna Pendyce, cu mîna încă sprijinită pe brațul său, se așeză la rîndul ei. Obrazul îi fremăta din cînd în cînd de parcă se stăpînea cu greu. Apoi, cu vocea ei blîndă, repetă :

— Va fi bine... va fi bine. Haide, haide !

Mila și simpatia ei o arătau nu distantă, ci surprinsă de faptul că stătea acolo, și mîngîia brațul pastorului.

Barter își luă mîinile de pe obraz.

Dacă moare, spuse el cu o voce cu totul străină, nu voi putea supraviețui !

Ca răspuns la această izbucnire, cuvinte pronunțate pe un ton grav, mîna doamnei Pendyce lunecă de pe brațul pastorului și se odihni pe cretonul lucios al canapelei, imprimat cu roșu închis și verde. Sufletul i se strînse la auzul vocii lui violente.

— Așteaptă aici, spuse ea, mă duc sus să văd.

Nu-i stătea în fire să poruncească, dar domnul Barter o ascultă cu o privire de copil mîhnit.

După plecarea doamnei Pendyce, stătu aproape de ușă să audă vreun sunet — orice sunet, chiar și foșnetul rochiei ei — dar nu se auzea nimic, căci jupoanele ei erau din linou ; și pastorul rămase singur într-o tăcere pe care nu o putea îndura. Apoi începu să măsoare camera cu ghetele lui mari și mîinile încleștate la spate, cu capul aplecat înainte și cu buzele strînse, gata să se arunce asupra cuiva, aidoma unui taur legat pentru prima oară care se răsucește într-una arătîndu-și albul ochilor holbați.

Gîndurile îi umblau fără legătură de colo-colo, într-un amestec de teamă și furie. Nu se ruga. Cuvintele pe care le repetase de atîtea ori : „Sîntem cu toții creaturile lui Dumnezeu !... sîntem toți în mîna Domnului !" îl părăseau, păreau să-i arate doar răutate. În locul lor nu se putea gîndi decît la dictonul domnului Paramor, pe care acesta îl rostise în sufrageria moșierului : „Există o moderație în toate !" ; cuvintele îi răsunau în urechi cu o crudă ironie. „Moderație în toate... moderație în toate lucrurile !" și soția lui culcată acolo... din vina lui, și...

Auzi un zgomot. Obrazul pastorului, de obicei roșu și ars de soare nu putea să pălească, dar

pumnii i se descleștară. În cadrul ușii o văzu pe doamna Pendyce, cu un surîs al ei, care vădea și milă și emoție.

— E-n regulă... e băiat ! Sărăcuța de ea, a trecut printr-un moment greu !

Pastorul o privi fără să scoată un cuvînt ; apoi trecu brusc pe lîngă ea și se încuie în biroul său. Atunci, abia, atunci îngenunchie și rămase astfel mult timp fără să se gîndească la nimic.

CAPITOLUL XIII

Moșierul se hotărăște

În aceeași seară la ora nouă, după ce bău un ultim pahar dintr-o sticlă de Porto, domnul Barter simți o nevoie irezistibilă de a se amuza și de a împărtăși oamenilor din jur bucuria sa.

Își luă pălăria, își încheie redingota — căci cu toate că seara de iunie era frumoasă, dinspre răsărit bătea o briză rece — și se îndreptă spre sat.

Ca o emblemă a acelei poteci care duce spre Dumnezeu, despre care vorbea duminicile, drumul cenușiu cuprins între gardurile vii bine îngrijite străbătea umbra ulmilor în care ciorile își făcuseră cuib și se culcaseră de multă vreme. În aer plutea mirosul fumului de lemne. Începură să se deslușească case, fierăria și micile prăvălii din fața poienii satului. Luminile din ușile deschise și din ferestre creșteau ; o briză care abia mișca frunzele castanilor adia foșnind ușor printre plopii tremurători. Case și arbori; case și arbori ! Adăposturi în trecut și în zilele ce vor veni !

Pastorul îl opri pe primul om care-i ieşi în cale
— Vreme bună pentru fîn, Aiken ! Ce mai face soţia... e o fată ? Aha ! De nişte băieţi ai nevoie. Ai auzit de evenimentul de la parohie ? Slavă Domnului, pot spune...

Şi astfel, din om în om, din casă în casă, căuta să-şi aline dorul de tovărăşie, să-şi redobîndească demnitatea, să şteargă cicatricea suferinţei pe care o îndurase. Deasupra capului său castanii nemişcaţi respirau liniştiţi, frunzişul fremăta încet, părînd că stă de veghe şi şopteşte : „Of, oameni mici ! Of, oameni mici !“

Luna, la sfîrşitul primului ei pătrar, se ridica din umbra cimitirului — aceeaşi lună tînără care se ridicase cu ironia ei argintie atunci cînd primul Barter predicase, cînd primul Pendyce ajunsese moşier la Worsted Skeynes ; aceeaşi lună tînără, senină, pe care cuvintele n-o pot descrie pe deplin, va apare din nou cînd ultimul Barter va adormi pe veci, cînd ultimul Pendyce va fi dispărut şi va lăsa să cadă lumina ei blîndă, prin aerul de ametist, pe mormintele lor.

Pastorul gîndi :

„Îl voi pune pe Stedman să lucreze în colţul acela. Trebuie să avem mai mult spaţiu ; pietrele de-acolo au o sută cincizeci de ani vechime, asta e sigur. Nu se mai poate citi nici un cuvînt. Mai bine să le scoatem.“

Merse mai departe pe cărarea care traversa bătătura cailor şi ducea la conacul moşierului.

Ziua se sfîrşise şi numai razele lunii luminau iarba înaltă.

În hol, ferestrele lungi ale sufrageriei erau deschise ; moşierul şedea acolo singur, trist, dus pe gînduri, lîngă resturile de fructe pe care le mîncase. De fiecare parte a peretelui îi ţineau tovărăşie

chipurile foştilor Pendyce ; şi la capătul încăperii, deasupra unui bufet din stejar incrustat cu argint, era agăţat portretul soţiei sale care privea la ei de sub sprîncenele ridicate, cu o uşoară expresie de mirare.

Moşierul ridică capul.

— Ah, Barter ! Cum se simte soţia dumitale ?

— Cît se poate de bine !

— Sînt bucuros să aud asta ! Are o constituţie solidă — o vitalitate minunată. Ce bei, vin de Porto sau Claret ?

— Mulţumesc ; un simplu pahar de Porto.

— A fost o încercare grea pentru nervii dumitale. Ştiu ce înseamnă. Sîntem deosebiţi de generaţia trecută ; ei nu dădeau nici o importanţă acestui lucru. Cînd s-a născut Charles, scumpul şi bătrînul meu tată a fost plecat toată ziua la vînătoare. Cînd soţia mea l-a avut pe George, am fost nervos ca o pisică !

Moşierul se opri, apoi se grăbi să adauge :

— E adevărat că dumneata eşti obişnuit !

Domnul Barter se încruntă.

— Am trecut prin Coldingham, azi, spuse el. L-am văzut pe Winlow. A întrebat de dumneata.

— Ah, Winlow ! soţia lui e o femeie foarte drăguţă. Au numai un copil, cred ?

Pastorul tresări.

— Winlow mi-a povestit, spuse el brusc, că George şi-a vîndut calul.

Obrazul moşierului îşi schimbă expresia. Îl privi bănuitor pe Barter, dar pastorul îşi ţinea ochii aţintiţi asupra paharului.

— Şi-a vîndut calul ! Ce-nseamnă asta ? Ţi-a spus de ce, presupun ?

Pastorul luă o înghiţitură de vin.

— Eu nu întreb niciodată de ce, spuse el, cînd este vorba de jucători de curse. Am credința că n-au habar ce fac, la fel ca nişte animale fără grai...

— Ah, jucător de curse! spuse moşierul. Dar George nu pariază.

O licărire de umor se ivi în ochii pastorului. Își strînse buzele.

Moşierul se ridică.

— Haide, spune Barter !.

Pastorul roşi. Nu-i plăcea să umble cu vorbe — desigur cînd era vorba de un bărbat; cazul unei femei era diferit — şi la fel ca atunci cînd se dusese la Bellew şi avusese grijă să nu-l dea de gol pe George, acum se ferea şi era atent la cele ce va spune.

— Nu, nu, Pendyce.

Moşierul începu să măsoare camera în sus şi în jos şi Barter simți că ceva se mişcă lîngă piciorul său; în lumina lunii prepelicarul John ieşise la iveală, ca un simbol a tot ce depindea de moşier; îşi privi stăpînul cu ochi tragici, care păreau să spună: „Aici se întîmplă din nou ceva, ceva, care mă supără!"

Moşierul rupse tăcerea.

— Am contat întotdeauna pe dumneata, Barter; mă bizui pe dumneata ca pe fratele meu însuşi. Haide, spune, ce se întîmplă cu George?

„Oricum, gîndi pastorul, e tatăl lui!"

— Eu nu ştiu decît ceea ce se spune, izbucni el; se spune că a pierdut o grămadă de bani. Eu aş zice că nu-s decît vorbe. Eu nu prea cred tot ce se zvoneşte. Şi, dacă şi-a vîndut calul, ei, atunci, cu atît mai bine. Nu va mai fi ispitit să-şi încerce norocul.

Dar Horace Pendyce nu răspunse. Un singur gînd îi tulbura mintea, îl mînia şi-l copleşea.

„Fiul meu un jucător! Worsted Skeynes în mîinile unui jucător!"

Pastorul se ridică.

— Totul nu este decît un zvon. N-ar trebui să-i dai crezare. Nu-mi vine a crede că ar putea fi atît de prost. Tot ce ştiu e că trebuie să mă întorc la soția mea. Noapte bună!

Făcînd o mişcare din cap menită să ascundă cît era de încurcat ieşi pe uşa cu geamuri pe care intrase.

Moşierul rămase nemişcat.

„Un jucător!"

Pentru el, Horace Pendyce, viața era legată de Worsted Skeynes; fiecare gînd al său avea o legătură directă sau indirectă cu moşia; fiul său era omul care-i va ocupa locul atunci cînd va trebui să-l lase liber, iar religia sa era preaslăvirea strămoşilor; pentru el, omul care se temea mai presus de orice de schimbarea ordinii existente, nu exista un cuvînt mai îngrozitor. „Un jucător!"

Nici prin gînd nu-i trecea că într-un fel sistemul său de educație era vinovat de purtarea lui George. El îi spusese lui Paramor: „Eu n-am niciodată vreun sistem; eu nu cred în sisteme". Îl crescuse pur şi simplu ca pe un gentilom, ca pe un om de lume. Ar fi preferat ca George să se înroleze în armată, dar George dăduse greş; ar fi preferat ca George să se dedice moşiei, să se însoare şi să aibă un fiu, în loc să-şi piardă timpul la Londra, dar George îi înşelase speranțele; şi astfel, dincolo de faptul că-l propusese pentru Yeomanry şi-i susținuse candidatura în „Clubul stoicilor", ce ar fi putut face ca să-l țină departe de rele? Şi-acum

juca la curse! Cine joacă n-are leac în vecii vecilor.

Privind portretul soției sale de pe perete, spuse: „De la tine a moștenit asta!“

Dar obrazul soției sale îi răspunse cu o privire blîndă.

Se întoarse brusc și părăsi camera; prepelicarul John, care nu apucă să-l urmeze, rămase cu nasul la ușa închisă, adulmecînd dacă nu cumva vine careva să-i deschidă.

Horace Pendyce se duse în biroul său, scoase dintr-un sertar bine încuiat un teanc de hîrtii pe care le contemplă îndelung. Una era o schiță a testamentului său; o alta, lista bunurilor din Worsted-Skeynes, suprafețele terenurilor și arendele; o a treia, era proiectul contractului de predare a moșiei către George, care avea să o moștenească atunci cînd va ajunge la majorat. Această ultimă hîrtie, care conținea o supremă ironie, moșierul o privi cel mai mult — dar nu o citi. În schimb gîndi:

„Și nu-l pot dezmoșteni. Paramor a afirmat-o! Un aventurier!“

Această „încăpățînare“ care e în firea tuturor oamenilor din lumea aceasta stranie, se vădea și mai puternică la Horace Pendyce; era mai curînd o reacție decît o calitate — era o spaimă instinctivă față de tot ce-i era străin, o teamă inconștientă de a accepta alte puncte de vedere și o încredere firească în trecut. Era intim legată cu cea mai profundă calitate morală — forța de a lua hotărîri. Hotărîrile sale puteau fi încăpățînate și stupide, puteau provoca o suferință inutilă, puteau să nu aibă nimic de-a face cu morala sau rațiunea — dar avea în el forța să ia aceste hotărîri și

să se țină de ele. Ea îl făcea să fie aici cine era, cine fuseseră ai săi timp de secole și spera să rămînă și în secolele următoare. Avea în sînge acest simțămînt. Numai astfel zădărnicea forțele distrugătoare pe care timpul le ridica în fața lui, își păstra ordinea sa, moștenirea dobîndită prin succesiune; numai în aceste condiții putea să țină în mînă și să-i transmită fiului său moștenirea. Și-acum, privea cu ochi mînioși și plini de pică documentul care-i conferea această putere.

Oamenii care se pregătesc să ia hotărîri grave nu știu întotdeauna să lucreze cu îndemînare și tainic așa cum și-ar dori ei înșiși. Moșierul se duse în dormitor, hotărît să nu pomenească despre hotărîrea luată. Margery dormea. O trezi cînd intră, dar ea rămase nemișcată, cu ochii închiși. Neclintirea ei, cînd el era atît de tulburat, îi smulse fără să vrea aceste cuvinte:

— Știai că George joacă la curse?

La lumina luminării din sfeșnicul de argint ochii ei negri prinseră subit viață.

— A pariat și a vîndut calul. Nu l-ar fi vîndut niciodată dacă n-ar fi fost obligat. După cîte știu, poate că a și fost afișat la Tattersalls?

Cearceaful cu care era acoperită începu să tremure de parcă ar fi exprimat zbuciumul ei. Apoi, cu o voce distantă și blîndă îi spuse:

— Toți tinerii pariază, Horace; trebuie să știi asta!

Moșierul, care stătea la piciorul patului, ridică sfeșnicul. Gestul avea o însemnătate sinistră.

„Îl aperi? părea că spune. Mă sfidezi?“

Apucă bara patului și strigă:

— Nu vreau să am ca fiu un jucător și un destrăbălat! Nu-mi voi risca moșia!

Doamna Pendyce se ridică şi timp de cîteva secunde îl privi îndelung pe soţul ei. Inima îi bătea năvalnic. Sosise clipa ! Ceea ce aşteptase în toate aceste zile venise acum ! Buzele ei palide răspunseră :

— Ce vrei să spui ? Nu te înţeleg, Horace.

Ochii domnului Pendyce jucau de colo-colo, nici el însuşi nu ştia ce caută.

— Asta m-a hotărît, spuse el. Nu vreau să iau jumătăţi de măsură. Pînă ce nu-mi poate dovedi că a terminat cu femeia aceea, pînă cînd nu-mi arată că a renunţat la pariuri, pînă ce... pînă se prăbuşeşte cerul, nu vreau să mai am nimic de-a face cu el !

Pentru Margery Pendyce, care tremura ca varga, aceste cuvinte : „pînă se prăbuşeşte cerul" erau înspăimîntătoare, mai groaznice ca orice. Pe buzele soţului ei, care nu folosea niciodată metafore, şi se exprima direct, fără ocolişuri, care uza de cele mai simple forme ale expresiei şi nu renunţa la formulele obişnuite ale ordinei în care trăia, astfel de cuvinte sunau răuvoitoare şi pline de ură.

El continuă :

— L-am crescut cum am fost crescut eu. N-am crezut vreodată că fiul meu va fi un ticălos !

Inima doamnei Pendyce zvîcni.

— Cum îndrăzneşti să vorbeşti astfel, Horace ! strigă ea.

Moşierul dădu drumul patului de ale cărui bare se ţinuse şi începu să umble fără astîmpăr. Paşii săi răsunau sălbatic în tăcerea cumplită.

— M-am hotărît, spuse el. Moşia...

Din gura Doamnei Pendyce ţîşni un torent de cuvinte :

— Vorbeşti de modul în care l-ai crescut pe George ?... Tu... nu l-ai înţeles niciodată ! Tu... tu n-ai făcut nimic pentru el !... A crescut aşa cum creşteţi cu toţii în această... Dar tăcu, căci nici ea nu ştia de ce sufletul ei se răzvrătise atît de orbeşte şi nici nu ştia împotriva cui. Nu l-ai iubit niciodată, cum îl iubesc eu ! Ce-mi pasă de moşie? Aş dori s-o vinzi ! Ce, oare crezi că-mi place să trăiesc aici ? Crezi că mi-a plăcut vreodată ? Crezi că vreodată... Dar nu-şi termină fraza care ar fi fost : „Crezi că vreodată te-am iubit..." Băiatul meu un ticălos ! Te-am auzit rîzînd de o sută de ori cînd spuneai : „Aşa sînt tinerii !" Crezi că nu ştiu cum v-aţi comporta cu toţii dacă aţi îndrăzni ! Crezi că nu ştiu cum vorbiţi între voi ! Cît despre jocurile de noroc, şi tu ai juca dacă nu ţi-ar fi teamă ! Şi acum, cînd George este la ananghie...

Torentul cuvintelor ei secă aşa cum izbucnise.

Domnul Pendyce se înapoie la piciorul patului . ţinea din nou barele : lumînarea care ardea cu lumină mare îi făcea să-şi vadă feţele, foarte schimbate faţă de acelea pe care şi le cunoşteau. În gîtul slab şi uscat al moşierului, între vîrfurile ascuţite ale gulerului său părea că se înnoadă o frînghie. Borborosi :

— Tu... tu vorbeşti ca o nebună ! Tată-meu m-ar fi dezmoştenit, tatăl lui l-ar fi dezmoştenit ! Dumnezeule ! Îţi imaginezi că o să stau liniştit să văd cum îşi bate joc de moşie, şi s-o mai văd şi pe femeia aceea aici, să-i văd şi fiul, un bastard... sau tot atît de rău ca un bastard, aşezat în locul meu ? Nu mă cunoşti !

Ultimile cuvinte le spuse cu dinţii strînşi ca un cîine care mîrîie. Doamna Pendyce se ghemui de parcă ar fi fost gata să sară.

— Dacă te lepezi de el, plec şi eu la el şi nu mă mai întorc niciodată !

Moşierul dădu drumul barelor pe care le strînsese în mîini ; în lumina mare şi strălucitoare a luminării i se putea vedea gura întredeschisă de mirare. Strînse din nou dinţii şi, întorcîndu-i brusc spatele, îi spuse :

— Ia nu mai spune prostii !

Apoi, luînd luminarea, se duse alături în camera de toaletă.

La început sentimentele sale erau destul de fireşti ; nu era decît îndurerat, jignit fără milă de ceea ce părea o nemaipomenită lipsă de bun gust.

„Ce nebunie le apucă oare pe femei !" gîndi el. Ar merita să dorm aici. Aşa aş pedepsi-o !

Privi în jur. Nu era nici un loc unde ar fi putut dormi, nici măcar o canapea. Apucă iar luminarea şi se duse spre uşă. Dar se simţea şovăitor şi singur, fără să ştie de ce şi se opri nehotărît în faţa ferestrei.

Sus pe cer luna nouă îşi trimitea razele asupra chipului său tăcut şi slab şi în această lumină se vedea în mod straniu cît era de cenuşiu — din cap pînă în picioare — cenuşiu, trist şi bătrîn, ca şi cum ar fi întrunit în el pe toţi moşierii, care din acelaşi loc, pe rînd, contemplaseră peisajul familiar al moşiilor, în lumina îngheţată a lunii, cu teama de a le pierde. În bătătura cailor îl văzu pe bătrînul Bob, calul său de vînătoare, cu capul întors spre casă. Moşierul suspină din adîncul sufletului.

Ca un răspuns la acest suspin i se păru că aude un zgomot lîngă uşă. O deschise să vadă ce se petrece acolo şi-l zări pe John prepelicarul culcat pe o pernuţă de pînză albastră, cu capul proptit de perete. John întoarse spre el ochii săi întunecoşi.

„Sînt aici, stăpîne, părea să spună ; e tîrziu — era cît pe ce să adorm ; mă simt totuşi bine că te văd !" şi, ferindu-şi ochii de lumină, sub urechile sale lungi şi negre, răsuflă adînc şi zgomotos. Domnul Pendyce închise uşa. Uitase de existenţa cîinelui său. Dar, ca şi cum apariţia acestei creaturi atît de credincioase i-ar fi redat încrederea în autoritatea sa, în tot ce era obişnuit să creadă, în tot ce stăpînea, în tot ce era el însuşi, deschise uşa dormitorului şi-şi reluă locul lîngă soţia sa, în patul conjugal.

Şi adormi curînd.

PARTEA A III-a

CAPITOLUL 1

Odiseea doamnei Pendyce

Dar doamna Pendyce nu dormea. Binecuvîntatul calmant al unei lungi zile petrecute inspectînd diferite ferme şi ogoare adusese odihna pentru soţul ei — dar nu şi pentru ea. Şi privirea ochilor ei larg deschişi în întuneric trăda tot ce era mai ascuns, mai sfînt, în sufletul ei. Cîte nu spuneau ochii ei în acea noapte! Dar chiar dacă întunericul ar fi făcut brusc loc luminii, nici un observator n-ar fi putut pătrunde în acest sanctuar intim şi sfînt, căci în Margery Pendyce era ceva mai intim şi mult mai sfînt : instinctul că e într-adevăr o doamnă. Acest instinct subtil şi optimist, de consideraţie pentru alţii, cît şi pentru ea însăşi, avînd rădăcini îndepărtate, foarte îndepărtate în trecut, o învăluia şi o ascundea de toţi ochii, ca o armură din zalele cele mai delicate. Într-adevăr, neagră trebuia să fi fost această noapte ca ea să-şi fi scos armura, şi, lipsită de protecţia ei, să rămînă culcată în întuneric.

Odată cu primele raze de lumină îşi puse iar armura ei de zale, apoi, ieşind tiptil din dormitor, îşi spălă mult şi insistent ochii care o usturau, de parcă ar fi avut temperatură toată noaptea ; după aceea se îndreptă spre fereastra deschisă şi

se aplecă în afară. Se iviră zorile şi păsările îşi ciripeau primul lor concert al dimineţii. Jos în grădină florile ei erau acoperite cu rouă cenuşie, iar copacii, tot cenuşii, erau estompaţi într-un văl de ceaţă ; cu botul rezemat de gard bătrînul cal de vînătoare părea că aţipise în ceaţa de vară, ca o stafie abia conturată.

Toate acestea fuseseră pentru ea un fel de închisoare. Tot ce iubise se ridica spre ea ca răsuflarea neîntinată a dimineţii, ca aripile unei păsări în zbor. Primele cîntece din faptul zilei încetară şi în această tăcere soarele răsări în toată splendoarea sa aurie şi ironică ; ca prin farmec, totul se acoperi cu nuanţe roşietice. Şi în sufletul doamnei Pendyce păru să se ivească o lumină, după nenumăratele ore cenuşii de nelinişte, cînd în singurătatea ei îşi hotărîse calea. Căci, în acest suflet tandru, neobişnuit cu acţiunea, pe care violenţa îl făcea să dea înapoi, se dusese o luptă dureroasă pentru a ajunge în cele din urmă la o hotărîre. Dar, o dată această hotărîre luată, oricît de înspăimîntătoare şi de dureroasă era ea prin urmări, rămînea de neclintit. Hotărîrea ei rămînea fermă şi strălucea ca o stea ascunsă printre nori negri şi grei. În Margery Pendyce — care fusese o Totteridge — nu curgea sînge plebeian acru şi uşor de turburat, nu existau îndoieli aprige sau temeri din cauza berei sau cidrului prost digerate ; în vinele ei curgea un sînge pur ca vinul, n-avea nimic mînios şi îmbîcsit în suflet care să-i stingă flacăra nobilă, pîlpîitoare, care respira adînc în ea ; nimic nu o putea stinge. Se gîndea : „Nu vreau să fiu considerată o sclavă ; acest lucru nu trebuie să se întîmple căci, dacă mă las astfel tratată, întreaga mea fiinţă va fi anihilată". Şi, fără să-şi dea seama de puterea acestui sentiment,

acest „ceva“ reprezenta civilizația, însuși sufletul țării, blîndețea și echilibrul ei. Firea ei delicată n-ar fi prilejuit nicicînd o ceartă josnică și meschină pentru a exagera sau deforma lucrurile, făcînd vîlvă pentru nimic; inconștient și la momentul potrivit, lua poziția care-i convenea și nu dădea înapoi mai devreme decît era necesar. Dragostea maternă atît de puternică făcuse loc acelui sentiment, mai profund încă, al dragostei de sine care spune : „Poartă-te astfel sau renunță la esența sufletului tău“.

Se întoarse lîngă pat și, cu o privire în care nu se citea nici un fel de mînie sau reproș, doar un fel de detașare, de neînțeles pentru ea, privi îndelung la soțul ei care dormea și pe care se hotărîse să-l părăsească.

Astfel, în timp ce dimineața înaintă și sosi momentul trezirii, nimic din gesturile ei, nici o mișcare, privire sau semn nu arăta că în sufletu-i se petrecea ceva neobișnuit, intențiile pe care le avea. Ceea ce era de datoria ei trebuia făcut, de parcă ar fi fost un fapt fără importanță, una din obișnuitele activități cotidiene; nu se strădui să fie mai calmă și mai mîndră ca de obicei. Acționînd astfel, asculta de instinctul ei înnăscut, evitînd discuții și suferințe inutile.

Domnul Pendyce plecă la zece și jumătate întovărășit de vătaf și de prepelicarul John. Nici nu-i trecea prin minte că soția sa luase în serios cuvintele pe care i le spusese noaptea. În timp ce se îmbrăca, îi repetase din nou că nu mai voia să audă de George, că-l va dezmoșteni, că-l va forța prin asprimea sa să revină la matcă și că, pe scurt, avea intenția să-și țină cuvîntul. Ar fi fost lipsit de rațiune dacă și-ar fi imaginat că o femeie, mai ales soția sa, ar fi intenționat să se țină de cuvînt.

Doamna Pendyce își petrecu începutul dimineții cu ocupațiile ei obișnuite. După jumătate de oră de la plecarea moșierului dădu dispoziție să i se pregătească trăsura, împachetă diferite lucruri în două valize mici pe care le trimise jos, și, liniștită, cu poșeta mică, verde, în mînă, urcă în trăsură. Cameristei, majordomului Bester și vizitiului Benson le spuse că pleacă la Londra să locuiască la domnul George. Norah și Bee erau plecate la familia Tharp, așa că nu trebuia să-și ia rămas bun de la nimeni în afară de Roy, terierul lățos; și ca această despărțire să nu-i fie prea grea, îl luă cu ea la gară.

Pentru soțul ei lăsă o scurtă scrisoare pe care o așeză într-un loc unde știa că o va găsi fără întîrziere și unde nimeni altul nu o va descoperi.

„Dragă Horace,

Am plecat la Londra să stau cu George. Adresa mea va fi «Hotel Green», Bond Street. Amintește-ți ce ți-am spus noaptea trecută. Poate că nu ți-ai dat seama că am vorbit serios. Ai grijă de bietul Roy și nu-i lăsa să-i dea prea multă carne pe căldura asta. Jackman se pricepe mai bine decît Ellis să îngrijească trandafirii din acest an. Mi-ar face plăcere să mi se comunice cum o mai duce sărmana Rose Barter. Te rog, nu-ți face griji pentru mine. Dacă va fi nevoie îi voi scrie lui Gerald, dar acum nu mă simt în stare să-i scriu nici lui, nici fetelor.

La revedere, dragă Horace, îmi pare rău că te necăjesc.

Soția ta,

Margery Pendyce“

În realizarea proiectelor pe care le concepuse aducea același calm și aceeași măsură. Pentru ea nu

însemna că fuge de-acasă sau că-şi sfidează soţul ; nu-şi ascundea adresa şi nu pronunţa melodramatica frază : „Nu mă mai întorc la tine !“ Astfel de metode, asemenea procedee de intimidare i-ar fi părut ridicole. E adevărat că detaliile practice, de pildă problemele financiare cărora va trebui să le facă faţă, îi scăpau din vedere ; şi în acest caz judecata ei, mai bine zis lipsa ei de judecată, vădea un suflet generos. Horace nu o va lăsa să piară de foame ; ideea era de neconceput. Mai erau şi cele trei sute de lire rentă anuală, venitul ei personal. Într-adevăr, nu ştia cam cît reprezentau aceşti bani, dar nici nu-i păsa, căci îşi spunea : „Aş fi foarte fericită într-o căsuţă, cu Roy şi cu florile mele“. Şi cu toate că n-avea nici cea mai mică experienţă din trecut care s-o călăuzească, era foarte posibil să aibe dreptate. Lucruri pe care unii oameni le posedă mulţumită banilor, reveneau fără bani unei Totteridge, care ştia să se lipsească de multe mulţumită acelei stări de satisfacţie intimă moştenită de la generaţiile trecute.

Totuşi, nu fără emoţie coborî în grabă din trăsură. Roy, bătrînul cîine, care şedea pe banchetă cu capul în dreptul geamului, înţelesese după lacrimile ce i se prelingeau pe bot şi care nu-i aparţineau, că nu era vorba de o despărţire obişnuită. De aceea începu să geamă încet.

Ajunsă la Londra, doamna Pendyce se lăsă condusă cu trăsura la hotelul „Green“ şi, după ce-şi desfăcu valizele şi-şi puse lucrurile în dulap, îşi împrospătă obrazul şi luă dejunul. De-abia atunci începu s-o cuprindă dorul de casă şi oarecari temeri asupra rezultatului purtării ei. Pînă atunci, doar agitaţia clocotitoare o împiedicase să gîndească

ce va face, ce spera, ce visa şi ce aştepta de pe urma faptei ei. Luîndu-şi umbrela de soare ieşi în Bond Street.

Un domn care trecu pe lîngă ea o salută.

„Vai de mine, gîndi ea, cine o fi fost ? Ar trebui să ştiu !“

Nu prea avea memorie vizuală şi, cu toate că nu putea să-şi amintească numele, se simţi de îndată mai puţin singură, mai puţin izolată şi mai puţin abandonată. Curînd, în ochi îi apăru o lumină ciudată, cînd privi cu o curiozitate nestăpînită toaletele trecătoarelor şi vitrinele din ce în ce mai atrăgătoare ale magazinelor. Margery Pendyce simţea că inima-i tresare ca o fată la primul ei bal, sau ca un tînăr debarcat pe un ţărm necunoscut. Vesela atmosferă londoneză, frumoasa zi de iunie, totul i se părea minunat ; avea impresia că pătrunde în necunoscut, că înfruntă neprevăzutul ; gîndea că va putea să trăiască veşnic astfel. Trecu pe lîngă o parfumerie şi se gîndi că niciodată nu respirase un miros atît de delicat. Şi în faţa prăvăliei alăturate zăbovi să admire nişte dantele şi, cu toate că-şi spunea : „Nu trebuie să cumpăr nimic deoarece voi avea nevoie de toţi banii pentru bietul George“, îi făcea totuşi plăcere să aibă la îndemînă toate aceste lucruri frumoase.

Cîţiva paşi mai departe se opri la o vitrină unde erau afişate lista spectacolelor de teatru, concerte, opere, împreună cu fotografiile unor artişti cunoscuţi. Şi ea le privea cu un entuziasm care în acel moment ar fi părut absurd celui care ar fi observat-o. Era adevărat oare că puteai vedea şi auzi pentru cîţiva şilingi, în fiecare zi, oricînd vroiai, toate astea ? În fiecare an se ducea, cu reli-

giozitate, o dată la Operă, la teatru de două ori, dar niciodată la concerte, deoarece soțului ei nu-i plăcea muzica clasică. În timp ce contempla afișele spectacolelor, se apropie o cerșetoare, cu obrazul obosit și transpirat, care avea în brațe un copil atît de mic și de chircit, că abia se vedea. Doamna Pendyce scoase portmoneul și îi dădu o jumătate de coroană. În acest moment simți o emoție vecină cu furia.

„Sărman copilaș! gîndi ea. Probabil că există mii ca el și eu nu știu nimic despre ei!"

Zîmbi femeii care îi întoarse zîmbetul; și un tînăr gras din pragul unui magazin apropiat, văzîndu-le că-și zîmbesc, zîmbi și el, de parcă le-ar fi găsit fermecătoare. Doamna Pendyce avea sentimentul că orașul îi murmură cuvinte frumoase și i se păru atît de neobișnuit și de plăcut, încît nu-și credea ochilor. Căci Worsted Skeynes nu-i mai spusese astfel de lucruri de mai bine de treizeci de ani. Se oglindi în vitrina unei modiste și se plăcu. Cu toate că era veche de doi ani, rochia ei din pînză gri cu noduri negre de catifea și dantelă nu făcea un efect neplăcut cînd o priveai din oglinda vitrinei; vara trecută avusese prilejul s-o poarte o singură dată din pricina morții bietului Hubert. Vitrina era generoasă și cu obrajii și cu ochii ei, care aveau o strălucire caldă, ca și pentru culoarea neagră a părului ei presărat cu fire argintii. Își spuse: „Nu arăt chiar atît de bătrînă!" Dar cînd își văzu pălăria reflectată în vitrină, nu-i mai plăcu; avea borurile lăsate de jur-împrejur, și cu toate că forma îi plăcea, se temea că în acest an nu mai era la modă. Contemplă îndelung vitrina, încercînd să se convingă că pălăriile ce le avea dinaintea ochilor i-ar sta bine și că-i plăcea ceea ce în realitate

nu-i plăcea. Se opri la alte vitrine. Trecuse un an de cînd nu mai văzuse vreuna, și timp de treizeci și patru de ani le privise întotdeauna acompaniată de moșier, sau împreună cu fiicele ei, dar nici unul dintre ei nu avea plăcere să le contemple.

Și oamenii erau diferiți de cei pe care-i văzuse cînd se plimba cu Horace sau cu fetele ei. Aproape toți păreau fermecători, de parcă erau plini de o viață nouă și stranie, din care o mică parte îi revenea și ei, Margery Pendyce, ca și cum i-ar fi cunoscut în realitate; ca și cum putea povesti cîte ceva despre viața, sentimentele și gîndurile lor; ca și cum acești oameni s-ar fi putut opri să asculte cu interes ce le-ar spune ea. Era o senzație nouă, necunoscută, care o făcu să i se ivească pe obraz un zîmbet prietenos. Toți cei care-l văzură — vînzătoarea din magazin, femei elegante, vizitii, cei din cluburi, agenții de poliție — toți păreau să împărtășească mulțumirea ei, atît de plăcut la vedere era acest obraz surîzător și ofilit sub diadema părului cu fire argintii și sub pălăria cu borurile lăsate.

Doamna Pendyce ajunse astfel la Piccadilly și cotind spre vest se îndreptă spre clubul lui George. Îl cunoștea bine, deoarece nu trecea niciodată pe acolo fără să privească la ferestrele clădirii și odată, cu prilejul jubileului reginei Victoria, petrecuse o zi întreagă privind de la ferestrele clubului.

Cînd ajunse aproape, începu să tremure, și în suflet i se cuibări teama, cu toate că nu-și tortura mintea, ca moșierul, întrebîndu-se ce s-ar putea întîmpla și ce nu.

George nu mai locuia la club și portarul nu putu să-i spună unde se mutase. Doamna Pendyce

rămase nemişcată. Era fiul ei, cum putea să întrebe de adresa lui? Portarul aştepta, căci îşi dădea seama că se afla în faţa unei femei din înalta societate. Margery Pendyce spuse cu blîndeţe:

— Există o încăpere unde aş putea scrie un bilet, sau ar fi prea...

— Desigur, doamnă, nici un deranj. Vă pot conduce într-acolo.

Cu toate că nu era decît o mamă care dorea să-i scrie fiului ei, portarul o conduse cu o discreţie tăcută de parcă ar fi fost o femeie pe care-o ducea la iubitul ei; şi poate că era îndreptăţit să gîndească că dragostea depinde de împrejurări, căci avea multă experienţă şi trăise vreme îndelungată în cea mai bună societate.

Pe hîrtia de scris cu antetul imprimat cu litere groase al „Clubului stoicilor" pe care-l cunoştea atît de bine din scrisorile lui George, doamna Pendyce scrise ce avea de spus. Mica încăpere întunecoasă în care şedea nu lăsa să pătrundă nici un zgomot, în afară de bîzîitul unei muşte mari ce zbura pe o fîşie de lumină dedesubtul storului. Camera era întunecată ca şi mobilele vechi. La „stoici" nu se găsea nici un tablou al artiştilor moderni, nici acele draperii strălucitoare atît de îndrăgite de cluburile la modă frecventate de clasele mijlocii. Micul birou pentru corespondenţă avea un aer funebru. „Sînt atît de rar folosit, dar vă rog să vă simţiţi ca acasă; sînt la fel ca în majoritatea caselor de la ţară."

Nu o dată un stoic singuratic se aşezase aci ca să scrie vreunei femei. Poate chiar la masa asta, cu peniţa asta îi scrisese George Helenei Bellew şi inima doamnei Pendyce se strînse de gelozie cînd aşternu următoarele rînduri:

„Scumpul meu George,

Am ceva să-ţi comunic, cu totul particular. Vino te rog la mine la hotel «Green». Vino repede, dragul meu. Pînă cînd te voi vedea sînt singură şi nenorocită.

Mama ta care te iubeşte,

Margery Pendyce"

Acest bileţel, care semăna cu o scrisoare de dragoste, îl scrisese poate inconştient, deoarece nu avusese niciodată un iubit căruia să-i scrie.

Strecură biletul şi o jumătate de coroană în mîna portarului, refuză paharul cu ceai pe care i-l oferise şi, cu un aer indiferent, se îndreptă spre parc.

Era ora cinci; soarele strălucea mai puternic ca oricînd. Şiruri de trăsuri şi pietoni treceau neîntrerupt prin poarta de la Hyde Park Corner. Doamna Pendyce se îndreptă la rîndul ei în aceeaşi direcţie şi, cu un pas şovăitor, neobişnuit cu circulaţia marilor oraşe, traversă şi se aşeză pe o bancă. Poate că George era în parc şi ar putea să-l vadă? Poate că Helen Bellew era acolo şi ar putea s-o întîlnească? La acest gînd inima-i zvîcni şi sub sprîncenele ridicate ochii începură să privească atent fiecare trecător: bătrîni şi tineri, femei de lume, fete tinere pline de farmec. Ce încîntătoare erau, ce minunat erau îmbrăcate! Un sentiment de invidie se amesteca cu bucuria pe care o resimţea întotdeauna la vederea lucrurilor frumoase; nu-şi dădea cîtuşi de puţin seama că ea însăşi era frumoasă sub pălăria cu borurile

lăsate. Încet, încet, își simți sufletul greu ca plumbul și inima-i bătea puternic de cîte ori vedea pe cineva pe care credea că-l cunoaște. Și, ori de cîte ori se vedea obligată să încline capul ca răspuns la un salut, obrazul i se împurpura și zîmbetu-i palid, încurcat, părea să spună :

— Știu că pare curios, știu că e neobișnuit să fiu văzută singură șezînd aici !

Se simți bătrînă, mai bătrînă ca oricînd. În mijlocul acestei mulțimi vesele și al forfotei, sub soarele strălucitor, o năpădi un sentiment de singurătate vecin cu teama — sentimentul de a nu-și aparține, de a fi ruptă de restul lumii ; i se părea că seamănă cu una din propriile ei plante zmulsă din pămîntul natal, cu bietele ei rădăcini dezgolite atîrnînd jalnic, căutînd parcă un pic de pămînt de care să se agațe. Știa acum că trăise prea mult pe pămîntul pe care-l ura și că era prea bătrînă pentru a putea fi transplantată. Era prizoniera acelui monstru puternic și fără aripi, fiul timpului și al pămîntului, care este viața provincială. Acest monstru a făcut din ea proprietatea sa și nu înțelegea s-o lase să-și redobîndească independența.

CAPITOLUL II

Fiul și mama

Pentru un bărbat e mai greu să devină membru în „Clubul stoicilor" decît unei cămile să treacă prin urechile acului, în afară de cei cărora li se aplică principiul eredității. Ca o primă condiție regulamentul clubului prevedea ca noul membru să nu aibe nici o ocupație. Apoi, candidatura trebuia susținută de membrii înavuțiți ai familiei sale care trebuiau să-i asigure renta necesară. Și, cu cît era mai lungă lista înaintașilor, cu atît avea mai multe șanse să fie admis și să nu primească bile negre cu prilejul votului.

Pe de altă parte, dacă nu aparții „Clubului stoicilor", cum poți atinge acel suprem control exterior atît de necesar pentru a ascunde lipsa de stăpînire interioară ? Clubul este un admirabil exemplu de felul în care Natura așează remediul alături de boală. Într-adevăr, fiindcă-și dădea seama că George Pendyce și sute de alți tineri „favorizați din născare" n-au știut de cînd au venit pe lume ce înseamnă suferințele vieții, și fiindu-i teamă că dacă viața, cu obișnuita-i nepăsare și ironie, i-ar pune pe neașteptate în fața unor evenimente supărătoare, ei ar deveni o pacoste cu gemetele lor de neîncredere și mirare, Natura a născocit o mască, care atingea cel mai înalt grad de perfecțiune în incinta „Clubului stoicilor". Cu această mască ea a acoperit obrazul acestor tineri, de ale căror suflete și calități morale se îndoia, și pe care i-a împodobit cu numele de... oameni de lume. Și cînd ea, numai ea, îi auzea chițcăind jalnic pe sub mască sau cînd viața îi călca sub picioarele ei grosolane, îi plîngea, știind să nu era vina lor ci a sistemului învechit care-i făcuse ceea ce erau. Și, în mila ei, îi înzestră pe mulți dintre ei cu o epidermă groasă, picioare zdravene și suflete mulțumite de sine, astfel că puteau umbla toată viața pe drumuri bătute de alții înaintea lor și să se odihnească în castelele în care se odihniseră pînă la moarte strămoșii lor. Dar uneori Natura (care nu devenise încă socialistă) își scutura aripile și suspina greu, temîndu-se ca nu cumva excesele și bolile sistemului să aducă după sine excese și boli

contrare. Căci mai presus de toate, ura extravaganţa de toate felurile, şi mai ales acea anumită formă de extravaganţă pe care domnul Paramor o numise „Pendycită“ şi de care îi era groază.

Nu arareori se întîmpla ca după mulţi ani asemănarea dintre tată şi fiu, nevăzută pînă atunci, să iasă la iveală şi, sub acţiunea forţelor destructive, să se manifeste brusc ameninţînd cu dezagregarea inelele lanţului care-i unea. Şi, în ironia ei, Natura făcea ca această asemănare, scuza tacită şi cea mai temeinică a principiului ereditar, să devină principalul factor de dezagregare al acestuia.

Sigur e că atît George cît şi tatăl său nu ştiau cît de adînc poartă înrădăcinate în ei rădăcinile „Pendycitei“ şi niciunul nu-şi dădea seama de cîtă încăpăţînare erau capabili în adîncul sufletului. Nici nu bănuiau cît de absolută era voinţa lor de a rămîne ei înşişi, indiferent cîtă suferinţă inutilă ar provoca altuia. Nu intenţionau de bună voie să pricinuiască suferinţe altora, dar nu se puteau împotrivi instinctului pe care-l aveau în sînge, deoarece puterea de a raţiona li se atrofiase după neîncetata împerechere, generaţii după generaţii, a acelor strămoşi a căror deviză fusese : „Rege la noi acasă“. Şi-acum George îşi sfida mama şi credinţa ei că şi el era un Totteridge, un campion al principiului succesiunii limitate ; căci în familia Totteridge, de care în această privinţă se îndepărta apropiindu-se mai mult de linia tatălui său, exista o descendenţă mai liberă, ceva mai puţin provincială, şi aceasta încă de pe vremurile cînd Hubert de Totteridge îşi condusese propria cruciadă din care uitase să se mai întoarcă. Cu familia Pendyce lucrurile stăteau altfel. Din timpuri imemoriale aparţineau nobilimii „de la ţară“ şi ei construiseră această frază, literal, fără licenţă poetică. Ca nenumărate alte asemenea familii de la ţară erau din instinct ceea ce trebuiau să fie prin tradiţie... provinciali pînă în adîncul sufletului.

Pentru că trăise în permanenţă la Londra, George ar fi fost surprins să fie tratat drept provincial, dar un om nu-şi poate schimba firea. Era destul de provincial ca s-o reţină lîngă el pe Helen Bellew, acum cînd ea se plictisise. Din consideraţie pentru ea, cît şi pentru el însuşi, ar fi trebuit să renunţe. De două luni şi mai bine o ţinea legată de el. E adevărat că avea oarecare scuze, căci suferea ; violenţa pasiunii sale îl obosise şi în acelaşi timp simţea adînc durerea şi mînia de a se vedea el, dintre toţi bărbaţii, aruncat de o parte, la fel ca o mănuşă uzată. Că zilnic bărbaţii se plictisesc de femei, e lege. Dar să se plictisească de el ? Instinctul său refuza cu încăpăţînare să ignoreze adevărul, şi-acum, cînd certitudinea sosise, mai lupta încă. George era un adevărat Pendyce !

Faţă de lume se comporta totuşi ca de obicei. Venea la club la ora zece să ia micul dejun şi să citească ziarele de sport. Pe la amiază, o trăsură cu vizitiu la spate îl conducea la gară, de unde era dus fie pe cîmpul de curse, fie la terenul de crocket de la Lord's, sau la Prince's Tennis Club. La ora şase şi jumătate putea fi văzut urcînd scările „Clubului stoicilor“ şi îndreptîndu-se spre sala de joc, unde mai atîrna tabloul cu caricatura sa a cărei privire părea să spună : „Muncă grea, muncă grea ; dar trebuie să mă ţin de ea !“ La ora opt, cu obrazul înroşit de soarele din timpul zilei, cu plastronul strălucitor şi cu părul îngrijit, lua masa avînd lîngă el o sticlă de şampanie frapată. Putea oare să se găsească vreun muritor mai fericit în această Londră ?

Odată cu întunericul, ușile turnante ale Clubului se deschideau și-l lăsau să iasă în străzile luminate și pînă în dimineața următoare, nimeni nu mai știa nimic de el. Atunci se răzbuna pentru toate orele cînd purtase mască. Umbla pe străzi kilometri și kilometri încercînd să se istovească, sau se prăbușea pe o bancă în parc, în umbra adîncă a copacilor și rămînea acolo multă vreme cu brațele încrucișate, cu capul plecat. În alte nopți se ducea la cîte un *music-hall* și, în luminile orbitoare, în rîsul vulgar al mulțimii și în mirosul parfumurilor violente ale femeilor fardate, încerca să uite o clipă chipul și parfumul femeii adorate. O gelozie mută, vagă, împotriva a ceva nedefinit îl rodea căci, cu spiritul său pozitiv nu putea crede că o femeie l-ar putea părăsi dacă nu ar fi la mijloc alt bărbat. Adeseori dădea tîrcoale în jurul locuinței ei privind mereu ferestrele. De două ori urcase pînă la ușă, dar plecă fără să sune. Într-o seară, văzînd lumină în salon, sună, dar nu răspunse nimeni. Îl cuprinse atunci o furie oarbă, și sună, sună fără întrerupere. În cele din urmă, se înapoie acasă — un mic studio de artist din apropiere — și începu să-i scrie. Îi trebui multă vreme ca să compună scrisoarea, o rupse de mai multe ori, căci disprețuia orice formă de sentimentalism în scris. Încerca de astă dată să scrie pentru a-și ușura inima, deoarece suferea atroce. În cele din urmă reuși să compună următorul bilet :

„Știu că erai acasă, aseară. E singura dată cînd am venit. De ce nu m-ai lăsat să intru ? Nu ai dreptul să mă tratezi astfel. Mă faci să duc o viață de cîine.

George"

Răsăritul arginta ceața ce plutea pe Tamisa și făcea să pălească lumina felinarelor cînd George ieși să arunce scrisoarea în cutia poștală. La înapoiere se întinse pe o bancă sub platanii de pe cheiul apei și, în timp ce stătea culcat acolo, unul dintre acei dezmoșteniți de soartă și fără adăpost, care-și petrec nopțile dormind prin parcuri, se apropie tiptil și-l privi.

Dar, odată cu dimineața, își recăpătă simțul ridicolului atît de prețios pentru cei ce suferă. George se ridică, de teama ca cineva să nu recunoască un „stoic" culcat acolo în haine de seară ; și, după puțină vreme, își reluă masca caracteristică și plecă. La club găsi biletul lăsat de mama sa și se îndreptă spre hotelul ei.

Doamna Pendyce nu coborîse încă, și îi ceru să urce. George o găsi stînd în mijlocul camerei, îmbrăcată într-un halat. Părea stîngace neștiind unde să se așeze pentru această primă întîlnire a lor. Și, numai cînd fu foarte aproape, făcu un pas și-și încolăci brațele în jurul gîtului lui. Nu-și puteau vedea obrazul, dar prin stofa subțire a halatului George simți în această apropiere întreaga ei încordare, pînă cînd brațele tremurînde îi cuprinseră capul ; și o clipă păru ușurat de o povară. Doar o clipă ; căci sub această îmbrățișare simți instinctiv frică. Și lacrimile ce curgeau pe obrazul mamei sale care surîdea îl jigniră.

— Nu plînge, mamă !

Doamna Pendyce răspunse cu o lungă privire. George nu putu s-o suporte și întoarse capul.

— Ei, spuse el răstit, cînd o să-mi spui de ce-ai venit...

Doamna Pendyce se așeză pe canapea. Tocmai își periase părul care, cu toate că avea fire argintii,

era încă des și moale. George rămase impresionat cînd îi privi părul despletit ce-i acoperea umerii. Niciodată nu-și dăduse seama că mama sa avea părul atît de lung.

Doamna Pendyce îl așeză lîngă ea și tot povestindu-i evenimentele din ultimile zile îi mîngîia mîinile, ca și cum îl ruga să nu se supere și să nu o lase singură. George simțea că ea încerca să-i citească în privire și văzu cum îi tremurau buzele. Dar pe obrazul său încremenise un zîmbet încăpățînat, aproape rău.

— Și așa, dragul meu... și așa, se bîlbîi ea. Am spus tatălui tău că nu pot accepta să acționeze astfel și am venit la tine.

Mulți dintre fii acceptă cu ușurință tot ce fac mamele lor pentru ei, ca un drept al lor. Dragostea cu care sînt înconjurați li se pare firească, după cum firesc li se pare să nu-și arate propriul lor sentiment despre care socot că se înțelege de la sine ; dar cei mai mulți dintre fii nu îngăduie ca mamele lor să se abată cu o iotă de la acel cod al convenienţelor pe care-l presupune situația lor de mame ale unor persoane atît de însemnate ca ei. Pentru mame este scris ca durerile maternității să nu înceteze decît o dată cu moartea.

Astfel și George tresări cînd o auzi pe maică-sa spunînd că îl părăsise pe tatăl său ca să vină la el. Era un simțămînt ciudat și subtil, care-l făcea să se simtă lovit în demnitatea sa. Gîndul că gestul ei ar putea să dea loc la comentarii neplăcute îl revolta ca bărbat, lovea în respectul lui față de conveniențe. Purtarea ei era neobișnuită, de neînțeles și absolut condamnabilă. Prin minte îi străfulgeră brusc : „Încearcă să mă influențeze !"

— Dacă crezi că voi renunța la ea, mamă... spuse el.

Doamna Pendyce îi strînse mai puternic mîna.

— Nu, dragul meu, răspunse ea cu un ton dureros, desigur, nu-ți pot cere asta dacă ea te iubește atît de mult. Iată de ce, eu...

George avu un rîs amar.

— Atunci, ce naiba poți face tu ? La ce-ai mai venit aici ? Cum ai s-o duci aici, așa singură ? Sînt destul de mare ca să mă descurc. Ai face mai bine dacă te-ai întoarce acasă.

Doamna Pendyce îl întrerupse.

— Vai, George, nu pot suporta să te văd rupt de noi. Trebuie să rămîn cu tine !

George simți cum tremură toată.

Se ridică și se îndreptă spre fereastră. Vocea doamnei Pendyce îl urmă :

— Nu voi încerca să vă despart, George. Îți promit, dragul meu. N-aș putea, dacă ea te iubește și dacă tu o iubești atît de mult !

George rîse din nou cu același rîs slab și amărît. Știa că-i ascunde adevărul și o înșela ca să nu se trădeze. Intenționa s-o înșele mai departe și aceasta îl făcea să fie dur cu ea.

— Du-te acasă, mamă ! spuse el. Nu vei face decît să complici lucrurile. Asta nu este o treabă pentru o femeie. Lasă-l pe tata să facă ce-i place ; sînt în stare să mă apăr !

Nici un răspuns ; se întoarse și o văzu pe doamna Pendyce stînd nemișcată pe scaun, cu mîinile pe genunchi. Se simțea cuprins de o ură cumplită față de tot ce atrăgea în chip nepotrivit atenția asupra unei femei și mai ales a mamei sale.

— Du-te înapoi ! repetă el, înainte de a se face zarvă. Ce bine ai putea să-mi faci ? Nu-l poți părăsi astfel pe tata ; e absurd ! Trebuie să pleci !

Doamna Pendyce răspunse :

— Asta nu pot s-o fac, dragul meu.

George mormăi ceva, dar ea stătea nemişcată, şi atît de palidă, încît începu să-şi dea seama cît suferă şi cît de puţin o cunoştea pe aceea care-i dăduse viaţă.

Doamna Pendyce întrerupse tăcerea :

— Dar tu, dragul meu George ? Ce se va întîmpla cu tine ? Cum te vei descurca ? Şi, pe neaşteptate, răsucindu-şi mîinile : Oh ! ce te aşteaptă !

Aceste cuvinte care întruchipau tot ce-i apăsase inima atîta vreme îl copleşiră. Se îndreptă brusc spre uşă.

— Trebuie să plec, spuse el. Sînt aşteptat. Vin din nou deseară.

Doamna Pendyce aruncă o privire.

— Oh, George...

Cum era însă obişnuită să dea întîietate sentimentelor celorlalţi, tăcu şi încercă să zîmbească. Acest zîmbet răscoli sufletul lui George.

— Nu-ţi face griji, mamă ; încearcă să fii curajoasă. Deseară mergem la teatru. Te rog să iei biletele !

Şi, cu un surîs forţat, întorcîndu-se repede de teamă să nu-şi piardă cumpătul, ieşi.

În hol se întîlni cu unchiul său, generalul Pendyce. Îl văzu din spate, dar îl recunoscu îndată după felul în care încovoia genunchii, după ţinuta dreaptă în ciuda umerilor căzuţi şi după sunetul vocii uscate şi nemulţumite — vocea unui om pensionat fără voia lui. Generalul se întoarse.

— Ah, George, spuse el, mama ta e aici, nu-i aşa ? Uite ce mi-a trimis tatăl tău !

Şi cu o mînă tremurătoare îi întinse telegrama.

„Margery a descins la hotel «Green». Du-te imediat la ea.

Horace."

În timp ce George citea, generalul îşi privea nepotul ; avea ochi încercănaţi şi injectaţi cu puncte de culoare mai închisă, şi pungi în formă de ghiare sub ei, care arătau că şi-a petrecut viaţa la tropice, în slujba ţării.

— Ce înseamnă asta ? întrebă el, „să mă duc la ea imediat". Desigur că mă voi duce s-o văd ! Sînt întotdeauna bucuros să-ţi văd mama. Dar de ce atîta grabă ?

George înţelese destul de limpede că, din orgoliu, tatăl său nu s-a putut hotărî să scrie direct soţiei sale şi, cu toate că mama sa făcuse pentru el acest pas, simpatiile sale se îndreptau spre taică-su, nu spre ea. Din fericire generalul îi lăsă destul timp să răspundă.

— Presupun că a venit să-şi comande nişte rochii. A trecut multă vreme de cînd nu te-am văzut. Cînd vii să iei dejunul la mine ? Am auzit, la Epsom, că ţi-ai vîndut calul. Ce te-a făcut să-l vinzi ? De ce mi-a telegrafiat tatăl tău astfel ? N-are asemenea obiceiuri. Sper că mama ta nu e bolnavă, nu-i aşa ?

George răspunse cu o mişcare a capului şi apoi, după ce murmură ceva în chip de scuză : „Îmi pare rău, am o întîlnire... mă grăbesc... sînt foarte grăbit..." dispăru.

Lăsat brusc singur, generalul Pendyce chemă un comisionar, scrise cu creionul cîteva cuvinte pe cartea sa de vizită şi apoi, cu spatele spre cele cîteva persoane din hol aşteptă, rezemat în mînerul bastonului. Şi, în timp ce aştepta, încerca pe cît posibil să nu se gîndească la nimic. De cînd înce-

tase să-şi servească ţara îşi consacra tot timpul aşteptării. Obligaţia de a gîndi îl obosea şi-l nemulţumea, căci o insolaţie şi mai multe accese de febră îi slăbiseră forţa de a gîndi. Perfecţiunea gulerului, a ghetelor, a îmbrăcăminţii şi a figurii; felul cum îşi dregea glasul, faţa sa neobişnuită, uscăţivă şi galbenă, cu favoriţii bine periaţi, imobilitatea mîinilor albe sprijinite pe baston — întreaga-i înfăţişare lăsa impresia unui om vlăguit de sistemul în care trăise. Numai ochii neastîmpăraţi şi siguri de ei trădau îndărătul lor pe adevăratul Pendyce.

Generalul urcă în salonul doamnelor, ţinînd strîns în mînă telegrama. Această telegramă îl neliniştea. Cuprindea ceva de neînţeles şi apoi nu era obişnuit să facă vizite dimineaţa. O găsi pe cumnata sa aşezată în faţa unei ferestre deschise; obrazul îi era neobişnuit de viu colorat, ochii ei străluceau a sfidare. Îl salută cu blîndeţe şi generalul Pendyce, care nu se pricepea să observe ceea ce nu bătea la ochi nu ştiu să vadă ceea ce ea voia să-i ascundă. Din fericire pentru el îi lipsea această practică.

— Ce mai faci, Margery? întrebă el. Încîntat să te văd aici. Ce mai face Horace? Uite ce mi-a trimis!

Îi întinse telegrama de parcă s-ar fi răzbunat într-un fel de o jignire; apoi adăugă, surprins de cele ce-i treceau prin minte.

— Pot să fac ceva pentru tine?

Doamna Pendyce citi telegrama şi, la fel ca George, simţi milă pentru cel care o trimisese.

— Nimic, îţi mulţumesc, dragă Charles, spuse ea încet. Nu-mi lipseşte nimic. Horace îşi face griji din orice!

Generalul Pendyce o privi; ochii lui clipiră, apoi, deoarece adevărul i se părea atît de necrezut şi în orice caz atît de neînţeles pentru filozofia sa, luă de bune spusele ei.

— N-ar trebui să-mi trimită telegrame de acest fel. Aş fi putut crede că eşti bolnavă. Mi-a stricat plăcerea micului dejun.

Cu toate că telegrama nu-l împiedicase să ia un dejun substanţial, îşi imagina că-i este foame.

— Pe vremea cînd eram cantonat la Halifax, aveam acolo un camarad care nu trimitea niciodată altceva decît telegrame. Îl strigau „Telegraf-Jo". Comanda regimentul albăstrelelor. Cunoşti pe bătrînii din regimentul albăstrelelor? Dacă Horace are de gînd să se ţină de astfel de lucruri, ar fi bine să consulte un specialist, e aproape sigur că simptomul anunţă o criză. Văd că ai venit să-ţi faci rochii. Cînd vii să stai la Londra? Sezonul este înaintat.

Doamna Pendyce nu se temea de cumnatul ei: era meticulos şi despotic cu inferiorii, dar nu era făcut să inspire temeri egalilor săi în rang. Nu-i spusese adevărul, nu fiindcă s-ar fi temut de el, ci dintr-o pornire lăuntrică, ce o făcea să evite orice suferinţă şi mai ales fiindcă era convinsă că adevărul nu se putea povesti. Chiar ei situaţia i se părea cam ridicolă şi mai ştia că bietul general ar lua lucrurile în tragic dacă le-ar cunoaşte.

— Nu ştiu dacă în acest sezon am să viu la Londra. Grădina arată atît de minunat şi, pe deasupra, o să mai fie şi logodna lui Bee. Draga de ea! e atît de fericită!

Cu mîna-i albă generalul îşi mîngîie unul din favoriţi.

— Da, ştiu, spuse el... tînărul Tharp! Ia să vedem, nu e primul născut. Fratele său face parte

din fostul meu regiment. Cu ce se ocupă acest tînăr ?

Margery Pendyce răspunse :

— E doar fermier. Mi-e teamă că nu are mare lucru, dar cred că e un băiat tare bun. Va fi o logodnă lungă. Desigur că o fermă nu aduce cine știe ce venituri și Horace insistă ca ei să aibe o mie de lire rentă pe an. Depinde foarte mult de domnul Tharp. Eu cred că la început s-ar descurca foarte bine cu șapte sute de lire pe an, nu-i așa, Charles ?

Ca de obicei răspunsul generalului Pendyce nu era la subiect, căci era un om căruia îi plăcea să-și urmărească doar firul propriilor gînduri.

— Și cu George ce e ? întrebă el. L-am întîlnit în hol venind încoace, dar a fugit al dracului de grăbit. Mi s-a spus la Epsom că a avut pagube serioase.

Ochii săi, absorbiți de zborul unei muște care-i devenise antipatică, nu observară fața cumnatei sale.

— Pagube serioase ? repetă ea.

— A pierdut o mulțime de bani. Asta nu se face, știi doar, Margery... asta nu se face. Cel puțin dacă ar fi pariat pe sume mici !

Doamna Pendyce nu răspunse ; obrazul îi încremeni. Avea chipul unei femei pe cale de a spune : „Nu mă forța să-ți dau de înțeles că mă plictisești !"

Generalul continuă :

— Mulți din noua generație s-au apucat să joace la curse, oameni pe care nimeni nu-i cunoaște. De exemplu individul acela care a cumpărat calul lui George. Pe vremea mea n-ai fi apucat să-i vezi mutra la Tattersall. Cînd mă duc la curse îmi dau seama că nu cunosc nici jumătate din proprietarii cailor. Îmi strică plăcerea. Nu mai este locul select de pe vremuri. Ar fi bine ca George să bage de seamă ce face. Nu pot să-mi închipui unde ajungem !

De mai bine de treizeci de ani Margery Pendyce auzise adesea pe mulți spunînd : „Nu pot să-mi închipui unde vom ajunge !" Adevărul că oamenii nu erau în stare să-și închipuie nimic făcea parte din viața ei ; la fel ca hrana și desăvîrșitul confort de la Worsted Skeynes, la fel ca diminețile cețoase și ploaia — toate făceau parte din viața ei. Dar în dimineața aceasta, din cauza nervilor încordați și a inimii care bătea de să-i spargă pieptul nu putea să suporte aceste cuvinte. De astă dată obișnuința de a tăcea, atît de înrădăcinată în sufletul ei, o făcu să nu-i răspundă.

Generalul, căruia nu-i păsa de răspunsuri, își urmă gîndurile.

— Ia seama la cele ce spun, Margery ; vom fi bătuți în alegeri. Țara se află într-o situație periculoasă.

Doamna Pendyce spuse :

— Ah, crezi oare cu adevărat că liberalii vor cîștiga ?

Tot din obișnuință, vocea-i părea cuprinsă de o îngrijorare pe care de fapt n-o simțea.

— Dacă cred ? repetă generalul Pendyce. Noapte de noapte mă rog lui Dumnezeu să nu reușească !

Își împreună mîinile pe capul de argint al bastonului său de Malacca și privi țintă peretele din față ; iar această privire fixă și goală avea în ea temeri sincere, și nu chiar egoiste. Dincolo de interesele sale personale strămoșii îi transmiseseră ideea că e unul din aceia pe care se sprijină prosperitatea țării sale și îi era cu neputință să-și în-

chipuie altceva. Această credință era înrădăcinată adînc în sufletul său. Doamna Pendyce, care văzuse de atîtea ori aceeași privire la soțul ei, se rezemă de fereastra care privea spre strada zgomotoasă.

Generalul se ridică.

— Bine, spuse el, dacă nu pot face nimic pentru tine, Margery, voi pleca. Trebuie să fii foarte ocupată cu croitoresele tale. Salută-l pe Horace și spune-i să nu-mi mai trimită asemenea telegrame.

Apoi, aplecîndu-se țeapăn, îi strînse mîna cu adevărată căldură și afecțiune, își luă pălăria și plecă.

Doamna Pendyce îl privi cum coboară scările ; îi văzu umerii țepeni și căzuți, capul cărunt, părul îngrijit periat, cu cărarea drept la mijloc, picioarele încovoiate și slabe, dar care încă nu se dădeau bătute ; își duse mîna la piept și suspină ; căci odată cu el părea să vadă coborînd întreaga ei viață și asemenea lucru nu poate fi privit fără emoție.

CAPITOLUL III

Doamna Bellew își lichidează socotelile

Așezată pe pat, doamna Bellew netezea jumătățile unei scrisori ; alături de ea era deschisă caseta cu bijuterii. Scoțînd un colier de ametist, un pandantif cu smaragde și un inel cu diamante, le înveli în vată și le puse apoi într-un plic. Celelalte bijuterii le lăsă să cadă, una cîte una, în poală și le privi cu luare-aminte. În cele din urmă puse înapoi în casetă două coliere și două inele,

restul le așeză într-o cutie mică verde și luînd caseta și plicul ieși. Chemă o trăsură, se lăsă condusă pînă la poștă și expedie această telegramă :

„Pendyce, «Clubul soicilor»

Vino la atelier între șase și șapte, *H.*"

Apoi dădu vizitiului adresa bijutierului ei și mulți dintre bărbații care o văzură trecînd cu obrajii îmbujorați și cu privirea arzătoare, însuflețită parcă de o flacără lăuntrică, se întorceau după ea cu regretul de a nu ști cine e și încotro se duce. Bijutierul scoase bijuteriile din cutia verde și le examină îndelung, una cîte una, cu lupa. Era un om mărunt de statură, cu obrazul galben, scofîlcit și cu o bărbuță albă și rasă. După ce-și fixă în minte suma pe care intenționa să i-o dea, își privi clienta cu intenția de a se tocmi. Ședea cu coatele rezemate de ghișeu, cu bărbia în mîini și-l fixa. Se hotărî să-l întrebe la cît evaluase bijuteriile.

— Asta-i tot ?

— Da, doamnă ; e maximum.

— Foarte bine, dar îmi trebuie suma acum, în bani lichizi.

Ochii bijutierului începură să clipească.

— Este o sumă deosebit de mare, spuse el... neobișnuită. Nu am atîția bani lichizi aici.

— Atunci, vă rog s-o procurați, altfel voi fi nevoită să mă adresez altcuiva.

Bijutierul își împreună nervos mîinile și începu parcă să și le spele.

— Scuzați-mă un moment : doresc să-mi consult asociatul.

Ieși din încăpere, și de departe, împreună cu asociatul său de afaceri, o spionară îngrijorați. În cele din urmă se înapoie cu un zîmbet forțat pe

buze. Helen Bellew rămăsese nemişcată pe scaunul ei.

— Aveţi noroc, doamnă ; cred că putem avea întreaga sumă.

— Daţi-mi suma în bancnote, vă rog, şi o foaie de hîrtie.

Bijutierul aduse ceea ce-i ceruse.

Doamna Bellew scrise cîteva rînduri pe care le strecură împreună cu bancnotele în plicul voluminos pe care-l adusese cu ea, menţionă adresa şi pecetlui totul.

— Sînteţi amabil să chemaţi o trăsură, vă rog!

Bijutierul strigă după o trăsură.

— La cheiul Chelsea — şi trăsura porni într-acolo.

Şi din nou, pe străzile aglomerate de trăsuri şi pietoni oamenii se întorceau s-o privească. Vizitiul care o dusese pînă la Albert Bridge privi pe rînd monedele din mînă şi tariful afişat, apoi porni trăsura spre staţie şi făcu cu degetul un gest de dispreţ spre clientă.

Doamna Bellew o luă repede pe o stradă liniştită la colţul căreia coti, şi se găsi pe neaşteptate în faţa unei mici grădini unde se aliniau trei plopi. Deschise fără să şovăie portiţa verde, merse de-a lungul unei poteci şi se opri la prima dintre cele trei uşi verzi. Un tînăr cu barbă, care părea să fie pictor şi care stătea în spatele ultimei uşi, o privi semnificativ, cu un surîs pe buze. Ea scoase o cheie din buzunar, o puse în broască, deschise uşa şi intră.

O idee păru să încolţească în mintea tînărului artist după ce o privi. Propti uşa, aduse un şevalet şi o pînză pe care le aşeză în aşa fel încît să poată vedea colţul pe unde intrase doamna Bellew şi începu să deseneze.

Aproape de acest colţ, în grădină, se afla o fîntînă veche, împodobită cu trei broaşte din piatră, apoi, în apropiere, un tufiş de agrişe în floare şi, dincolo de acestea, uşa verde pe care cădea oblic o rază de soare. Lucră cam o oră, duse la loc şevaletul şi plecă să-şi ia ceaiul.

Puţin după aceea doamna Bellew ieşi şi ea. Închise uşa în urma ei şi rămase o clipă pe loc. Apoi, scoase din buzunar plicul voluminos şi-l lăsă să cadă în cutia de scrisori ; se aplecă, ridică o crenguţă şi o aşeză în despicătura cutiei ca să împiedice capacul să facă zgomot în cădere. După ce făcu toate astea îşi trecu mîinile de sus în jos pe faţă şi pe piept, de parcă ar fi vrut să scuture ceva de pe ea şi plecă. O dată afară, ieşi pe poartă, o luă la stînga şi se înapoie pe aceeaşi stradă spre fluviu. Mergea încet, agale, privind cu atenţie în jurul ei. Se opri o dată, de două ori şi respiră adînc, de parcă nu inhalase destul aer. Se duse pînă la chei şi se rezemă cu coatele de parapet. Între degetul gros şi arătător ţinea un mic obiect în care se reflecta soarele. Era o cheie. Alene, cu o plăcere nespusă, întinse mîna deasupra apei, întredeschise degetele şi lăsă să cadă cheia.

CAPITOLUL IV

Inspiraţia doamnei Pendyce

Dar George nu veni să-şi ia mama la patru, iar doamna Pendyce, care toată ziua aşteptase această seară, şi-o petrecu pînă la urmă în salonul plin de mobile vechi despre care nu ştia de cînd datează ; coborî apoi în sufrageria hotelului unde la mese, în grupuri de cîte doi, trei şi patru, oamenii

luau cina ; îi privi cum stăteau la mese, dar nu dorea şi mai ales nu trebuia să le vorbească, căci roata vieţii trecuse atît de iute peste aşteptările şi peste uimirea ei încît îi tăiase răsuflarea. Toată noaptea, în afară de un scurt interval în care aţipise, suferi amarnic în singurătatea şi izolarea ei la gîndul că nu era de folos nimănui ; cu şi mai multă amărăciune îşi dădea seama de acest adevăr : „George nu are nevoie de mine ; eu nu-l pot ajuta cu nimic".

Căutîndu-şi alinare, gîndurile i se întorceau mereu la acea vreme cînd George avea cu adevărat nevoie de ea ; dar trebuia să se întoarcă mult în urmă, pînă la vîrsta cînd el purta încă costume din pînză şi cînd ea singură avea privilegiul de a-i oferi toate acele lucruri la care rîvnea : felii de ananas, biciul de la căruţa bătrînului Benson, lectura zilnică din *Zilele de şcoală ale lui Tom Brown;* sau să-l fricţioneze cu loţiunea lui Elliman cînd îşi scrîntise micuţa lui gleznă, şi să-l învelească noaptea în pat — toate acestea ea şi numai ea i le putuse oferi.

În această noapte îşi dădu seama cu o clarviziune fatală că, din prima zi de şcoală, George nu mai avusese nevoie de ea. Atîţia ani încercase să creadă că avea nevoie de ea, încît ideea aceasta devenise o parte din viaţa ei, la fel cu rugăciunile pe care le spunea seara şi dimineaţa ; şi-acum îşi dădu seama că totul nu era decît o iluzie. Stînd astfel trează, tot mai încerca să se convingă că îi este de folos, că aceasta fusese menirea ei de cînd îl adusese pe lume, pe el, primul născut. Pe celălalt fiu, pe fiicele ei, îi iubea de asemeni, dar nu era acelaşi lucru ; niciodată nu-şi dorise ca ei să aibă nevoie de sprijinul ei, dar George era una

şi aceeaşi persoană cu ea însăşi, se contopise cu însăşi fiinţa ei.

Zgomotele străzii încetară în cele din urmă ; dormise doar două ore cînd ele reîncepură. Stătea culcată şi asculta. În creierul ei obosit zgomotele de afară se amestecau confuz cu propriile ei gînduri ; era învăluită într-o pînză de oboseală, avea sentimentul că totul era absurd şi fără rost, că totul nu era decît rezultatul unor ţeluri opuse şi îndărătnice care se respingeau şi negau, acea moderaţie blîndă, cea mai sfîntă dintre pornirile ei lăuntrice. O viespe harnică, atrasă de parfumurile dulci de pe masa de toaletă, se trezi din colţul unde-şi petrecuse noaptea şi începu să bîzîie şi să se rotească deasupra patului. Doamna Pendyce se temea oarecum de viespi şi, profitînd de clipa în care insecta se depărtase de ea, se ridică şi începu s-o gonească cu punga în care-şi ţinea cămaşa de noapte, pînă cînd, dîndu-şi seama că avea de-a face cu o doamnă, viespea îşi luă zborul. Apoi se culcă din nou : „Unii oameni le necăjesc pînă îi înţeapă, apoi le ucid ; nu e rezonabil", gîndi ea, fără să-şi dea seama că toate gîndurile i se concentrau asupra suferinţei ca un singur lait-motiv.

Luă dejunul în cameră, fără să fi primit vreo veste de la George. Apoi, fără să spere ceva hotărît, dar împinsă de un fel de convingere interioară, hotărî să se ducă la doamna Bellew. Mai întîi gîndi să-l vadă pe domnul Paramor ; deoarece nu avea decît o idee foarte vagă asupra orelor la care oamenii îşi încep programul de lucru, nu îndrăzni să pornească decît după ora unsprezece, rugînd vizitiul să nu se grăbească. Totuşi, o conduse mai repede decît ar fi dorit. În Leicester Square, trecerea unei personalităţi de vază bloca circulaţia, astfel că pe trotuare se adunase multă

lume : oameni simpli cu inima plină dar cu stomacul gol, care strigau și aclamau personajul în trecere. Din trăsură doamna Pendyce privea cu lăcomie, căci și ei îi plăcea spectacolul.

Mulțimea se împrăștie și trăsura își văzu de drum.

Era pentru prima oară cînd intra în biroul unui om de afaceri, al unui profesionist mai puțin important decît un dentist. Din mica sală de așteptare unde i se înmînă ziarul *Times*, pe care de emoție nu-l putu citi, putea să întrevadă un șir de camere căptușite pînă în plafon cu cărți legate în piele și cutii negre, cositorite, marcate cu etichete albe, unde oameni tineri ședeau în spatele meselor acoperite cu teancuri de hîrtii și dosare. Auzea un țăcănit nesfîrșit care o intriga și simțea un miros specific de piele și de dezinfectant care o impresionă cît se poate de neplăcut. Un tînăr roșcovan cu tocul în mînă traversă camera și-i aruncă o privire curioasă, ca apoi să întoarcă imediat capul. Deodată se înduioșă de soarta lui și de a celorlalți tineri așezați în spatele grămezilor de hîrtii și prin minte îi trecu acest gînd : „Cred că toate astea există deoarece oamenii nu se pot înțelege".

În cele din urmă fu poftită în biroul domnului Paramor. În camera mare și pustie, cu aerul ei de grandoare demodată, avocatul ședea și privea insistent cei trei trandafiri „La France" dintr-o cană cu apă. Margery Pendyce avea sentimentul că nu va putea începe nicicînd să vorbească.

Sprîncenele lui Paramor se desprindeau de pe obrazul său îngrijit, bronzat, ca niște mici cîrlige. Erau cenușii, la fel ca părul de deasupra frunții lui înalte, pieptănat spre spate. Spre mirarea doamnei Pendyce, Paramor arăta cu cinci ani mai tînăr

decît Horace, care era mai tînăr ca el, și părea cu
zece ani mai tînăr ca Charles, care, firește, era și
mai tînăr. Un proces de natură intelectuală făcea
ca ochii săi de obicei cenușii să capete culoarea
oțelului : fără voia lor acești ochi își păstrau
aerul lor, iar zîmbetul ce i se ivea în colțul gurii
completa această imagine.

— Ei bine, spuse el, îmi face mare plăcere să
vă văd.

Doamna Pendyce nu putu să-i răspundă decît
cu un zîmbet.

Paramor duse trandafirii la nas.

— Nu sînt atît de frumoși ca ai dumneavoastră,
spuse el, nu-i așa ? Sînt totuși cei mai frumoși pe
care-i pot avea.

Doamna Pendyce se îmbujoră de plăcere.

— Grădina mea este atît de frumoasă în acest
moment... Apoi, amintindu-și că nu mai avea
grădină, se opri : dar de îndată își dădu seama
că domnul Paramor o mai are pe a sa, astfel că se
grăbi să adauge :

— Și a dumneavoastră, domnule Paramor... sînt
sigură că trebuie să fie superbă.

Domnul Paramor ridică un fel de pumnal cu
care fixase un număr de hîrtii pe biroul său și
scoase o scrisoare din grămadă.

— Da, spuse el, arată foarte frumos acum...
Sper că vă interesează scrisoarea asta.

În partea de sus a documentului se putea citi :
„Bellew împotriva Bellew și Pendyce". Margery
Pendyce privi ca fascinată caligrafia acestor cu-
vinte ; trecu multă vreme pînă ce înțelese sensul.
Pentru prima dată întreaga oroare a acestui gen
de afaceri străpunsese prin armura de optimism
care-i apără pe muritori de ceea ce nu le place
să-și amintească. Doi bărbați și o femeie luptau,

se certau, se sfîşiau în ochii întregii lumi. O femeie şi doi bărbaţi, despuiaţi de orice sentiment de indulgenţă şi milă, moderaţie şi simpatie, de tot ce face viaţa decentă şi plăcută, se sfîşiau ca sălbaticii în văzul lumii. Doi bărbaţi, dintre care unul era fiul ei, şi între ei o femeie pe care o iubiseră amîndoi! „Bellew împotriva Bellew şi Pendyce!" Şi asta va rămîne de pomină, dimpreună cu jalnicile poveşti pe care le citise din cînd în cînd în ziare simţindu-se de parcă ar fi fost jignită ea însăşi; va rămîne în tovărăşie cu „Snooks împotriva Snooks şi Stiles" sau „Horaday împotriva Horaday", „Bethany împotriva Bethany şi Sweetenham". Şi toate astea vor fi pe toate buzele, alături de acele istorii vrednice de milă pe care le citise adeseori cu interes şi dezgust, alături de toate acele scandaluri în care „actorii" îi păruseră nişte oameni vrednici de dispreţ. Uneori îi trezeau oarecare compasiune, ca şi cum ar fi fost stăpîniţi de un spirit răutăcios şi grosolan care i-ar fi înlănţuit la stîlpul infamiei ca să ajungă de rîsul lumii. Inima i se umplu de scîrbă. Totul era atît de josnic, vulgar şi comun.

Scrisoarea conţinea cîteva cuvinte din partea unui birou de avocatură care confirma o întîlnire. Ridică ochii spre Paramor. Acesta încetă să mîzgălească sugativa şi spuse:

— Mă voi duce personal mîine după-amiază să-i văd pe aceşti domni. Voi face tot ce-mi stă în putinţă să-i conving.

Privirea lui îi spunea că-i înţelege suferinţa şi chiar că suferă alături de ea...

— Şi dacă... dacă nu se vor lăsa convinşi?

— Atunci voi căuta cu totul altă cale şi vor face bine să se ferească.

Doamna Pendyce se înfundă din nou în scaun; i se părea că tot mai simte acel miros de piele şi de dezinfectant şi că aude iar acel ţăcănit neîncetat. Simţea că leşină şi, ca să-şi ascundă slăbiciunea, întrebă într-o doară:

— Ce înseamnă cuvintele „fără prejudicii" care sînt amîndouă în scrisoare?

Paramor zîmbi.

— Este, spuse el, o expresie pe care o folosim. Înseamnă că ne rezervăm dreptul să luăm înapoi un lucru dat.

Doamna Pendyce nu înţelesese; murmură:

— Pricep. Dar ce-au dat?

Paramor îşi sprijini coatele pe birou şi cu degetele uşor împreunate răspunse:

— Ei bine, ca să vorbim pe şleau, într-o afacere ca asta partea adversă şi cu mine sîntem ca pisica cu cîinele. Se presupune că nu ştim nimic unul despre celălalt şi că nici nu dorim să ştim ceva; astfel, cînd ne facem unul altuia o amabilitate, sîntem obligaţi să salvăm aparenţele spunînd: „Nici nu vă facem cu adevărat vreuna". Înţelegeţi?

Doamna Pendyce murmură iară:

— Pricep.

— Sună cam provincial, dar noi avocaţii existăm graţie acestui provincialism. Dacă oamenii ar începe să fie indulgenţi unii faţă de ceilalţi, nu ştiu ce ne-am mai face noi.

Ochii doamnei Pendyce se fixară din nou pe acele cuvinte: „Bellew împotriva Bellew şi Pendyce" ca şi cum, fascinată de frumuseţea lor, nu putea privi într-altă parte.

— Dar poate aţi venit să mă vedeţi şi pentru altceva? spuse Paramor.

Deodată o cuprinse panica.

— Ah ! nu, vă mulțumesc. Am vrut doar să știu ce s-a făcut pînă acum. Am venit ca să-l văd pe George. Mi-ați spus că eu...

Paramor se grăbi s-o ajute.

— Da, da ; așa e... aveți dreptate.

— Horace nu a venit cu mine.

— Bine !.

— El și cu George uneori nu se prea...

— ...înțeleg între ei ? prea se aseamănă.

— Credeți ? Eu nu am remarcat niciodată...

— Nu la chip, nu la chip, dar au amîndoi...

Părerea lui Paramor se pierdu într-un zîmbet ; și Margery Pendyce, care nu știa că el avea pe buze cuvîntul „Pendycită" îi zîmbi și ea vag.

— George are un caracter foarte hotărît, spuse ea. Credeți... credeți într-adevăr, domnule Paramor, că... că-i veți putea convinge pe avocații căpitanului Bellew...

Domnul Paramor se trase mai spre spate în scaun și cu mîna acoperi ceea ce scrisese pe sugativă.

— Da, spuse el încet... oh, da, da !

Dar doamna Pendyce avea răspunsul gata pregătit. Avusese intenția să-i vorbească de vizita pe care vroia s-o facă doamnei Bellew, dar acum gîndea :

„El nu-i va convinge, simt asta. Mai bine să plec de aici."

Din nou i se păru că aude acel clinchet fără sfîrșit, că simte mirosul de piele și de dezinfectant și că vede cuvintele „Bellew împotriva Bellew și Pendyce".

Doamna Pendyce îi întinse mîna.

Paramor, cu ochii ațintiți în podea, îi luă mîna într-a sa.

— La revedere, spuse el... la revedere ! Care este adresa dumneavoastră... hotel „Green" ? Voi veni să vă spun ce-am făcut. Știu... știu !

Asupra doamnei Pendyce aceste cuvinte : „Știu... știu !" avură un efect straniu și înduioșător, de parcă pînă atunci nimeni n-ar fi „știut" și plecă cu buzele tremurînde. În viața ei nimeni nu „știuse" vreodată... nu că ea s-ar fi putut plînge sau că ar fi vrut să se plîngă de un asemenea fleac, dar faptele erau fapte. Lucru curios, în acea clipă se gîndi la soțul ei, întrebîndu-se ce face și îi păru rău de el.

Dar Paramor se întoarse la scaunul său și privi la cele mîzgălite pe sugativă. Scrisese :

„Aici insistăm asupra micilor noastre drepturi,
Și-acolo asupra demnității noastre triviale ;
Nu iertăm pe nimeni,
Pe noi nimeni nu ne iartă ;
Noi îi prindem de ureche,
Ei ne apucă pe noi de păr...
Rezultatul e un fel de-ncurcătură
Care se termină cu nițică zarvă."

Văzu că nu rimează, că n-are noimă, și cu un aer grav rupse hîrtia sugativă.

Doamna Pendyce spuse din nou vizitiului să meargă încet, dar acesta mînă și mai repede ca de obicei. Și totuși drumul spre Chelsea i se păru că durează o veșnicie. Nu se mai termina cu cotiturile, una mai scurtă ca cealaltă, de parcă vizitiul ar fi fost hotărît să vadă cît putea suporta gura bietului cal.

„Sărmanul de el ! gîndi Margery ; de atîtea cotituri zăbala trebuie să-i fi rupt gura — și cu totul fără rost." Trecu mîna prin trapa cupeului.

— Te rog, du-mă în linie dreaptă. Nu-mi plac cotiturile.

Vizitiul se supuse. Îi era necaz că trebuie să ia numai o singură cotitură cînd își propusese încă cel puțin șase. Și cînd îl întrebă cît trebuie să-i plătească, îi ceru un șiling în plus pentru distanța care o economisise mergînd în linie dreaptă. Doamna Pendyce nu știa prea bine cum stau lucrurile, plăti și îi dădu ceva pe deasupra, de dragul calului; vizitiul duse mîna la pălărie :

— Vă mulțumesc, doamna mea, căci avea obiceiul să spună „doamna mea" cînd primea optsprezece *pence* peste tariful obișnuit.

Margery Pendyce se opri un minut pe trotuar; mîngîie botul calului și gîndi :

„Trebuie să intru ; este o prostie să fac cale atît de lungă și să nu intru".

Dar inima-i bătea atît de tare încît abia putea să răsufle.

În cele din urmă sună.

Helen Bellew ședea pe canapea în salonaș și fluiera pentru canarul ei a cărui colivie era așezată în fereastra deschisă. În treburile omenești, la izvoarele existenței se regăsește ironia, stăruitoare și profundă. Așteptările doamnei Pendyce, ca și acele timide temeri care o chinuiseră tot drumul în legătură cu întîlnirea propusă, se destrămau jalnic. Repetase în gînd scena, din clipa cînd se gîndise să vină, dar realitatea era cu totul alta. Nu simțea tulburare, nici pică, doar oarecum admirație și un interes dureros. Cum ar fi putut femeia asta, sau oricare alta, să nu se îndrăgostească de George ?

După primul minut de nedumerire, ochii doamnei Bellew arătau atît de prietenoși ca și cum n-ar fi avut nimic să-și reproșeze în toate cîte se petrecuseră, iar Margery nu se putu împiedica să-i răspundă la rîndul ei cu aceeași prietenie.

— Vă rog să nu fiți supărată pe mine că am venit. George nu știe. Simțeam că trebuie să vin să vă văd. Voi doi vă dați bine seama de ceea ce faceți ? Pare atît de îngrozitor și nu este vorba numai de voi doi, nu-i așa ?

Zîmbetul doamnei Bellew dispăru :

— Vă rog, nu spuneți „voi doi".

Doamna Pendyce bîlbîi :

— Nu înțeleg.

Doamna Bellew o privi drept în față și zîmbi ; zîmbetul o făcea să pară puțin cam vulgară.

— Ei bine, cred că a sosit timpul să înțelegeți ! Nu-l iubesc pe fiul dumneavoastră. L-am iubit cîndva, dar acum nu-l mai iubesc. I-am spus-o ieri, o dată pentru totdeauna.

Aceste cuvinte care schimbau atît de adînc și minunat întreaga situație ar fi trebuit să fie pentru ea ca apa în mijlocul deșertului, dar doamna Pendyce fu cuprinsă de oroare și ochii îi scăpărară de mînie.

— Nu ? strigă ea.

Nu-și dădea seama de nimic decît de afrontul suferit de George ! Se plictisise de fiul ei ! O privi pe Helen Bellew a cărei față arăta că o scrutează cu oarecare milă : o privi cu ochi care nu știau ce-i ura :

— V-ați plictisit de el ? Ați renunțat la el ? Atunci cu cît mă duc mai repede la el, cu atît mai bine ! Dați-mi adresa lui, vă rog.

Helen Bellew îngenunchie în fața biroului și o scrise pe un plic. Grația acestei femei străpunse inima doamnei Pendyce.

Luă hîrtia. Nu învățase niciodată arta de a batjocori și nici un fel de cuvinte nu puteau exprima

ce se petrecea în sufletul ei, aşa că se întoarse şi ieşi.

În urma ei răsună vocea iute şi rea a doamnei Bellew :

— Cum să nu mă fi plictisit ? Eu nu sînt ca dumneata. Acum pleacă !

Doamna Pendyce deschise cu o mişcare violentă uşa de la intrare. Fu nevoită să se sprijine de balustradă în timp ce cobora scările. Simţea acea îngrozitoare durere fizică şi scîrbă pe care fiinţele cu caracter blînd o încearcă în faţa violenţei.

CAPITOLUL V

Mama şi fiul

Pentru doamna Pendyce cartierul Chelsea era un tărîm necunoscut şi i-ar fi trebuit multă vreme să găsească drumul spre apartamentul lui George dacă ar fi fost din naştere la fel cu cei al căror nume îl purta ; căci pentru cei din familia Pendyce era lege să nu întrebe niciodată nimic şi să nu creadă ce li se spune, ci să descopere singuri ceea ce căutau, ostenindu-se în mod inutil pentru ca apoi să se plîngă.

Fu îndrumată mai întîi de un poliţist şi apoi de un tînăr cu barbă care părea să fie artist. Acesta din urmă stătea rezemat de poartă şi i-o deschise.

— Pe aici, spuse el, uşa din colţ la dreapta.

Doamna Pendyce o luă pe o mică potecă, trecu pe lîngă fîntîna în ruină cu cele trei broaşte de piatră, se opri la prima uşă verde şi aşteptă. În clipa aceea inima ei se frămînta între teamă şi bucurie ; căci de cînd se afla departe de doamna

Bellew nu mai simţea insulta. Era limpede că doar prezenţa acelei femei o făcuse să se simtă jignită. Căci pînă şi cel mai blînd suflet poate avea porniri personale.

Printre frunzele unei plante căţărătoare, găsi mînerul ruginit al unei sonerii, şi-l trase. Un clinchet uşor metalic îi răspunse, dar nu se ivi nimeni ; nu se auzea decît un sunet slab, care arăta că cineva măsoară camera în lung şi-n lat. Sunetul se pierdu repede, deoarece în stradă, dincolo de poartă, un vînzător de legume îşi striga marfa în patru-vînturi. Tînărul cu barbă, care semăna a artist, se apropie de ea pe potecă.

— Poate aţi putea să-mi spuneţi, domnule, dacă fiul meu e plecat ?

— Nu l-am văzut ieşind şi totuşi am pictat aici toată dimineaţa.

Doamna Pendyce privi cu mirare un şevalet aşezat afară, puţin mai departe, lîngă o uşă. I se părea curios că fiul ei locuieşte într-un asemenea loc.

— Să bat la uşă în locul dumneavoastră ? întrebă artistul. Toate aceste mînere de sonerie sînt cam înţepenite.

— Dacă aţi vrea să fiţi atît de amabil !

Artistul bătu în uşă.

— Trebuie să fie acasă, spuse el. Nu mi-am luat ochii de pe uşa lui pentru că o pictez.

Doamna Pendyce privi uşa.

— Nu-mi reuşeşte, spuse artistul, mă necăjesc de moarte din cauza ei.

Doamna Pendyce îl privea uimită.

— N-are servitor ? întrebă ea.

— Oh ! nu, spuse artistul, e un atelier... Lumina nu cade bine. Mă întreb dacă aţi vrea să staţi

o clipă nemişcată, aşa cum staţi acum ; mi-ar fi de mare ajutor !

Se dădu înapoi şi-şi puse mîna streaşină la ochi ; un fior o cuprinse pe doamna Pendyce.

„De ce George nu deschide uşa ? gîndea ea. Ce... ce e pe cale să facă omul ăsta ?"

Artistul lăsă mîna jos.

— Vă mulţumesc ! spuse el. O să bat din nou. Aşa ! Se vor trezi şi morţii !

Şi apoi rîse.

Margery fu cuprinsă de panică.

— Vai, bolborosi ea. *Trebuie* să intru... *trebuie* să intru !

Ridică inelul metalic şi începu să ciocănească în uşă.

— Vedeţi, spuse artistul, toate-s la fel ; la fel de ţepene ca un vătrai.

Şi din nou îşi încovoie mîna deasupra ochilor.

Doamna Pendyce se rezemă de uşă ; genunchii îi tremurau violent.

„Ce se întîmplă ? gîndea ea. Poate că a adormit, poate că... Vai, Doamne !"

Ciocăni din nou cu toată puterea. Uşa se deschise şi în cadrul ei apăru George. Doamna Pendyce intră înăbuşindu-şi un suspin. George trînti uşa în urma ei.

Timp de un minut nu scoase o vorbă. Era încă stăpînită de acea spaimă îngrozitoare şi într-un fel îi era ruşine. Nici nu se uită la fiul ei, ci privi doar pe furiş camera în care se afla. La un capăt mai îndepărtat văzu o galerie şi un acoperiş conic pe jumătate din sticlă. Mai văzu perdelele care atîrnau de-a lungul galeriei, o masă cu un serviciu de ceai şi carafe, o sobă rotundă din fier, preşuri pe podea şi în mijlocul peretelui o oglindă mare. O cupă de argint plină cu flori se reflecta în

oglindă. Doamna Pendyce văzu că florile erau veştede iar mirosul lor învechit şi greţos ; era prima ei senzaţie clară.

— Florile tale au murit, dragul meu, spuse ea. Trebuie să le înlocuiesc cu altele proaspete !

De abia atunci îl privi pe George. Avea ochii cerniţi şi faţa gălbejită : i se părea chiar că se micşorase. Acest lucru o îngrozi şi-şi spuse :

„Nu trebuie să vadă nimic ; trebuie să mă stăpînesc !"

Se temea — era speriată de disperarea din privirea fiului ei, o disperare nemărginită, iraţională. Îi era teamă şi de încăpăţînarea lui, acea încăpăţînare mută şi necugetată care se agaţă de trecut pentru că a existat, şi care nu se schimbă nici atunci cînd cauza ei a încetat să existe. Ea însăşi era atît de puţin încăpăţînată încît nu putea ghici pînă unde îl putea duce ; trăise însă în această atmosferă tot timpul de cînd se căsătorise şi i se părea firesc ca ea să-i ameninţe fiul.

Spaima o făcu să-şi vină în fire, să-şi recapete stăpînirea de sine. Îl făcu să se aşeze lîngă ea pe canapea şi prin minte îi străfulgeră gîndul : „De cîte ori o fi stat aici cu acea femeie în braţe ?"

— N-ai venit să mă iei ieri seara, dragul meu. Şi-mi procurasem bilete atît de bune !

George zîmbi.

— Nu, spuse el, am avut altceva de făcut !

La vederea acestui zîmbet, Margery Pendyce simţi cum inima îi bate dureros, dar zîmbi şi ea.

— Ce drăguţ e aici la tine, dragul meu !

— Am loc să umblu.

Doamna Pendyce îşi aminti de paşii pe care îi auzise umblînd de colo pînă colo. Faptul că nu o întreba cum descoperise adresa o făcea să creadă că ghicise unde a fost şi deci nu mai aveau ce

să-şi mai spună unul altuia. Cu toate că astfel se simţea mai uşurată, se temea totuşi chiar mai mult decît înainte, se temea ca George să nu facă un gest necugetat. Tot felul de imagini îi treceau prin cap. Îl revăzu în gînd pe George la ea în dormitor după prima vînătoare cu cîini, îşi aminti căpşorul bucălat cu obrazul zgîriat de la frunte spre falcă, revăzu şi codiţa însîngerată a unui pui de vulpe din mîna lui mică şi înmănuşată. Apoi îşi aminti cum intrase nepăsător în camera ei în ultima zi a meciului din 1880 la Lord's, cu pălăria de mătase turtită, cu ochiul învineţit, purtînd un baston cu canaf albastru deschis. Îl mai revăzu palid ca un mort, cu buzele strînse, în acea după-amiază cînd, pe jumătate vindecat de laringită, fugise pe ascuns şi se dusese să vîneze de unul singur. Îşi aminti şi cuvintele lui : „Să ştii, mamă, că nu mai puteam suporta ; prea mă vindecam încet !"

Şi dacă şi-acum nu mai putea suporta ? Dacă face vreun act pripit ! ? Îşi scoase batista.

— E foarte cald aici, dragule ; ţi-e udă toată fruntea !

Văzu cum o privea bănuitor şi avu nevoie de întreaga ei prezenţă de spirit, de toată şiretenia de femeie, ca ochii să n-o trădeze. Privirea ei nu trădea decît o banală curiozitate.

— E vina luminatorului din plafon, spuse el. Soarele bate din plin pe el.

Doamna Pendyce ridică ochii spre luminator.

— Mi se pare ciudat că locuieşti aici, dragul meu, dar e foarte frumos... şi atît de puţin convenţional. Trebuie să-mi dai voie să arunc florile ! Se îndreptă spre vasul de argint şi se aplecă asupra lor : Dragul meu băiat, sînt de-a dreptul dezgustătoare ! Aruncă-le undeva afară ; mirosul florilor veştede este atît de nesuferit !

Îi întinse vasul acoperindu-şi nasul cu batista.

George luă vasul şi doamna Pendyce, ca o pisică care pîndeşte şoarecele, îl privi cum le duce în grădină. De îndată ce uşa se închise, se strecură mai încet ca o pisică pe după draperii. „Ştiu că are un pistol", gîndi ea.

Se întoarse într-o clipă şi, păşind uşor prin cameră căută cu ochii şi cu mîinile, dar nu văzu nimic. Inima i se uşură căci avea groază de asemenea obiecte. „Primele ore sînt îngrozitoare, gîndi ea".

Cînd George se înapoie o găsi stînd pe locul unde o lăsase. Se aşezară în tăcere, şi în tăcerea aceasta, cea mai lungă din viaţa lor, i se părea că simte tot ce se petrecea în sufletul fiului ei : toată bezna, durerea amară, furia înfrîngerii şi a deposedării, plăcerea pierdută, senzaţia de dezgust şi de cenuşe în gură ; inima-i era grea, plină de ruşine, milă, gelozie, dragoste şi dor adînc. Tăcerea se întrerupse numai de două ori : o dată cînd o întrebă dacă luase dejunul şi ea, care nu mîncase nimic toată ziua, îi răspunse :

— Da, dragul meu... da.

Şi a doua oară cînd îi spuse :

— N-ar fi trebuit să vii aici, mamă ; nu prea sînt în apele mele !

Îi pîndea chipul aplecat spre podea, chipul acesta mai drag decît orice pe lume ; dorea atît de intens să-l ţină la pieptul ei încît, fiindcă nu îndrăznea, o podidiră lacrimile care lunecau în tăcere în jos, pe obraji. O linişte de moarte domnea în această încăpere, aleasă dinadins la marginea oraşului şi în care, stînd ca într-un mormînt, nu

aveai nici o perspectivă asupra lumii din afară, căci sticla geamului din plafon era opacă.

Această tăcere mortală îi cuprinse inima ; ochii i se fixară asupra luminatorului din plafon de parcă l-ar fi implorat să se spargă şi să lase să pătrundă înăuntru un sunet. Tot ce vedea era o pisică care trecea de pe un acoperiş pe altul, cu labele ei care se mişcau — patru pete negre —, cu linia nedesluşită a trupului. Deodată, incapabilă să mai suporte tăcerea, strigă :

— Dragă George, vorbeşte-mi ! Nu mă îndepărta de tine în acest fel !

George răspunse :

— Ce vrei să spun, mamă ?

— Nimic... numai...

Căzu în genunchi lîngă fiul ei şi-i trase capul spre piept ; începu să-l legene încolo şi încoace, apropiindu-l timid de ea, pînă cînd simţi că-şi reazimă capul într-o poziţie comodă. Obrazul adorat era lîngă inima ei, iar ea îl strîngea puternic şi nu se îndura să-i dea drumul. Genunchii o dureau pe podeaua de scînduri, o durea spatele şi tot trupul ; dar pentru nimic în lume n-ar fi slăbit îmbrăţişarea, fiind convinsă că-l poate consola suferind împreună cu el. Şi lacrimile cădeau pe gîtul băiatului ei. Cînd, în cele din urmă, George îşi ridică obrazul de pe sînul matern, ea se lăsă să alunece pe podea fără să aibă puterea să se ridice ; dar cînd îşi atinse cu degetele corsajul rochiei îl simţi umed de lacrimile lui.

— O să fie bine, mamă ; nu fi neliniştită ! îi spuse el cu o voce aspră.

În clipa aceea nu l-ar fi privit pentru nimic în lume, căci acum nu se mai îndoia că era salvat.

Pe acoperişul în pantă pisica se înapoia precaută ; cele patru lăbuţe lăsau umbre negre pe sticlă, iar trupul ei nu se vedea decît ca o pată ştearsă.

Doamna Pendyce se ridică.

— O să plec, dragul meu. Pot să folosesc oglinda ta ?

În picioare, în faţa oglinzii, îşi netezi părul, îşi şterse obrazul şi buzele cu batista şi gîndi :

„Femeia aceea a stat aici ! Femeia aceea şi-a netezit părul privind în această oglindă şi şi-a şters de pe obraz urmele sărutărilor lui ! Doamne, înapoiază-i întreaga suferinţă pe care a adus-o asupra fiului meu !"

După ce îşi exprimă această dorinţă începu să tremure.

Aproape de uşă se întoarse spre George adresîndu-i un zîmbet care părea să spună :

„N-are rost să plîng sau să-ţi spun ce simte inima mea, aşadar îţi zîmbesc. Te rog, zîmbeşte şi tu ca să mă încurajezi un pic !"

George îi puse în mînă un mic pachet învelit în hîrtie şi încercă să surîdă.

Doamna Pendyce ieşi repede. Orbită de lumina soarelui nu se uită la pacheţel pînă cînd trecu de poartă. Conţinea un colier de ametist, un pandantif de smaragd şi un inel cu diamante. În mica stradă cenuşie care ducea spre grădina cu şirul de plopi, cu vechea fîntînă şi cu poartă verde, bijuteriile străluceau şi sclipeau de parcă toată lumea şi toată viaţa se oglindeau în ele. Doamna Pendyce, care iubea lucrurile strălucitoare şi culorile, îşi dădu seama că erau foarte frumoase.

Aşadar, femeia aceea le luase, folosise lumina şi culoarea lor, şi apoi le azvîrlise departe de ea. Le înfăşură din nou în hîrtia lor, legă sfoara şi

se îndreptă spre fluviu. Nu se grăbea, mergea cu ochii aţintiţi înainte. După ce traversă spre chei, se rezemă de parapet cu mîinile deasupra apei cenuşii. Deschise degetul gros şi arătătorul; pachetelul căzu în apă, pluti o clipă, şi apoi dispăru.

Doamna Pendyce privi în jur şi tresări. Un tînăr cu barbă, a cărei înfăţişare îi era cunoscută, o salută ridicînd pălăria.

— Deci, fiul dumneavoastră era acasă, spuse el. Îmi pare bine. Trebuie să vă mulţumesc din nou că mi-aţi pozat un minut; a fost o revelaţie pentru mine. Îmi lipsea doar raportul exact între personaj şi uşă. Bună dimineaţa!

Doamna Pendyce şopti „Bună dimineaţa" şi-l urmări cu ochi speriaţi de parcă ar fi surprins-o în momentul unei crime. Se gîndi la acele bijuterii, înmormîntate, sărmanele, în mîlul cenuşiu, pradă uitării şi lipsite pe veci de lumina şi culoarea lor. Plecă în grabă de parcă ar fi păcătuit împotriva delicateţii, fondul adevărat al sufletului ei.

CAPITOLUL VII

Gregory contemplă cerul

Cînd Gregory Vigil îl numea pe Paramor „pesimist" era din pricină că, la fel cu alţi oameni, nu cunoştea sensul precis al termenului; căci, printr-o confuzie comună multor visători care fuseseră concepuţi în clipe ceţoase, îşi imagina că cine vede lucrurile aşa cum sînt încearcă să le înrăutăţească. Ţinea atît de mult la propriul său fel de a vedea lucrurile, încît mai degrabă închidea ochii decît să le vadă cum sînt. Chiar dacă pentru el

faptele nu arătau la fel ca pentru Paramor, se putea oare spune că nu observa murdăria de pe obrazul pe care-l voia imaculat, deoarece fluidul ochilor săi albaştri o dizolva în timp ce imaginea i se fixa pe retină? Procesul avea loc fără ca el să-şi dea seama, era ceea ce numim idealism. Astfel, cu cît se gîndea, cu atît se convingea mai mult că pupila sa avea dreptate să-i fie credincioasă omului pe care-l iubea şi de care dorea să-şi lege viaţa. Continua astfel să-şi tortureze gîndurile cu pumnalul înfipt în inimă.

Cam pe la ora patru din ziua în care doamna Pendyce vizitase atelierul, un tînăr mesager îi aduse o scrisoare.

„Hotel «Green», joi

Dragă Grig,

Am văzut-o pe Helen Bellew şi tocmai m-am înapoiat de la George. Am trăit cu toţii un vis urît. Ea nu-l iubeşte, poate că nici nu l-a iubit vreodată. Nu ştiu. Nu vreau s-o judec. *Ea l-a părăsit.* Nu am destulă încredere în mine ca să-mi dau părerea. De la început pînă la sfîrşit totul a fost o istorie inutilă, o încurcătură îngrozitor de ruşinoasă. Îţi scriu aceste rînduri ca să-ţi spun cum stau în realitate lucrurile şi te rog, dacă ai o clipă liberă, să-l cauţi pe George astă-seară la club şi să-mi dai şi mie de ştire dacă este acolo şi cum îl găseşti. Nu am pe nimeni altul pe care l-aş putea ruga să facă acest lucru pentru mine. Iartă-mă dacă scrisoarea mea te-a mîhnit.

Cu drag, verişoara ta,

Margery Pendyce"

Pentru acei ce nu privesc decît cu un singur ochi, care au vederi înguste şi subiective despre viaţă,

acei care nu înțeleg și nu se bucură de ironia care stă la baza treburilor omenești, nici o lovitură a soartei, nici o schimbare a ideilor lor nu-și păstrează multă vreme însemnătatea. Săgețile trimise spre ei se înfig, tremură și cad jos, ca săgețile trimise într-o armură ; iar cînd ultima, lunecînd în sus pe sub armură îi pătrunde în inimă, el strigă : „Ce... tu ești ? Nu, nu, nu se poate să fii tu !"

Oameni ca aceștia au înfăptuit mult din ceea ce a fost făcut în lumea asta veche și poate mai mult din ceea ce ar fi trebuit să fie distrus.

Cînd Gregory primi scrisoarea doamnei Pendyce, tocmai se ocupa de cazul unei femei care avea obiceiul să ia morfină. O puse în buzunar și-și văzu de lucru. Nu era în stare să se ocupe de altceva.

— Iată fișa ei, doamnă Shortman. S-o interneze timp de șase săptămîni. Va ieși de acolo alt om.

Sprijinindu-și fața uscățivă în miinile-i slăbănoage, doamna Shortman îl privea cu ochi severi pe Gregory.

— Mă tem că a pierdut orice simț al moralei, spuse ea. Știți, domnule Vigil, mă tem că nici nu l-a avut vreodată.

— Ce vrei să spui ?

Doamna Shortman privi într-altă direcție.

— Uneori sînt ispitită să gîndesc că există astfel de oameni, spuse ea. Mă întreb dacă avem destulă înțelegere pentru ei. De pe vremea cînd eram fată tînără, la țară, îmi amintesc de fiica preotului nostru, care era o fată foarte drăguță. Se povesteau despre ea lucruri îngrozitoare, chiar înainte de căsătorie, și apoi am auzit că a divorțat. A venit la Londra, și-a cîștigat existența cîntînd la pian, pînă s-a căsătorit din nou. Nu vă spun numele ei, dar e foarte bine cunoscut și nimeni nu a văzut-o vreodată dînd cel mai mic semn că i-ar fi cîtuși de puțin rușine. Dacă există femei ca ea, să-mi fie îngăduit să spun duzini ca ea, mă gîndesc că ne irosim...

Gregory spuse sec :

— Te-am mai auzit și altădată vorbind astfel.

Doamna Shortman își mușcă buzele.

— Nu cred, spuse ea, că-mi precupețesc eforturile sau timpul.

Gregory se ridică repede și îi luă mîna.

— Știu asta... oh, desigur, știu, spuse el cu înțelegere.

Dintr-un colț se auzi țăcănind furios mașina de scris a domnișoarei Mallow. Gregory își luă pălăria din cuierul pe care atîrna.

— Trebuie să plec, spuse el. Noapte bună.

Brusc și fără să-l prevină inima începu să-i sîngere și simți nevoia să iasă în aer liber. Nu se urcă în omnibus sau în trăsură ci umblă repede încercînd să gîndească, să înțeleagă. Încerca simțăminte confuze, violente și stranii zvîcniri de plăcere îl făceau să se rușineze. Fie că știa sau nu, se îndrepta spre cartierul Chelsea căci, deși omul se uită uneori la stele, picioarele nu-l pot duce spre ele, și cartierul Chelsea rămînea pentru el cea mai bună alternativă. Nu era singur în drumul său, căci mulți se îndreptau într-acolo, iar alții se înapoiau ; străzile erau pline de o masă de oameni care circula în acea după-amiază caldă de vară. Cei pe care îi întîlnea îl priveau, și Gregory îi privea la rîndul lui, dar nu se vedeau unii pe alții, căci acesta e destinul oamenilor — în afara celor care sînt preocupați de griji care nu le aparțin. Soarele care îi pîrjolea fața cădea pe spinările

lor, briza care-i răcorea spatele le sufla în obraji. Pentru şuvoiul de oameni pornit la drum fără să se sinchisească unul de altul (ca şi pentru Pămîntul ce bătea şi el cărările necunoscute ale universului) lucrul acesta însemna doar că unul din milioane mergea spre Chelsea şi alte milioane se înapoiau...

— Doamna Bellew e acasă ?

Intră într-o cameră largă de vreo patru metri şi înaltă de vreo trei, unde se găsea un canar posomorît într-o colivie mică, aurită, un pian pe care se afla deschisă o partitură de operă, o canapea plină cu pernuţe, aşezate una peste cealaltă ; iar pe canapea o femeie cu faţa îmbujorată şi mohorîtă şedea cu coatele rezemate pe genunchi, cu bărbia în palmă şi cu ochi care priveau în gol. Astfel arăta această cameră mare cu tot ce era în ea, dar Gregory aduse cu el ceva care în ochii săi preschimbă totul. Fără s-o privească se aşeză la fereastră, şi-i vorbi cu voce blîndă, întretăiată de ceva ce putea fi numit emoţie. Începu să-i povestească despre acea femeie morfinomană şi apoi îi spuse că ştia totul. După ce-i făcuse această mărturisire privi afară pe fereastră unde, din greşală, constructorii lăsaseră să se întrevadă o fîşie îngustă de cer. Astfel evită să vadă că-l privea cu nerăbdare şi dispreţ de parcă ar fi gîndit : „Eşti băiat bun, Gregory, dar pentru Dumnezeu, vezi măcar o dată cum stau în realitate lucrurile ! Eu m-am săturat !" Evită să vadă cum întinde braţele şi-şi alungeşte degetele, ca o pisică furioasă care-şi întinde labele şi-şi scoate ghiarele. Îi spuse că nu dorea s-o necăjească, dar dacă ar avea vreodată nevoie de el, putea să-l cheme — era oricînd la dispoziţia ei ; plecă ochii spre picioarele ei şi nu văzu cum îşi încreţeşte buzele cu dispreţ. Îi spuse de asemeni că pentru el va rămîne întotdeauna aceeaşi, şi o

roagă să creadă în sinceritatea sa. Nu observă zîmbetul care nu dispăruse de pe buzele ei tot timpul cît el se aflase acolo şi căruia nu putea să-i pătrundă înţelesul, deoarece era zîmbetul vieţii şi aparţinea unei femei pe care nu o înţelegea. Ceea ce vedea pe canapea era o fiinţă frumoasă, pe care o adora în tăcere de ani de zile. Îşi luă rămas bun, iar ea îl conduse pînă la uşă muşcîndu-şi buzele. Şi Gregory nu putu s-o vadă aşezată din nou pe canapea, în aceeaşi atitudine în care o găsise cînd venise, cu coatele pe genunchi, cu bărbia în palmă, cu ochii ei capricioşi care priveau ca ochii unui jucător...

Gregory se depărtă de cartierul Chelsea, de străzile sale cu case înalte pe care mergeau mulţi alţi bărbaţi setoşi de dragoste, ca el însuşi şi alţii flămînzi, fără pîine, cîte doi, cîte trei, împreună sau singuri, unii cu ochii în pămînt, alţii privind spre cer — dar toţi cu inimi loiale, pline de curaj. Căci acesta este destinul omului : să trăiască mulţumită curajului şi lealităţii sale, fie că se duce spre Chelsea, fie că se înapoiază de acolo. Dintre toţi aceşti oameni n-ar fi fost unul singur care să nu zîmbească dacă l-ar fi auzit pe Gregory spunînd : „Pentru mine ea va fi întotdeauna aceeaşi ! Pentru mine ea va fi întotdeauna aceeaşi !" Şi nici unul dintre ei n-ar fi rînjit...

Se apropia ora de cină a „stoicilor" cînd Gregory se trezi pe Piccadilly. Văzu „stoic" după „stoic" coborînd din trăsuri şi intrînd pe uşa clubului. Sărmanii de ei munciseră din greu toată ziua pe cîmpul de curse, pe terenul de cricket, la Hurlingham sau în parc ; unii fuseseră la Academia regală şi pe feţele lor se citea satisfacţia cu care spuneau : „Ah, Dumnezeule, Doamne... în fine ne putem odihni !" Mulţi dintre ei nu luaseră

dejunul, de teamă să nu se îngraşe, alţii nu mîncaseră după bunul lor plac, iar mulţi mîncaseră chiar prea bine ; dar în inimile lor ardea, ca o flacără strălucitoare, convingerea că acum vor mînca mai bine, căci Dumnezeul lor era bun şi-şi construise sălaşul între bucătăria şi pivniţa stoicilor. Şi toţi — căci toţi aveau poezia în suflet — aspirau la acele ore paradisiace, cînd, cu un trabuc în gură şi cu vinul în burtă vor putea visa visul cotidian al tuturor adevăraţilor „stoici", care şi-l pot procura pentru cincisprezece şilingi sau chiar mai puţin, totul inclus.

Dintr-o ulicioară, la cîţiva paşi de Dumnezeul stoicilor, două mici cusătorese ieşiseră să ia aer ; una era tuberculoasă, căci cu ani în urmă neglijase să cîştige de-ajuns ca să se poată hrăni bine, iar cealaltă arăta de parcă nu-i lipsea mult ca să ajungă şi ea la fel din aceleaşi motive. Stăteau pe trotuar şi priveau cum sosesc trăsurile. Unii dintre „stoici" le priveau şi gîndeau : „Sărmane fete ! Tare arată prost !" Trei sau patru dintre ei îşi spuseră : „N-ar trebui să se permită. Vreau să spun că este foarte penibil de privit — şi tot nu pot fi ajutate. Nu sînt nişte cerşetoare, ştiţi, şi deci ce poţi face ?" Dar cei mai mulţi dintre „stoici" nici nu le priveau, deoarece simţeau că inimile lor sensibile nu puteau suporta privelişti atît de dureroase, şi mai ales se temeau să nu-şi strice pofta de mîncare. Nici Gregory nu le văzu, fiindcă tocmai atunci cînd el privea cerul cele două fete traversaseră drumul şi se pierdură printre trecători ; căci ele nu erau cîini şi nu ar fi putut simţi ce fel de om era.

— Domnul Pendyce se află la club ; îi voi trimite cartea de vizită sus, domnule. Şi pronunţîndu-i numele cu emfază de parcă ar fi cîntărit greu, portarul dădu cartea de vizită unui băiat care plecă cu ea.

Gregory rămase în picioare lîngă căminul fără foc şi aşteptă. Nu privea cu mai mult interes ca de obicei, căci „stoicii" nu se deosebeau cu nimic de ceilalţi oameni, în afară de tăietura elegantă a costumului, ceea ce îl făcu să gîndească : „Nu mi-ar face plăcere să aparţin acestui club şi să fiu obligat să mă îmbrac special în fiecare seară pentru cină".

— Domnul Pendyce vă roagă să-l scuzaţi, domnule, dar este foarte ocupat.

Gregory îşi muşcă buzele, spuse „mulţumesc" şi plecă.

„Asta-i tot ce vrea să ştie Margery, îşi spuse el, restul nu mă interesează", şi, urcîndu-se într-un omnibus, îşi pironi din nou ochii pe cer.

Dar George nu era ocupat. Asemeni unui animal rănit care se refugiază în vizuina lui ca să-şi lingă rana, şedea la fereastra sa favorită ce dădea spre Piccadilly. Şedea acolo la fereastră, nemişcat, fără să ridice ochii ca şi cum tinereţea lui şi-ar fi luat zborul. În mintea lui încăpăţînată părea că se învîrteşte o roată care macină toate amintirile pînă la ultimul bob. Iar „stoicii" care nu suportau să vadă un om singur stînd astfel în acea oră sacră, se apropiau de el din cînd în cînd.

— N-ai de gînd să iei masa, Pendyce ?

Animalele necuvîntătoare nu se pot plînge nimănui de durerea lor ; legea lor este tăcerea. La fel şi George. Şi de fiecare dată cînd cîte un „stoic" se apropia de el, strîngea din dinţi şi-i răspundea :

— Îndată, bătrîne !

CAPITOLUL VIII

Plimbarea cu prepelicarul John

Prepelicarul John, care de obicei după o noapte de somn visa la bălării și biscuiți calzi, era în dizgrație în acea zi de joi. În capul lui îngust și lung intra cu greu o nouă idee, așa că, abia după patruzeci de ore de la plecarea doamnei Pendyce își dădu seama că ceva se întîmplase cu stăpînul său. În clipele de mare frămîntare, cînd se convinsese de acest lucru, munci din greu, luă două perechi și jumătate din papucii și pantofii stăpînului său, le așeză în colțuri diferite și se culcă, pe rînd, pe fiecare pînă le încălzi, le abandonă, sperînd ca vreo pasăre să le clocească, apoi reveni și se postă la ușa camerei moșierului. Drept care moșierul rosti de cîteva ori : „John" și-l amenință cu cureaua cu care își ascuțea briciul. Fie că nu suporta ideea să-și părăsească măcar o clipă stăpînul — ocara îl făcuse să-l iubească și mai mult — fie din cauza acestei idei noi care nu-i dădea pace, John stătea și aștepta în hol.

Cîndva, în tinerețile sale nebunatice, urmărise în mod necugetat calul moșierului în plimbarea de dimineață și de atunci nimeni nu l-ar mai fi putut convinge să repete gestul. În afară de antipatia înnăscută pentru acest animal iute și inutil de voluminos, îl mai bănuia și că avea intenția să-i acapareze stăpînul : căci atunci cînd stăpîn-su încăleca, nu rămînea nicăieri nici cel mai slab iz din mirosul subtil și plăcut pe care îl îndrăgea atît. Așadar, de îndată ce apărea calul, prepelicarul John obișnuia să se culce pe burtă cu labele lîngă bot și cu botul lipit de pămînt ; abia după ce animalul pleca putea fi făcut să părăsească această poziție care îl făcea să semene cu Sfinxul ghemuit pe labe.

Dar în această după-amiază John, cu coada între picioare, buzele atîrnînde, grumazul ca după o muncă grea și nasul ridicat în semn de protest față de poziția ridicolă și înălțimea fără rost unde se cocoțase stăpîn-su, îl urma la oarecare distanță. La fel ca sătenii care pe vremuri îl urmau respectuos pe moșier și pe Barter, cînd aceștia se hotărîseră să doteze satul cu un canal de scurgere care de altfel rămăsese unicul în atîția ani.

Domnul Pendyce călărea la pas ; picioarele în cizmele bine lustruite, pulpele nervoase sub stofa reiată de Bedford și jambierele de culoarea mahonului se mișcau în cadența calului care mergea cu pași mărunți. Peste coapse îi cădea o haină lungă cu poale ample ; își ținea umerii ușor aplecați ca să mai potolească violența salturilor iar deasupra gulerului imaculat, sub o pălărie melon de culoare gri, obrazu-i slab cu mustăți, încadrat de favoriți cărunți, cu ochii chinuiți, părea preocupat și trist. Calul său, o iapă de rasă, roaibă, umbla în trap ușor mișcînd capul de sus în jos, șfichiuindu-și cu coada fluturîndă genunchii. Mergeau astfel toți trei în soarele de iunie de-a lungul potecii înfrunzite care ducea la Worsted-Skotton...

Marți, ziua în care doamna Pendyce plecase, moșierul se înapoiase mai tîrziu ca de obicei, spunîndu-și că după discuția din noaptea trecută era neapărat nevoie să dea dovadă de o anumită răceală în raporturile cu soția sa. Cînd descoperi că ea nu se mai afla în casă, fu cuprins în primele clipe de mînie și stupefacție care avură ca rezultat o criză de nervi și telegrama trimisă generalului Pendyce. Dusese singur telegrama la poștă și se înapoiase din sat cu capul în jos, copleșit de rușine, sen-

timent curios și îngrozitor de care nu-și amintea să-l fi încercat vreodată. Parcă i-ar fi fost teamă de semenii săi și ar fi trecut pe un drum secret dacă ar fi avut de ales : dar singurele pe care le avea la îndemînă erau numai șoseaua sau poteca care tăia imașul comunal. Traversă cimitirul și ajunse la padoc. Lîngă o barieră turnantă era postat un bătrîn țăran și moșierul se năpusti spre el cu capul plecat ca un taur care se năpustește asupra unui parapet. Intenționa să treacă fără a spune o vorbă, dar între el și acest bătrîn plugar trudit se făurise de secole o legătură trainică, și chiar de-ar fi fost să moară, moșierul n-ar fi putut trece fără să spună o vorbă sau să-l salute pe unul a cărui strămoși trudiseră pentru strămoșii săi, care munciseră greu, mîncaseră pîinea lor și muriseră împreună cu ei.

— Bună seara, stăpîne ; frumoasă seară, vreme bună pentru fîn !

Vocea era aspră și obosită.

„Acesta e seniorul meu, părea să spună, orice s-ar zice împotriva lui."

Domnul Pendyce duse mîna la pălărie.

— Bună, Hermon. Desigur, strașnică vreme pentru fîn ! Doamna Pendyce a plecat la Londra. Sîntem iar holtei, așa-i ?

Și-și văzu de drum.

De-abia după ce se îndepărtă își dădu seama de ce dăduse această explicație. Era simplu : simțea nevoia s-o spună tuturor încît nimeni să nu fie mirat.

Se grăbi spre casă ca să se îmbrace la timp pentru cină, să arate astfel tuturor că nimic nu se schimbase. Chiar dacă s-ar fi produs cel mai îngrozitor cataclism, cina trebuia să cuprindă șapte feluri : dar mîncă puțin și bău mai mult bordo decît îi era obiceiul. După cină trecu în biroul său, și cu ferestrele deschise reciti, la lumina neclară a zilei și a lămpii, scrisoarea lăsată de soția sa. La fel cum se întîmpla cu prepelicarul John — o idee nouă pătrundea cu greu în capul său lung și îngust.

Nici o îndoială — nevastă-sa se dădea în vînt după George ; nu știa ce face ; dar nu va trece mult și-și va veni în fire. Nu el trebuia să facă primii pași. Și, într-adevăr, ce fel de avansuri ar fi putut face fără să fie nevoit să mărturisească că el, Horace Pendyce, greșise ? Nu era în obiceiul său și acum nu se putea schimba. Dacă ea și George se încăpățînau, trebuiau să se aștepte să suporte singuri consecințele și să lupte singuri.

Ședea tăcut la lumina lămpii, care sub abajurul de mătase verde părea să devină clipă de clipă mai blîndă ; trecutul i se învălmășea în minte. Și în acea visare mută, printr-o malițioasă ironie, nu-și amintea de lucruri neplăcute și nu vedea imagini urîte. Încerca s-o vadă demnă de reproșuri, s-o descrie în culori întunecate ; dar acea perversitate născută în lume o dată cu el și care avea să moară împreună cu el, puse brusc stăpînire pe imaginația sa zămislind o arătare ce întruchipa blîndețea însăși. Venea spre el cu pași mărunți, parfumată, foșnind din mătăsuri și cu vocea-i veșnic răbdătoare spunea : „Da, dragul meu !" cu acea voce discretă și curioasă prin care nu răzbătea plictiseala. Își amintea ziua cînd, cu treizeci și patru de ani în urmă, o adusese prima dată la Worsted Skeynes, „timidă, proaspătă ca un trandafir, dar o adevărată doamnă pînă-n vîrful unghiilor, draga de ea !" după cum spunea bătrîna lui dădacă.

Și-o aminti la nașterea lui George, albă ca ceara și transparentă, cu ochii imenși, cu un zîmbet care-i plutea pe buze. O revedea sub mii de alte aspecte în anii care trecuseră, dar niciodată ofilită, bătrînă ; niciodată ca o femeie aparținînd trecutului. Acum, cînd nu mai erau împreună, își dădea seama pentru prima oară că, pentru el, nu îmbătrînise, că era tot „timidă, proaspătă ca un trandafir, dar o adevărată doamnă — pînă în vîrful unghiilor draga de ea !“ Și nu putea suporta acest gînd ; se simțea nefericit și singur, stînd aici în lumina lămpii, cu fluturii de noapte cenușii ce pluteau circular și cu prepelicarul John adormit la picioarele sale.

Își luă deci luminarea și urcă să se culce. Ușile care comunicau cu aripa clădirii rezervată servitorilor erau închise. În casa imensă nu era altă lumină decît a luminării sale, nu se auzea nimic decît pașii lui. Urcă încet scările, așa cum le urcase de mii și mii de ori, dar niciodată ca acum, și în spatele său ca o umbră urca prepelicarul John.

Dar Natura, care cunoaște inimile oamenilor și ale cîinilor, „mama“ tuturor lucrurilor la care ne înapoiem cu toții, veghea, și cînd se culcară, unul în patul său părăsit și celălalt pe cîrpa albastră de lîngă ușă, le dărui amîndurora somnul.

Și mijiră zorii aducînd cu sine obligațiile din această zi de miercuri. Acei care treceau pe la ferestrele clubului „stoicilor“ și îi vedeau pe „stoici“ șezînd acolo, erau bîntuiți de vedenii, închipuindu-și cum trăiește această nefolositoare clasă a proprietarilor de pămînt. Aceste gînduri îi împiedicau să doarmă și le umpleau gurile de amărăciune, căci și ei doreau de atîta vreme să ducă o viață „inutilă“, ca moșierii. Dar cu toate

că tuturor ne place să ne facem iluzii și să gîndim greșit despre vecinii noștri ca să ne amuzăm, cuvîntul „inutil“ nu era deloc potrivit aici.

Pe umerii moșierului de la Worsted Skeynes apăsau obligații multe și grele. Mai întîi vizita la grajduri pentru a hotărî dacă trebuie să fie cauterizată încheietura lui Beldame sau să fie vîndut noul cal roib care nu trăgea destul de repede la căruță ; pentru a discuta cu Benson — care semăna cu un copil gras cu favoriți albi și purta o cingătoare de piele și o cămașe de flanel cu mînecile suflecate — dacă ovăzul din soiul Bruggan este superior soiului Beal, sau invers. Apoi veneau lungile ore de stat în birou, cu socoteli și însemnări, care toate trebuiau controlate ca să nu se întîmple să se dea prea puțin pentru prea mult; mai trebuia să treacă pe la Jarvis, șeful vînătorii, ca să afle cum o duce cu sănătatea noul fazan adus din Ungaria, sau pentru a examina împreună cu acesta ce s-ar putea face ca la viitoarea goană păsările crescute de el să nu se mai refugieze pe terenurile prietenului său lordul Quarriman. Toate astea cereau timp, căci Jarvis se vedea obligat să repete de șase ori : „Ei bine, domnule Pendyce, eu spun că nu ar trebui să pierdem atît de multe păsări ca la ultima goană“. Și domnul Pendyce trebuia să-i răspundă : „Nu, Jarvis, desigur că nu. Bine, și ce propui !“ Și mai era o problemă la fel de spinoasă : ce-i de făcut ca fazanii și vulpile să trăiască împreună în perfectă armonie. Totul se discuta la nesfîrșit, dar cu înțelegere, căci după cum spunea moșierul : „Jarvis e om de încredere cînd e vorba de vulpi“. Domnul Pendyce ținea ca terenurile sale de vînătoare să nu rămînă pustii.

Se înapoia apoi acasă să ia un dejun frugal, iar uneori nu dejuna de fel ca să se menţină zvelt şi în formă. După aceea, pe jos sau călare, pleca din nou după cum era nevoie : la ferma de lîngă domeniu, sau mai departe, petrecînd o după-amiază lungă, examinînd atent coastele juncanilor, culoarea vacilor suedeze, starea zidurilor, porţilor sau a gardurilor.

Apoi se înapoia din nou acasă ca să-şi bea ceaiul şi să citească ziarul *Times*, pe care abia aruncase o privire fugară, concentrîndu-şi interesul asupra măsurilor legislative discutate în parlament care, într-un viitor mai mult sau mai puţin îndepărtat, aveau să distrugă ordinea lucrurilor existente, exceptînd desigur viitoarea taxă asupra grîului, mulţumită căreia Worsted Skeynes nu va mai lucra în pierdere în sectorul produselor agricole.

Se mai întîmpla uneori să i se aducă vagabonzi pentru a hotărî ce să se facă cu ei. Se mulţumea să le spună un singur lucru : „Întinde mîinile, omule" şi dacă nu le găsea trudite de muncă cinstită îi trimitea pe loc în temniţă. Dar cînd erau bătătorite, domnul Pendyce se găsea în încurcătură ; atunci măsura camera în lung şi-n lat încercînd, cinstit, să descopere care-i era datoria în această împrejurare. Mai erau de asemeni zile închinate aproape în întregime funcţiunilor sale de judecător de pace, cînd avea de judecat fel de fel de delicte pentru care pronunţa pedepse după gravitatea faptelor : pe scara pedepselor braconajul ocupa primul loc, iar bătaia nevestei ultimul ; căci, cu toate că era omenos, tradiţia îl făcea să nu considere acest soi de sport ca un fapt criminal, cel puţin la ţară...

E adevărat că toate aceste mici probleme ar fi putut fi rezolvate în mai puţin timp de o minte

tînără şi inteligentă, dar graba ar fi fost în contradicţie cu tradiţia şi ar fi deranjat convingerea bine înrădăcinată a moşierului că-şi face datoria ; în sfîrşit, ar fi dat prilejul gurilor rele să vorbească de lenevia sa. Fără discuţie, adevărul era că toată această muncă zilnică avea în vedere, direct sau indirect, interesele sale proprii ; dar, comportîndu-se astfel, nu-şi îndeplinea oare datoria faţă de ţară şi nu sublinia astfel privilegiul fiecărui englez de a fi, cu orice preţ, provincial ?

Miercurea aceasta însă, moşierul nu mai găsea nici o plăcere în ocupaţiile sale obişnuite. Îi venea greu să se ştie singur, absolut singur, în mijlocul pămînturilor sale, să simtă că nu era nimeni căruia să-i pese de ce făcea el, nimeni căruia să-i încredinţeze faptul că trebuie cauterizată glezna lui Beldame sau că Peacock cerea să se construiască şi alte porţi la ţarcul vitelor. Era mai mult decît putea suporta. Ar fi telegrafiat fetelor să vină acasă, dar nu se simţea în stare să înfrunte întrebările lor, Gerald era la Gibraltar ! George... George nu mai era fiul său ! şi mîndria îl împiedica să-l scrie aceleia care-l părăsise lăsîndu-l pradă ruşinii şi singurătăţii. Căci sub mînia sa încăpăţînată, zăcea adînc ascuns un sentiment de ruşine : ruşinea de a trebui să-şi evite vecinii de teamă să nu-i pună întrebări, la care de dragul bunului renume al casei sale şi din orgoliu propriu, trebuia să le răspundă cu minciuni ; îi era ruşine că nu era stăpîn la el acasă şi, mai ales, că faptul ar putea deveni cunoscut. Desigur, nu-şi dădea seama de acest sentiment de care se ferise întotdeauna şi cu tot dinadinsul. Gîndurile sale luau întotdeauna o formă concretă, astfel că atunci cînd ridica ochii şi vedea locul gol al soţiei sale

la micul dejun, gîndea, privindu-l pe Bester care pregătea cafeaua : „N-aş fi mirat ca individul ăsta să fie la curent cu tot ce se întîmplă !“ Gîndul îl scotea din sărite. La fel cînd îl văzu pe Barter îndreptîndu-se pe alee spre casa sa, gîndi : „Al naibii să fie ! Nu vreau să dau ochi cu el !“, şi se furişă, furios că a trebuit să-l evite. Cînd dădu peste Jakman care altoia arbuştii de trandafir din grădina scoţiană, îi spuse : „Stăpîna dumitale a plecat la Londra“, apoi se întoarse brusc, supărat că o pornire misterioasă îl forţase la această confidenţă.

Astfel se petrecură lucrurile în această lungă şi tristă zi : singurul fapt care-i aduse oarecare mîngîiere fu recapitularea clauzelor testamentului său ; anulă paragraful privind moştenirea lăsată fiului său mai mare şi adăugă în loc următorul codicil :

„Avînd în vedere că fiul meu, primul născut, George-Hubert, printr-o purtare nedemnă de un gentilom şi de un Pendyce a dovedit că nu merită încrederea mea, şi deoarece, spre regretul meu, nu-l pot dezmoşteni, declar prin aceasta că el nu va participa în nici un fel la împărţirea celorlalte bunuri ale mele sau a efectelor mele personale. Sînt convins şi conştient că este de datoria mea să procedez astfel, în interesul familiei şi al ţării mele. Fac această declaraţie fără mînie.“

Adevărul era că necazul pe care, spre uimirea şi deznădejdea sa, i-l pricinuia lipsa soţiei, se adăuga la supărarea pe care-o simţea împotriva fiului.

Ultimul curier poştal din acea zi îi aduse o scrisoare de la generalul Pendyce. O deschise cu o mînă la fel de tremurătoare cum era şi scrisul fratelui său :

„Clubul militar şi naval

Dragă Horace,

Ce dracu te-a făcut să-mi trimiţi telegrama aceea ? Mi-ai stricat micul dejun şi m-ai făcut să alerg în grabă la Margery pe care am găsit-o perfect sănătoasă. Dacă aş fi găsit-o suferindă sau indispusă, aş fi fost încîntat ; dar am găsit-o ocupată cu probleme de toalete şi mai ştiu eu ce, şi sînt sigur că m-a crezut nebun că viu atît de dimineaţă. N-ar trebui să te obişnuieşti să trimiţi telegrame. O telegramă e un lucru important, cel puţin eu aşa am crezut întotdeauna. L-am întîlnit pe George care pleca de la ea, al naibii de grăbit. Nu-ţi pot scrie mai mult acum. În acest moment plec să iau dejunul.

Fratele tău iubitor,

Charles Pendyce“

Deci se simţea bine. Îl văzuse pe George. Cu inima liniştită moşierul se duse la culcare.

Şi ziua de miercuri luă sfîrşit...

Joia după-amiază, iapa roaibă pur-sînge îl ducea pe domnul Pendyce de-a lungul potecii, urmat de prepelicarul John. Trecură pe lîngă moşia „Firs“, unde locuia Bellew şi, cotind brusc spre dreapta, începură să urce spre imaşul satului. Avea mereu în faţa ochilor imaginea acestui individ de la care se pornise totul, o imagine care îl obseda pe moşier în aceste zile ; o stafie cu umeri ridicaţi, ochi mici, arzători, mustaţă roşie, tăiată scurt şi cu picioare subţiri şi arcuite. Era

o pată, o ciumă coborîtă peste tot ce iubea moșierul, o insultă adusă eredității, o pacoste, ca Atila regele hunilor. Era pentru el un fel de caricatură, demnă de ură a tot ce ar trebui să distingă un gentilom de la țară : dragostea pentru sport și viața în aer liber, puterea de a îndura orice, curajul, putința de a lua o hotărîre și a bea bărbătește, cultul, acum demodat, al curteniei. Da, călărind ca o stafie în urma cîinilor de vînătoare, un tip disperat, un om de la care nu te puteai aștepta la nimic bun și care, în alte timpuri, ar fi fost doborît ca un cîine ; un drac de bețiv cu fața palidă care-l disprețuia pe Horace Pendyce și pe care Horace Pendyce îl ura din inimă, dar nu putea totuși să-l disprețuiască total. „Se găsesc întotdeauna de-al de ăștia prin locurile unde se vînează !“ O rușine pentru clasa socială din care făcea parte. *Post equitem sedet Jaspar Bellew* [1].

Ieșind de pe potecă, moșierul urcă pe colină, de unde îmbrățișa cu privirea întreaga întindere a Worsted Skotton-ului. Era un vast spațiu nisipos acoperit cu măturică, spinișor, ciulini și cîțiva brazi scoțieni ; terenul nu avea nici cea mai mică valoare și totuși îl dorea cu vehemență, ca un copil care dorește îmbucătura mărului pe care altul i l-a șterpelit pe ascuns. Privind terenul care îi aparținea fără să-l posede — la fel ca o femeie care ar fi a lui doar cu numele — îl durea că soarta se amuză pe socoteala sa. Astfel își ciuntea el însuși această imagine la care se întorcea adesea : căci pentru el ca și pentru toți semenii, era necesar ca ceea ce iubea și poseda să capete o formă bine definită, o aparență „vizibilă“. Oridecîte ori îi

[1] Jaspar Bellew stă în urma calului (lat.).

veneau în minte cuvintele „Worsted Skeynes“ — și asta se întîmpla mai întotdeauna — avea în față o imagine bine închegată și concretă dar greu de descris ; și această imagine era mereu tulburată la gîndul acestui teren, la gîndul acestui Worsted Scotton. E drept că habar n-avea la ce i-ar folosi acest imaș, dar regreta profund că terenul rămînea fără folosință în mîna țăranilor, ceea ce după părerea sa era risipă. În doi ani nu se îngrășase nici o singură vită pe această pîrloagă. Doar trei măgari bătrîni găseau aici cu ce să-și prelungească zilele. O legătură de lemne de foc sau de vreascuri, cîțiva bulgări de turbă, care se găseau într-un colț anumit, era tot ce puteau aduna acești țărani egoiști. Dar nu cu ei era problema — cu ei s-ar fi lămurit ușor lucrurile — dar nu la fel de simplu era să te înțelegi cu individul acela de Peacock cu care nu se putea sta de vorbă. Pămînturile sale se învecinau cu terenul comunal, și înaintea lui strămoșii săi nu se arătaseră mai înțelegători. Domnul Pendyce călări mai departe privind la gardul ridicat de tatăl său pînă ce ajunse la acea porțiune pe care tatăl lui Peacock o doborîse ; și aici, printr-o bizară coincidență a soartei — așa cum se întîmplă numai în literatură — dădu de însuși Peacock care stătea în acea deschizătură a gardului de parcă prevăzuse vizita moșierului. Iapa se opri de la sine, prepelicarul John se culcă mai încolo ca să mediteze și se putea chiar auzi cum gîndește, înghițindu-și, din cînd în cînd, limba.

Peacock stătea cu mîinile în buzunarele pantalonilor. Pe cap purta o pălărie veche din paie, ochii îi erau ațintiți în pămînt ; și gloaba pe care o legase de rămășițele gardului lăsat în picioare de tatăl său, privea și ea în jos, căci mînca iarbă.

De cînd moşierul se luptase să-i salveze grajdul care luase foc, Peacock nu se prea omora după el. Îi purta din zi în zi mai puţină recunoştinţă — şi ştia că foarte curînd n-o să-i mai poarte deloc. În el se trezeau clipă de clipă, toate îndoielile strămoşilor săi. De aceea venise moşierul aici, la spărtura din gard, ca să-şi dea seama de recunoştinţa ce i-o datora. La vederea domnului Pendyce ochii săi mici se rotiră în cap de parc-ar fi fost un porc care primeşte o lovitură în spate. Faptul că moşierul alesese tocmai această clipă să vină, arăta că Providenţa, care ştie tot, îi sugera pe bună dreptate ce trebuia să facă.

— Bună ziua, domnule. Vreme uscată. E mare nevoie de ploaie. Dacă rămîne tot aşa n-o să am cu ce hrăni vitele.

Domnul Pendyce răspunse :

— Bună ziua, Peacock. Ce tot spui, pe cîmpurile dumitale se face un nutreţ minunat.

Amîndoi se grăbiră să privească într-altă parte, căci în acea clipă nici unul nu suporta să-l vadă pe celălalt.

Urmă o tăcere ; apoi Peacock spuse :

— Ce se aude cu porţile acelea ale mele, domnule ? Şi vocea îi tremura ca şi cum se lupta să nu se lase învins de recunoştinţa ce o datora.

Moşierul privi scos din fire în stînga şi-n dreapta îmbrăţişînd din ochi spaţiul rămas neîngrădit ; prin minte îi trecu următorul gînd :

„Să zicem că i-aş da acestui cerşetor porţile pe care le cere... m-ar lăsa oare să îngrădesc din nou terenul de la Scotton ?"

Ridică ochii spre acest bărbat solid şi bărbos care se afla în faţa sa ; instinctul său de neînvins pe care Paramor îl botezase atît de maliţios inspiră răspunsul :

— Mi-ar place să ştiu, omule, ce nu este în regulă cu porţile dumitale ?

De data asta Peacock îl privi în ochi ; vocea nu-i mai tremura şi îi spuse cu un anumit umor brutal :

— Păi, nu vedeţi ? juma' din ele sînt putrezite, bune de făcut chibrituri ; şi respiră uşurat căci ştia că recunoştinţa murise în sufletul său.

— Ei bine, răspunse moşierul, aş dori ca cele de la ferma mea să fie pe jumătate atît de bune. Haide, John, şi atingînd iapa cu călcîiul moşierul porni ; dar n-apucă să facă nici doisprezece paşi că se şi întoarse.

— Doamna Peacock se simte bine, sper ? Doamna Pendyce a plecat la Londra.

Îşi duse mîna la pălărie şi, fără să mai aştepte răspunsul, o porni mai departe. Luă poteca ce trecea alături de ferma lui Peacock, trecu pe lîngă bătătura cailor şi ajunse pe terenul de cricket, un cîmp ce-i aparţinea şi pe care-l transformase în acest scop.

Tocmai se juca meciul revanşă cu Coldingham şi, nemişcat pe calul său, moşierul se opri să privească. Văzu cum din grupul risipit pe cîmp se desprinde o siluetă înaltă care se apropia agale de el. Era onorabilul Geoffrey Winlow. Moşierul simţi, fără să ştie de ce, că ar dori să întoarcă iapa şi să plece.

— Avem de gînd să vă tragem o mamă de bătaie, domnule Pendyce ! Ce mai face doamna ? Soţia mea îi trimite salutări.

Un val de roşeaţă, care nu se datora doar soarelui, urcă în obrazul moşierului.

— Mulţumesc, spuse el, se simte foarte bine. A plecat la Londra.

— Nu mergi şi dumneata în acest sezon ?

Moşierul privi neîncrezător, pe îndelete, în ochii calmi ai celuilalt.

— Nu cred, spuse el încet.

Onorabilul Geoffrey se înapoie la postul său.

— Sîntem pe cale să-l burduşim bine pe bătrînul Barter, bietul de el, spuse depărtîndu-se.

Moşierul îşi dădu seama de prezenţa lui Barter care se apropia pe la spate.

— Îl vezi pe stîngaciul cela? spuse îmbufnat pastorul. Fii atent la piciorul lui. Vrei să spui că asta n-a fost bilă scoasă din joc ? Cu asemenea bilă m-a scos din joc. Numai de-al de astea se ţine. Individul ăsta de Locke e arbitru, cum sînt eu...

Se opri şi-l privi neliniştit pe servant.

Moşierul, înţepenit pe iapa sa, ca o statuie sculptată în piatră, nu-i răspunse. Simţi deodată un nod în gît.

— Ce mai face soţia dumitale ? Doamna Pendyce ar fi venit s-o vadă, dar... dar a plecat la Londra.

Pastorul nu întoarse capul.

— Soţia mea ? a, îi merge foarte bine. Uite, încă unu ! Ia ascultă, Winlow, asta e prea de tot !

Se auzi vocea plăcută a onorabilului Geoffrey :

— Vă rog, nu vorbiţi cu pilotul !...

Moşierul îşi întoarse iapa spre drum şi plecă ; şi prepelicarul John care privise de la distanţă îi urmă cu limba scoasă.

După ce trecu de-o altă poartă, moşierul se găsi aproape de aripa principală a terenului de vînătoare şi John, cu nasul şi coada în vînt, adulmeca în dreapta şi-n stînga. Era răcoare. Frunzişul de iunie forma o galerie de coloane, întreruptă de rîul şerpuitor al cerului. Printre stejari şi aluni, fagi şi ulmi, strălucea ici-colo trunchiul spectral al vreunui mesteacăn capturat de copacii mai mari, care păreau să facă roată în jurul lui, mîndri de prizonierul ce le picase, nedorind să dea drumul acestui subtil spiriduş din pădurea lor. Ştiau că dacă acest domn al pădurilor, mai sălbatic dar mai blînd decît ei înşişi pleca, pădurea ar pierde toată cinstea, graţia şi esenţa întregii ei firi.

Moşierul sări din şa, legă calul, şi se aşeză sub unul din aceşti mesteceni, pe trunchiul căzut al unui ulm. Prepelicarul John se aşeză în faţa sa şi îl contemplă cu ochii lui plini de afecţiune. Şedeau astfel amîndoi adînciţi în gînduri, dar gîndurile lor erau diferite.

Căci sub acest mesteacăn Horace Pendyce stătuse şi-şi sărutase soţia chiar în ziua în care o adusese la Worsted Skeynes. Şi cu toate că era incapabil să vadă asemănarea între ea şi mesteacăn, pe care o fiinţă înzestrată cu imaginaţie ar fi putut s-o descopere, nu putea să nu-şi amintească acea după-amiază de mult trecută. Dar nu la asta se gîndea prepelicarul John ; amintirile sale erau nebuloase, căci pe acea vreme îi mai lipseau douăzeci şi opt de ani pînă să fi venit pe lume.

Moşierul rămase acolo multă vreme împreună cu calul şi cîinele său. Din cînd în cînd pata neagră — trupul prepelicarului John, mai mult sau mai puţin adormit — deschidea un ochi strălucitor care se îndrepta spre stăpînul său, asemenea unei stele credincioase. Soarele, strălucind şi el, aurea trunchiul mesteacănului. Prin mărăcini, păsările şi animalele îşi începură forfota de seară ; iepurii ţîşneau brusc afară pe drum, se uitau surprinşi la prepelicarul John şi cu aceeaşi grabă se ascundeau din nou în mărăciniş. Ştiau că oamenii călare nu aveau armă, dar tot nu se puteau încumeta să aibă încredere în fiinţa aceea neagră şi păroasă, ale cărei nări zvîcneau de cîte ori apă-

reau ei. Apoi țînțarii și fluturii de noapte ieșiră să danseze și în dansul lor se oglindea fiece schimbare pe care apropierea nopții o aduce sunetelor, mirosurilor și formelor din jur. Și noaptea cobori în inima moșierului.

Cu membrele înțepenite se ridică încet de pe buturuga pe care stătuse, încălecă din nou și luă drumul spre casă. Știa că și acolo nu va fi mai puțin singur, dar o casă e totuși mai bună ca o pădure unde țînțarii dansează, păsările și alte creaturi nu-și găsesc astîmpăr, unde umbrele se alungesc, în timp ce soarele se furișează în sus, pe trunchiurile copacilor, și unde, în sfîrșit, nimeni nu ține seama de stăpînul creațiunii : omul.

Trecuse de ora șapte cînd intră în biroul său. O doamnă stătea în picioare aproape de fereastră, și domnul Pendyce îi spuse :

— Vă rog să mă scuzați !

Doamna se întoarse : era soția sa. Moșierul își înăbuși un strigăt răgușit ; rămase țintuit locului, acoperindu-și ochii cu mîna.

CAPITOLUL VIII

Atac acut de „Pendycită“

Doamna Pendyce se simțea foarte slăbită. În timp ce părăsea în grabă cartierul Chelsea, trecuse prin clipe de adîncă emoție și nu mîncase nimic.

Dispoziția omului — e scris din timpuri străvechi — seamănă cu norii dintr-un apus de soare, sau culorile din sideful scoicii ; este întrețesută de emoții, ca firele unei broderii, e mai nestatornică ca o zi de aprilie, dar are totuși un ritm

propriu neschimbător, pe care nimeni nu-l poate cerceta.

În drum spre casă doamna Pendyce băuse o singură ceașcă de ceai și numaidecît se simțise înviorată. Își dădea brusc seama că se făcuse mult zgomot pentru nimic ! De parcă cineva ar fi știut cît de proști pot fi oamenii și se servise de prostia lor ca să execute o fantezie. Dar această clipă de veselie trecu repede cînd fu pusă față în față cu problema viitorului.

Ajunse la hotel fără să fi luat vreo hotărîre. Se așeză în salonul de lectură să-i scrie lui Gregory și, în timp ce ședea acolo cu tocul în mînă, se simți îngrozitor de ispitită să-i spună cuvinte grele pentru că își făcuse iluzii despre oameni și adusese asupra lor toată această pacoste. Dar era atît de puțin pricepută să spună cuvinte grele, încît nu găsi nici altele, care să fie îndeajuns de politicoase ; în cele din urmă se văzu obligată să se lipsească de ele. După ce termină și expedie scrisoarea se simți mai bine. Deodată își aminti că dacă își făcea numaidecît bagajele ajungea numai bine la gară pentru trenul de 5,55 spre Worsted Skeynes.

Cînd plecase de acasă, ca și acum la înapoiere, ascultase de un imbold lăuntric care-i spunea să evite orice agitație și suferință de prisos.

Trăsura rablagită a gării, mucegăită și mirosind a grajd, o duse aproape cu dragoste spre conac. Bătrînul vizitiu cu obrazul lui voios ce aducea a pasăre, o conduse într-o viteză nebună, căci, cu toate că habar n-avea de tot ce se întîmplase, simțea că două zile și jumătate cît lipsise de acasă fuseseră mult prea lungi pentru ea. La poarta parcului era așezat bătrînul Roy și, văzîndu-l, doamna Pendyce începu să tremure ca și cum

pînă atunci nu-şi dăduse seama că se întorcea acasă.

Casa ! Aleea lungă, îngustă şi perfect dreaptă, ceaţa şi liniştea zilelor de ploaie cu picături care-ţi băteau în obraz şi după-amiezile strălucitoare şi fierbinţi, mirosurile de lemn arzînd şi de fîn, parfumul florilor, vocea moşierului, huruitul uscat al maşinii de tăiat iarba, lătratul cîinilor şi zbîrnîitul depărtat al secerătoarei ; zgomotele de duminică, sunetul clopotelor bisericii, ciorile, predica domnului Barter şi însuşi gustul mîncărurilor ! Şi toate aceste zgomote, mirosuri, gusturi şi adierea aerului în obraji păreau să existe de cînd lumea şi să dăinuie în veci.

Se îmbujora şi pălea pe rînd şi totuşi nu simţea nici bucurie, nici tristeţe ; căci pe nesimţite o cuprinse valul vieţii de odinioară. Se îndreptă pe loc spre cabinetul de lucru, să aştepte înapoierea soţului ei. Auzi strigătul lui răguşit şi inima începu să-i bată năvalnic, în timp ce bătrînul Roy şi prepelicarul mîrîiau blînd unul la altul.

— John ! murmură ea, nu te bucuri, dragă, că mă vezi ?

Prepelicarul John, fără să se mişte, bătea cu coada în piciorul stăpînului său.

În cele din urmă moşierul ridică capul.

— Ei bine, Margery ? Atît putu să spună.

Îi păru îmbătrînit şi foarte obosit.

Se auzi gongul pentru cină : atrasă de sunetul lung şi monoton o rîndunică pătrunse pe una din ferestrele înguste şi începu să zboare în jurul încăperii. Ochii doamnei Pendyce o urmăreau.

Pe neaşteptate moşierul făcu un pas înainte şi îi luă mîna.

— Să nu mă mai părăseşti, Margery ! spuse el ; şi inclinîndu-se îi sărută mîna.

Gestul era atît de neobişnuit încît doamna Pendyce se îmbujoră ca o fetiţă. Peste capul cu părul tuns al soţului, ochii îi străluceau de recunoştinţă fiindcă nu-i făcea reproşuri, şi în acelaşi timp de fericire că o mîngîiase.

— Am unele noutăţi să-ţi spun, Horace. Helen Bellew l-a părăsit pe George !

Moşierul îi lăsă jos mîna.

— Era şi timpul, spuse el. Îndrăznesc să cred că George a refuzat să fie concediat. E încăpăţînat ca un catîr.

— L-am găsit într-o stare îngrozitoare.

Domnul Pendyce întrebă jenat :

— Ce ? Ce spui ?

— Arăta atît de disperat...

— Disperat ? spuse moşierul gata să izbucnească, de mînie.

Margery Pendyce continuă :

— Arăta înspăimîntător. Am fost cu el azi după-amiază...

Moşierul spuse brusc :

— Nu e bolnav, nu-i aşa ?

— Nu, nu e bolnav. Vai, Horace, nu înţelegi ? Mi-era teamă să nu facă vreun gest ireparabil. Era atît de... nenorocit.

Moşierul începu să măsoare camera în lung şi în lat.

— Acum e... e în siguranţă ? izbucni el pe neaşteptate.

Doamna Pendyce se lăsă să cadă în cel mai apropiat scaun.

— Da, vorbi ea cu greu. Eu... eu aşa cred !

— Crezi ! La ce bun ? Ce... nu cumva te simţi rău, Margery ?

Doamna Pendyce, care avea ochii închiși, spuse :

— Nu, dragă, n-am nimic.

Domnul Pendyce se apropie, și cum în acea clipă lucrurile de care ea avea cel mai mult nevoie erau aerul și liniștea, se foi și-și dădu osteneala să o facă să-și revină. Iar ea, care nu-și dorea decît să fie lăsată în pace, îi zîmbi, căci știa că îngrijorarea lui era foarte firească. În cele din urmă, punînd capăt eforturilor lui, își reveni și luîndu-i mîna i-o mîngîie cu un gest de recunoștință.

— Ce trebuie să facem acum, Horace ?

— Ce trebuie să facem ? strigă moșierul. Doamne, Dumnezeule ! de unde să știu ? Uite în ce stare te afli, toate astea din cauza blestematului acela de Bellew și a afurisitei de nevastă-sa ! Ceea ce îți trebuie ție înainte de toate e... să mănînci ceva.

Și, prinzînd-o de talie, sprijinind-o, pe jumătate purtînd-o pe brațe, o conduse în camera ei.

La masă nu vorbiră mult, doar lucruri fără însemnătate : cum se simțea doamna Barter, despre Peacock, trandafiri și glezna lui Beldame. O singură dată atinseră în treacăt subiectul pe care instinctiv căutau să-l evite și moșierul spuse pe neașteptate :

— Ai fost la femeia aceea, presupun ?

Și doamna Pendyce murmură :

— Da.

Se retrase în camera ei și de-abia se urcă în pat, cînd moșierul apăru la rîndul său ; avea aerul că se scuză :

— Am venit mai devreme ca de obicei.

Doamna Pendyce stătea trează și din cînd în cînd el o întreba : „Dormi, Margery ?" ; spera că da, căci el însuși nu putea adormi. Și ea știa că Horace dorea să fie bun cu ea și de asemeni mai știa că așa cum stătea treaz, răsucindu-se de pe o parte pe cealaltă, gîndurile lor erau unul și aceleași : „Ce facem acum ? " Și mai știa că în închipuire e urmărit și el de o fantomă cu umeri ascuțiți, ochii mici arzători, părul roșu și fața albă, pistruiată. Căci în afară de faptul că George era nenorocit, nimic nu se schimbase, și norul răzbunării mai plutea încă deasupra Worsted Skeynes-ului. Ca o lecție complicată, doamna Pendyce își repeta mereu în gînd : „Acum Horace poate răspunde la acea scrisoare a căpitanului Bellew, poate să-i spună că George nu va voi — într-adevăr nu va putea — s-o revadă. Trebuie să-i răspundă. Dar oare va voi ?"

Căuta să găsească izvoarele secrete ale caracterului soțului ei : se frămînta în fel și chip căutînd să înțeleagă, să poată găsi cea mai bună cale de apropiere. Îi lipsea siguranța și se întreba cum să procedeze, căci îndărătul micilor sale ciudățenii pe care ea le considera „caraghioase" dar pe care le putea înțelege, mai exista în acest suflet greoi ceva care i se părea necunoscut, la fel de nepătruns ca întunericul, o duritate aproape barbară. Cînd broda cu acul, vîrful se oprea adesea în pînza tare : tot așa vîrful sufletului ei se poticnea de sufletul soțului. Ea gîndea : „Poate că și Horace gîndește ca mine". Era un gînd de care s-ar fi putut lipsi, căci moșierul nu broda și antenele sufletului său nu se aventuraseră nicicînd în călătorii de explorare.

A doua zi, la ora dejunului, nu îndrăznise încă să spună un cuvînt. „Dacă nu spun nimic, se gîndea ea, poate că va scrie din proprie inițiativă."

Fără să-i atragă atenția, toată dimineața îl supraveghease cele mai neînsemnate gesturi. Îl văzu cum se așează la biroul său ținînd în mînă o scrisoare împăturită și mototolită și își dădu seama că era scrisoarea lui Bellew: se învîrtea neliniștită de ici-colo, intrînd și ieșind fără zgomot, găsindu-și mici lucruri prin cameră și afară, în hol. Dar moșierul stătea tăcut și imobil ca și cîinele său, prepelicarul John, culcat pe jos cu botul pe labe.

După dejun nu mai putu răbda.

— Ce crezi că ar trebui să facem acum, Horace?

Moșierul o privi drept în ochi.

— Dacă-ți închipui, spuse el în cele din urmă, că voi avea de-a face cu acel individ Bellew, te înșeli amarnic.

Doamna Pendyce aranja niște flori într-un vas și mîna îi tremura atît de tare încît vărsă apa peste fața de masă. Scoase batista din buzunar și absorbi ușor apa.

— Dar, dragul meu, n-ai răspuns la scrisoare, spuse ea.

Moșierul se rezemă de bufet: țeapăn, cu gîtul subțire și ochii mînioși, cu pupilele contractate ca acele de gămălie, nu era lipsit de o anumită demnitate.

— Nu-i scriu; pentru nimic în lume! spuse el, și vocea sa era aspră și hotărîtă ca și cum ar fi vorbit în numele unei forțe superioare. „M-am gîndit toată dimineața și să fiu al dracului dacă scriu! E un ticălos. Nu mă plec în fața lui!"

Doamna Pendyce împreună mîinile.

— Vai, Horace, spuse ea, dar de dragul nostru, al tuturor! Dă-i numai asigurarea pe care o cere.

— Ca să nu mai poată de bucurie! strigă moșierul. Jur că nu!

— Dar Horace, am crezut că asta doreai să facă George. I-ai scris și i-ai cerut să promită.

Moșierul răspunse:

— Nu înțelegi nimic, Margery. Nu mă cunoști. Crezi că am poftă să-i spun că soția lui s-a descotorosit de fiul meu... după ce m-a făcut să stau cu sufletul la gură ca un pește pe uscat, tot el să învingă pînă la sfîrșit? Nu, chiar dacă ar trebui să părăsesc ținutul... nici măcar dacă...

Ca și cum nu și-ar fi putut imagina o soartă mai crudă, se opri. Doamna Pendyce îi cuprinse cu miinile ei reverele hainei și rămase în fața lui, cu capul plecat. Obrajii îi erau îmbujorați de emoție, iar ochii îi erau plini de lacrimi. Și din emoția ei emana o căldură, o mireasmă și un farmec, de parcă era din nou tînără, ca portretul sub care stăteau.

— Nici măcar dacă te rog eu, Horace?

Obrazul moșierului se făcu stacojiu; strînse pumnii, cumpăni și păru să șovăie.

— Nu, Margery, spuse el cu glas răgușit. Este... este... nu pot!

Și rupîndu-se de lîngă ea, părăsi încăperea.

Margery îl privi cum se îndepărtează; degetele ei din care el își smulsese haina se împreunară.

CAPITOLUL IX

Bellew se înclină în fața unei doamne

Moșia „Firs" era cufundată în liniște. În casa tăcută, unde nu erau folosite decît cinci camere, un bătrîn servitor ședea în oficiul lui pe un scaun

de lemn și citea un articol din *Viața rurală*. Nu era nimeni care să-l deranjeze, căci stăpînul casei dormea și menajera nu venise încă să pregătească masa de prînz. Citea încet prin ochelari, și cuvintele i se implîntau pentru totdeauna în creier. Ceea ce citea era în legătură cu anatomia și obiceiurile bufniței : „La bufnița roșcată sau brună există un proces manubrial ; furca, în loc să fie sudată cu sternul, se compune din două stilete care nici nu se întîlnesc ; în timp ce marginea posterioară a sternului prezintă două perechi de proeminențe cu fisuri corespondente între ele". Bătrînul servitor se opri și-și odihni ochii care clipeau în lumina palidă a soarelui ce se filtra prin zăbrelele înguste ale ferestrei ; ceea ce făcu ca o mică pasăre poposită pe pervaz să-l privească și să-și ia zborul.

Bătrînul servitor începu din nou să citească : „Caracterele pterylologice ale Photodilus-ului nu par să fi fost investigate, dar s-a găsit că-i lipsește deschiderea tarsală cît și apofiza manubriană, în timp ce claviculele nu se unesc în furcă și nu se sudează în stern și că marginea posterioară a sternului are apofize și fisuri la fel cu specia brună". Se opri iar și privirea sa părea satisfăcută și binevoitoare.

Sus, în micul fumoar, stăpînul său dormea într-un scaun de piele, cu picioarele întinse în cizmele lui de călărie acoperite de praf. Buzele îi erau strînse, în afara unui colț unde o mică deschizătură lăsa să străbată un ușor sunet. Lîngă el, pe podea, se afla un pahar gol, și între picioarele sale stătea un buldog spaniol. Pe un raft deasupra capului erau așezate cîteva romane cu titluri sportive și cu coperți galbene, foarte jerpelite, a căror autori le scriseseră într-un moment de plictiseală. Deasupra șemineului portretul domnului Jorrocks, care-și convingea calul să treacă prin cursul unei ape, era așezat la loc de cinste.

Obrazul adormit al lui Jaspar Bellew era acela al unui om care a străbătut cale lungă călare în căutarea uitării, dar n-a găsit-o și care mîine trebuie să pornească iar la drum. Deasupra pomeților ieșiți în afară, pe pielea lividă la culoare, presărată cu pete de roșeață, se conturau sprîncenele roșcovane strînse în vis, iar între ele se săpau două cute adînci ; din cînd în cînd, obrazul său adormit te făcea să te gîndești la un călăreț care se pregătește să sară un obstacol.

În grajd, în spatele casei, iapa pe care o încălecase în ultima plimbare, după ce mestecase întreaga ei porție de grăunțe, ridică botul și-l vîrî printre zăbrelele boxei să vadă ce face vecinul de grajd, pe care stăpînul său nu-l încălecase în acea după-amiază fierbinte. Și văzînd că e treaz, sforăi ușor ca să-i dea de veste că se apropie furtuna. În restul grajdului domnea o liniște de mormînt ; tufișurile din jur erau încremenite și în liniștea casei stăpînul dormea.

Dar în oficiu, la fel de liniștit, așezat pe marginea scaunului său de lemn, bătrînul servitor continua să citească : „Această pasăre este deosebit de vorace". Se opri clipind din ochi și-și țuguie nervos buzele ; își dădea seama că începuse să înțeleagă cîte ceva...

În acest timp doamna Pendyce se apropia străbătînd cîmpul. Îmbrăcase cea mai frumoasă rochie de crêpe gri-fumuriu și privea, din cînd în cînd cerul, cu un aer puțin îngrijorat. O furtună care venea dinspre apus se apropia gonind lumina albă a soarelui. Pe un fundal purpuriu

închis copacii se învăluiau într-un verde întunecat. Totul era foarte liniştit, nici măcar plopii nu se înfiorau ; şi totuşi cerul purpuriu deveni numaidecît ameninţător. Doamna Pendyce se grăbea ţinîndu-şi fusta cu amîndouă mîinile ; în drum îşi dădu seama că vitele se adunaseră toate la adăpostul gardului viu.

„Ce nori îngrozitori ! gîndi ea. M-aş mira să ajung la «Firs» înainte de începe furtuna !" Vroia să se grăbească din cauza rochiei, dar agitaţia din inimă o făcea să încetinească pasul. „Dacă nu-l voi găsi treaz ?" Îşi amintea de ochii săi mici şi plini de foc care o speriaseră atît de tare în seara cînd venise să cineze la Worsted Skeynes şi cînd, la înapoiere, căzuse din docar. Nu-ţi puteai aminti de aşa ceva fără să fii neplăcut impresionat. „Dacă se va purta oribil cu mine ?" gîndi ea.

Acum era prea tîrziu ca să se întoarcă ; dar ea dorea... Vai, cum mai dorea !... ca totul să se termine odată. O picătură mare îi căzu pe mănuşe. Traversă poteca şi deschise poarta conacului „Firs". Şi tot privind cerul cu spaimă se grăbea de-a lungul aleii. Un văl purpuriu acoperea vîrfurile copacilor, care începură să se legene şi să geamă ca şi cum şi-ar fi jelit soarta şi ar fi încercat să i se împotrivească. Cîţiva stropi de ploaie caldă începură să cadă. Un fulger străpunse cerul. Doamna Pendyce fugi spre tindă, acoperindu-şi urechile cu mîinile.

„Oare cît va dura ? gîndi ea. Sînt atît de speriată !"

Un servitor foarte bătrîn, cu faţa brăzdată de cute, deschise pe neaşteptate uşa să privească furtuna şi, văzînd-o, o contemplă, în schimb pe ea.

— Căpitanul Bellew este acasă ?

— Da, doamnă. Căpitanul este în biroul său. Nu ne folosim de salon acum... Vine o furtună de te ia groaza, doamnă... o să fie prăpăd. Doriţi să luaţi loc un minut pînă îl anunţ pe căpitan ?

Holul era scund şi întunecos, ca de altfel întreaga casă şi mirosea puţin a mucegai. Margery Pendyce nu se aşeză şi rămase în picioare sub un trofeu de vînătoare compus din trei capete de vulpe care susţineau două cravaşe cu ciucurile atîrnînd în jos. Capetele acestor animale îi sugerară un gînd : „Bietul om ! Trebuie să fie foarte singur aici !"

Deodată tresări. Ceva se freca de genunchii ei : era un buldog enorm. Se aplecă să-l mîngîie şi odată ce începu văzu că nu se poate opri, deoarece, cînd îşi trase înapoi mîna, cîinele se sprijini cu toată puterea de ea, şi îi fu frică pentru rochia ei.

„Săracul bătrîn... sărmanul de el ! murmura ea. Poate şi el are nevoie de un pic de atenţie !"

Din spatele ei se auzi o voce :

— Ieşi afară, Sam ! Îmi pare rău că v-am făcut să aşteptaţi. Doriţi să intraţi pe aici ?

Doamna Pendyce, care pălea şi se îmbujora pe rînd, trecu într-o cameră mică căptuşită cu plăci de lemn care mirosea a tutun şi a alcool. Prin micile ochiuri ale ferestrei vedea ploaia curgînd şiroaie şi tufişurile care se încovoiau sub aversă.

— Nu doriţi să luaţi loc ?

Doamna Pendyce se aşeză. Ţinea mîinile împreunate ; ridică ochii şi-şi privi timid gazda.

În faţa ei stătea un om uscăţiv, cu umeri înalţi şi picioare în paranteză, cam depărtate ; avea părul blond, ciufulit, faţa palidă şi pistruiată iar ochii mici, negri clipeau des.

— Vă cer scuze pentru dezordinea din această încăpere. Nu am prea des plăcerea să primesc o doamnă. Dormeam ; cam asta fac în acest sezon.

Mustaţa roşie, ţepoasă, părea să arate că buzele-i zîmbeau.

Doamna Pendyce murmură ceva vag.

I se părea că nimic din toate cîte le vedea nu erau adevărate, că trăia un vis oribil. Un tunet o făcu să-şi astupe urechile.

Bellew se îndreptă spre fereastră, privi cerul şi se întoarse spre şemineu. Părea c-o străpunge cu ochii săi mici, arzători. „Dacă nu vorbesc numaidecît, gîndi Margery, nu voi mai vorbi deloc !"

— Am venit, începu ea, şi cuvintele îi potoliră spaima ; vocea-i pînă atunci şovăitoare îşi recăpătă intonaţia obişnuită ; ochii, cu pupilele mărite, se fixară cu blîndeţe asupra acestui om care ţinea în mîinile sale soarta lor, a tuturor... Am venit să vă spun ceva, căpitane Bellew !

El se înclină ; ca o pasăre prevestitoare de rele, spaima o cuprinse din nou. Era groaznic, şi barbar pentru ea şi pentru oricine altul să fie nevoit să vorbească despre asemenea lucruri ; ca fiinţe omeneşti, bărbaţi şi femei, să fie în stare de asemenea neînţelegeri, să aibă unii pentru alţii atît de puţină simpatie şi respect şi ca ea, Margery Pendyce, să fie nevoită să spună vorbe menite să le aducă amîndurora atîta suferinţă. Totul era atît de josnic, vulgar şi grosolan ! Scoase din buzunar batista şi şi-o trecu peste buze.

— Vă rog să mă iertaţi că îndrăznesc să vă vorbesc... Soţia dumneavoastră l-a părăsit pe fiul meu, căpitane Bellew !

Bellew stătea nemişcat.

— Nu-l mai iubeşte ; mi-a spus-o el însuşi ! Nu o va mai revedea niciodată !

Odioasă, oribilă, dezgustătoare situaţie !

Iar Bellew tăcea într-una, gata parcă s-o devoreze cu ochii săi mici. Cît timp durase totul, asta n-avea să-şi dea seama niciodată.

Brusc, Bellew îi întoarse spatele şi se sprijini de poliţa căminului.

Doamna Pendyce îşi trecu mîna peste frunte, ca şi cum ar fi vrut să alunge o viziune.

— Asta-i tot ce am vrut să vă spun.

Nu-şi mai recunoştea ea însăşi sunetul vocii.

„Dacă este într-adevăr tot, gîndi ea, presupun că trebuie să mă scol şi să plec !" Şi deodată îi trecu prin minte : „Rochia mea o să se strice, săraca".

Bellew se întoarse spre ea.

— Doriţi puţin ceai ?

Doamna Pendyce zîmbi, un zîmbet mic, palid :

— Nu, vă mulţumesc, nu cred că aş putea lua ceva.

— Am scris o scrisoare soţului dumitale.

— Da.

— Nu mi-a răspuns la ea.

— Nu.

Doamna Pendyce văzu cum o priveşte şi o luptă disperată se dădu în sufletul ei. Să-i ceară să-şi ţină promisiunea, acum cînd George... ? Oare nu de asta venise ? N-ar trebui... n-ar trebui, de dragul lor, a tuturora ?

Bellew se duse la masă, îşi turnă puţin whisky şi-l bău dintr-o înghiţitură.

— Nu-mi cereţi să opresc acţiunea, spuse el.

Buzele doamnei Pendyce se întredeschiseră, dar nu lăsară să iasă vreun sunet. Ochii ei negri, ca pruna sălbatică, în obrazul alb ca varul nu se dezlipeau de-ai lui. Dar nu spuse nimic.

Bellew se lovi cu mîna peste frunte

— Ei bine, am s-o fac ! spuse el, de dragul dumneavoastră, vă dau cuvîntul de onoare. Sînteți singura doamnă pe care o cunosc !

Îi prinse degetele înmănușate, le strînse, trecu repede pe lîngă ea și doamna Pendyce își dădu seama că rămăsese singură.

În timp ce lacrimile i se scurgeau șiroi, găsi ea însăși drumul spre ieșire. Închise încetișor ușa din vestibul.

„Rochia mea, săraca, gîndi ea. Mă întreb dacă nu aș putea să mai aștept puțin aici. Aproape că nu mai plouă !"

Norul purpuriu trecuse și acum dispărea în spatele casei. O ploaie sclipitoare cădea torențial dintr-un cer strălucitor de alb ; în spatele brazilor din alee se arăta o pată de un albastru închis. Sturzii se și porniseră după viermi. O veveriță care sărea pe ramuri se opri să o privească ; de după mica batistă cu care-și ștergea ochii, Margery o privi și ea distrată.

„Bietul om ! gîndi ea... Sărmană ființă singuratică ! Uite și soarele !"

I se păru că soarele strălucește pentru prima oară în acest an, cu toate că vremea fusese deosebit de frumoasă și de caldă. Își prinse rochia cu amîndouă mîinile și o porni pe alee, iar curînd se trezi în cîmp.

Toată verdeața scînteia, parfumul limpede și subtil al ploii înlocuise toate miresmele verii. Pantofii doamnei Pendyce se și udaseră.

„Ce fericită sînt ! își spunea ea... Ce bucuroasă și fericită sînt !"

Un simțămînt nedefinit de ușurare și veselie o cuprinse și singur stăpînea inima ei, în cîmpul îmbibat de ploaie.

Norul care apăsase atîta vreme Worsted Skeynes se risipise și dispăruse. Toate sunetele care îi ajungeau la ureche îi păreau o muzică, orice lucru care mișca părea că dansează. Ardea de dorința să-și vadă trandafirii timpurii și să constate pagubele pricinuite de ploaie. Mai avea de traversat o barieră și cînd trecu peste ea se opri o clipă, ca să-și ferească mai bine partea de jos a fustei care-i alunecase din mînă. Era acum într-un cîmp al fermei și drept în față se afla domeniul. Se întindea acolo, lung, alb și scund în lumina fermecătoare a amurgului, cu două ferestre strălucitoare pe care cădea lumina soarelui — doi ochi ce stăteau de pază pînă la hotarele moșiei. Și în spatele ei, la stînga, complet cenușie între ulmi, se înălța biserica, masivă și pătrată. În jur, deasupra și dincolo de ea, domnea pacea, pacea adormită și cețoasă a cîmpiei într-o după-amiază englezească.

Doamna Pendyce se îndrepta spre grădina ei. Cînd se apropie îi văzu de departe, puțin mai la dreapta, pe moșier și pe Barter. Stăteau împreună privind un copac și — simbol al unei lumi slugarnice — prepelicarul John ședea pe coadă și privea și el copacul. Chipurile soțului și al pastorului îi apăreau acum sub același unghi ; și oricît de diferite ca statură sau trăsături erau aceste două chipuri, fu surprinsă cînd își dădu seama că exista între ele o asemănare hotărîtoare. S-ar fi putut spune că un singur spirit, în căutarea unui trup, întîlnise aceste două forme și, împiedicat să facă alegerea, hotărîse să sălășluiască în amîndoi.

Doamna Pendyce nu le făcu semn, trecu repede printre copacii de tisă și intră pe portiță.

În grădina ei, de pe fiecare frunză de trandafir cădeau una cîte una picături strălucitoare și fiece

petală păstra pe ea o perlă de apă. Puțin mai jos, pe potecă, o buruiană îi atrase privirea; privi mai de-aproape și descoperi că nu era singura!

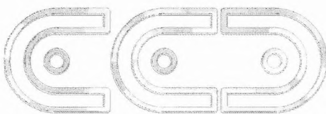
„Vai, gîndi ea, ce îngrozitor au crescut buruienile... Trebuie neapărat să vorbesc cu Jackman!"

Un trandafir pe care-l plantase chiar ea se scutură cu un foșnet, împrăștiind o ploaie de picături.

Doamna Pendyce se aplecă și cuprinse între degete un trandafir alb. Cu zîmbetul pe buze, îi sărută obrăjorul.

CUPRINS

Scanare și prelucrare digitală

AVENTURA

de

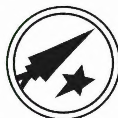

Anonim

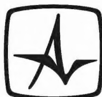
și

CAT Graur

Antwerpen

2025

